

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

**Noorsootöös osalevate
noorte rahulolu
noorsootöoga 2020**

Uuringu lõpparuanne

Tellijä: Haridus- ja Teadusministeerium

1. aprill 2021

**Balti
Uuringute
Instituut**

Uuring: Noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootöoga 2020

Uuringu autorid: Kaido Väljaots
Tõnu Hein
Kristina Hiir
Aima Allik
Anna-Kaisa Adamson
Keeletoimetaja: Kristel Ress (OÜ Päevakera)

Kats Kivistik
Maarja Käger
Robert Derevski

Uuringu teostajad: OÜ HeiVäl / HeiVäl Consulting™
Lai 30, 51005 Tartu
www.heival.ee
info@heival.ee
+372 740 7124

MTÜ Balti Uuringute Instituut
Lai 30, 51005 Tartu
www.ibs.ee
ibs@ibs.ee
+372 699 9480

Uuringu tellija: Haridus- ja Teadusministeerium

Uuring tehti perioodil juuni 2020 – aprill 2021

SISUKORD

Lühikokkuvõte	4
Sissejuhatus	5
Metoodika.....	7
Küsitlus.....	8
Fookusrühmaintervjuud.....	10
Andmeanalüüs ja rahulolu hindamise mudel	10
Võrdlus eelmiste aastatega.....	14
Tulemuste koondülevaade	15
Vastajate taust	15
Noorsootöös osalemine	17
Tulemuste ülevaade.....	23
Uuringu tulemused noorsootöö tegevuste alusel	27
Huvitegevus	27
Huviharidus	33
Avatud noorsootöö.....	39
Noortelaagrid.....	48
Noortemalevad	54
Osalus- või esinduskogud	60
Noorteühingud või -ühendused	67
Noorteprojektid	74
Noorsootöö tegevustes mitteosalemine	81
Noorteinfo.....	89
Võrdlus eelmiste uuringutega.....	91
Kokkuvõte ja soovitused.....	95
Lisad	98
Lisa 1. Kasutatud kirjandus.....	98
Lisa 2. Soovitused järgmise uuringu korraldamiseks.....	100
Lisa 3. Keskväärtuse võrdlus taustatunnuste lõikes	101

LÜHIKOKKUVÕTE

Noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootöoga 2020 uuringu küsitlusele vastas 4656 noort. Kokku hindas noorsootöö tegevusi 3713 vastajat ehk 80% kõigist uuringus osalenutest. Keskmiselt hindas üks vastaja üht või kahte tegevust.

Noorte üldine rahulolu noorsootöö tegevustega oli 2020. aastal kõrgel tasemel: kõikide tegevuste kaalutud keskmine rahuloluhinnang on 90 punkti 100-st. Ka osakaaluna kõikide vastajate hulgas hindas 90% noortest oma rahulolu kümnepunktiskaalal 7 punktiga või kõrgemalt, mis tähendab, et nad on noorsootöoga pigem või väga rahul.

Noored olid kõige rohkem rahul huvitegevuse ja noortelaagritega (üldise rahulolu keskmine 92 punkti). Üldise rahulolu hinnangute arvestuses järgnesid huviharidus, avatud noorsootöö ning noorteühingud või -ühendused 89 punktiga, noortemalevad 87 punktiga ning osalus- või esinduskogud 86 punktiga.

Rahulolu mõõtvad küsimused olid 2020. aasta küsimustikus jaotatud kolme teemaplokki: „Füüsiline keskkond“, „Sotsiaalne keskkond“ ja „Tajutud tulemus või kasulikkus“. Eraldi küsiti hinnangut üldise rahulolu ja soovitamise kohta. Kõige suuremat mõju noorte rahulolule noorsootöö tegevustega avaldas sotsiaalne keskkond. Tegevustest pidasid noored väga tähtsaks suhteid juhendajate ja kaaslastega, noorte probleemide märkamist, kuulamist ja neile nõu andmist ning noortega arvestamist. Ainsa erisusena mõjutas huviharidust hinnanud noori sotsiaalse keskkonna aspektidest rohkem see, kui oluliseks nad tegevust pidasid ning kas nad omandasid selle käigus uusi oskusi või teadmisi. Rahulolu füüsilise keskkonnaga on eelnevate aastate võrdluses suurenenud, mida kinnitasid ka fookusrühmaintervjuud.

Uuring tervikuna näitab, et noorte rahulolu noorsootöoga on püsinud aastate jooksul sarnasena. Nii 2015. aasta kui ka 2017. aasta võrreldav noorsootöoga rahul olevate noorte osakaal oli 87%. Kuigi seekordse uuringu sama näitaja on 90%, tuleb arvesse võtta ka uuringute meetoodilisi erinevusi ja noorsootöö tegevuste struktuurimuutuseid. Kõigis kolmes uuringus on jäänud läbivalt püsima tütarlaste mõnevõrra suurem rahulolu. Võrreldes 2017. aasta uuringuga on rahulolu eri noorsootöö tegevustega ühtlustunud.

SISSEJUHATUS

Noortevaldkonna arengukava 2021–2035 eelnõu¹ üldeesmärk on, et noore avarad arenguvõimalused, turvatunne ja kindel tugi looksid Eestit, mida noor tahab edasi viia.² Selle saavutamiseks on seatud neli strateegilist eesmärki: noorte initsiatiivi ja panuse kasv ühiskonnas, noorte õiguste kaitsmine ja kodanikuosaluse toetamine, kvaliteetse noorsootöö kättesaadavus ning kindlustunnet suurendav turvavõrgustik. Seaduses käsitatakse noorena 7–26-aastast füüsilist isikut.³

Noorte kui võrdväärsete partnerite võimalikult hästi mõistmine ja kaasamine, nende osaluse toetamine otsuste tegemisel ja elluviimisel ning noorte võimestamine toetavad noorte arengut ning soosivad nende kaasatust ühiskonnaellu. See, milliseid valikuid teeb kujunemisejärgus noor oma elus, sõltub peale tema väärtushinnangute veel ühiskonnast, perekonnast, sõpradest ja eneseteostusvõimalustest.

Riigi tasandil tegeletakse järjepidevalt noortevaldkonna keskse arengu kavandamisega, mille eesmärk on kujundada välja ja rakendada noorte tegelikest vajadustest ja probleemidest lähtuv koordineeritud ja eesmärgikindel tegutsemine eri eluvaldkondades ehk lõimitud noortepoliitika⁴. Sama teevad paljud teised Euroopa Liidu riigid.⁵ 1999. aastal võeti vastu noorsootöö seadus⁶ ning 2001. aastal valmisid „Eesti noorsootöö kontseptsioon“ ja „Eesti noorsootöö arengukava aastateks 2001–2004“⁷. Poliitika kujundamine ja arengukavade loomine viitab sellele, et noorte heaolu nimel tehakse aktiivselt ja järjepidevalt tööd.

Noorsootöö seaduse alusel on noorsootöö tegevus, mille abil tagatakse noore isiksuse mitmekülgne areng, mis võimaldab noorel tegutseda vaba tahte alusel perekonna-, tasemeharidus- ja tööväliselt.⁸ Noorte jaoks pakub noorsootöös osalemine palju meeldivat, mida nad tavakoolist ega mujalt igapäevaelust ei saa, samuti aitab noorsootöös osalemine kinnitada formaalhariduses õpitud.⁹ Sellised oskused, omadused ja kogemused on näiteks ajaplaneerimisoskus ning osalemisest saadav julgus, enesekindlus ja eduelamus.

Riigi tasandil kavandab ja koordineerib Eestis noortele mõeldud tegevusi Haridus- ja Teadusministeerium, mis juhib ühtlasi Haridus- ja Noorteametit (Harno)¹⁰. Noorsootöö korraldamise eest vastutavad kohalikud omavalitsused. Üleriigiliselt toetavad noortevaldkonna arengut mitmesugused katusorganisatsioonid, noorsootöö ametialasid ja organisatsioone ühendavad liidud, noorteühingud ja sihtasutused.

Noorsootööd teevad paljud selleks loodud struktuurid, näiteks noortekeskused, huvikoolid, noorteühingud, osaluskogud, ja malevad.¹¹ Lisaks on noortel võimalus teha vabatahtlikku tööd. Noorsootöös osalevad noored on eri vanuses ja huvidega ning nende ootused noorsootööle on samuti erinevad, mis tingibki erineva rahulolu noorsootöoga.

Noorsootöö tulemuslikkust aitab hinnata süstemaatiliste noorteuuringute korraldamine, et jälgida muutusi ja arengut. Peale selle on üks valdkonda läbiv põhimõte mõista noorte tegelikke huve ja soove ning kujundada noorsootööd noorte vajadustest lähtudes.¹²

Esimene noorteuuring tehti 2015. aastal sihiga määratleda noorte rahulolu noorsootöoga¹³ ja kaks aastat hiljem uuringut korrati.¹⁴ Noortevaldkonna arengukavas 2014–2020 on seatud üheks indikaatoriks jõuda 2020. aastaks

¹ Uuringuaruande koostamise ajal on arengukava Riigikogus arutusel ja pole veel valitsuses lõplikult kinnitatud.

² HTM (2019). Noortevaldkonna arengukava 2021–2035 eelnõu.

https://www.hm.ee/sites/default/files/noortevaldkonna_arengukava_2035_eelnou_0.pdf.

³ Noorsootöö seadus (01.08.2020). Riigi Teataja I. <https://www.riigiteataja.ee/akt/NTS>.

⁴ HTM (2014). Noortevaldkonna arengukava 2014–2020. https://www.hm.ee/sites/default/files/noortevaldkonna_arengukava_2014-2020.pdf.

⁵ Euroopa Komisjon (2014). Working with young people: the value of youth work in the European Union.

http://ec.europa.eu/assets/eac/youth/library/study/youth-work-report_en.pdf.

⁶ Noorsootöö seadus (01.08.2020). Riigi Teataja I. <https://www.riigiteataja.ee/akt/NTS>.

⁷ Haridus- ja Teadusministeerium. <https://www.hm.ee/et/tegevused/noortevaldkond>.

⁸ Noorsootöö seadus (01.08.2020). Riigi Teataja I. <https://www.riigiteataja.ee/akt/NTS>.

⁹ Vanem, L. (2014). Noorsootöö vajalikkus, sellest eemalejäämise põhjused ja tagajärjed Kuressaare linna näitel. Lõputöö. http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/43644/vanem_lii.pdf.

¹⁰ 01.08.2020 liideti Eesti Noorsootöö Keskus, SA Innove ja Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutus ning 01.01.2021 SA Archimedese Noorteagentuur ühtseks Haridus- ja Noorteametiks. www.harno.ee.

¹¹ Haridus- ja Teadusministeerium. <https://www.hm.ee/et/tegevused/noortevaldkond/noorsootoo>.

¹² Vt viide 4.

¹³ E&Y (2016). Noorteinfo teenuse kättesaadavuse ja kasutajamugavuse tõstmise analüüs. https://ank.ee/wp-content/uploads/2017/02/EY_HTM_noorteinfo_aruanne_12.10.16.pdf.

¹⁴ Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut (2018). Noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootöoga. https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/noorsootoos_osalevate_noorte_rahulolu_noorsootooga_loppraport_2018a.pdf.

tasemeni, kus 85% noorsootöös osalenud noortest on sellega rahul.¹⁵ Noorsootöö teenustega rahul olevate noorte osakaal on üks indikaator ka 2021–2035 aastaks kavandatavas arengukavas.¹⁶ Seetõttu tehti 2020. aastal kolmas noorsootöös osalevate noorte rahulolu uuring.

Uuringu peamine eesmärk oli hinnata 2020. aastal noorsootöös osalenud 7–26-aastaste noorte rahulolu noorsootöö tegevustega, milles nad olid osalenud. Selleks koguti andmeid Eesti eri piirkondade, soo ja koduse keelega noortelt, kes olid 2020. aastal osalenud vähemalt ühes järgnevatest noorsootöö tegevustest: huviharidus; huvitegevus (sh koolis või avatud noortekeskuses); avatud noorsootöö (sh noortekeskus või -tuba); noortemalevad; noortelaagrid; noorteühingud või -ühendused; noorte osalus- või esinduskogud; noorteprojektid (sh rahvusvahelised projektid).

Võttes aluseks uuringu eesmärgi, seati kolm peamist uurimisküsimust.

- 1) Kui rahul on noored noorsootöö tegevustega üldiselt?
- 2) Millised noorsootöö aspektid mõjutavad üldist rahulolu enim?
- 3) Kuidas on hinnangud üldisele rahulolule noorsootööga ja selle erinevate aspektidega võrreldes varasemaga muutunud?

Uurimisküsimustele vastamiseks korraldati noorte seas üle-eestiline veebiküsitlus. Uuringu tulemusi võrreldi erinevate taustatunnuste (peamiselt vanus, sugu, elukoha piirkond, kodune keel) alusel ning 2015. ja 2017. aasta uuringu tulemustega. Statistiliselt oluliste erinevuste leidmiseks kasutati t-testi ja dispersioonanalüüsi (ANOVA-t).

Sellesse uuringuaruandesse on koondatud uuringu põhitulemused noorsootöö tegevuste kaupa. Kasutatud metoodikat on üksikasjalikult kirjeldatud metoodikapeatükis.

¹⁵ Vt viide 4.

¹⁶ Vt viide 2.

METOODIKA

Uuringu sihtrühmas on eri soost, elukoha ja kodukeelega noored vanusevahemikus 7–26 aastat¹⁷, kes osalesid 2020. aastal vähemalt ühes järgmistest noorsootöö tegevusest:

- huvitegevus,
- huviharidus,
- avatud noorsootöö (noortekeskuste ja -tubade tegevus),
- noortelaager,
- noortemalev,
- osalus- või esinduskogu,
- noorteühing või -ühendus,
- noorteprojekt.

Statistikaameti andmetel elas 1. jaanuari 2020. aasta seisuga Eestis 259 856 noort (tabel 1), neist 133 619 mees- ja 126 237 naissoost¹⁸. Hinnanguliselt 81 000 noort osaleb huvihariduses¹⁹, üle 70 000 noore noortekeskustes ja üle 14 000 noore noorteühingutes.²⁰

Tabel 1. Noorte arv Eestis 01.01.2020 seisuga vanuserühma ja soo alusel

Vanuserühm	Noormehi	Tütarlapsi	Kokku
7–11-aastased	31 773	30 155	61 928
12–16-aastased	35 669	33 737	69 406
17–19-aastased	19 058	17 969	37 027
20–26-aastased	47 119	44 376	91 495

Noorte kaasamine noorsootöösse on iga aastaga kasvanud. 2019. aasta seisuga oli Eestis 782 huvikooli, kus õppis 30% noortest. Üldhariduskoolide huviringides osaleb ligikaudu 55% õpilastest ja avatud noortekeskusi oli Eestis 281 (2019. a seisuga). 86 laagrivahetuses osales 2019. aastal kokku üle 32 000 noore ja noortemalevates 4439 noort.²¹

Arvestades, et valdkonna raamdokumentides on üheks strateegiliseks eesmärgiks seatud noorsootöös osalevate noorte osakaalu kasv ning Haridus- ja Noorteameti tellimisel tehti samal ajal ka uuringut „Avatud noorsootöö, huvihariduse ja huvitegevuste võimalused noorte, eelkõige tõrjutusriski noorte, sotsiaalse kaasatuse suurendamiseks ning vajadused nende võimaluste suurendamiseks“²², võimaldati küsimustikule vastata ka neil noortel, kes ei osalenud 2020. aastal üheski noorsootöö tegevuses.

„Noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootööga“ uuring tehti ajavahemikus juuni 2020 – aprill 2021 ja selleks kasutati mugavusvalimit, nagu ka eelmistes noorsootöö uuringutes (2015, 2017). Küsimustele hinnangute andmiseks said varasema kahe uuringu viiepunktskaala asemel vastajad seekord kasutada kümnepunktskaalat. Küsimuste võrdlemiseks teisendati hinnangud samale skaalale.

Uuringus kombineeriti mitut analüüsimeetodit ja uuring jagunes kolmeks etapiks (joonis 1). Esimeses etapis analüüsiti sekundaarallikaid, mis oli vajalik üldise konteksti loomiseks, küsimustiku koostamiseks ja uuringu käigus saadavate empiiriliste andmete tõlgendamiseks vajalike seoste loomiseks. Esimese etapi tulemusena koostati küsimustiku esmane versioon ja uuringukutsete saatmiseks mõeldud meililist.

Joonis 1. Uuringuprotsess

¹⁷ Küsimustikule said vastata ka 1. klassis käivad 6-aastased (ei kuulu vanuse poolest noorsootöö sihtrühma, kuid võivad koolis käijatena noorsootöö tegevustes siiski juba osaleda). Kokku täitis küsimustiku 25 last vanuses 6 aastat. Nende kaasamine ei mõjuta üldtulemusi.

¹⁸ Statistikaamet (2020). RV0212: Rahvastik aasta alguses ja aastakeskmise rahvaarv soo ja vanuse järgi. https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik__rahvastikunaitajad-ja-koosseis__rahvaarv-ja-rahvastiku-koosseis/RV0212.

¹⁹ Haridussilm (2019). Huvikoolides õppivad isikud. <https://www.haridussilm.ee/ee/huviharidus/oppivad-isikud>.

²⁰ ENTK (2020). Noorte statistiline hetkeolukord. <https://entk.ee/noortepoliitika/statistiline-hetkeolukord/>.

²¹ HTM (2020). Haridus- ja Teadusministeeriumi arengukavade ja programmide 2019. aasta täitmise analüüs. Tartu: HTM. https://www.hm.ee/sites/default/files/htm_arengukavade_ja_programmide_2019_aasta_taitmise_analuus.pdf.

²² Vt <https://www.ibs.ee/projektid/avatud-noorsootoo-huvihariduse-ja-huvitegevuste-voimalused-noorte-eeukoige-torjutusriskis-noorte-sotsiaalse-kaasatuse-suurendamiseks-ning-vajadused-nende-voimaluste-arendamiseks/>.

Uuringu teises etapis valmis veebipõhine ankeetküsitlus. Küsimustik kooskõlastati uuringusse kaasatud noorsootöö tegevusi korraldavate organisatsioonide esindajatega.²³ Kohanduste tegemise järel oli ankeetküsitlus noortele veebis vastamiseks avatud 26. oktoobrist 2. detsembrini 2020.

Kolmandas etapis tehti kirjeldav andmeanalüüs, mille käigus leiti aritmeetilised keskmised, mediaanid ja standardhälbed (viimast kasutati tulemuste hajuvuse analüüsil). Keskmiste võrdlemiseks kasutati t-testi ja dispersioonanalüüsi (ANOVA). Noorsootöö tegevuste rahulolu hindamiseks kasutati ECSI (ingl *European customer satisfaction index*) mudelit ja meetodikat. Ühe andmeesitusviisina kasutati sõnapilve.

Täpsemalt on meetodikast kirjutatud andmeanalüüsi ja rahulolu hindamise mudeli peatükis.

Ankeetküsitluse tulemuste analüüsi järel tehti tulemusi täpsustavad ja valideerivad fookusrühmaintervjuud.

KÜSITLUS

Uuringut alustati sekundaarallikatega tutvumisest. Kuna tegu on kordusuuringuga, võeti küsimustiku aluseks 2017. aasta uuringus kasutatud küsimustik, mida täpsustati sinise uuringu tarbeks, lähtudes

- 2017. aastal noorsootöös osalenud noorte rahulolu uuringu tulemustest;
- 2015. aastal noorsootöös osalenud noorte rahulolu uuringu tulemustest;
- teiste hiljuti noorsootöö valdkonnas avalikustatud uuringute tulemustest ja teadusartiklitest²⁴;
- valdkonna strateegilistes dokumentides toodud olukorra kirjeldustest ja eesmärkidest²⁵;
- ECSI²⁶ mudelist ja meetodikast.

Vastaja sai küsimustiku täita eesti või vene keeles. Ankeetküsitlus sisaldas valikvastustega, poolavatud ja avatud küsimusi.

Küsimustik koosnes sissejuhatavast osast, millele järgnes üldinfo teemaplokk. See sisaldas sõltuvalt vanuserühmast küsimusi vastaja vanuse, soo, elukoha, koduse keele, ema/põhihooldaja haridustaseme²⁷, õdede-vendade ning peamiste tegevusalade kui noorsootööga rahulolu potentsiaalselt mõjutavate taustatunnuste kohta. Vastajate infot puudutavad küsimused paigutati küsimustiku algusesse, et vältida eelmises uuringus tekkinud probleemi, kus vastajad ei jõudnud küsimustikku lõpuni täita ja vastaja tausta puudutavad küsimused jäid mõningatel juhtudel vastamata.

Seejärel sai küsimustiku täitja märkida need noorsootöö tegevused, milles ta oli 2020. aastal osalenud. Noored hindasid kuni kolme tegevust (vastajad vanuses 7–11 a kuni kaht), milles nad olid osalenud. Filtreerimine oli vajalik selleks, et vähendada vastaja koormust ja küsimustiku täitmise ajakulu. 7–11-aastased ei vastanud kolme noorsootöö tegevuse kohta (noortemalev, noorteprojekt, osalus- või esinduskogu), mis on üldjuhul suunatud vanemale vanuserühmale.

Noortele vanuses 7–11 aastat oli ühtlasi disainitud natuke lühem ja lihtsam küsimustik.

Vastamisaktiivsust jälgiti igal nädalal vanuse ja elukoha (kohaliku omavalitsuse) alusel. Hinnatavate noorsootöö tegevuste arvu suurendamiseks tehti 16. novembril küsimustikku muudatus, mis viis vastaja automaatselt hindama kõiki tegevusi, mille osalejaks ta oli end märkinud (st vastajal ei olnud võimalik valida, milliste tegevuste kohta tagasisidet anda). Keskmiselt kulus enne muudatust küsimustiku täitmiseks 20 minutit ja pärast muudatust 22 minutit, sh küsitlust kaua täitnud vastajate osakaal ei muutunud.²⁸ Muudatus suurendas küsimustiku katkestajate arvu 7%.²⁹

²³ Küsimustikku testiti sihtrühma kuuluvate, eri vanuses noorte seas ja noortega tegelevate täiskasvanute seas.

²⁴ Nt E&Y (2016). Noorteinfo teenuse kättesaadavuse ja kasutajamugavuse tõstmise analüüs; Statistikaamet (2019). Laste subjektiivne heaolu kohalikus ja rahvusvahelises vaates; SA Poliitikauuringute Keskus Praxis, Eesti Noorsootöö Keskus (2014). Noorteseire aastaraamat 2013. Noorsootöö tulemuslikkuse hindamine; Espenberg, K., Kiisel, M., Saarsen, K., Jaanits, J., Rajaveer, L., Nõmmela, K., Aksen, M. (2018). 19–26-aastaste noorte noorsootöös osalemise motiivatsioon. Uuringu lõpparuanne. Tartu: Tartu Ülikool.

²⁵ Nt Noortevaldkonna arengukava 2014–2020, Noortevaldkonna arengukava 2021–2035 eelnõu.

²⁶ *European Customer Satisfaction Index*.

²⁷ Küsitluses küsiti ema/põhihooldaja haridustaseme kohta, et lihtsustada noorel vastamist, kuna just ema haridustaset on seostatud lapse/noore haridusvalikute jm-ga. Vt nt <https://www.educationcounts.govt.nz/publications/series/2515/5947>.

²⁸ Arvutusest jäeti välja need vastajad, kes olid täitnud küsimustiku üle 10 tunni, sest tõenäoliselt tegid nad selle täitmisel pause.

²⁹ Enne muudatust oli küsimustiku pooleli jättnud vastajaid lõpetanute 14%, pärast muudatust aga 21%. Arvutusse on kaasatud vastajad, kes täitsid küsimustikku vähemalt 10 minutit.

Küsimusi kohandati iga noorsootöö tegevuse omapärale ja osa küsimusi olid tegevusespetsiifilised. Peamiselt küsiti iga tegevuse kohta järgnevat:

- kus, millal ja miks vastaja tegevuses osales;
- kust sai vastaja tegevuse kohta infot;
- kui kaua kulus vastajal noorsootöö tegevuse paika liikumiseks aega;
- kui suured olid vastaja kulutused tegevuses osalemiseks;
- milline oli vastajal rahulolu tegevuse toimumise koha, tegevusvahendite, juhendajate ja teiste osalejatega;
- millised olid vastaja suhted osalejate ja juhendajatega ning kui kaasatud ta oli otsuste tegemisse;
- milline oli vastaja üldine rahulolu noorsootöö tegevusega ja kui meelsasti ta neid tegevusi soovitas.

Lõpetuseks küsiti vastajatelt noorteinfo leitavuse kohta. Tal paluti anda hinnang huvipakkuvate tegevuste piisavusele kodukohas, oma majanduslikule võimekusele nendes tegevustes osaleda, sõprade piisavusele ja sellele, kas ta tunneb ennast õnnelikuna.

Noorsootööga rahulolu mõõdeti kümnepalliskaalal, kus 1 tähistas hinnangut „Ei ole üldse rahul“ või „Ei nõustu üldse“ ja 10 hinnangut „Väga rahul“, „Olen täiesti rahul“ või „Nõustun täielikult“. Tulemuste paremaks tõlgendamiseks on hinnangud teisendatud skaalale 0–100, kasutades valemit $(x - 1) \times 100 \div 9$, kus x on vastaja antud hinnang.

Erandina mõõdeti soovitamist käsitlevaid küsimusi kümnepalliskaalal, kus 0 tähistas hinnangut „Kindlasti ei soovitaks“ ja 10 hinnangut „Kindlasti soovitaks“ (tuleneb soovitusindeksi meetodikast). Sel puhul kasutati skaala teisendamiseks valemit $x \times 10$, kus x on vastaja antud hinnang.

Vastajatel oli võimalik skaalaküsimusele anda ka hinnang „Ei oska/saa vastata“ või „Ei oska vastata“. Analüüsis arvestatakse neid vastuseid tühjadena ja hinnangute arvutamisel neid ei arvestata.

Hinnangute aritmeetiliste keskmiste paremaks visualiseerimiseks on uuringuaruande graafikutele kasutatud järgmist värviskeemi:

- 75–100 punkti – roheline, suurepärase, kõrge hinnang;
- 65–74 punkti – kollane, hea, keskmine tulemus;
- 0–64 punkti – punane, vajab tähelepanu, madal hinnang.

Värviskeemi piirid on seadnud uurijad selleks, et aidata lugejal eristada madalamaid hinnanguid.

Küsimustikku levitati peamiselt meili teel. Uuringukutse koosnes uuringu lühikirjeldusest, noortele küsimustiku edastamise palvest, küsitluse lingist ja uuringu tegijate infost.

Meililist moodustati avalikult kättesaadavatest andmetest. Meililistis olid üldharidus- ja huvikoolid, noortekeskused, õpilas- ja üliõpilasesindused, Eesti Noorteühenduste Liidu liikmesorganisatsioonid ning malevate ja laagrite kontaktisikud. Asukohapõhise vastamisaktiivsuse iganädalase jälgimise tulemuste alusel saadeti meilid ka kohalike omavalitsuste noorsoo- ning haridusvaldkonnaga seotud ametnikele. Lisaks esimesele kirjale saadeti kolm meeldetuletust.

Uuringu infot ja veebiküsitluse linke jagati noortega seotud organisatsioonidega (nt Haridus- ja Noorteamet³⁰, Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus) ning kogukondadega Facebookis.

Küsitlusele vastamise lõppfaasis võeti rohkemate vastuste saamiseks meililistis olevate asutustega ühendust ka telefoni teel. Vastamisaktiivsuse suurendamiseks loositi igal nädalal välja auhindu. Auhinnaloosi fondi sponsorid olid Ahhaa keskus, Lottemaa teemapark, Jääaja keskus, Kirjastus Pegasus, Super Skypark, Lontova seikluspark, Valgeranna Seikluspark, myWorld Eesti ja Just Filmi festival. Soovi korral sai vastaja jätta loosis osalemiseks enda või oma vanema meiliaadressi.

³⁰ Suhtluse hetkel SA Archimedese noorteagentuur.

FOOKUSRÜHMINTERVJUUD

Ankeetküsitluse tulemuste analüüsimise järel tehti tulemusi täpsustavad ja valideerivad fookusrühmintervjuud noorsootöötajatega (üks fookusrühmintervjuu) ja noortega (5 fookusrühmintervjuud). Intervjuud tehti ajavahemikul 17. veebruar kuni 9. märts 2021 ning neis osales 31 noort ja 8 noorsootöötajat. Kuna uuringu eesmärk oli hinnata noorte rahulolu noorsootööga, keskenduti noorte hinnangute täpsustamisele.

Arvestades uuringu tulemusi ja täpsustamist vajanud andmeid, loodi 1) neli noorterühma, lähtudes küsitlustulemuste poolest enim silma jäänud piirkondade noortest, ning 2) üks üle-eestiline rühm vanuse poolest olulisimatest noortest. Valitud piirkondade (Pärnumaa, Jõgevamaa, Järvamaa ja Põlvamaa) noorteni jõuti nendega tegelejate kaudu (meili ja telefoni teel). Tagamaks, et fookusrühmas oleks erinevates noorsootöö tegevustes osalenud noori, loodi rühmad üldhariduskoolide huvijuhitud abil.

Noored otsiti uuringumeeskonna juhiste alusel, sõltuvalt rühmast võis kriteerium olla vanus/klass või sugu. Kaks rühma koosnesid ainult noormeestest ja kolm olid segarühmad. Kahes rühmas olid 5.–7. klassi noored ja kolmes 8.–10. klassi noored. Rühmaüleselt olid esindatud kõik noorsootöö tegevused.

Noorterühmi üritati luua ka valitud noortekeskuste esindajate abil, kuid ebaõnnestunult. Üle-eestilises rühmas sooviti keskenduda vanematele (vähemalt 16-aastastele) noortele, mistõttu võeti nende leidmiseks ühendust noorteühenduste ja osaluskogude esindajatega.

Et mõista paremini, millega on noored rahul ja millega mitte ning mida saaks muuta, kaasati uuringusse ka noorsootöötajad (peatähelepanu all oli nende arvamus sellest, mida, miks ja kuidas tehakse või ei tehta). Noorsootöötajate fookusrühmintervjuusse osalejate leidmiseks võeti ühendust kõigi uuringusse kaasatud noorsootöö valdkondade valitud organisatsioonide esindajatega. Organisatsioonide valikul arvestati muu hulgas üle-eestilist kaetust.

Sõltuvalt rühmast ja eelnevast kokkuleppes intervjuudes osalenutega kestsid fookusrühmintervjuud noortega 60–75 minutit ja noorsootöötajatega 90 minutit. Noorte intervjuudes oli 4–9 osalejat ja noorsootöötajate intervjuus 8 osalejat. 5 intervjuus oli kaks intervjuujuhti ja 2 noormeeste fookusrühmintervjuus üks meessoost intervjuujuht. Kui fookusrühmintervjuul osales kaks intervjuujuhti, oli ühe põhivastutus intervjuud juhtida ning teine täitis toetavat rolli (jälgis küsimuste kaetust, vastuste piisavust ja osalejate võrdset kaasatust).

Kõik fookusrühmintervjuud tehti Zoom.us keskkonnas (enamik osalejaid osales videoga) ja osalejate nõusolekul intervjuud salvestati. Salvestised transkribeeriti. Covid-19 pandeemia tõttu osales enamik noortest ja noorsootöötajatest igaüks eraldi seadmest, kahes noorterühma intervjuus osales osa noori ühes ruumis kohapeal ja ülejäänud veebi teel.

Fookusrühmintervjuudes keskenduti noorsootöös osalemise suurendamisele ja noorsootööga rahulolu kasvatamise võimalustele. Muu hulgas kajastati järgmisi teemasid: noorsootöös osalemise põhjused, tegevuse juhendaja roll, sõprade roll tegevusega liitumisel ja tegevuses osalemisel, tajutud tulemuslikkuse teema kategoorias kajastatud teemade (ettepanekute tegemine, tegevuste algatamine ja elluviimine) asjakohasus noorsootööga rahulolu mudelis ning noormeeste ja tütarlaste osaluse ja rahuloluhinnangute erinevus. Noorte intervjuudes küsiti noortelt Mentimeetri rakenduse abil ka mõni nende tausta ja noorsootöö kogemust puudutav küsimus, et toetada arutelu suunamist ja hilisemat intervjuude analüüsi.

Intervjuude tegemise järel koostati nende kokkuvõtted ja täpsustati nende põhjal aruandes kajastatud põhilisi uuringutulemusi.

ANDMEANALÜÜS JA RAHULOLU HINDAMISE MUDEL

Küsitlusega kogutud andmeid töödeldi Microsoft Exceli ja QlikView andmeanalüüsi tarkvaras. Rahulolu hindamise mudeli koostamiseks kasutati SmartPLS-i struktuurivõrrandite modelleerimise tarkvara.

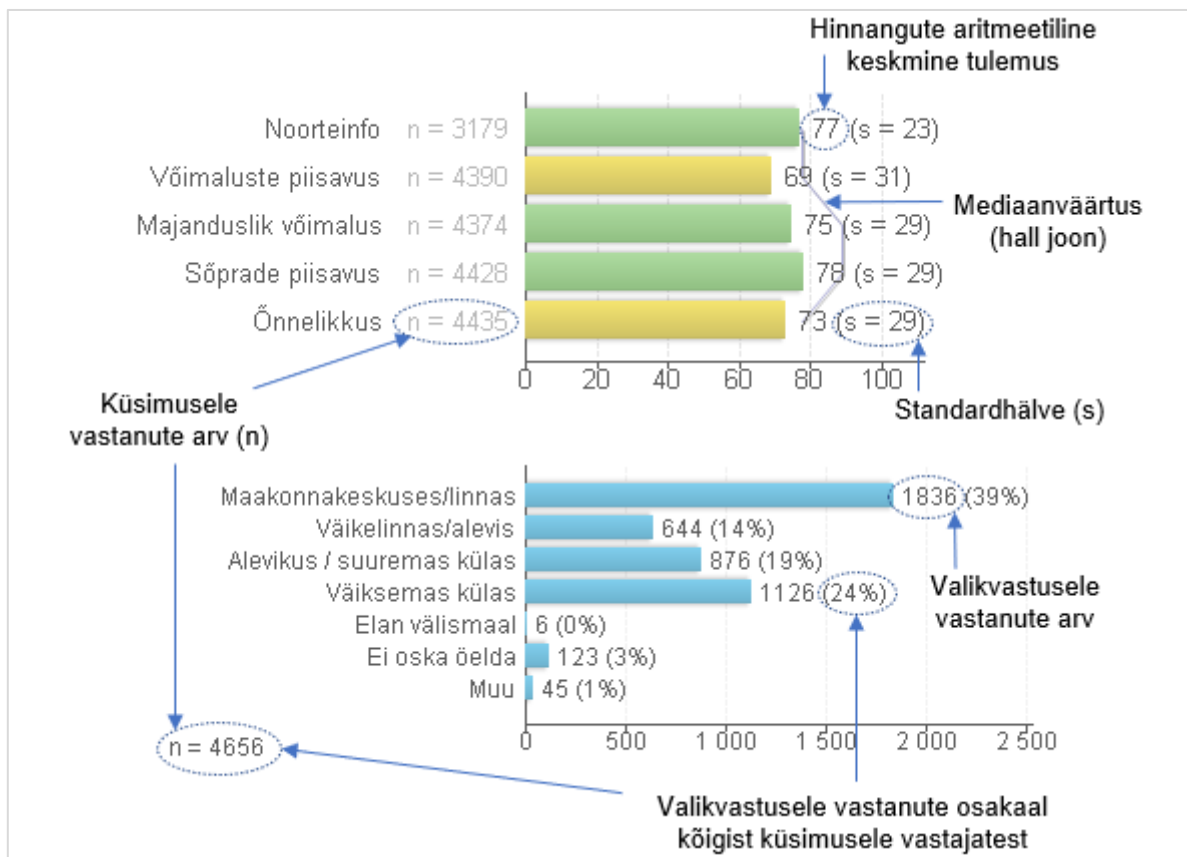
Kvantitatiivsete andmete analüüsimisel kasutati aritmeetilist keskmist³¹, standardhälvet³² ja mediaani³³. Statistiliselt oluliste erinevuste leidmiseks kasutati t-testi³⁴ ja dispersioonanalüüsi (ANOVA-t)³⁵. Statistiliselt olulisust tähistatakse tekstis sulgudes esitatava p-väärtusega³⁶. Statistiliselt oluliseks loeti erinevused, mille korral p-väärtus oli väiksem kui 0,05 ($p < 0,05$).

Kõikidel joonistel tähistab n vastajate arvu, mis võib sõltuvalt küsimustiku ülesehitusest ja vastajate filtreerimisest küsimusesti erineda. Samuti pole joonistel vastajate arvu hulka loetud „Ei oska/saa vastata“ vastuseid, mistõttu võivad vastajate arvud vähesel määral erineda üldkogumist.

Enamasti uuringu joonistel kajastatud andmeid ja lühendeid on selgitatud joonisel 2. Siin esitatu kehtib kõigi jooniste kohta juhul, kui joonise pealkirjas pole kirjas teisiti (nt vanuserühma ja soo joonistel erineb protsentide arvutus).

Joonistel esitatud näitajate tõlgendamine:

- mediaanväärtus – kui mediaani joon on aritmeetilisest keskmisest paremal, tähendab see seda, et rohkem kui pooled vastajad hindasid rahulolu keskmisest tulemusest kõrgemalt. Kui mediaanväärtus on 100, siis võime järeldada, et vähemalt 50% vastajatest on andnud maksimaalse hinnangu;
- standardhälve (s) – kui „Noorteinfo“ standardhälve on 23 ja „Võimaluste piisavuse“ standardhälve on 31, siis see tähendab seda, et võimaluste piisavusele antud hinnangud erinevad keskmisest hinnangust rohkem kui noorteinfole antud hinnangud.

Joonis 2. Jooniste lugemise tõlgendus (üldiste tulemuste peatüki põhjal)

³¹ Aritmeetiline keskmine ehk keskvärtus on kõigi küsimusele antud hinnangute väärtuste summa jagatud vastajate arvuga.

³² Standardhälve (vastuste hajuvust kirjeldav näitaja) toob esile vastuste erinevuse keskmisest: mida suurem on standardhälbe väärtus, seda rohkem erinevad vastajate hinnangud üldisest keskmisest ja keskmine hinnang ei kirjelda üldist tulemust selgelt.

³³ Järjestades hinnangud väikseimast suurimani, leitakse keskvärtus ehk mediaan, millest väiksemaid ja suuremaid väärtusi on võrdset.

³⁴ T-testi kasutatakse kahe arvilise tunnuse keskmiste väärtuste võrdlemiseks või kahe rühma (nt meeste ja naiste) ühe arvilise tunnuse keskmiste väärtuste võrdlemiseks.

³⁵ Dispersioonanalüüsi käigus hinnatakse faktori (argumenttunnuse) mõju uuritava tunnusele, mis seisneb rühmade keskvärtuste võrdlemises.

³⁶ p -väärtus on statistiliselt olulisust väljendav väärtus, mis mahub 0 ja 1 vahelistesse piiridesse (tõenäosus).

Sõnapilved annavad ülevaate kõige rohkem kordunud märksõnadest valitud küsimuse vabavastustes. Sõnapilved loodi sõnade esinemise sageduse põhjal, mis on vastavuses sõnade suurusega. Sõnapilvede jaoks esmalt tekst lemmatiseeriti ja eemaldati sellest stoppsõnad. Visualiseerimiseks kasutati Voyant Tools'i vabavaralist tarkvara.

Et leida põhivaldkonnad, mis mõjutavad enim noorte üldist rahulolu noorsootöö tegevustega, kasutati analüüsis ECSI mudelit ja meetodikat, mis võimaldab hinnata põhjuse-tagajärje-seoseid rahulolu ja rahulolu põhjustavate tegurite vahel. See annab võimaluse näha erinevate tegurite olulisust rahulolu mõjutamises ja seda ilma, et vastajal endal palutaks tegurite olulisust hinnata. ECSI meetodika ei sea küsimuste sõnastusele ega teemadele piire, seega on seda võimalik valdkonnale kohandada ja luua sobilikke mudeleid.

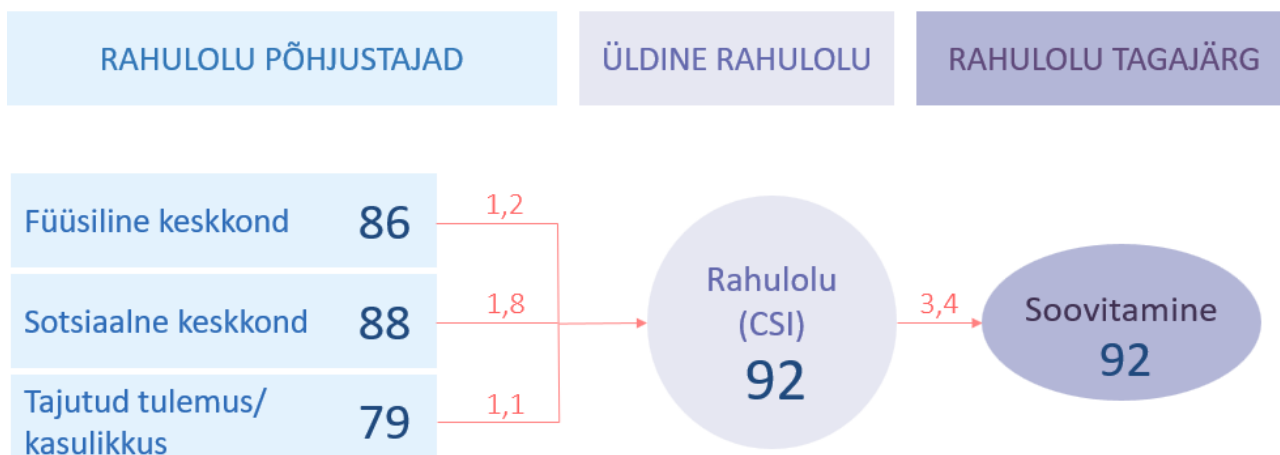
Mudeli loomise alusena kasutati küsimusi, mille puhul vastaja sai hinnata noorsootöö tegevust kümnepunktiskaalal. See skaala on tähtis eelkõige mudeli loomise aspektist, sest mudel on töötatud välja just sel skaalal.

Rahulolutegurite ja rahulolu vahel seoste leidmiseks kasutatakse mudelis osa-vähimruutude meetodit, mille puhul leitakse maksimaalne kovariatsioon³⁷ rahulolutegurite ja -hinnangute vahel. Positiivne kovariatsioon näitab, et teguritel on kalduvus muutuda samas suunas, st kui kasvab rahulolu põhjustava teguri hinnang, paraneb ka hinnang rahulolule. Mudelis nimetatakse seost lihtsuse huvides mõjuks ja lugemise lihtsustamiseks korrutatakse tulemus 5-ga. See tähendab, et kui rahuloluteguri hinnang suureneb 5 punkti võrra, kasvab üldine rahuloluhinnang näidatud väärtuse (edaspidi *mõju*) võrra. Mudeli laadist tulenevalt loetakse mõju statistiliselt oluliseks juhul, kui mõju on üle 0,8 (viiepunktilise teisenduse korral).

Metoodika järgi loetakse mudeli tulemused rahuldavaks juhul, kui mudeli kirjeldusvõime on vähemalt 65% ja heaks tulemuseks loetakse 75% kirjeldusvõime.

Iga noorsootöö tegevuse kohta loodi eraldiseisev mudel nende vastajate hinnangute alusel, kes olid seda tegevust hinnanud. Küsimustest kombineeriti kolm rahulolu põhjustavat tegurit: füüsiline keskkond, sotsiaalne keskkond ja tajutud tulemus või kasulikkus. Need kolm tegurit avaldavad mõju üldisele rahulolule ja rahulolu noorsootöö tegevusega mõjutab omakorda selle tegevuse soovitamist sõpradele ja kaaslastele.

Joonis 3 kujutab rahulolumudeli näidist, mis pärineb uuringuaruande huvitegevuste peatükist. Mudelite sinised arvud näitavad teemaplokkide keskmisi rahuloluhinnanguid (kõikide küsimuste aritmeetilisi keskmisi tulemusi) ning punasega on esitatud mõju rahulolu põhjustavate tegurite, rahulolu ja rahulolu tagajärje vahel (see on leitud osa-vähimruutude meetodil).

Joonis 3. Rahulolumudeli näidis (huvitegevuse peatükist)

Kui rahulolu põhjustaja keskmine hinnang suureneks 5 punkti võrra, kasvaks üldise rahulolu hinnang vastavalt mõjukordajas näidatud punkti(de) võrra. Seega (siinses näites), kui füüsilise keskkonna teguri väärtus (86 p) kasvaks 5 punkti võrra, siis suureneks üldisele rahulolule (92 punkti) antav hinnang 1,2 punkti võrra (93,2 p) juhul, kui teiste tegurite keskmised hinnangud jäävad samal ajal muutumatuks.

Sama kehtib üldise rahulolu ja soovitamise seose puhul. See tähendab, et suurima mõjuga teemaplokki kuuluvate küsimuste teemad peaksid olema poliitika kujundamisel kõige prioriteetsemad, sest need tegurid

³⁷ Kovariatsiooniks nimetatakse muutujate väärtuste hälbeid (erinevusi keskmisest) ja selle abil on võimalik leida muutuse suund.

mõjutavad üldist rahulolu ja selle tulemusi kõige suuremal määral. Joonis 3 illustreerib olukorda, mille puhul üldine rahulolu kasvaks kõige rohkem siis, kui suureneks rahulolu sotsiaalse keskkonnaga.

Rahulolumudelitele järgneb peatükkides teemaplokkide küsimuste suhteliste mõjude tabel. See näitab rahulolumudeli struktuuri ja jaotust küsimuse alusel. Iga rahulolutegur (v.a rahulolu ja soovitamise, mida hinnatakse ühe küsimuse põhjal) sisaldab 2–5 küsimust, mis on omavahel kooskõlas ning mis avaldavad mõju üldisele rahulolule.

Noorsootöö tegevusi puudutavad skaalaküsimused paigutati teemaplokkidesse (tabel 2) ja kontrolliti nende sisereliaablust³⁸. See näitab, kui hästi küsimused korreleeruvad, st kui hästi mõõdavad rahulolutegurisse paigutatud küsimused selles teguris kajastatavat nähtust. Aktsepteeritavaks loeti kordaja tulemus, mis oli üle 0,7, kuid enamik tulemusi ületas 0,8 piiri.

Tabel 2. Rahulolumudeli küsimuste jagunemine teemaplokkidesse

TEEMAPLOKK	KÜSIMUS
Füüsiline keskkond	Kohalejõudmise mugavus/lihtsus
	Tegevuse toimumise aeg
	Tegevusvahendid ja materjalid
	Toimumiskoha ruumid
Sotsiaalne keskkond	Juht/juhendaja/kasvataja/noorsootöötaja/rühmajuht meeldib mulle / teeb oma tööd hästi
	Juht/juhendaja/kasvataja/noorsootöötaja/rühmajuht on alati arvestanud minu soovide ja arvamustega
	Selles noorsootöö tegevuses minu probleeme märgatakse, mind kuulatakse ära ja antakse nõu
	Minu suhted teiste selles noorsootöö tegevuses osalejatega on/olid head
	Minu suhted juhi/juhendaja/kasvataja/noorsootöötajaga/rühmajuhiga on/olid head
Tajutud tulemus või kasulikkus	Olen selles noorsootöö tegevuses osalemisest midagi uut õppinud, teada saanud või uue oskuse juurde saanud, mõnes oskuses arenenud
	Olen leidnud selle noorsootöö tegevuses osalejate seast uusi kaaslasi või sõpru
	Olen alati teinud juhile/juhendajale/kasvatajale/noorsootöötajale/rühmajuhile ettepanekuid noorsootöö tegevuse paremaks ja huvitavamaks muutmiseks, kui selleks vajadust olen näinud
	Olen saanud selle noorsootöö tegevuse ürituste või tegevuste korraldamisel osaleda nii palju, kui olen soovinud
	Olen saanud selles noorsootöö tegevuses nii palju tegevusi/üritusi ise algatada või läbi viia, kui olen soovinud
	Selles noorsootöö tegevuses osalemine on/oli minu jaoks huvitav/oluline
Üldine rahulolu	Kui rahul sa selles noorsootöö tegevuses osalemisega üldiselt oled/olid?
Soovitamise	Kas sa soovitaksid selles noorsootöö tegevuses osalemist teistele?

Peale rahulolumudelis esitatud küsimuste paluti vastajatel kümnepunktiskaalal hinnata tabelis 3 toodud küsimusi. Noorteinfot ei käsitleta teiste teenustega võrreldes samadel alustel, vaid selles tuginetakse horisontaalsele analüüsile³⁹, mille keskmes on peamiste infoallikate määratlemine ja nendega rahulolu.

Tabel 3. Muude küsimuste jagunemine teemaplokkidesse

TEEMAPLOKK	KÜSIMUS
Noorteinfo	Kas oled alati leidnud enda jaoks vajaliku info?
	Kui rahul oled Teeviit.ee leheküljelt leitud info kasulikkuse ja arusaadavusega?
Võimaluste piisavus	Kas sinu kodukohas on sulle piisavalt huvipakkuvaid võimalusi vaba aja veetmiseks?
Majanduslik võimalus	Kas sul on majanduslikult võimalik kõigis huvipakkuvates tegevustes osaleda?
Sõprade piisavus	Kas sul on piisavalt sõpru?
Õnnelikkus	Kas sa oled tavaliselt õnnelik?

Noortelt, kes ei osalenud 2020. aastal huvikoolis, huvitegevuses või noortekeskuses, küsiti tagasisidet mitteosalemise kohta. Noor sai selle lisaküsimuse juhul, kui vastas, et ei ole neis tegevustes osalenud, aga tahaks seda teha, või ei ole osalenud ja ei tahagi. Tegevustes mitteosalemist kajastab täpsemalt viimane peatükk.

³⁸ Lähtuti Cronbachi α (alfast) ehk Cronbachi kordajast.

³⁹ Horisontaalse ehk juhtumipõhise analüüsi puhul vaadeldakse samal ajal mitut analüüsivat juhtumit, mis loob võrdlusvõimaluse. Siinsel juhul analüüsiti noorteinfot vanuserühma alusel.

VÕRDLU EELMISTE AASTATEGA

2015. ja 2017. aasta uuring põhinesid summaarse näitaja konstrueerimisel viiepunktskaalal antud üldhinnangute („Kuivõrd rahul sa üldiselt ... olid?“ / „Kas sulle meeldis ...?“) vastusevariantide esinemise sagedusel. Seetõttu on tegevuste võrdlemiseks esitatud tulemused teisendatud samadel alustel.

Siiski tuleb märkida, et eelmise kahe uuringu puhul olid vastajatel küsimustikku täites ees märksõnad („Väga rahul“, „Pigem rahul“, „Nii ja naa“, „Pigem ei olnud rahul“, „Üldse ei olnud rahul“), kuid 2020. aastal ainult skaala tipud („Olen täiesti rahul“ ... „Ei ole üldse rahul“; „Nõustun täielikult“ ... „Ei nõustu üldse“).

Järgnevalt on loetletud kolme uuringu peamised meetodilised erinevused, mis võivad mõjutada tulemusi ja nende võrreldavust.

1. 2020. aasta uuringus kasutati küsimustele hinnangute andmiseks kümnepunktskaalat, ent 2015. ja 2017. aasta uuringus viiepunktskaalat. Võrdlemiseks teisendati 2020. aasta uuringu vastajate hinnangud samuti viiepunktskaalale, st hinnangud 9 ja 10 tulemuseks „Väga rahul“, 7 ja 8 tulemuseks „Pigem rahul“, 5 ja 6 tulemuseks „Nii ja naa“, 3 ja 4 tulemuseks „Pigem ei olnud rahul“ ning 1 ja 2 tulemuseks „Üldse ei olnud rahul“.

2. 2015. ja 2017. aasta uuringus liigitati vastajad kahte vanuserühma: 7–11-aastased vastajad nooremisse ja 12–26 aastased vanemasse vanuserühma. 2020. aasta uuringus eristati ealiste erinevuste täpsemaks kirjeldamiseks nelja vanuserühma: 7–11-, 12–16-, 17–19- ja 20–26-aastaste rühma.

3. 2015. aasta uuringus hindas vastaja ainult üht juhuslikku osalemisvaldkonda ja 2017. aastal kõiki tegevusi, milles ta oli osalenud. Seevastu 2020. aasta uuringus hindas vastaja uuringu algusjärgus kuni kolme vabalt valitud tegevust, milles ta oli osalenud, ja uuringu lõppjärgus (pärast küsimustiku muutmist) kõiki tegevusi, milles ta oli osalenud. Lisaks anti 2020. aasta uuringus neile noortele, kes olid osalenud rohkemates tegevustes, võimalus valida nende tegevuste seast hinnatavad tegevused ise. Seetõttu võis vastaja valida hindamiseks endale meelepärased noorsootöö tegevused või, vastupidi, need, mille suhtes ta on kriitiline. Samas ei avaldanud see tulemustele liiga suurt mõju, sest umbes 81% vastajatest osales ühes või kahes noorsootöö tegevuses, st hindas ainult neid, milles ta oli osalenud.

4. 2015. aasta uuringu noorsootöö tegevustele lisaks käsitleti 2017. aasta uuringus noorteprojekte ja vabatahtlikku tegevust, mistõttu toodi 2017. aastal eraldi esile võrreldav üldise rahulolu hinnang, milles neid kaht 2017. aasta uuringusse kaasatud tegevust ei arvestatud. 2020. aasta uuringus analüüsiti noorteprojekte, kuid ei uuritud süvitsi vabatahtlikku tegevust ja tulemusi esitades tuuakse eraldi esile 2020. aasta võrreldav üldine rahulolu, milles ei ole arvestatud hinnanguid noorteprojektidele. Seetõttu on joonistel ja tabelis eraldi nimetatud võrreldav üldine rahulolu või on aastaarv tähistatud tärniga.

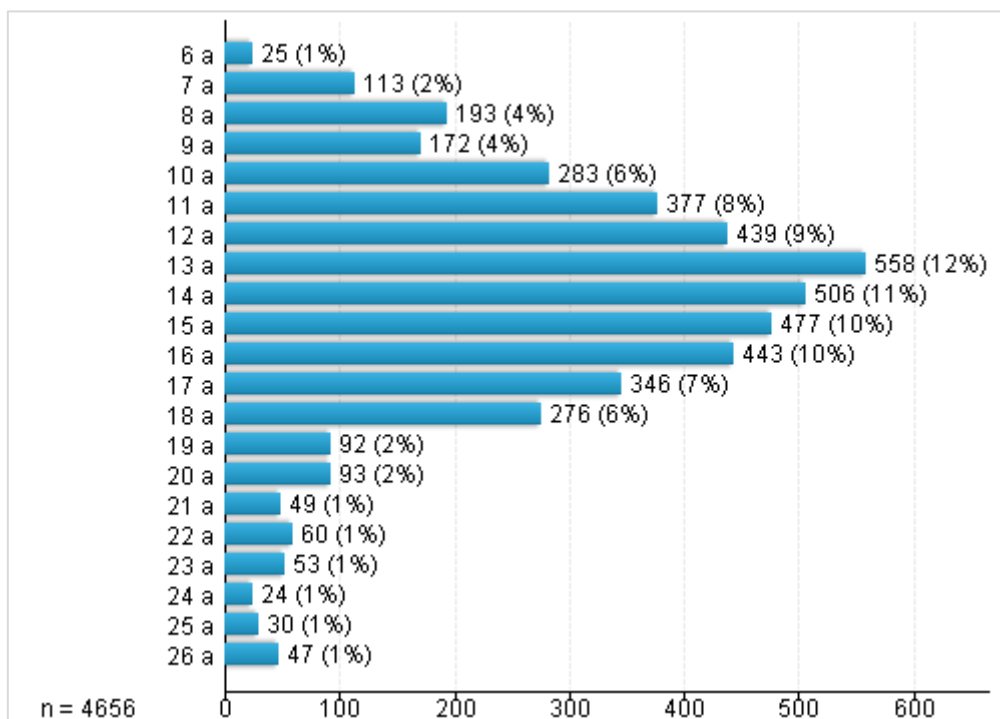
5. Noorteinfo kajastatakse 2020. aasta uuringus kahel moel. Võrreldavasse rahuloluhinnangusse arvestatakse juurde Teeviit.ee platvormi hinnangud, sest 2015. ja 2017. a uuringus keskenduti noorteinfo puhul eelkõige sellele noorteinfo pakumise teenusele, mida osutas Eesti Noorsootöö Keskus ning mida võib pidada võrreldavaks riiklikult suunatud noorteinfo portaaliga. Lisaks kajastatakse 2020. aasta üldist noorteinfo hinnangut, mis näitab noorte rahulolu info leidmisega noorsootöö tegevuste kohta.

Veel tuleb arvesse võtta asjaolu, et noorsootöö tegevuste valdkondade struktuur on aastail 2015–2020 muutunud. Näiteks õpilaste ja üliõpilaste esinduskogud liigitati 2015. aastal noorteühingute, kuid alates 2017. aasta uuringust osalus- ja esinduskogude hulka. Seetõttu ei ole noorteühingute ja esinduskogude 2015., 2017. ja 2020. aasta tulemused otseselt võrreldavad, kuid tulemuse illustreerimiseks on need siiski joonisel esitatud. Üldise rahulolu hinnangut see ei mõjuta.

TULEMUSTE KOONDÜLEVAADE

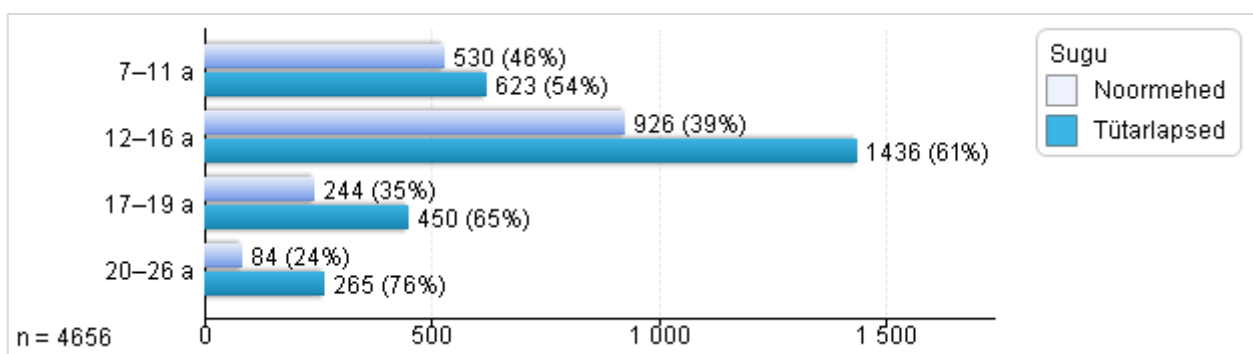
VASTAJATE TAUST

Uuringus osales 4656 noort vanuses 7–26 aastat (joonis 4), mida on võrdluses varasemate uuringutega rohkem.⁴⁰ Vastajatest olid 2774 (60%) tütarlapsed ja 1784 (38%) noormehed ning 2% vastajatest ei soovinud sugu avaldada. Kõige aktiivsemalt täitsid küsimustiku 12–16-aastased noored. Vastamisaktiivsuse vanuseline jaotus sarnaneb 2017. aastal tehtud uuringu näitajaga.

Joonis 4. Vastajad vanuse alusel

Vastajatest 25% moodustasid noorema vanuserühma noored (7–11-aastased), kelle seas oli 25 (1%) 6-aastast küsimustiku täitjat. Kõige suurem oli vastamisaktiivsus 12–16-aastaste tütarlaste seas (joonis 5).

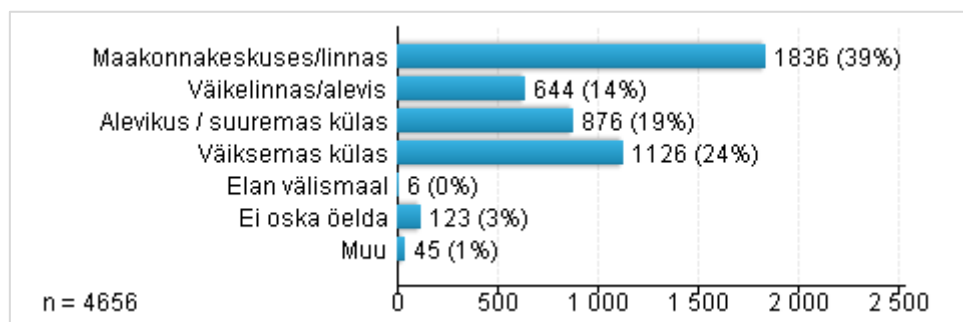
Joonis 5. Vastajad soo ja vanuserühma alusel (osakaal kirjeldab soo alusel jagunemist vanuserühmas)

83% vastajatest täitis küsimustiku eesti keeles ja ülejäänud vene keeles. Küsimustiku vene keeles täitnud vastajatest 25% kasutab kodus või koolis eesti keelt. Kolmandik kodus või koolis vene keelt kasutavatest noortest täitis küsimustiku eesti keeles.

Kõige rohkem tuli vastuseid noortelt, kes elavad maakonnakeskuses või linnas (39%), ja veerand vastustest on noortelt, kes elavad väiksemas külas (joonis 6). Elukoha piirkonna küsimusele vastusevariandi „Muu“ valinute seas olid ülekaalus vastajad, kes ei osanud määratluse järgi valikut teha ja kirjutasid seepärast vastuseks oma

⁴⁰ 2017. a uuringu küsitlusele vastas 3147 noort ja 2015. a uuringu küsitlusele 2859 noort.

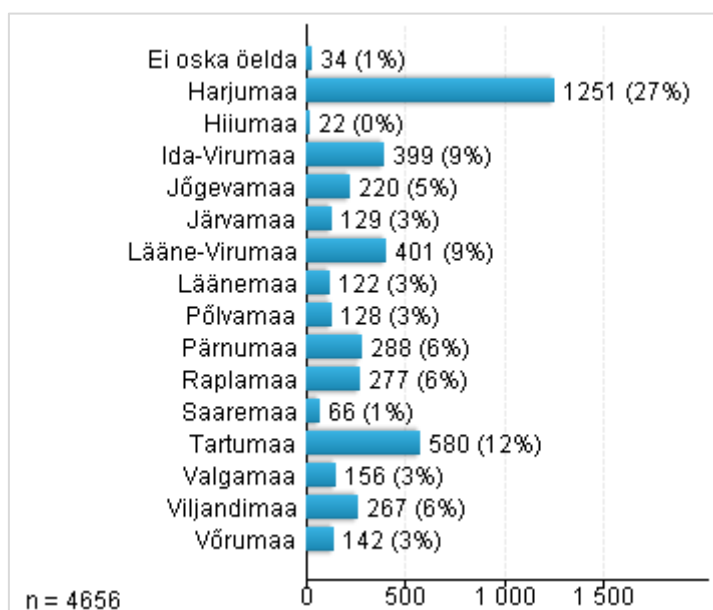
täpse elukoha. Peamiselt oli see *oma talus, maal, linna lähedal* või elati mõnel Eesti saarel, paaril korral vastati ka, et elukohti on kaks.

Joonis 6. Vastajad elukoha piirkonna alusel (küsimus „Märgi, millises piirkonnas sa elad“)

Vastajatelt, kes märkisid elukoha piirkonnaks maakonnakeskuse/linna, väikelinna/alevi, aleviku / suurema küla või väiksema küla, küsiti täpsustuseks, millisest kohalikest omavalitsusest on nad pärit (joonis 7). Üldiselt oli maakondade või kohalike omavalitsuste alusel erisusi hinnangutes vähe, ning kui neid võis märgata, oli hindajate osakaal järelduste tegemiseks liiga väike.

Võrreldes eelmiste uuringutega, milles Harjumaale järgnes Ida-Virumaa, saadi 2020. aastal rohkem vastuseid Tartumaalt, mis tõusis vastamisaktiivsuse poolest teisele kohale. Seekord saadi eelmistest uuringutest tunduvalt rohkem vastuseid veel Jõgevamaalt, Järvamaalt, Lääne-Virumaalt, Läänemaalt, Raplamaalt, Viljandimaalt ja Võrumaalt.

Joonis 7. Vastajad maakonna alusel

Täpsustavalt küsiti Tallinna linnas elavatel noortel linnaosalist kuuluvust. Kui Tallinna linna märkis elukohaks 513 noort, siis nendest 129 (25%) oli Lasnamäe linnaosast, 96 (19%) Mustamäelt, 77 (15%) Haaberstist, 72 (14%) Põhja-Tallinnast, 40 (8%) Nõmmelt, 33 (6%) Kesklinnast, 28 (5%) Kristiineist ja 21 (4%) Piritalt. Ülejäänud ei osanud linnaosa määrata.

Vanematelt vastajatelt (12–26-aastased), keda oli kokku 3493, küsiti täpsustavalt põhihooldaja ja põhihooldaja haridustaseme, õdede-vendade ning põhiliste tegevusalade kohta. 88%-l neist vastajatest on põhihooldajaks vanem(ad) ja 8% vastajatest elab iseseisvat elu. Vähestel vastajatel on põhihooldajaks kasuvanemad või sugulased.

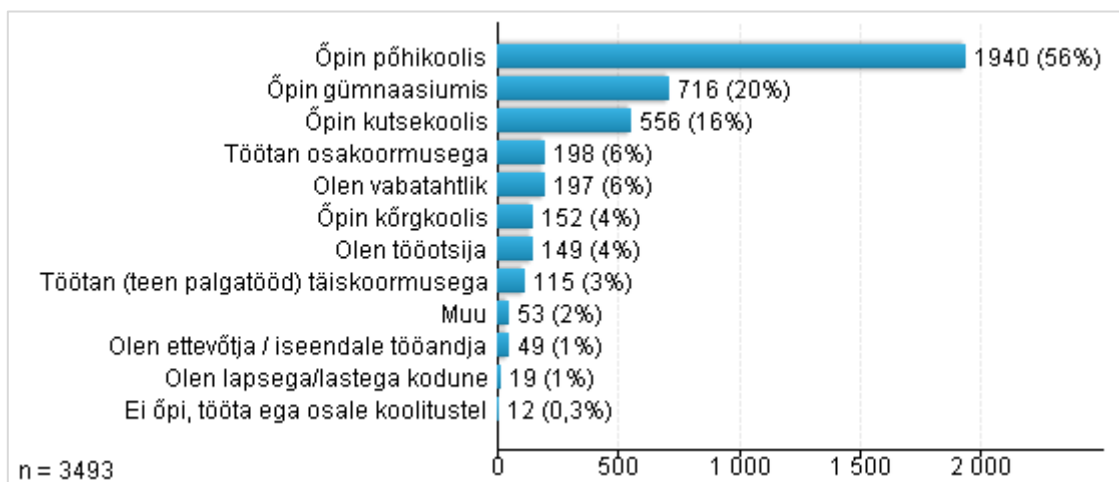
Kõige rohkem on vastajate seas neid, kelle ema või põhihooldaja⁴¹ on kõrgharitud (1242 vastajat, 36%). Samuti on suur osakaal neid, kelle põhihooldajal on kutsekeskharidus (714 vastajat, 20%) või keskharidus (656

⁴¹ Vt viide 29.

vastajat, 19%). Vähestel on põhiharidus või madalam haridustase (8%). Paljud vastajad ei teadnud ema või põhihooldaja haridustaset (17%).

Rohkem kui 60%-l 12–26-aastastest vastajatest on üks või kaks õde-venda (2184 vastajal). 460 noorel (13%) on kolm õde-venda ja 400 noorel (12%) üle kolme õe-venna. 340 noorel (10%) ei ole ühtegi õde-venda.

12–26-aastastelt vastajatelt küsiti nende põhiliste tegevusalade kohta (joonis 8). Peamiselt on nad põhikooli-, gümnaasiumi-, kutsekooli- või kõrgkooliõpilased. Selles rühmas on ka noori, kes teevad palgatööd, on ettevõtjad, lapsega kodused või vabatahtlikud. Vastusevariandi „Muu“ juures vastajad enamasti täpsustasid, millises üldhariduskoolis, huvihariduses või -tegevuses nad osalevad.

Joonis 8. Vanemad vastajad (12–26-aastased) põhilise tegevusala alusel (küsimus „Millised on sinu põhilised tegevusalad?“)

NOORSOOTÖÖS OSALEMINE

Kõige rohkem osalesid noored 2020. aastal huvitegevuses (63% kõigist vastanud noortest), mis on olnud ka eelmiste uuringute järgi kõige populaarsem noorsootöö tegevus. Sellele järgnesid osalemissuutavuse järjestuses huviharidus (38%), avatud noorsootöö (31%), noortelaager (26%), osalus- või esinduskogu (20%), noorteprojekt (12%), noorteühing või -ühendus (11%) ning noortemalev (11%).

Üldiselt ei tulnud noormeeste ja tütarlaste osalusmääras esile märgatavaid erinevusi. Nimetada võib osalus- või esinduskogusid, mille töös osales tütarlastest 24%, kuid noormeestest ainult 13%. 2017. aasta uuringus ilmselt tütarlaste suurem osalemine huvihariduses ja -tegevuses, kuid 2020. aastal on huvitegevuses osalemine sooliselt üsna võrdne (65% tütarlastest ja 62% noormeestest osaleb).

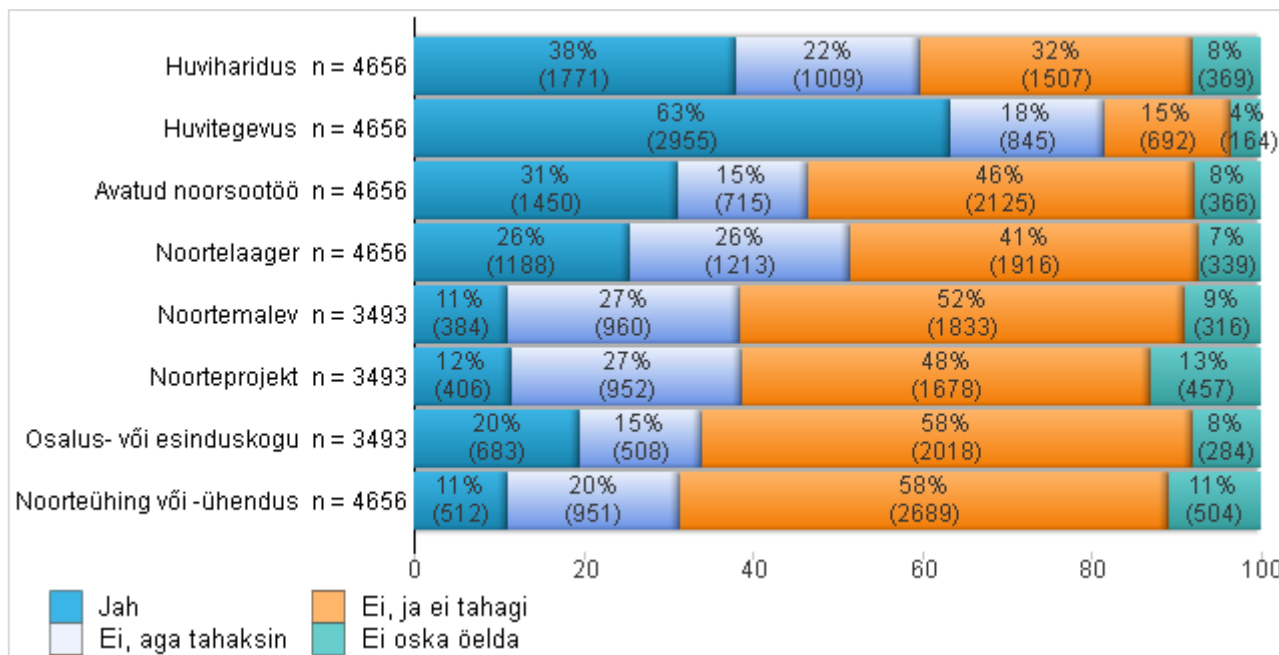
Üldjuhul osalevad tütarlapsed noorsootöö tegevustes tihedamalt. Võrreldes noormeestega on mitteosalejatest tütarlaste seas rohkem neid, kes sooviksid noorsootöö tegevustes osaleda: tütarlastest 28% ei ole osalenud, kuid sooviks osaleda ühes või mitmes tegevuses, noormeeste sama näitaja on 24%. Osalemissuutavuse kõige suurem erinevus tuleb esile noorteprojektide puhul, milles sooviks osaleda 32% vastanud tütarlastest ja 20% vastanud noormeestest.

Noorsootöö tegevustes osaleb noor **osaleb keskmiselt kahes tegevuses**. 24% vastajatest osaleb ühes noorsootöö tegevuses, 21% kahes, 17% kolmes, 10% neljas, 5% viies, 2% kuues, 1% seitsmes ja 14 vastajat (alla 1%) osaleb kõigis loetletud noorsootöö tegevustes.

81% tütarlastest ja 79% noormeestest osaleb vähemalt ühes noorsootöö tegevuses. Tütarlapsi iseloomustab võrreldes noormeestega rohkemates eri tegevustes osalemine: vähemalt kolmes tegevuses osaleb 38% tütarlastest ja 30% noormeestest.

20% vastajatest (943 noort) ei osale mitte üheski noorsootöö tegevuses. Neid noori on täpsemalt analüüsitud eraldi peatükis.

Uuringus paluti vastajatel määratleda, millises noorsootöö tegevuses ta 2020. aastal a) osales, b) ei osalenud, kuid tahaks osaleda ning c) ei osalenud ja ei tahakski (joonis 9)⁴². Nooremal vanuserühmal ei olnud võimalik valida noortemalevat, noorteprojekti ning osalus- või esinduskogu⁴³. Seepärast on ka vastajate arv (joonisel n) nendes tegevustes väiksem.

Joonis 9. Noorte osalemine noorsootöö tegevustes 2020. aastal kokku (küsimus „Märgi kõik tegevused, milles oled sel aastal (2020) osalenud“)

Kõige aktiivsemalt osalevad noorsootöös 6–11-aastased noored. Vanuserühmiti on üldine jaotus sarnane üldpildiga: huvitegevus on osalemisaktiivsuse poolest kõikides vanuserühmades esikohal. Huvikoolis osalemise osakaal on suurem kahes nooremas vanuserühmas (6–11-aastased ja 12–16-aastased). Samuti käivad kahe noorema vanuserühma esindajad rohkem noortekeskustes ja osalevad noortelaagrites. Noorteprojektides osalemise määr on kõikides vanuserühmades sarnane.

Kui osalus- või esinduskogu tegevustes osalevad rohkem 12–16-aastased (21%), siis ühingute või organisatsioonide tegevustes on kõige rohkem 20–26-aastaseid (20%). 19–26-aastaste noorte noorsootöös osalemise motivatsiooni uuringut⁴⁴ kinnitavalt ja fookusrühmaintervjude alusel on 17-aastastel ja vanematel kooli lõpetamisega seoses vähem aega noorsootöös osaleda. Samuti mainisid selle vanuserühma vastajad, et eriti pärast üldhariduskooli lõpetamist on noorsootöö tegevuste valikuvõimalus kesisem.

20–26-aastastest vastajatest 40% sooviks osaleda mõnes noorteprojektis ja 38% huvitegevuses. 17–19-aastastest noortest tahaks 35% osaleda noorteprojektis ja 29% huvikoolis, mis kattub noorte huvidega (seda nimetati ka fookusrühmaintervjudes). 12–16-aastastest vastajatest 31% ei ole käinud noortemalevas, kuid tahaks seda teha. Noorematest vastajatest 32% tahaks osaleda mõnes noortelaagris.

Kasutatava keele põhjal märkimisväärseid erinevusi esile tuua ei saa ja üldine jaotus sarnaneb üldiste osalemise määradega. Täpsemalt saab noorsootöö tegevustes osalenud rühmade võrdluse näitajatega tutvuda lisas 3.

Piirkonniti on märgata väikseid erinevusi noorsootöö tegevustes osalemises. Huvitegevuses osaletakse eelkõige väikelinnas/alevis ja alevikus / suuremas külas (69%). Noortekeskustes käivad rohkem väiksemas piirkonnas elavad noored ning need, kes elavad väiksemas külas (38%) ja alevikus / suuremas külas (39%).

⁴² 2017. a osalesid noored noorsootöö tegevustes järgmiselt. Huvitegevus: 64% noorematest ja 49% vanematest noortest, kes olid sellele küsimusele vastanud; huviharidus: vastavalt 52% ja 37%; avatud noorsootöö: vastavalt 42% ja 26%, noortelaagrid: 41% ja 35%; noortemalevad: vastavalt 7% ja 11%; noorteprojektid: 24% vanema vanuserühma noortest. Aastal 2015 oli osalemisaktiivsuse järgi noorsootöö tegevuste järjestus järgmine: huvitegevus (26% küsitlusele vastanud noortest), huviharidus (20%), ühingud ja organisatsioonid (9%), avatud noorsootöö (6%), noortelaagrid (6%), noortemalevad (4%) ja osalus- või esinduskogud (3%).

⁴³ Üldjuhul on need tegevused suunatud vanemale vanuserühmale.

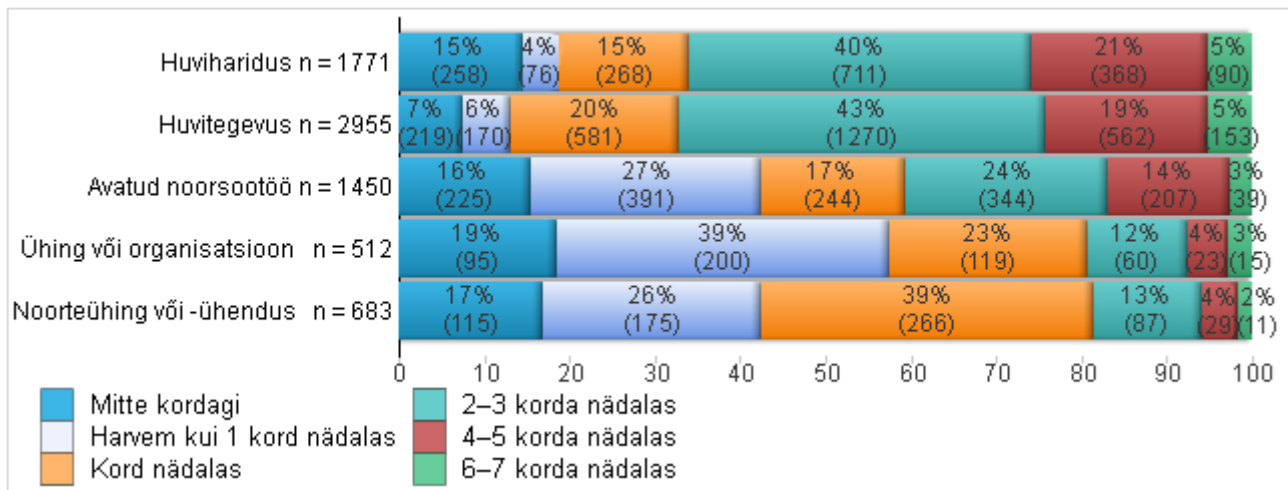
⁴⁴ Espenberg, K., Kiisel, M., Saarsen, K., Jaanits, J., Rajaveer, L., Nõmmela, K., Aksen, M. (2018). 19–26-aastaste noorte noorsootöös osalemise motivatsioon. Uuringu lõpparuanne. Tartu: Tartu Ülikool. https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/19-26_osalemine_noorsootoos.pdf.

Maakonnakeskuse/linna noored käivad noortekeskustes harvem (22% vastajatest). Kui üldiselt osaleb noorteühingus või -ühenduses 9–10% vastajatest, siis väiksemas külas elavatest noortest teeb seda 16%.

Väiksemas külas elavate noorte võimalused on piiratumad: noorsootöö tegevustes saavad nad osaleda suuremates külakeskustes, alevikus või alevis. Enamasti asub see mitme kilomeetri kaugusel ja osalemine sõltub bussiühendusest või vanemate võimalusest noort transportida. See omakorda mõjutab noorte tegevuste valikut ja sellele pühendumist.

Maapiirkonna noored on nagu püsivamad, kuna linnanoortele on rohkem võimalusi ja rohkem meeldetuletusi, et näe, see ja see asi on veel. Nemad on tõenäolisemad vahetama mingisugust huvitegevust, aga maapiirkonnas sul on küll võib-olla need neli-viis valikut, aga siis, kui sa oled ühe valinud, siis kas jääd ainult selle ühe juurde või teed teise lisaks. [...] Ja suurtes linnades on ahvatlusi lihtsalt niivõrd palju ja valikuid niivõrd palju, et saabki hüpelda ühe koha pealt teise koha peale, et otsida seda, mis just sulle sobima hakkab. (Noorsootöötajad, fookusrühmaintervjuu)

Lisaks küsiti noortelt viimase perioodi osalemisaktiivsuse väljaselgitamiseks küsimus „Mitu korda nädalas sa keskmiselt selles kuus nende organisatsioonide tegevustes käinud või huvitegevuses osalenud oled?“. Huvikoolis ja -tegevuses osalevad noored keskmiselt 2–3 korda nädalas (joonis 10). Noortekeskustes käib veerand vastajatest 2–3 korda nädalas, veerand vastajatest aga harvem kui kord nädalas. Noorteühingu või -ühenduse ning osalus- või esinduskogu töös osaletakse kord nädalas või harvem.

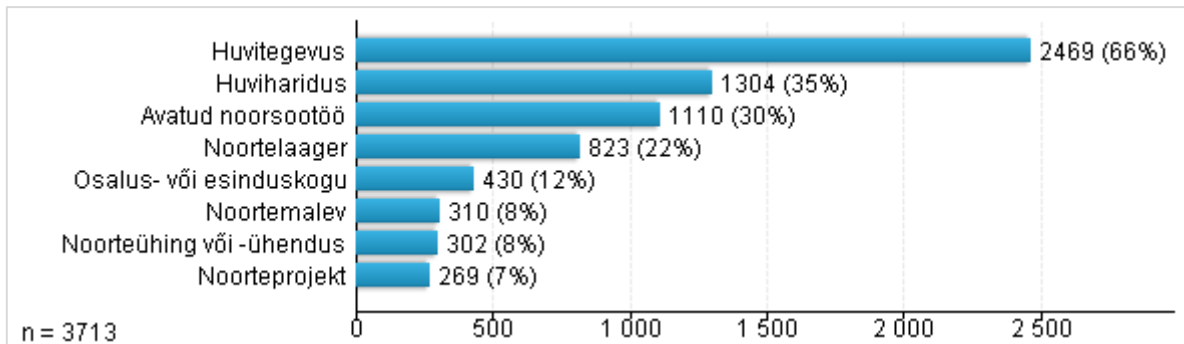
Joonis 10. Noorte noorsootöö tegevustes osalemise sagedus 2020. aastal (küsimus „Mitu korda nädalas sa keskmiselt selles kuus nende organisatsioonide tegevustes käinud või huvitegevuses osalenud oled?“)

Vastajad, kes olid osalenud ainult ühes tegevuses, suunati seda tegevust hindama. Küsimustiku lihtsustamiseks anti vähemalt kahes tegevuses osalenud vastajale võimalus valida, millist noorsootöö tegevust nendest, milles ta osales, ta soovib hinnata. Nooremad vastajad pidid juhul, kui olid osalenud rohkemates tegevustes, hindama vähemalt kahes ja vanemad vähemalt kolmes tegevuses osalemist (kaks nädalat enne küsimustiku sulgemist tehti muudatus, misjärel pidid vastajad hindama kõiki tegevusi, milles nad olid osalenud)⁴⁵.

Kokku hinnati 2020. aastal 7017 erinevat noorsootöö tegevuses osalemise juhtu.⁴⁶ **Keskmiselt hindas üks vastaja üht või kahte tegevust.** Kokku hindas noorsootöö tegevusi 3713 vastajat ehk 80% kõigist uuringus osalenutest (joonis 11). 32% noortest, kes küsimustikule vastasid, hindas üht noorsootöö tegevust, 33% hindas kahte, 10% kolme, 3% nelja, 1% viit ja 1% kuut, üheksa vastajat andis hinnangu seitsmele ning neli vastajat kaheksale tegevusele. Kuna tütarlapsed osalesid tegevustes aktiivsemalt, siis nad hindasid ka rohkemaid tegevusi.

⁴⁵ Vt küsimustiku ülesehitusest täpsemalt metoodikapeatükist.

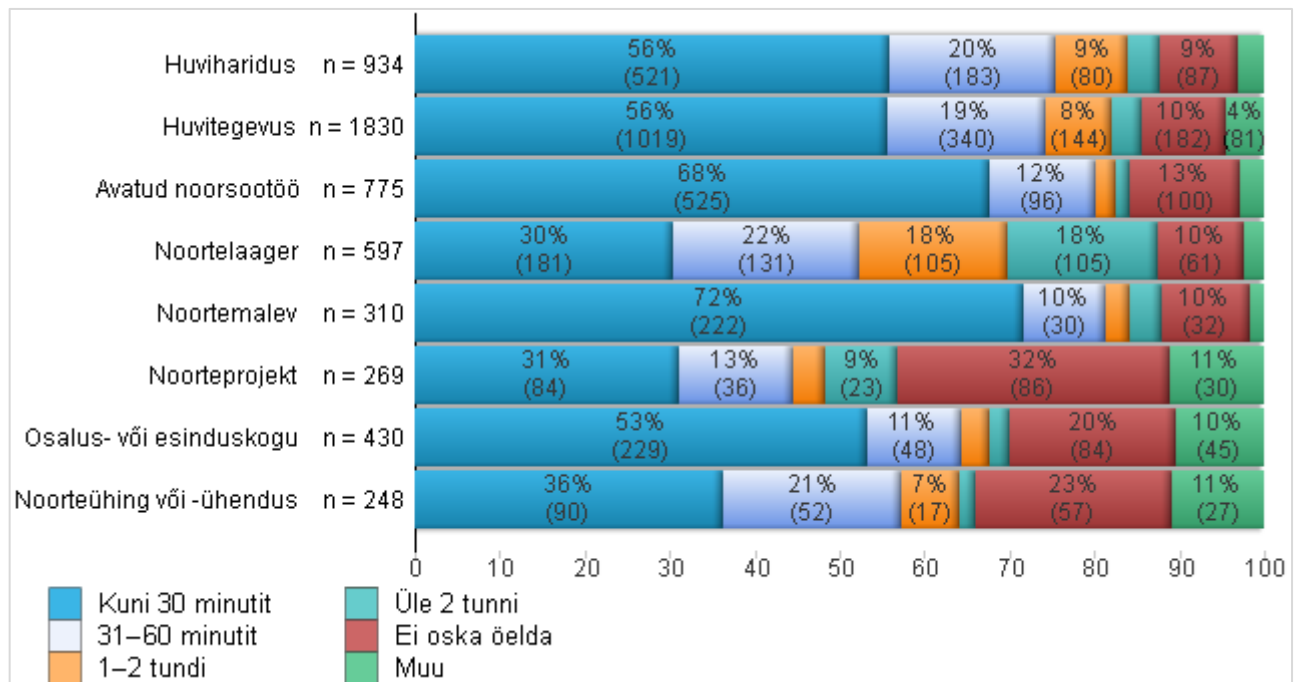
⁴⁶ 2017. a uuringus hinnati noorsootöö osalemise 6200 juhtu ja 2015. a 2114 juhtu.

Joonis 11. Nende noorte hinnatud noorsootöö tegevused, kes osalesid vähemalt ühes tegevuses

Võrreldes varasemate uuringutega, milles on huvitegevuse ja -hariduse hindajate arv olnud sarnane, hindasid noored selles uuringus märgatavalt rohkem huvitegevuses osalemist (seda tegi 66% noortest, samal ajal kui huviharidust hindas 35%). Sellele tulemusele võisid mõju avaldada veebiküsitlusele lisatud selgitused ja näited noorsootöö tegevuste kohta ning võimalus hinnatavaid tegevusi filtreerida.⁴⁷ Huvitegevuses osalenutest ei valinud seda tegevust hindamiseks 16% noortest ja huvihariduse puhul 26% noortest. Kui noor osales mõlemas tegevuses, valiti huvitegevust hinnatava tegevusena 7% rohkem.⁴⁸

Tavaliselt kulub noorel tegevuskohta liikumiseks kuni 30 minutit (joonis 12). Noortelaagrite puhul ilmneb, et noored käivad neis kodust palju kaugemal, sest liikumisaeg võib olla isegi üle kahe tunni. Vastusevariantide „Ei oska öelda“ ja „Muu“ suur osakaal võivad avatud vastuste tõttu tuleneda peamiselt sellest, et noored saavad teha tegevusi rohkem kodust (koroonaviiruse tõttu) või tegevuse omapäraga seoses (nt projektides osalemine) ning seepärast liikumisaeg puudub.

Joonis 12. Noorte liikumisaeg noorsootöö tegevustes osalemiseks 2020. aastal (küsimus „Kui palju kulub sul edasi-tagasi liikumiseks aega, et osaleda selles noorsootöö tegevustes?“ või „Kui palju aega kulub sul laagrisse/malevasse minekuks? (üks suund)“)

Allolevasse tabelisse (tabel 4) on koondatud kõigi noorsootöö tegevustes osalemise kulutused. Noored said sellele küsimusele vastata enda teadmiste piires ja seetõttu ei pruugi vastused kajastada tegelikke kulutusi, seda eelkõige nooremate vastajate puhul. Noorsootöö tegevustes (välja arvatud huvikoolides ja noortelaagrites) osalemiseks ei tee valdav osa noori üldse kulutusi. Kõige kulukam on noorte jaoks osaleda laagris. Huvikoolides või -tegevustes osalemisele kuluvad summad on tegevusalati väga erinevad.

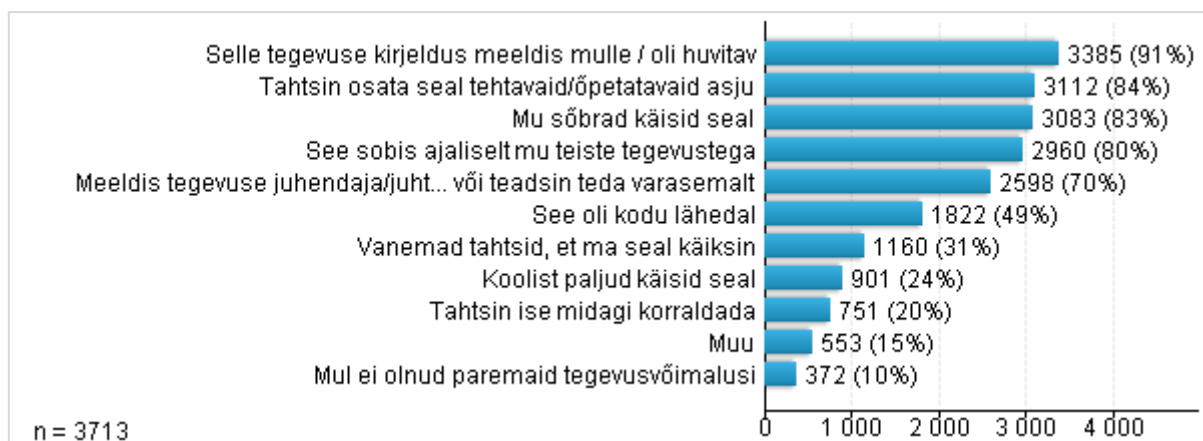
⁴⁷ 2015. a suunati vastaja hindama ainult ühte noorsootöö tegevust ja 2017. a hindas vastaja kõiki tegevusi, milles ta oli osalenud.

⁴⁸ Kui vastajad oli osalenud nii huvitegevuses kui ka -hariduses, hindas 77% neist huvitegevust ja 70% huviharidust.

Tabel 4. Noorte kulutused noorsootöö tegevustes osalemisele 2020. aastal (küsimus „Kui suured on olnud 2020. aastal sinu / sinu pere keskmised kulutused kuus seoses selles noorsootöö tegevuses käimisega/osalemisega?“ või „Kui palju selles laagris/malevas/projektis osalemine maksis/maksab?“)

Noorsootöö tegevus		Kulutusi ei ole olnud	Kuni 10 € kuus	11–25 € kuus	26–50 € kuus	51–100 € kuus	101–200 € kuus	Üle 200 € kuus	Kulud kompenseeritakse	Ei oska öelda	Muu
Huviharidus	n = 1304	136 (10%)	58 (4%)	258 (20%)	331 (25%)	192 (15%)	53 (4%)	34 (3%)	17 (1%)	196 (15%)	29 (2%)
Huvitegevus	n = 2469	642 (26%)	185 (7%)	326 (13%)	444 (18%)	256 (10%)	103 (4%)	75 (3%)	22 (1%)	347 (14%)	69 (3%)
Avatud noorsootöö	n = 1110	768 (69%)	86 (8%)	33 (3%)	10 (1%)	11 (1%)	5 (0%)	12 (1%)	12 (1%)	158 (14%)	15 (1%)
Noortelaager	n = 823	165 (20%)	53 (6%)	36 (4%)	80 (10%)	102 (12%)	160 (19%)	63 (8%)	39 (5%)	101 (12%)	24 (3%)
Noortemalev	n = 310	164 (53%)	41 (13%)	19 (6%)	15 (5%)	8 (3%)	5 (2%)	1 (0%)	16 (5%)	36 (12%)	5 (2%)
Noorteprojekt	n = 269	143 (53%)	12 (4%)	3 (1%)	2 (1%)	5 (2%)	4 (1%)	5 (2%)	37 (14%)	49 (18%)	9 (3%)
Osalus- või esinduskogu	n = 430	270 (63%)	48 (11%)	13 (3%)	9 (2%)	3 (1%)	1 (0%)	5 (1%)	24 (6%)	49 (11%)	8 (2%)
Noorteühing või ühendus	n = 302	120 (40%)	41 (14%)	19 (6%)	14 (5%)	9 (3%)	3 (1%)	5 (2%)	29 (10%)	55 (18%)	7 (2%)

Noorsootöö tegevustes osalemiseks on noortel eri põhjused, mis on koondatud joonisele 13.⁴⁹ Põhiline osalemise põhjus on noore huvi, nii märkis 91% vastanutest. Lisaks sellele, et tegevus peaks olema noorele huvitav ja meeldiv, on tähtis see, et noor saaks midagi uut õppida või kogeda. Osalema motiveerivad veel sõbrad, kes tegevustes osalevad, ja ajaline sobivus teiste tegevustega, millega noor vabal ajal tegeleb. Osalemise olulisimaid põhjuseid kinnitasid ka fookusrühmaintervjuides osalenud noored ja noorsootöötajad. Noorsootöö tegevuste alusel on osalemise põhjused täpsemalt nimetatud igas peatükis eraldi.

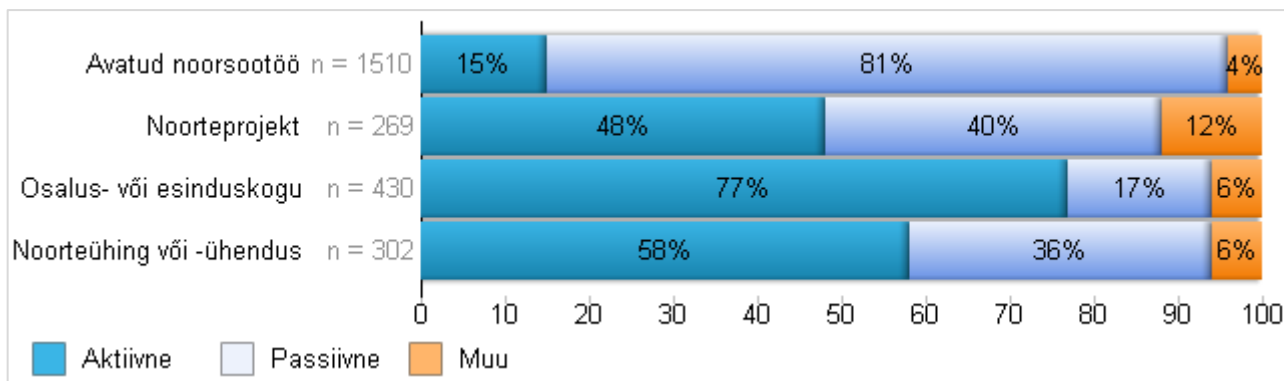

Joonis 13. Noorsootöös osalemise põhjused 2020. aastal (küsimus „Miks selles noorsootöö tegevuses osaled/osalesid?“)

Noortel paluti noorsootöö tegevusi hinnates nimetada sõna, mis neil seostub selle tegevusega esimesena. Teemaüleselt on vastused esitatud sõnapilvena (joonis 14), kust selgub, et noored seostavad noorsootöö tegevustega peamiselt tegevuse lõbusust (mainitud 386 korda) ja toredust (300) või toovad esile kindlaid tegevusi, milles nad osalevad. Märksa vähem nimetati noorsootöö eesmärkidega kooskõlas olevaid märksõnu, mis kirjeldaksid arengut (mainitud 61 korda), aktiivsust (48) ja koostööd (46). Vastutust, algatusvõimalust või enese proovilepanekut ei tule sõnapilve põhjal üldse välja.

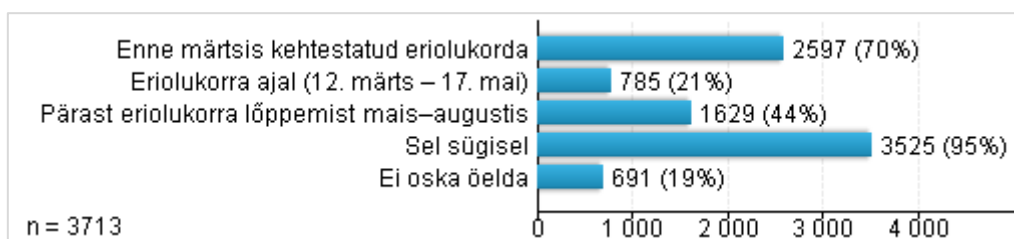
Sõna sõber (mainitud 263 korda), mis oli noorte hinnangul kaalukas noorsootöös osalemise põhjus, on sageduselt kolmas. Samal ajal näitasid nii noorte kui ka noortega töötajatega tehtud fookusrühmaintervjuid, et sõpradega koos tegevuses osalemine pole kõige olulisem: noorte jaoks on tähtis hoopis see, et tegevuses

⁴⁹ Osalemise põhjuseid küsiti iga noorsootöö tegevuse juures eraldi. See joonis on koondjoonis kõikide noorsootöö tegevuste kohta ja sellele on koondatud ainult need põhjused, mis olid kõikide tegevuste puhul samad. Kuna enamik noori osales mitmes noorsootöö tegevuses samal ajal ja vastas eraldi iga tegevuse juures, miks ta selles osales, on joonisel ühe vastaja vastused mitmekordselt.

Joonis 15. Noorsootöös osalemise aktiivsus 2020. aastal (küsimus „Kui aktiivselt sa selle noorteprojekti / noorteühingu või -organisatsiooni / osalus- või esinduskogu töös osaled?“ või „Mis rollides sa selle noortekeskuse tegevustes osaled?“)

Noortelt, kes hindasid teatud noorsootöö tegevust, küsiti täpsustavalt, millal nad selles osalesid (joonis 16). Joonisel kajastuvad kõik noorsootöö tegevused peale noortelaagrite ja -malevate (nende hooajalisuse tõttu osalemist selliselt ei küsitud). Nagu võis eeldada, langes osalemismäär eriolukorra ajal märkimisväärselt, ent sügisel taastus osalemine märgatavalt ja peaaegu kõik vastajad osalesid tegevustes 2020. aasta sügisel.

Joonis 16. Noorsootöö tegevustes osalemine ajavahemiku alusel (küsimus „Millal sa sel aastal selles noorsootöö tegevuses osalenud oled / käinud oled?“)

Ühelt poolt viitab see asjaolule, et küsitlusele vastasid pigem need noored, kes parasjagu mõnes tegevuses osalevad. Teisalt näitasid noorte ja noorsootöötajatega tehtud fookusrühmaintervjuud, et noorte valmidus noorsootöö tegevustes osaleda oli eriolukorra piirangute tõttu suurenenud: sotsiaalsete suhete piirangute leevendamise järel soovisid noored veeta rohkem ja eesmärgipärasemalt aega sõpradega.

Fookusrühmaintervjuude järgi tekkis eriolukorra tõttu senisest suurem valmidus korraldada tegevusi digitaalselt, mis muutis need noorte jaoks kättesaadavamaks (nt õpilasesinduste arutelud, noortekeskuste korraldatavad üritused). Leiti, et kuigi kriisi suurem mõju (takistus füüsiliselt kohal olla) noorsootöö tegevustes osalemise aktiivsusele teatud aja pärast tõenäoliselt kahaneb, võib jääda mõni reaali- ja virtuaalosaluse võimaluste hübriid noorsootöösse püsivalt alles.

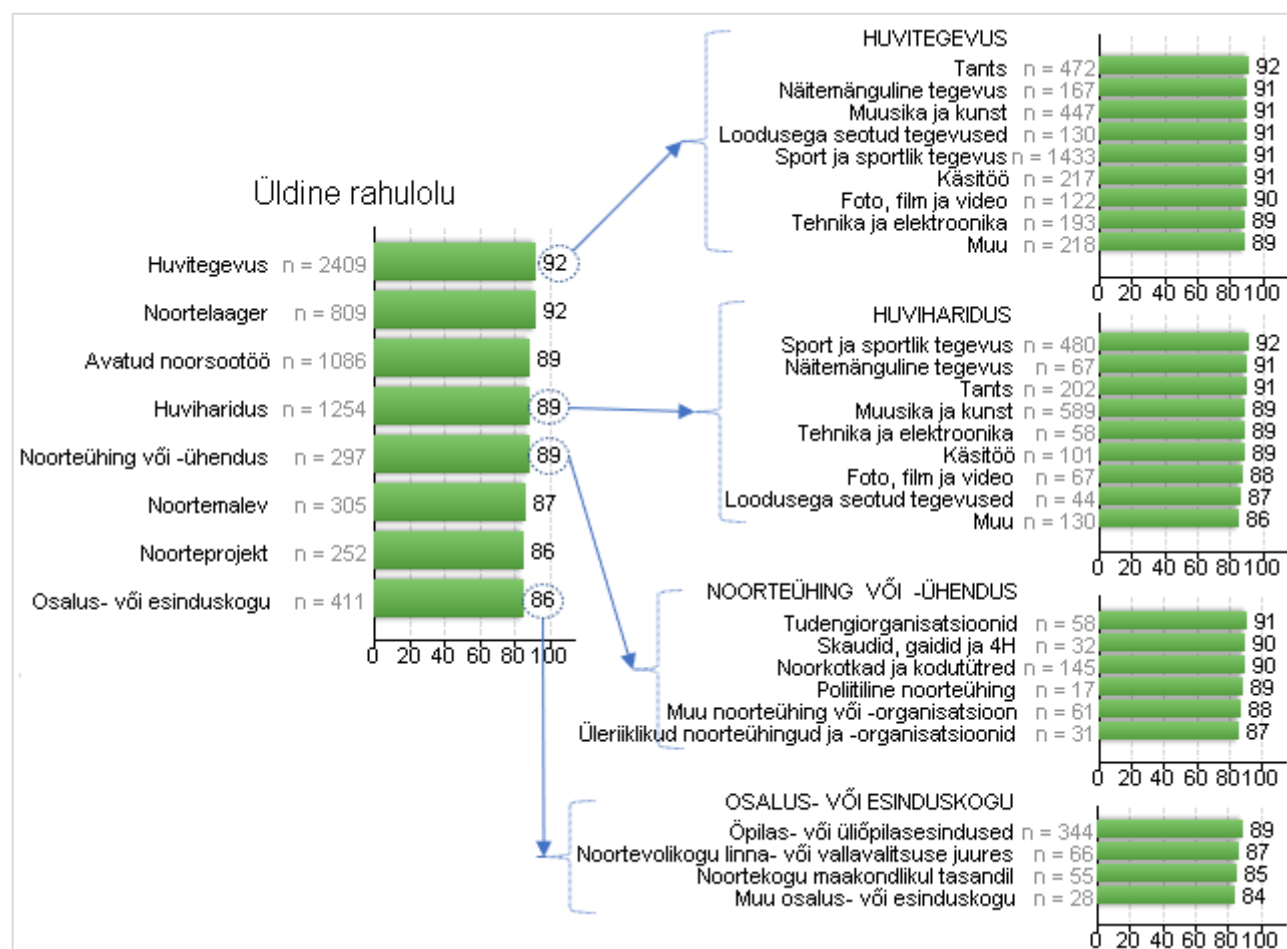
Isegi kui see motivatsioon langeb veebi vahendusel osaleda, siis ma arvan, et ära see veebivariant päris ei kao. Pigem võib-olla on, jääb nagu selline hübriid. Mingeid asju, mida saab veebis teha, on hea, mugav, lihtne küll – saab jätkata niimoodi. [...] Mina arvan ka, et see langus kindlasti tuleb, aga päris ära ei kao, sest on ka häid külgi nendel veebikoosolekutel. Et siin korra juba mainiti, et kui on mingisugune selline koolitus, mis nõuab väga kaugelt kohaletulekut ja transpordi organiseerimist, ja see ongi ainult koolitus, siis on palju mugavam teha seda veebis. [...] Aga üritusi ja mingeid koostegemisi tahavad nad ikka silmast silma teha. [...] See hübriid juba isegi toimib. Samad üritused on ka online'is ja siis mõned valivad, et kumba nad tahavad, kas teevad näiteks „Kuldvillaku“ kohapeal või teevad seda interneti kaudu. (Noorsootöötajad, fookusrühmaintervjuu)

TULEMUSTE ÜLEVAADE

Noored vanuses 7–26 aastat hindasid kokku 7017 noorsootöös osalemise juhtu (üks vastaja sai hinnata rohkem kui üht tegevust). Kokku hindas noorsootöö tegevustes osalemist 3713 noort.

Üldised rahuloluhinnangud noorsootöö tegevuste alusel on esitatud joonisel 17. Kõikide tegevuste hulgast hinnati kõige kõrgemalt huvitegevusi ja noortelaagreid (üldise rahulolu keskmine 92 punkti). Järgnevad

huviharidus, avatud noorsootöö ning noorteühingud või -ühendused 89 punktiga, noortemalevad 87 punktiga ning osalus- ja esinduskogud 86 punktiga.

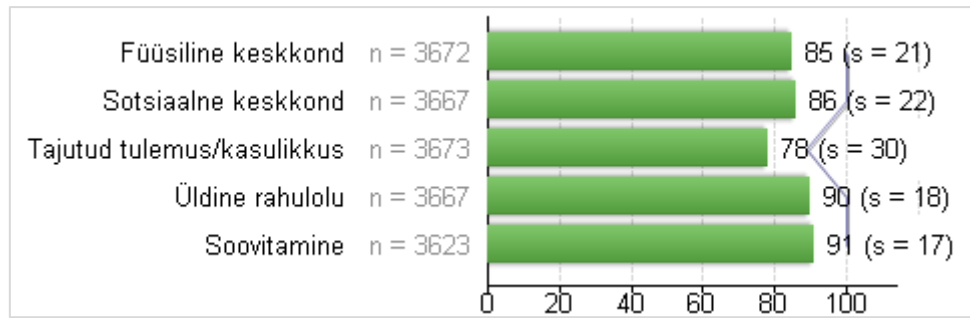
Joonis 17. Üldise rahulolu hinnangud tegevuse alusel

Ankeedis esitatud küsimused olid sõltuvalt noorsootöö tegevusest mõnevõrra erinevad, kuid kokkuvõttes jaotati küsimused kolme teemaploki: füüsiline keskkond, sotsiaalne keskkond ja tajutud tulemus või kasulikkus.

Füüsilise keskkonna teemaplokk kirjeldab kohalejõudmise mugavust ning rahulolu tegevusvahendite, materjalide ja ruumidega. Sotsiaalse keskkonna plokk sisaldab küsimusi, mis hõlmavad suhteid teiste osalejate ja juhtidega ning vastaja tunnetust selle kohta, kas tema probleeme märgatakse ja arvamust arvestatakse. Tajutud tulemus ja kasulikkuse küsimused on suunatud noore arendamis- ja kaasamisvõimalustele noorsootöö tegevuses.

Täpsem analüüs esitatakse iga noorsootöö tegevuse kohta ja tegevusteülesed tulemused on kujutatud joonisel 18⁵¹. Eraldi hinnangut küsiti kõikide tegevuste puhul üldise rahulolu ja soovitamise kohta. Üldise rahulolu hinnangul on soovitamisele kõikides noorsootöö tegevustes väga tugev mõju. Need noored, kes on noorsootöö tegevusega rahul, soovivad suure tõenäosusega tegevuses osalemist ka oma sõpradele ja tuttavatele.

⁵¹ Vt jooniste lugemise tõlgendust lk 11.

Joonis 18. Vastajate rahuloluhinnangute aritmeetilised keskmised kõikide noorsootöö tegevuste kohta teemaplokkide kaupa ning üldise rahulolu ja soovitamise hinnang

Üldjoontes hindasid noored rahulolulegureid üsna kõrgelt. Teemaplokkide võrdluses hinnati rahulolu füüsilise ja sotsiaalse keskkonnaga peaaegu võrdselt. Rahulolu füüsilise keskkonnaga on võrdluses eelmiste aastatega suurenenud, mida kinnitasid ka fookusrühmaintervjuud.

Kindlasti ongi [füüsiline keskkond] väga palju paranenud [võrreldes 2015. ja 2017. a uuringute ajaga]. Praegu ikka elatakse ilmselt igal pool üsna hästi juba ja on ruumid korda tehtud ja varustatud. [...] Üle-eestiliselt üksuste kogunemiskohti vaadates on paranenud olukord. [...] on paranenud nii meie olmetingimused kui varustus ja on näha, et paranevad veelgi. Kogu aeg läheb selles mõttes paremaks. (Noorsootöötajad, fookusrühmaintervjuu)

Rahulolu tajutud tulemuse või kasulikkusega hinnati teistest teemaplokkidest madalamalt. Ka standardhälve oli selle plokki puhul üks suuremaid (avatud noorsootöö puhul tegevuste võrdluses kõige suurem), mis viitab noorte arvamuste ja tegevuste elluviijate võimaluste ja oskuste erinevusele. Tähelepanuväärne on, et noored, kelle noorsootöö tegevuses osalemise üks põhjus on soov midagi ise korraldada, hindavad ettepanekute tegemist 7–23 punkti võrra kõrgemalt kui need noored, kes ei ole märkinud osalemise põhjusena korraldamissoovi. Suurimad erinevused tegevuste puhul on avatud noorsootöö (82 punkti korraldamissooviga noorte puhul, ent 61 punkti ilma selle soovita noorte puhul), noortelaagri (84 vs. 61 punkti) ja noortemaleva (77 vs. 61 punkti) puhul. Seega sõltub tajutud tulemus igal juhul ka noore enda seatud eesmärkidest.

Kuna tegu oli ühtede kõige madalamate hinnangutega teemaplokkiga ja küsimustes ei küsitud otseselt mitte rahulolu kohta, vaid seda, mil määral on noored midagi teinud, küsiti fookusrühmaintervjuudes osalenud noortelt ja noorsootöötajatelt, kui mõistlik on arvestada seda teemaplokki rahulolu hindamises. Ühiselt leiti, et tegu on olulise aspektiga ja kui noor pole näiteks ettepanekuid teinud, siis võib see väljendada täielikku rahulolu, kus ei soovitagi mida muuta. Samas kui noor ei julge ettepanekuid teha või ei arva, et seda oluliseks peetaks, on tõenäoliselt tegevuses ja selle korralduses arenguvõimalusi.

Seda kindlasti võiks arvestada [tajutud tulemus noorsootöö rahulolu hindamise kriteeriumina], sest kui me mõtleme selle peale, mis on noorsootöö aluspõhimõtted, siis algab ju sellest, et noortega koos, noorte heaks, mis tähendab seda, et kui noor tunneb, et ta ei ole saanud panustada või et tema arvamusega ei ole arvestatud, siis see tegelikult on juba natuke ohumärk, et mis on siis noorsootöö kvaliteet, kus siis noored osaleda saavad. See on kindlasti meie valdkonnale oluline teada. (Noorsootöötaja, fookusrühmaintervjuu)

Ma arvan, et seda [tajutud tulemust ja kasulikkust] tuleb arvesse võtta. Kui mina annan mingisugusele tegevusele hinnangu, siis üks asi, mida ma vaatan, on see, mida ma sellest tegevusest sain ja mida õppisin [...]. Aga samas mitte anda liiga suurt kaalu sellele, mida ma õppisin, vaid ka kõiki teisi asju tasub arvesse võtta. (Noor, fookusrühmaintervjuu)

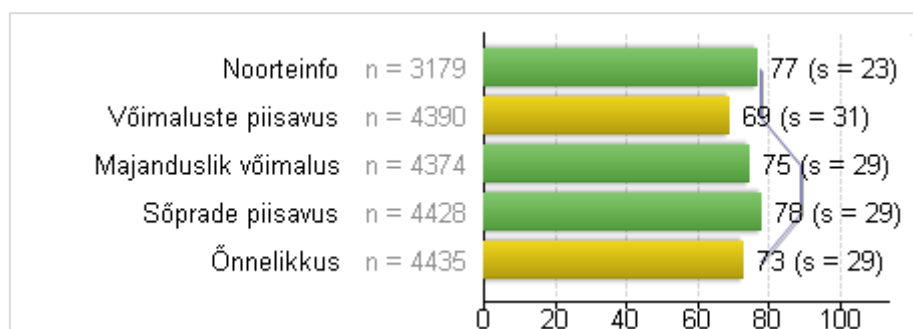
Läbivalt kajastus rahuloluhinnangutes sooline erinevus: noormeeste rahulolu oli iga tegevuse puhul tütarlaste omast väiksem. Noorsootöötajatega tehtud fookusrühmaintervjuust tuli välja, et tütarlapsed on häälekamad arvamust avaldama, st poiste arvamust ei pruugita kuulda. See mõjutab ka rahulolu tegevusega.

Poistele võib-olla pakub rohkem huvi selline tehnika ja ehitamine, sõidukid ja nii edasi. [...] Ma mõtlen juba selle peale, et kui on grupp, kus on poisid ja tüdrukud segamini, siis nende huvid on juba teistsugused, ja reeglina tüdrukud on lärmakamad nagu selles suhtes oma arvamust avaldama, et mida me teha võiksime. Ja sealt tuleb ka siis see, et me teeme nagu rohkem neid tegevusi, mis meeldivad tüdrukutele ja vähem neid tegevusi, mis meeldivad poistele. [...] Kui me ikkagi saame nagu iganädalaselt kokku, siis võib-olla jah ei ole nii palju selliseid tegevusi, mis meeldivad poistele rohkem. (Noorsootöötajad, fookusrühmaintervjuu)

Lisaks nimetatule pakuti noormeeste kriitilisema hinnangu ühe võimaliku põhjusena selgituseks järgmist.

[...] vahel mulle tundub, et tüdrukutel on lihtsam leppida keskpärasusega. Et kui poiss midagi teeb, siis ta tihtipeale tahab teha seda kõige paremini, aga tüdruk võib ka lihtsalt teha tegemise rõõmust rohkem. [...] Mehed on perfektsionistid, ihaldavad täiust rohkem võib-olla jah, või paremini õnnestunud asju. (Noorsootöötajad, fookusrühmaintervjuu)

Kõikidel vastajatel paluti hinnata noorteinfo leitavust, sealhulgas veebilehelt Teeviit.ee⁵² (riiklik noorteinfo kanal) leitava info kasulikkust ja arusaadavust, kodukohas huvipakkuvate vaba aja veetmise võimaluste piisavust, majanduslikku võimalust kõigis huvipakkuvates tegevustes osaleda, sõprade piisavust ning seda, kas vastaja tunneb ennast tavaliselt õnnelikuna (joonis 19).

Joonis 19. Vastajate rahuloluhinnangute aritmeetilised keskmised üldiste teemade puhul

Hinnangud õnnelikkusele, võimaluste ja sõprade piisavusele ning majanduslikule võimalusele sõltuvad paljuski vastaja hetkeemotsioonidest, vaatenurgast, arvamustest jt teguritest. Siiski võimaldab see analüüsida, kas need tegurid mõjutavad noorsootöö tegevustes osalemist või mitteosalemist. Taustatunnuseid arvestades on majanduslikke võimalusi hinnanud madalamalt 20–26-aastased. Selles vanuses noored on alustanud iseseisvat elu ja osa neist ka õpinguid kutse- või kõrgkoolis. Neil, kes pole õpingute kõrvalt veel tööle läinud, on ühtlasi vähem ressursse noorsootöö tegevustes osaleda.

⁵² 2019. a külastati portaali 161 538 korda. Haridus- ja Teadusministeerium. https://www.hm.ee/sites/default/files/htm_arengukavade_ja_programmide_2019._aasta_taitmise_analuus.pdf.

UURINGU TULEMUSED NOORSOOTÖÖ TEGEVUSTE ALUSEL

HUVITEGEVUS

Selles peatükis antakse ülevaade huvitegevuses osalejatest, osalemise põhjustest ja rahuloluhinnangutest ning neil andmetel põhinevatest järeldustest.

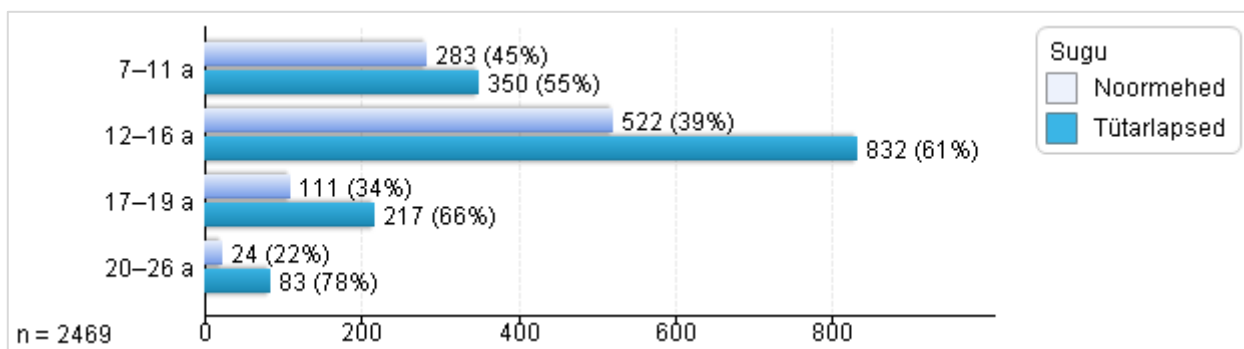
Noorte huviharidus on pikaajaline ja formaalne süvendatud teadmiste ja oskuste omandamine valitud huvialal. Huvitegevus tähendab lühiajalist juhendatud tegelemist huvialaga vaba tahte alusel sõltumata tasemeõppest ja tööst. Noorte huvitegevuse peamine eesmärk on kaasata sihtrühm, arendada sotsiaalseid ja üldoskusi ning äratada noortes huvi huviala tegevuste ja õppe kaudu.⁵³

Noorsootöö eesmärkide saavutamiseks pakub huvitegevus mitmekülgseid võimalusi, sest see on vabatahtlik ja süsteemne õppetegevus, mida juhendavad spetsialistid. Huvitegevuse poolelt on oluline mainida aastakümneid kestnud koolinoorsootöö traditsiooni, mille puhul pakutakse lastele ja noortele huvijuhi (kooli noorsootöötaja) ja teiste võimaluste, ringide ja klubide kaudu arendavaks tegevuseks mitmekesiseid võimalusi.

VASTAJATE TAUST

Huvitegevuses osalemise kohta küsiti tagasisidet kõigilt vanuserühmadelt, st vastajatelt vanuses 7–26 aastat (kokku 4656 noort). Neist **2955 noort (64%)** osales 2020. aastal huvitegevuses ja **2469 noort (53%)** andis tegevusele ka hinnangu.⁵⁴ Peatükis analüüsitakse noorte hinnanguid huvitegevusele.

Joonisel 20 on kajastatud huvitegevust hinnanud noorte sooline jaotus vanuserühmiti (joonisel ei kajastu 47 vastajat, kes valisid soo märkimisel variandi „Ei soovi vastata“). Huvitegevuse hindajatest olid 60% tütarlapsed ja 38% noormehed. Suurima osa selle teema kõikidest hindajatest moodustasid 12–16-aastased tütarlapsed (34%), kellele järgnesid 12–16-aastased noormehed (21%) ja 7–11-aastased tütarlapsed (14%).

Joonis 20. 2020. aastal huvitegevusega rahulolu hinnangute jaotus soo ja vanuserühma alusel (osakaal vanuserühma jaotuses)

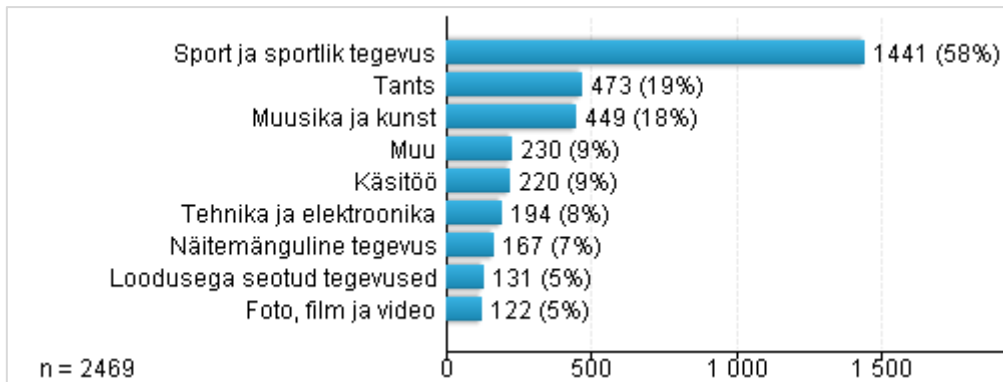
Enamik huvitegevust hinnanutest õpib põhikoolis (53%). Sellele järgneb õppimine gümnaasiumis (19%) ja kutsekoolis (9%) ning tegutsemine vabatahtlikuna (5%).

Kõige rohkem vastajaid hindas rahulolu spordi (58%), tantsu (19%) ning muusika ja kunstiga seotud huvitegevusega (18%). Vastusevariandi „Muu“ valinud noored nimetasid näiteks kokandust, mängulisi tegevusi, keeleõpet, vaimseid tegevusi, puutööd, hobustega tegelemist ja jahindust. Ülejäänud huvitegevused, millega noortele meeldib tegeleda, on esitatud alloleval joonisel (joonis 21).

⁵³ HTM (2019). Noortevaldkonna arengukava 2021–2035 eelnõu.

https://www.hm.ee/sites/default/files/noortevaldkonna_arengukava_2035_eelnou_0.pdf.

⁵⁴ 2017. aasta uuringus osales huvitegevuses 55% noortest.

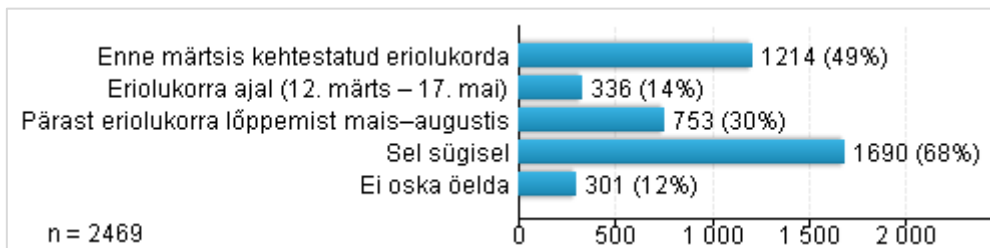

Joonis 21. Osalemine huvitegevuse tegevusalades 2020. aastal (küsimus „Millega sa selles huviringis vms tegeled oled?“)

43% noortest osaleb huvitegevuses 2–3 korda ja 20% noortest 4–5 korda nädalas. Huvitegevuse toimumise kohta liikumiseks ja sealt tagasi jõudmiseks kulub noorel enamasti kuni 30 minutit (56%). Noortest 19%-l kulub tegevuskohta liikumisele kuni üks tund ja 8%-l kulub 1–2 tundi. 10% vastajatest ei oska enda liikumisaega määrata. Ajakulu jaotusest saab järeldada, et huvi korral ei piira tegevuses osalemist otseselt kaugus kodust – osalemisele ollakse vajaduse korral valmis kulutama ka rohkem aega.

Vastusevariandi „Muu“ (3%) valinute vastustest selgub, et tihti toimub huvitegevus koolimajaga samas hoones, mistõttu eraldi liikumisele aega ei kulu. Osa huvitegevusi toimub veebiplatvormidel kaugõppe vormis ning nii saab nendega tegeleda kodust lahkumata või noorele sobivas kohas. Paaril juhul mainiti, et osaletakse huvitegevustes, mis asuvad kodust eri kauguses, st liikumisaeg varieerub.

Enne 2020. aasta eriolukorda tegeles huvitegevusega 49% vastanutest (joonis 22). Vaatamata eriolukorra ajal kahanenud osalusele (osaluse määr 14%) kasvas aktiivsus taas ajavahemikul mai kuni august (30%) ja märgatavalt alates sügisest (68%-ni).

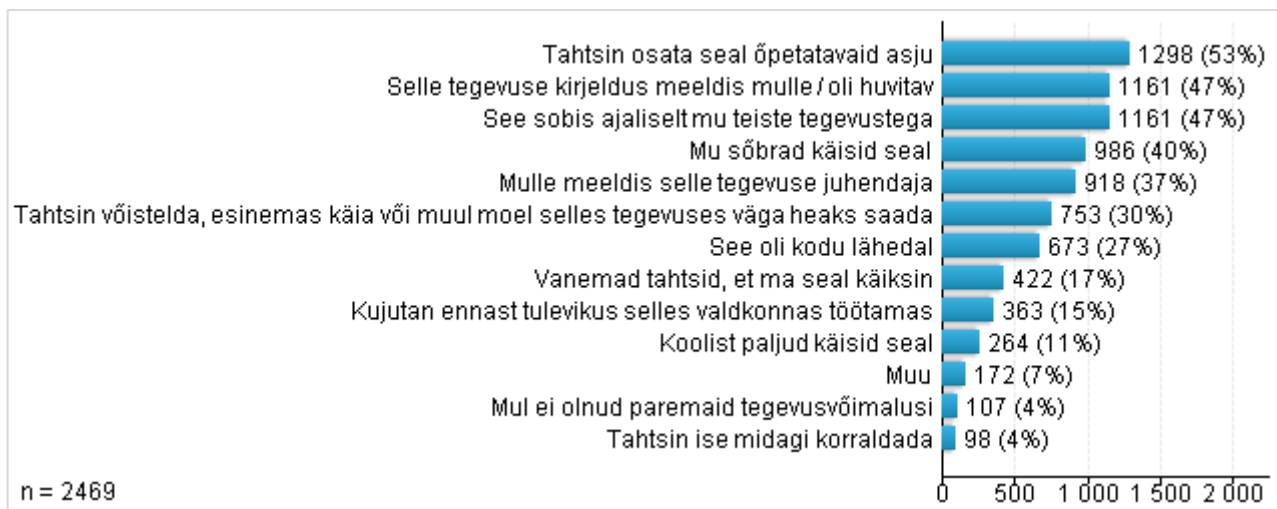

Joonis 22. Noorte huvitegevuses osalemine 2020. aastal (küsimus „Millal sa sel aastal selles huvitegevuses osalenud oled?“)

Peamised põhjused, miks noored huvitegevusega tegelevad (joonis 23), on soov õppida seal õpetatavat (53%), tegevuse huvipakkuvus (47%) ja ajaline sobivus noorte muude tegevustega (47%). Oluliseks peetakse ka sõprade kaasatust (40%). Tulemusi kinnitasid fookusrühmaintervjuud, milles mainiti huvitegevusega tegelemise peamiste põhjustena nende tegevuste huvipakkuvust, enesearengut ja võimalust sõpradega aega veeta. Üks osaleja seletas pillimängimist kolmes orkestris järgmiselt:

Väga paljud mu sõbrad on muusikud ja oleme saanud sõpradeks just sellega, et oleme käinud erinevates orkestrites. See ongi hea võimalus sõpradega koos musitseerida.

Muude põhjustena, mis joonisel ei kajastu, mainiti, et valitud huvitegevus on lihtsalt meelt mööda ja tekitab hea tunde. Sportlikes tegevustes osalema motiveerib soov olla tervislikum. Mõni noor tõi esile, et harjumuse kujunemine ja saavutatud professionaalsus on loogilised põhjused, miks huvitegevust jätkata. Veel nimetati, et mõne noore on huvitegevusega tegelema meelitanud pereliige või õpetaja või on tema pereliige treener.

Joonis 23. Noorte huvitegevustes osalemise peamised põhjused 2020. aastal (küsimus „Miks selles huvitegevuses osaled/osaesid?“)

26% noortest huvitegevuse tõttu kulusid ei kannu. 18%-l vastanutest kulub huvitegevusele 26–50 eurot kuus ja 14% valis vastuseks „Ei oska öelda“. 13% vastajatest määras huvitegevuse kuukuluks vahemiku 11–25 eurot ja 10% hinnangul on see 51–100 eurot. Vastuse „Muu“ valinud noored (2%) kirjutasid vabavastusena, et otsest kuutasu nad huvitegevuse eest ei maksa, kuid neil tekib jooksvaid kulusid, näiteks transpordile, treeninguriitele või -vahenditele ning väljasõitudele.

Taustatunnuste põhipunktid on järgmised.

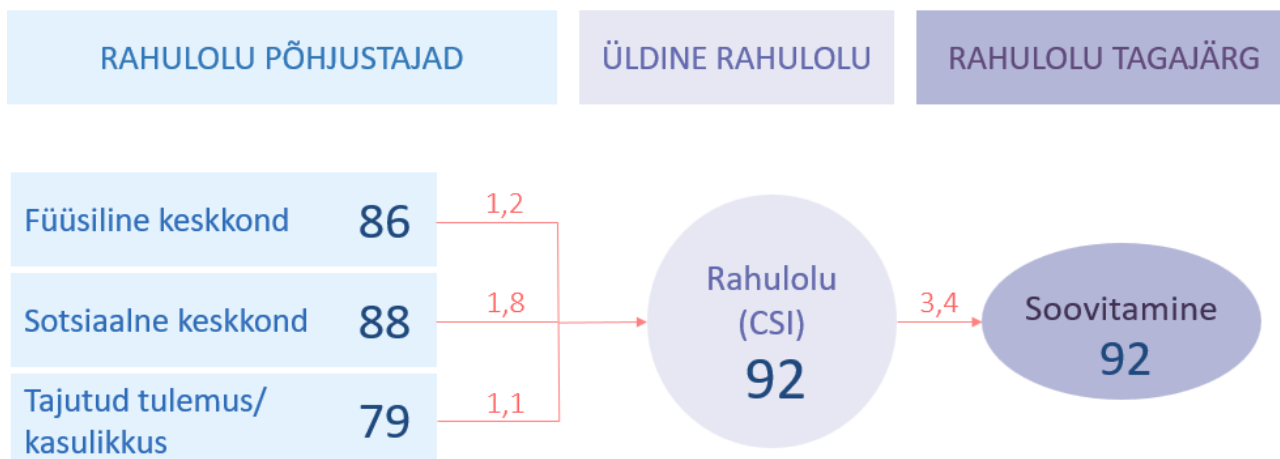
- Kõige aktiivsemad vastajad olid 12–16-aastased tütarlapsed, keda oli kõikidest vastajatest 34%.
- Ajaliselt võtab huvitegevuse toimumise kohta ja tagasi jõudmine enamusel vastajatest kuni 30 minutit (56%) või kuni tund (19%).
- Huvihariduses osalemise aktiivsus oli kooliaasta alguses (68%) kõrgem kui enne eriolukorra kehtestamist (49%).
- Ülekaalukalt kõige rohkem osaletakse huvitegevuses seoses spordi ja sportliku tegevusega (58% vastanutest).
- Peamine huvitegevuses osalemise põhjus on soov omandada mõni oskus.
- 26% noortest huvitegevuses osalemiseks kulusid ei kannu, 18% noortest kulutab 26–50 eurot ning 14% ei oska oma kulutusi hinnata.

RAHULOLUMUDEL

Noored vanuses 7–26 aastat hindasid 18 küsimust huvitegevuse kohta. Neist 16 küsimust oli jaotatud kolme teemaplokki: füüsiline keskkond, sotsiaalne keskkond ja tajutud tulemus või kasulikkus. Eraldi küsiti hinnangut üldise rahulolu ja soovitamise kohta.

Joonisel 24 on kirjeldatud huvitegevust hinnanute rahulolu mudelit.⁵⁵ Kõige rohkem avaldab huvitegevuse üldise rahulolu hinnangu kujunemisele mõju sotsiaalne keskkond (mõju 1,8 punkti), mis hõlmab juhendajaid, probleemide märkamist ja suhteid üksteisega.

⁵⁵ Mudelit selgitav täpsem kirjeldus asub metoodikapeatükis.

Joonis 24. Huvitegevuses osalenud noorte rahulolu põhjustajaid, rahulolu (CSI – Customer Satisfaction Index) ja rahulolu tagajärge kirjeldav mudel

Alljärgnev tabel (tabel 5) annab üksikasjaliku ülevaate rahuloluhinnangutest ja nende suhtelisest mõjust. Suurima suhtelise mõjuga on tegevuse juhendajat puudutavad aspektid (meeldivus ja head suhted), seega on huvitegevuses osalevate noorte rahuloluks kõige tähtsam leida sobivad juhendajad. Füüsilise keskkonna puhul sõltub rahulolu võrdväärset määral tegevuse toimumisajast, ruumidest ja vahenditest. Rahulolu huvitegevuse toimumiskoha ruumidega on võrreldes 2017. aastaga tõusnud.⁵⁶ Väiksem suhteline mõju puudutab kohalejõudmise mugavust ja lihtsust.

Tabel 5. Rahulolu mõjutavate küsimuste hinnangud ja suhtelised mõjud üldisele rahulolule

Tegur	Cronbachi kordaja	Väide	Hinnang	Suht mõju
Füüsiline keskkond	0,78	Kohalejõudmise mugavus/lihtsus	85	6,17%
		Tegevuse toimumisaeg	85	7,98%
		Tegevusvahendid ja materjalid	87	7,45%
		Toimumiskoha ruumid	87	7,69%
Sotsiaalne keskkond	0,86	Juhendaja meeldib mulle / teeb oma tööd hästi	92	10,47%
		Juhendajad arvestavad minu soovide ja arvamustega	83	7,73%
		Minu probleeme märgatakse, mind kuulatakse ära ja antakse nõu	83	7,56%
		Minu suhted teiste osalejatega on/olid head	88	8,28%
		Suhted juhendajaga on head	91	10,19%
Tajutud tulemus/kasulikkus	0,75	Olen leidnud osalejate seast uusi kaaslasid või sõpru	79	3,86%
		Olen midagi uut õppinud, teada saanud või uue oskuse omandanud	91	6,63%
		Olen saanud tegevusi/üritusi ise algatada või läbi viia	63	2,50%
		Olen saanud ürituste või tegevuste korraldamisel osaleda	79	3,29%
		Olen teinud juhendajatele ettepanekuid	64	2,89%
		Osalemine on/oli minu jaoks huvitav/oluline	88	7,32%
Soovitamine		Soovitaksin seda huvitegevust teistele	92	–
Üldine rahulolu		Olen üldiselt rahul huvitegevusega, kus osalen/osalesin	92	–

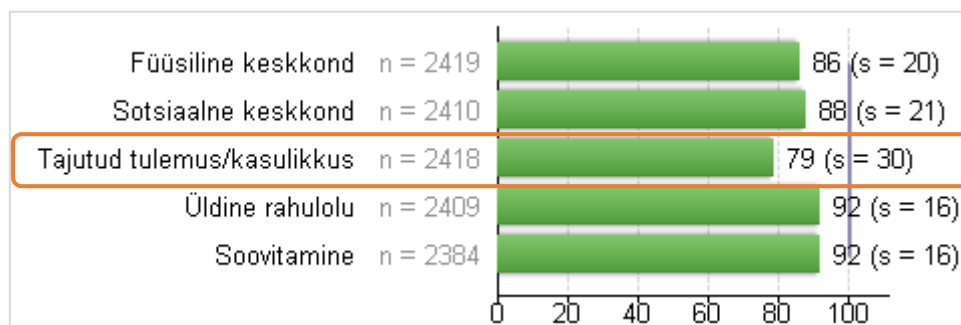
HINNANGUD HUVITEGEVUSELE

Küsitlusele vastanud **noored on huvitegevusega, milles nad osalevad, üldiselt rahul**: keskmise hinnanguna on tulemus **92 punkti 100-st**. Võrreldes eelmiste uuringutega on hinnang huvitegevusele igal aastal tõusnud.⁵⁷

⁵⁶ 2017. aastal oli 84% noortest huvitegevuse ruumidega „Väga rahul“ või „Pigem rahul“. 2020. aastal oli ruumidega rahul olevate noorte osakaal 89%.

⁵⁷ 2015. aastal moodustasid „Väga rahul“ või „Pigem rahul“ vastanud kõikidest hindajatest 86%, 2017. aastal 91% ning 2020. aastal 94%.

Joonisel 25⁵⁸ on esitatud kolme teemaploki küsimuste summeerimisel saadud rahuloluhinnangute keskmised väärtused. Joonisel ei kajastu vastajad, kes valisid teemade hindamisel vastusevariandi „Ei oska vastata“.

Joonis 25. Vastajate rahuloluhinnangute aritmeetilised keskmised huvitegevuste teemaplokkide alusel ning üldise rahulolu ja soovitamise hinnang

Võrreldes teiste teemadega on vastajad hinnanud mõnevõrra madalamalt teemat „Tajutud tulemus või kasulikkus“ (märgitud joonisel 25), mille kõige madalamalt hinnatud näitajad on väidetel „Olen saanud tegevusi/üritusi ise algatada või läbi viia“ (63 punkti 100-st) ja „Olen teinud juhendajatele ettepanekuid“ (64 punkti 100-st) (tabel 5). Vanuserühmiti on hinnanud tajutud tulemust või kasulikkust teistest madalamalt 12–16-aastased noored, kelle keskmine hinnang oli 75 punkti (kõikide vanuserühmadega võrreldes $p < 0,05$).

Küsimusele, miks noored ei teinud seoses huvitegevusega ettepanekuid, vastasid 43% sellele teemale madala hinnangu andnutest, et nad ei julgenud arvamust avaldada. Muude põhjustena (41%) toodi muu hulgas esile, et vajadus ettepanekuid teha puudus või lihtsalt ei soovitud seda teha. 16% vastajatest tundis, et nende arvamust ei võetaks kuulda või ei peetaks oluliseks.

Huvitegevuses osalevad noormehed on hinnanud kõiki teemaplokke võrreldes tütarlastega 1–4 punkti võrra madalamalt (kõikidel juhtudel $p < 0,05$). Mõlema soo esindajate madalamad hinnangud puudutavad juhendajatele ettepanekute tegemist ning tegevuste ja ürituste algatamist ning elluviimist.

Vene keeles vastanud noored hindasid kõiki teemasid peale „Tajutud tulemus või kasulikkuse“ eesti keeles vastanutest 1–4 punkti võrra madalamalt (kõikidel juhtudel $p < 0,05$).

Tegevusalade alusel on rahulolu kõigi huvitegevustega väga suur. Kõige suuremaks (93 punktiga) hinnati üldist rahulolu tantsimisega ning spordi ja sportliku tegevusega seotud huvitegevusi. Peaaegu sama kõrgelt (92 punkti) hinnati näitemängulist tegevust, foto- ja videokunsti, loodusega seotud tegevusi, muusikat ja kunsti ning käsitööd.

Vastuseks küsimusele „Kas midagi võiks selle huvitegevuse juures teisiti olla?“ töid noored esile järgmised ettepanekud: huvitegevuse ruumid võiksid olla nüüdisaegsemad, korrastatud ja paremini varustatud (68 korda), toimumisajad sobivamad või huvitegevus võiks toimuda tihedamini (59). Sotsiaalsest aspektist võiksid treenerid ja juhendajad olla professionaalsemad ja sõbralikuma suhtumisega (20), samuti võiksid huvitegevuses osalevad teised noored olla viisakamad ja seltsivamad (27).

Rahuloluhinnangute põhipunktid on järgmised.

- Noorte keskmine rahulolu huvitegevuses osalemisega on suur: 92 punkti 100-st.
- Teemaplokkidest hinnati kõige madalamalt plokki „Tajutud tulemus või kasulikkus“, mille halvim tulemus puudutas tegevuste ja ürituste algatamist.
- Soo alusel on huvitegevuses osalevad noormehed hinnanud peaaegu kõiki teemasid võrreldes tütarlastega madalamalt.
- Vene keeles vastanud noored hindasid kõiki teemasid peale „Tajutud tulemus või kasulikkuse“ eesti keeles vastanutest madalamalt.

Teema lõpetuseks paluti vastajatel nimetada üks sõna, mis neil seostub huvitegevusega. Joonisel 26 on kujutatud vabavastustes esinenud sõnade sageduse alusel moodustatud sõnapilve. Kõige levinumad sõnad olid *lõbus* (99 korda), *huvitav* (92), *sport* (83), *trenn* (78), *pull* (69), *tore* (68) ja *lahe* (59), kinnitades küsitluses

⁵⁸ Vt jooniste lugemise tõlgendust lk 11.

ja intervjuudes välja tulnud huvitegevuses osalemise põhjuseid, sõpruse olulisust ning spordi ja muusika domineerimist huvitegevuste seas.

Joonis 26. Huvitegevuse sõnapilv

Kohaliku tasandi poliitikasoovitused

- Noorsootöö eesmärgete silmas pidades tuleb leida võimalusi pakkuda (soodsatel tingimustel) huvitegevust ka 17-aastastele ja vanematele noortele.
- Noorte huvitegevusega rahulolu suurendamiseks on kõige tähtsam toetada juhendajate oskuseid luua noortega kontakti, tekitada rühmatunnet, märgata probleeme, arvestada noorte soove ja arvamust, tegevusi kavandada ja ellu viia ning ootamatustele reageerida.
- Kuigi noorsootöötajate hinnangul on noorsootöö tegevustes ruumide tingimused ja vahendite võimalused viimasel ajal läbivalt paranenud, on see endiselt oluline noorte rahulolu mõjutav aspekt. Tarvis on renoveerida ja korrastada ruume, kus huvitegevused toimuvad, ning uuendada sealseid töövahendeid.

Riikliku tasandi poliitikasoovitus

- Toetada omavalitsusi ja huvitegevuse elluviijaid juhendajate oskuste parendamises.

HUVIHARIDUS

Peatükis antakse ülevaade huvikoolides osalevatest noortest, seal osalemise põhjustest ja rahuloluhinnangutest ning neil andmetel põhinevatest järeldustest.

Huviharidus on noorsootöö kõige formaalsem osa, mida antakse huvikoolides, tuginedes huvikooli seadusele.⁵⁹ Huvihariduses osalejad on kindla huviala järjepidevad õppijad, kes arendavad erioskusi, mille kaudu luuakse võimalused nende mitmekülgseks arenguks ja toetatakse noore kujunemist. Huviharidusstandardis⁶⁰ määratletakse, et huviharidus toetab Eesti kultuuri- ja sporditraditsioonide, tehnoloogilise arengu ja keskkonna jätkusuutlikkust ning paikkondlike traditsioonide arengut.

Noorte huviharidust antakse Eesti hariduse infosüsteemis (EHIS) registreeritud huvikoolides õppekava alusel ning huvihariduse läbiviijad on vastava kvalifikatsiooniga huvihariduse õpetajad ja juhendajad. 2019. aastal oli Eestis EHIS-e andmetel 782 registreeritud huvikooli (keskmiselt 2,8 huvikooli 1000 noore kohta) ja 5777 huvikooli õpetajat, kes pakub noortele huviharidust kokku 3908 õppekava alusel.

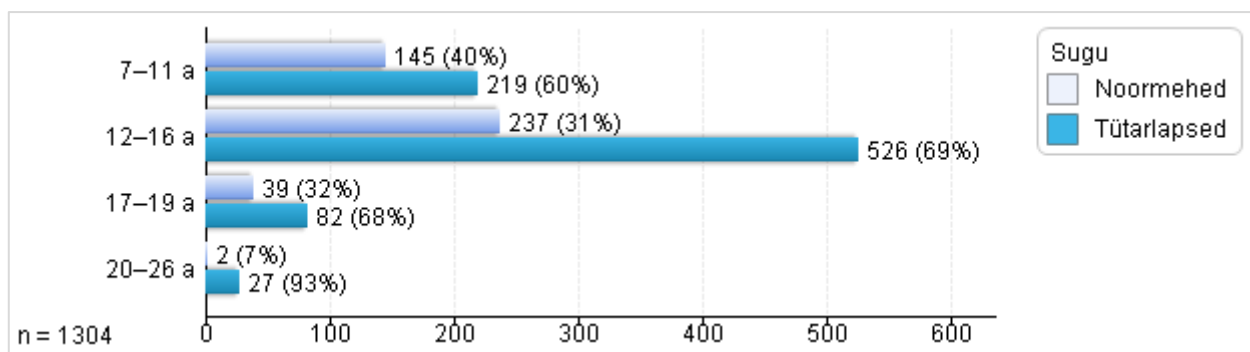
Huvikoolide tegevuses osaleb üle 100 000 õppija, kes omandavad huviharidust spordi, muusika, kunsti, tantsu, loodus-täppisteaduste ja tehnoloogia ning paljudel teistel huvialadel.⁶¹ Lisaks korraldatakse paljudel huvialadel valdkondlikke sündmusi, näiteks festivali Koolitants, kooliteatrite festivali, üritust Tallinn Art Week ja konkurssi „Parim noor instrumentalist“.

VASTAJATE TAUST

Huvihariduses osalemise kohta küsiti tagasisidet kõigilt vanuserühmadelt, st vastajatelt vanuses 7–26 aastat, keda oli kokku 4656. Huvihariduses osales 2020. aastal **1771 noort (38%)**⁶², kellest **1304 noort (74%)** andis tegevusele ka hinnangu.

Joonisel 27 on kajastatud huviharidust hinnanud noorte sooline jaotus vanuserühma alusel. Joonisel ei kajastu 31 vastajat, kes valisid soo märkimisel variandi „Ei soovi vastata“.

Huvihariduse hindajatest olid 65% tütarlapsed ja 32% noormehed. Kõige suurema osa huviharidust hinnanutest moodustasid 12–16-aastased tütarlapsed (40%), kellele järgnesid 12–16-aastased noormehed (18%) ja 7–11-aastased tütarlapsed.

Joonis 27. 2020. aastal huvihariduse rahulolu hinnante jaotus soo ja vanuserühma alusel (osakaal vanuserühma jaotuses)

Enamik huviharidust hinnanutest õpivad põhikoolis (63%), millele järgneb õppimine gümnaasiumis (17%), kutsekoolis (6%) või tegutsemine vabatahtlikuna (5%).

Kõige rohkem vastajaid hindas rahulolu seoses muusika ja kunstiga (joonis 28). Vastusevariandi „Muu“ all on esile toodud näiteks osalemine keeleõppes ja keraamikaringis, ratsutamas käimine, stsenaarium ja motokrossiga tegelemine.

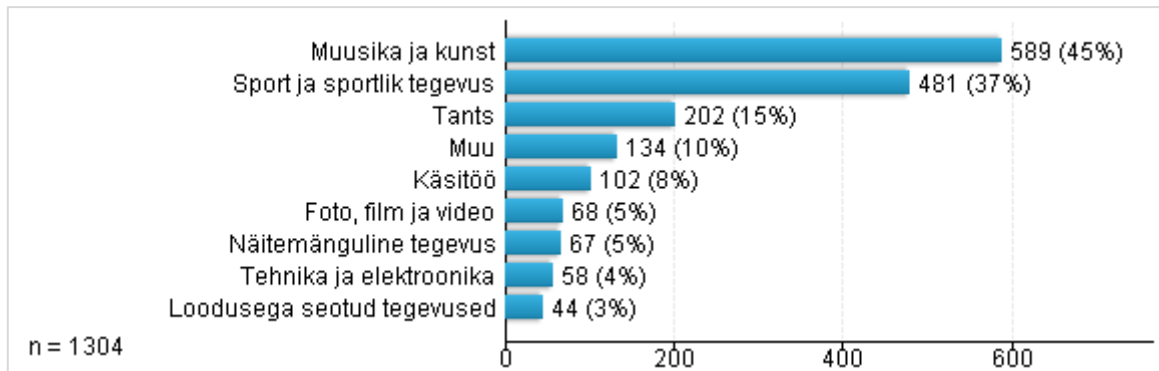
⁵⁹ Huvikooli seadus (01.09.2017). Riigi Teataja I. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13339594?leiaKehtiv>.

⁶⁰ Huviharidusstandard (06.04.2007). Riigi Teataja IV. <https://www.riigiteataja.ee/akt/12809661>.

⁶¹ HTM (2019). Noortevaldkonna arengukava 2021–2035 eelnõu.

https://www.hm.ee/sites/default/files/noortevaldkonna_arengukava_2035_eelnou_0.pdf

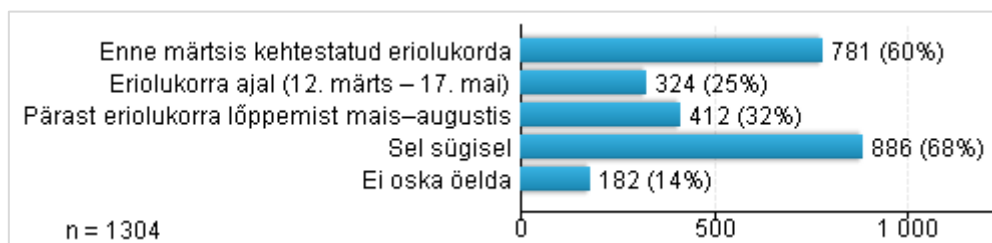
⁶² 2017. aasta uuringus osales huvihariduses 43% noortest.

Joonis 28. Vastajate osalemine huvialades 2020. aastal (küsimus „Millega sa selles huvikoolis tegelenud oled?“)

41% noortest osaleb huvihariduses 2–3 korda nädalas ja 24% noortest 4–5 korda nädalas. Huvialade toimumiskohta liikumiseks ja sealt tagasijõudmiseks kulub noortel tavaliselt kuni 30 minutit (56%) või kuni üks tund (20%). 9% vastajatest kulub 1–2 tundi, 9% ei oska kuluvat aega määrata, 4% kulub üle 2 tunni ning 3% „Muu“ valinud vastajatest põhjendab, et aega ei kulu kas tänu tegevuse koolimajaga samas majas toimumisele või veebis osalemise võimalusele.

Enne 2020. aasta eriolukorda osales huvihariduses 60% vastanutest (joonis 29). Ehkki eriolukorra ajal osalusaktiivsuse vähenes (25%), kasvas see sügisel taas samaväärsele tasemele ajaga enne eriolukorra kehtestamist (68%).

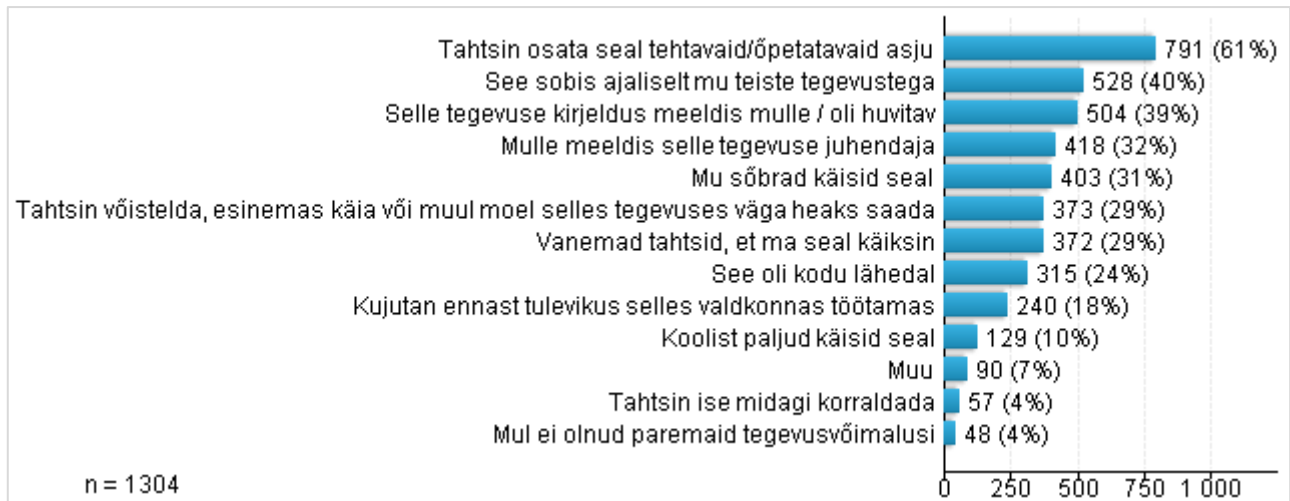

Joonis 29. Huvihariduses osalemine 2020. aastal (küsimus „Millal sa sel aastal selle huvikooli tegevuses osalenud oled?“)

Huvihariduses osalemise põhjuseks valis 61% vastanutest, et soovis osata seal tehtavaid või õpetatavaid asju – valdavalt mainiti seda ka fookusrühmaintervjuudes. Samuti peeti oluliseks ajalist sobivust teiste tegevustega (40%) ning huviala kirjeldust ja huvipakkuvust (39%) (joonis 30). Vastusevariandi „Muu“ puhul on täpsustatud, et huvihariduses on osaletud aastaid ja huvialaga tegelemisest on saanud harjumus või saavutatud on professionaalsus. Samuti lisati, et esmane kokkupuude huviharidusega oli klassiõpetaja või õe/venna soovitusel. Viimast aspekti kirjeldab ka üks fookusrühmaintervjuus osalenud noor:

Ma õppisin muusikakoolis flööti ja mulle väga meeldib pilli mängida. Minul on perekonnas kõik käinud muusikakoolis, seega see oli loogiline valik. Mul on ka palju sõpru, kes seal [muusikakoolis] osalevad.

Veel ütles mitu fookusrühmaintervjuus osalenud noort, et huvihariduses osalemine on tingitud asjaolust, et see on nende piirkonnas kättesaadav, lisaks tõsiasi, et valikul tekitab tegevuse vastu huvi sõprade ja tuttavate osalemine.

Joonis 30. Huvihariduses osalemise peamised põhjused 2020. aastal (küsimus „Miks selles huvikoolis osaled/osalesid?“)

Huvihariduses osalemisele kulub noortel kuus keskmiselt 26–50 eurot (25% vastanutest) või 11–25 eurot (20%). Üle 50 euro kuus kulub 15% vastanutel ja täpselt sama palju noori märkis vastuseks „Ei oska öelda“. 10% vastanutel puuduvad seoses huviharidusega kulutused.

Taustatunnuste põhipunktid on järgmised.

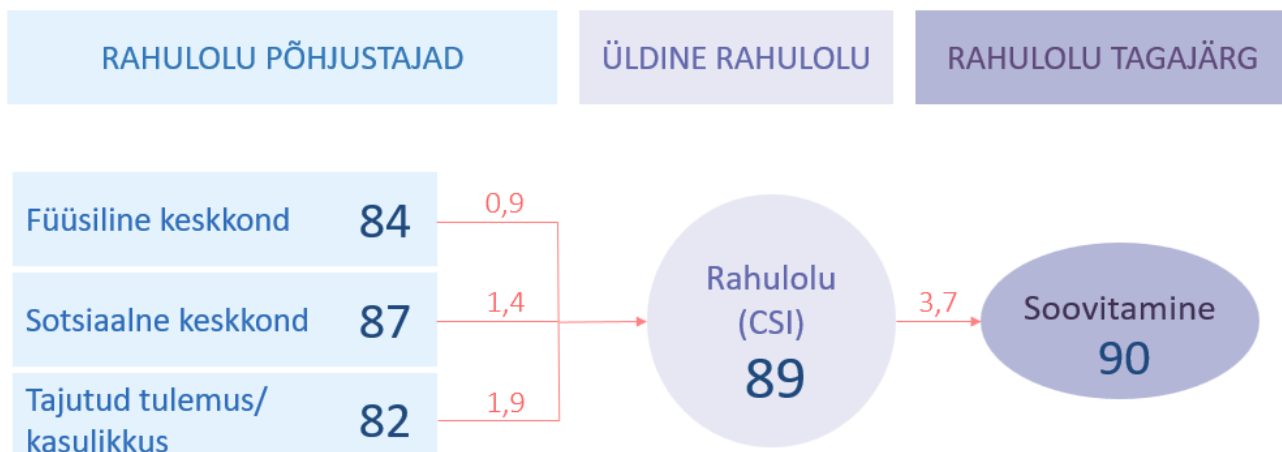
- Kõige aktiivsemad vastajad olid 12–16-aastased tütarlapsed, keda oli kõikidest vastajatest 40%.
- Ajaliselt võtab huvikooli jõudmine enamikul vastajatest kuni 30 minutit (56%) või kuni tund (20%).
- Huvihariduses osalemise aktiivsus oli kooliaasta alguses (68%) umbes samal tasemel kui enne eriolukorra kehtestamist (60%).
- Kõige rohkem osaletakse huvihariduses seoses muusika ja kunstiga seotud huvialadega (45% vastanutest).
- Peamine huvihariduses osalemise põhjus on soov omandada mõni oskus.
- Keskmiselt kulub noorel huvialaga tegelemisele kuus 26–50 eurot (25%) või 11–25 eurot (20%).

RAHULOLUMUDEL

Noored vanuses 7–26 aastat hindasid kokku 15 küsimust huvihariduse kohta. Neist 13 küsimust on jaotatud kolme teemaplokki: füüsiline keskkond, sotsiaalne keskkond ja tajutud tulemus või kasulikkus. Eraldi küsiti hinnangut üldise rahulolu ja soovitamise kohta.

Joonisel 31 on kirjeldatud rahulolu huviharidusega.⁶³ Kõige suuremat mõju avaldab huviharidusega üldise rahulolu hinnangu kujunemisele mõju tajutud tulemus või kasulikkus (mõju 1,9 punkti), mis hõlmab uute teadmiste omandamist, osalemise huvipakkuvust, uute sõprade leidmist ja ettepanekute esitamist. Sellega eristub huviharidus teistest noorsootöö tegevustest, sest see on ainuke, mille puhul nimetatud tegurid mõjutavad üldist rahulolu suurimal määral.

⁶³ Mudelit selgitav täpsem kirjeldus asub metoodikapeatükis.

Joonis 31. Huvihariduses osalenud noorte rahulolu põhjustajaid, rahulolu (CSI – Customer Satisfaction Index) ja rahulolu tagajärge kirjeldav mudel

Tabelis 6 on antud üksikasjalik ülevaade rahuloluhinnangutest ja nende suhtelisest mõjust. Suurima suhtelise mõjuga on osalemise olulisus ja uue oskuse või teadmise omandamine. Huviharidus on selle põhjal eesmärgistatud meeldiv tegevus, mis on suunatud otseselt millegi uue õppimisele. Sotsiaalse keskkonna puhul on suurima mõjuga juhendaja professionaalsus ning juhendaja ja noore head suhted. Füüsilise keskkonna puhul on tähtis tegevuse toimumise aeg, millele järgnevad ruumid ja vahendid ning kohalejõudmise mugavus ja lihtsus. Rahulolu huvihariduse ruumidega on võrreldes 2017. aastaga tõusnud.⁶⁴

Tabel 6. Rahulolu mõjutavate küsimuste hinnangud ja suhtelised mõjud üldisele rahulolule

Tegur	Cronbachi kordaja	Väide	Hinnang	Suht mõju
Füüsiline keskkond	0,77	Kohalejõudmise mugavus/lihtsus	83	4,43%
		Tegevuse toimumisaeg	82	6,56%
		Tegevusvahendid ja materjalid	87	5,08%
		Toimumiskoha ruumid	85	5,58%
Sotsiaalne keskkond	0,88	Juhendaja meeldib mulle / teeb oma tööd hästi	91	7,51%
		Minu probleeme märgatakse, mind kuulatakse ära ja antakse nõu	82	6,43%
		Minu suhted teiste osalejatega on/olid head	89	5,96%
		Õpetajad arvestavad minu soovide ja arvamustega	82	6,47%
		Suhted juhendajaga on head	90	7,03%
Tajutud tulemus/kasulikkus	0,73	Olen leidnud osalejate seast uusi kaaslasi või sõpru	81	8,52%
		Olen midagi uut õppinud, teada saanud või uue oskuse omandanud	93	13,52%
		Olen teinud õpetajale ettepanekuid	63	7,12%
		Osalemine on/oli minu jaoks huvitav/oluline	86	15,78%
Soovitamine		Soovitaksin seda huvikooli teistele	90	–
Üldine rahulolu		Olen üldiselt rahul huvikooliga kus osalen/osalesin	89	–

HINNANGUD HUVIHARIDUSELE

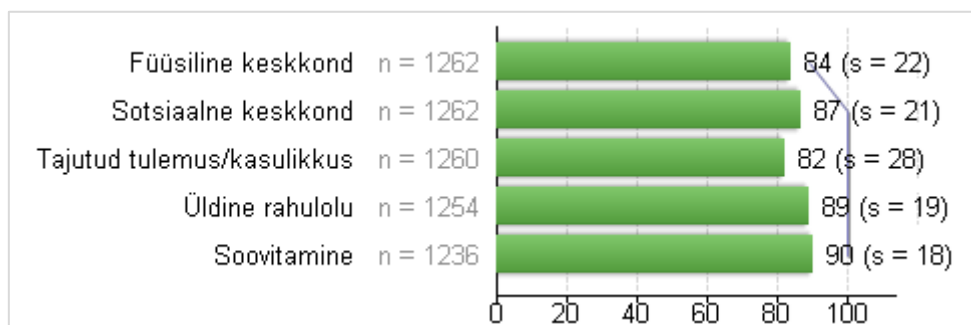
Küsitlusele vastanud **noored on selle huvialaga, milles nad osalesid, üldiselt rahul**: keskmise hinnanguna on tulemus **89 punkti 100-st** (joonis 32)⁶⁵. Võrreldes eelmiste uuringutega on hinnang huvitegevusele igal aastal vähesel määral tõusnud.⁶⁶ Joonisel on näidatud teemaplokkide küsimuste summeerimisel saadud

⁶⁴ 2017. aastal oli 81% noortest huvihariduse ruumidega „Väga rahul“ või „Pigem rahul“. 2020. aastal oli ruumidega rahul olevate noorte osakaal 87%.

⁶⁵ Vt jooniste lugemise tõlgendust lk 11.

⁶⁶ 2015. aastal moodustasid „Väga rahul“ või „Pigem rahul“ vastanud kõikidest hindajatest 89%, 2017. aastal 91% ning 2020. aastal 92%.

rahuloluhinnangute keskmised väärtused. Joonisel ei kajastu need vastajad, kes valisid teemade hindamisel vastusevariandi „Ei oska vastata“.

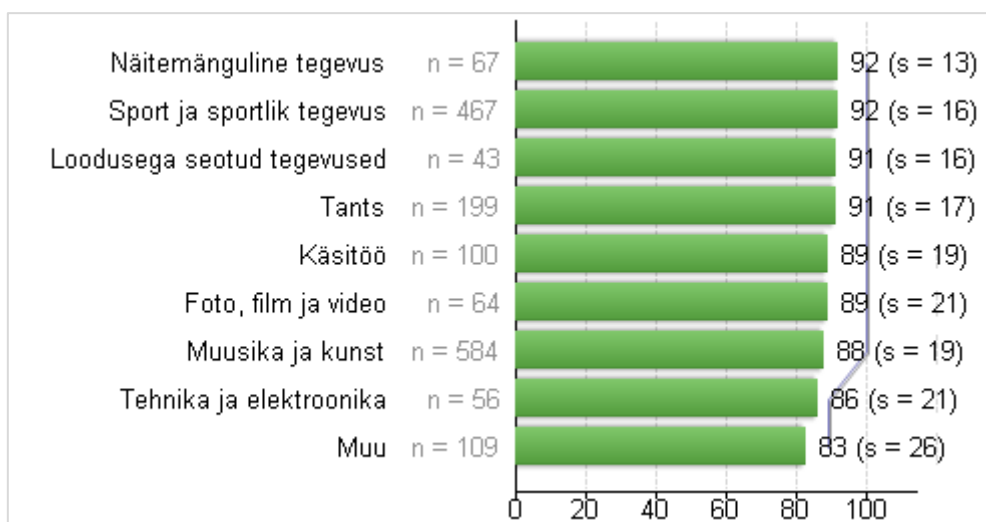
Joonis 32. Vastajate rahuloluhinnangute aritmeetilised keskmised huvihariduse teemaplokkide alusel ning üldise rahulolu ja soovitamise hinnang

Huvihariduse kõige madalamalt hinnatud näitajad puudutavad õpetajatele ettepanekute tegemist. Kõige madalamalt hindasid seda tegurit 12–16-aastased vastajad, kelle hinnangute keskmine oli 61 punkti. Kui uuriti lähemalt, miks noored ettepanekuid ei teinud, selgus, et küsimusele vastanutest 44% ei julgenud seda teha ja 16% tundis, et neid ei kuulata ära või arvatakse, et nende ettepanek ei ole tähtis. Vabavastustest ilmnis, et ettepanekuid ei tehtud põhjusel, et noortel ei tekkinud ettepanekuid, nad ei julgenud neid välja öelda või ei tundnud ettepaneku tegemise vajadust.

Soo järgi vaadeldes selgub, et huvihariduses osalenud noormehed hindavad valdavalt rahulolu madalamalt kui tütarlapsed. Statistiline olulisus esineb enamike küsimuste puhul (kõikidel juhtudel $p = 0,05$).⁶⁷

Kodus kasutatava keele alusel suuri üldisi erinevusi esile tuua ei saa, sest hinnangud on suhteliselt võrdsed.

Huvialadest hinnati üldist rahulolu kõige kõrgemalt näitemängu ja spordi ning sportliku tegevusega seoses (joonis 33). Kõige madalama hinnangu said „Muu“ valiku hulka kuuluvad huvialad, näiteks keeleõpe, kirjandus, male ja moedisain. Arvestades, et „Muu“ kategoorias kajastuvad väga erineva profiiliga huvialad, ei saa sellele tuginedes olulisi järeldusi teha.

Joonis 33. Vastajate üldine rahulolu huvihariduse tegevusala alusel

Vastusena küsimusele „Mida võiks huvihariduses muuta?“ nimetasid noored füüsilise keskkonna puhul järgmisi aspekte: võiksid olla uued, suuremad ja mugavamad ruumid, kvaliteetsem varustus ning paremad toimumiskohad. Lisaks võiks huvihariduses osalemise maksumus olla väiksem, tegevuste valiku võimalus laiem ja huvitavam ning kellaajad sobivamad.

Rahuloluhinnangute põhipunktid olid järgmised.

- Noorte keskmine rahulolu huvihariduses osalemisega on kõrge: 89 punkti 100-st.

⁶⁷ Hinnangud ei erine kohalejõudmise mugavuse, toimumisaja, ettepanekute esitamise ning üldise rahulolu küsimustes.

- Teemaplokkide alusel hinnati kõige madalamalt plokki „Tajutud tulemus või kasulikkus“, mille madalaim tulemus puudutas ettepanekute tegemist.
- Soo alusel vaadeldes hindasid noormehed peaaegu kõiki küsimusi tütarlastest madalamalt.
- Vanuserühmiti erinesid hinnangud kõige rohkem (lausa 25 punkti võrra) ettepanekute tegemise küsimuse puhul.

Teema lõpetuseks paluti vastajatel nimetada üks sõna, mis neil seostub huviharidusega. Joonisel 34 on kujutatud vabavastustes esinenud sõnade sageduse alusel loodud sõnapilv. Kõige levinumad sõnad olid *muusika* (88 korda), *tore* (61), *huvitav* (44), *lõbus* (35) ja *kunst* (34). Sellest ilmneb, et paljud noored seostavad huviharidust kindla tegevuse või huvialaga.

Joonis 34. Sõnapilv märksõnadest, mis noortel seostuvad esimesena huviharidusega

Kohaliku tasandi poliitikasoovitused

- Noorsootöö eesmärges silmas pidades ja noorte rahulolu suurendamiseks toetada juhendajate oskuseid noortega kontakti luua ja neid kuulata ning julgustada noori arvamust avaldama.
- Leida võimalusi huviringide toimumise aegade mitmekesistamiseks ja/või noortele sobivamaks muutmiseks ning ruumide ja tegevuste ajakohastamiseks.

Riikliku tasandi poliitikasoovitus

- Toetada kohalikke omavalitsusi ja huvihariduse pakkujaid juhendajate oskuste parandamises ja tingimuste ajakohastamises.

AVATUD NOORSOOTÖÖ

Peatükis antakse ülevaade noortekeskustes käivate ja nende tegevustes osalevate noorte tegevuses osalemise põhjustest ja rahuloluhinnangutest ning neil andmetel põhinevatest järeldustest.

Noortekeskused viivad ellu ja tagavad noortele suunatud tegevusi ning loovad selleks arendava keskkonna, rakendades avatud noorsootöö põhimõtteid. Avatud noorsootöö eesmärk on pakkuda vabatahtlikkuse alusel osalevale noorele võimalusi, mis toetavad tema aktiivsust ja ühiskondlikus elus hakkamasaamist.

Noortekeskuste tegevused peavad lähtudes eesmärgist olema 1) hariduslikud, andes oskusi ja teadmisi; 2) võrdseid võimalusi tagavad, st pakkuma sotsiaal-majanduslikust taustast hoolimata sama väärtust; 3) noort otsustusprotsessides toetavad ja osalemist soosivad; 4) noort ja teda ümbritsevat ühiskonda mõjutavaid teemasid selgitavad ning noore kaasaraakimist soosivad.⁶⁸

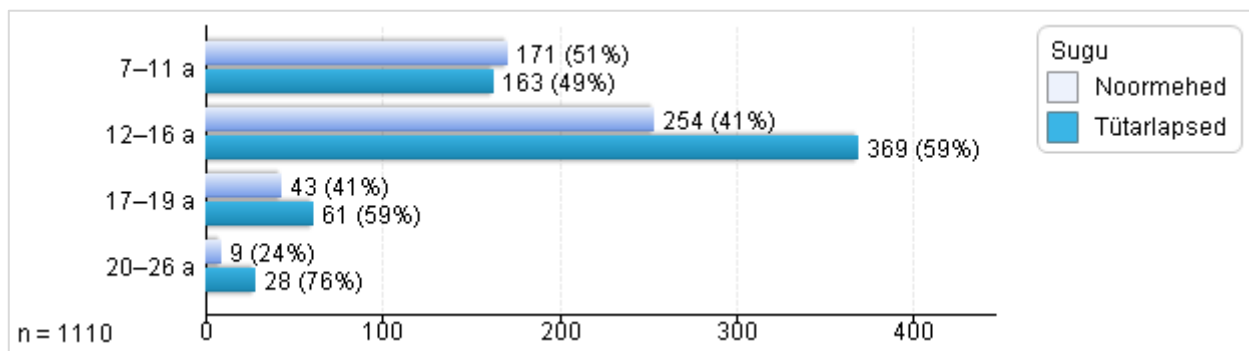
Haridus- ja Teadusministeeriumi andmetel oli 2019. aasta seisuga Eestis 281 avatud noortekeskust⁶⁹, millest 205 kuulub MTÜ-sse Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus⁷⁰ (Eesti ANK).

VASTAJATE TAUST

Avatud noorsootöös osalemise kohta küsiti tagasisidet kõigilt vanuserühmadelt, st vastajatelt vanuses 7–26 aastat, keda oli kokku 4656. Neist **1450 noort (31%)** käis 2020. aastal noortekeskuses või osales avatud noorsootöö tegevustes, mis on sarnane 2017. aasta osalusmäärale (32%). Avatud noorsootööd hindas **1110 noort (24% osalejatest)**.

Joonisel 35 on kajastatud avatud noorsootööd hinnanute sooline jaotus vanuserühmiti (joonisel ei kajastu 2 vastajat, kes valisid soo märkimisel variandi „Ei soovi vastata“).

Noortekeskuste hindajatest olid 56% tütarlapsed ja 43% noormehed. Suurima osa avatud noorsootööd hinnanud noortest moodustasid 12–16-aastased tütarlapsed (33%), kellele järgnesid 12–16-aastased noormehed (23%) ja 7–11-aastased noormehed (15%). Kui üldjuhul on tütarlaste vastamisaktiivsus noormeeste omast suurem, siis selle teema puhul oli 7–11-aastaste vanuserühmas mõlemast soost vastajaid võrdselt.

Joonis 35. 2020. aastal avatud noorsootööd hinnanute jaotus soo ja vanuserühma alusel (osakaal vanuserühma jaotuses)

Hinnangute andjad jaotuvad piirkonniti üsna võrdselt. Maakonniti on enim vastuseid Harjumaalt, Lääne-Virumaalt, Ida-Virumaalt ja Tartumaalt. Põhiosa küsimust hinnanutest (73%) õpib põhikoolis või gümnaasiumis.

Noorte hinnang sellele, millises rollis nad end avatud noorsootöö kontekstis näevad, aitab kirjeldada nende kaasatust organisatsiooni ja selle tegevustesse. End eestvedaja, juhi või tegevuste korraldajana määratlevate noorte jaoks järgib avatud noorsootöö seega avatud noorsootöö põhimõtteid, mille alusel noori kaasatakse otsuste tegemisse ja toetatakse nende omaalgatust.⁷¹

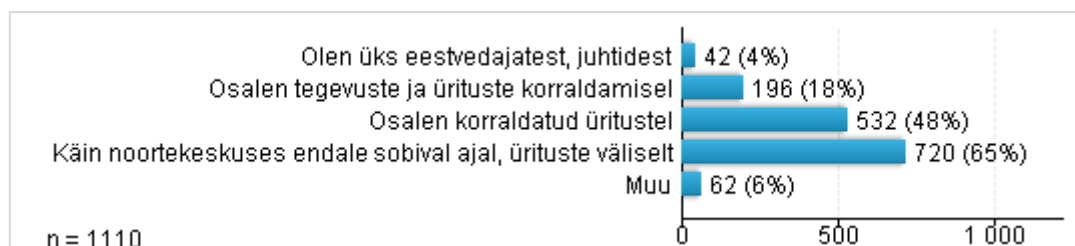
⁶⁸ EANK (2018). Noortekeskuste hea tava. https://ank.ee/wp-content/uploads/2018/09/Noortekeskuse_Hea_Tava_2018.pdf.

⁶⁹ HTM (2020). Haridus- ja Teadusministeeriumi arengukavade ja programmide 2019. aasta täitmise analüüs. Tartu: HTM. https://www.hm.ee/sites/default/files/htm_arengukavade_ja_programmide_2019_aasta_taitmise_analuus.pdf. https://www.hm.ee/sites/default/files/htm_arengukavade_ja_programmide_2019_aasta_taitmise_analuus.pdf.

⁷⁰ Eesti ANK liikmed (2020). <https://ank.ee/wp-content/uploads/2020/06/Eesti-ANK-liikmed-2020.pdf>.

⁷¹ Vt viide 66.

Joonis 36 kajastab noorte jagunemist neisse rollidesse. 65% noortest kirjeldas enda rolli kui talle sobival ajal noortekeskuses käimist, 48% osales korraldatud üritustel ja 18% tegevuste ja ürituste korraldamises ning 4% kirjeldas end kui üht eestvedajatest või juhtidest. 62 noort valis vastusevariandi „Muu“ ning täpsustas, et noortekeskuses käib ta koos kooliga või põhjusel, et selle ruumides toimub mõni huviring.

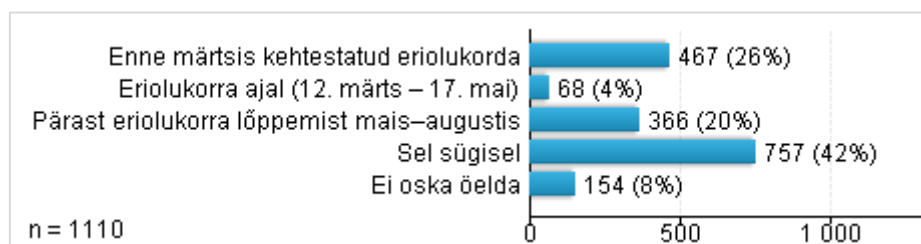

Joonis 36. Vastajate osalemine avatud noorsootöös rolli alusel 2020. aastal (küsimus „Mis rollides Sa selle noortekeskuse tegevustes osaled?“)

27% avatud noorsootööd hinnanud noortest osaleb noortekeskuste tegevustes 2–3 korda nädalas või harvem kui kord nädalas (23%). Noored, kes osalevad avatud noorsootöös 4–5 korda nädalas, kord nädalas või mitte kordagi, jaotuvad üsna võrdselt: neid on vastavalt 17%, 16% ja 14% kõigist osalejatest.

Noortekeskusse minekule ja sealt tagasitulekule kulub noorel enamasti kuni 30 minutit (68%). 13% vastajatest valis ajakulu hindamisel vastusevariandi „Ei oska öelda“ ning 12% vastajatel kulub minekule ja sealt tagasitulekule pool tundi kuni tund. Kategoorias „Muu“ mainiti, et liikumisele ei kulu aega, sest noortekeskus asub koolimajaga samas majas või selle vahetus läheduses.

2020. aasta eriolukorra ajal osales avatud noorsootöös 4% ja pärast eriolukorra lõppu maist augustini viiendik vastajatest (joonis 37). Ehkki eriolukorra ajal osalusaktiivsuse vähenes, kasvas see taas alates sügisest, mil avatud noorsootöös osales 42% noortest.

Joonis 37. Avatud noorsootöös osalemine 2020. aastal (küsimus „Millal sa sel aastal selles noortekeskuses käinud oled?“)

Avatud noorsootöös osalemise kõige tähtsama põhjusena töid noored esile selle, et selles tegevuses osalevad ka nende sõbrad. 56% noori hindas seda, et noortekeskuste tegevused on meeldivad või huvitavad. Kaalukaks peeti veel noorsootöötaja meeldivust (44%), tegevuse ajalist sobivust (41%) ja kodulähedust (41%). Lisapõhjused, miks noored avatud noorsootöös osalevad, on esitatud joonisel 38.

Muude põhjustena, mis joonisel ei kajastu, vastasid noored, et noortekeskus on hea ajaveetmiskoht, kus näiteks bussi oodata. Fookusrühmintervjuudes osalenud noored nimetasid avatud noorsootöös osalemise põhjustena asjaolusid, et tegevustes soovitakse osaleda koos sõpradega ja oluliseks peetakse võimalust võtta osa põnevatest tegevustest.

Need noored (valdavalt vähemalt 15-aastased), kes avatud noorsootöö tegevustes ei osale, põhjendasid mitteosalemist nende jaoks huvipakkuvate tegevuste puuduse ja sellega, et tegevuste pakkumisel on rõhk pandud pigem nooremale vanuserühmale.

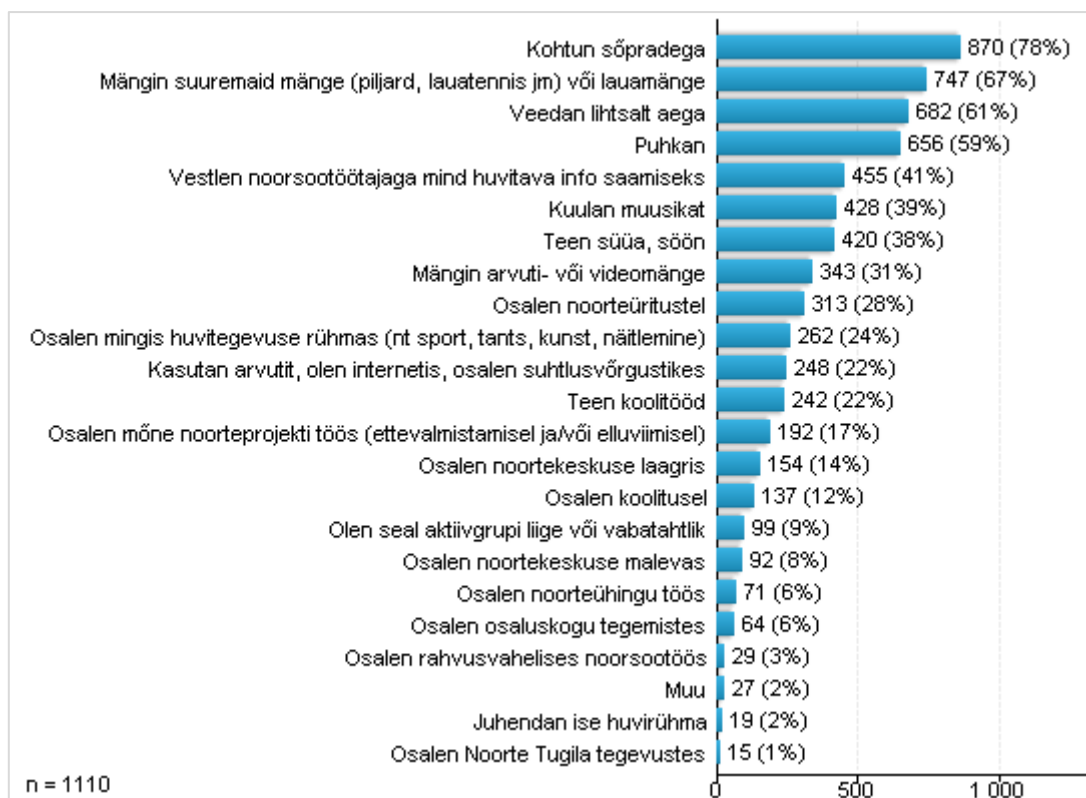
Joonis 38. Avatud noorsootöös osalemise peamised põhjused 2020. aastal (küsimus „Miks selles noortekeskuses käid/käisid?“)

Avatud noorsootöö tegevustes osalemisega ei kaasne noore jaoks harilikult kulutusi või on need väga väikesed. 69% vastajatest ei ole teinud neis tegevustes osalemiseks kuu jooksul ühtegi kulutust, 14% valis variandi „Ei oska öelda“ ja 8% on kulutanud kuni 10 eurot. Suuremate kulutustega rühmad on marginaalsed, st tegu on ühe soodsaima noorsootöö tegevusega. Selle sätestab ka noortekeskuste miinimumstandard⁷², milles seatakse ühe noorsootöö põhimõttena noortele avatud noorsootöö teenuse pakkumine tasuta.

Avatud noorsootöös osalenud noortel paluti märkida peamised tegevused, millega nad noortekeskustes tegelevad (joonis 39). Selgub, et enamasti on avatud noortekeskused noorte jaoks olulised kohtumiseks sõpradega ja rohkem kui pooled noortest sisustavad seal oma aega, mängides suuremamõdulisi mängu või lauamänge. Aktiivsete tegevuste kõrval on üle poole vastajatest pidanud tähtsaks lihtsalt ajaveetmist ja puhkamist, mis viitab avatud ruumi ja vabade tegevuste tähtsusele. Samad tegevused tulid välja ka eelmises uuringus.⁷³

⁷² EANK (2020). Noortekeskuste miinimumstandard 2020. <https://ank.ee/wp-content/uploads/2021/01/Noortekeskuste-miinimumstandard.pdf>.

⁷³ 2017. aasta uuringus olid avatud noorsootöös osalemise peamiseks põhjusteks: sõpradega kohtumine (46%), lihtsalt noortekeskuses aja veetmine (46%), suuremamõduliste mängude mängimine (35%) ning puhkamine (34%).

Joonis 39. Peamised tegevused avatud noorsootöös osalemisel 2020. aastal (küsimus „Millega sa selles noortekeskuses tegeled oled?“)

Taustatunnuste põhipunktid on järgmised.

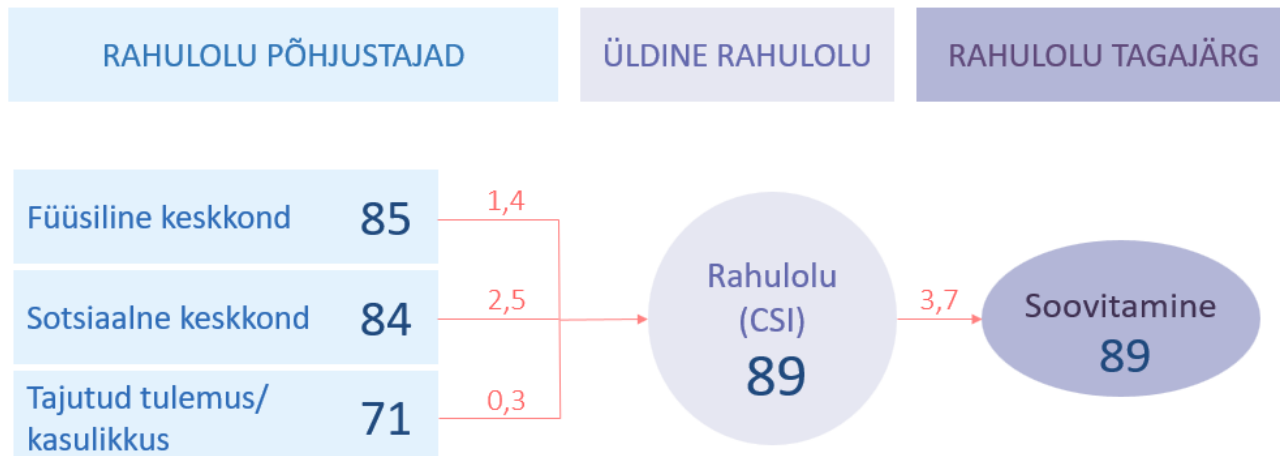
- 73% avatud noorsootöö hindajate peamine tegevusala on õppimine põhikoolis või gümnaasiumis.
- 48% noortest osaleb noortekeskuste korraldatud üritustel ja 65% käib seal endale sobival ajal planeeritud tegevuste väliselt.
- Noortekeskusi hinnanud noored jaotuvad avatud noorsootöös osalemise sageduse alusel üsna võrdsetesse rühmadesse: 27% osaleb avatud noorsootöös 2–3 korda nädalas, 23% harvem kui kord nädalas, 17% 4–5 korda nädalas, 16% kord nädalas ja 14% ei osale üldse.
- 68% noortest kulutab noortekeskusse ja sealt tagasijõudmisele aega kuni 30 minutit.
- Avatud noorsootöös osaleti kõige aktiivsemalt 2020. aasta sügisel.
- Sõprade kohalolu, koha huvipakkuvus, meeldiv noorsootöötaja, ajaline sobivus ja kodulähedus on kõige sagedamini nimetatud põhjused, miks noor osaleb avatud noorsootöös.
- Avatud noorsootöös osalemisega ei kaasne noore jaoks enamasti kulutusi. Peamine osa kulutustest, mis kaasnevad, on minimaalsed (kuni 10 eurot kuus). Ainult 9% osalejatel on kuukulutused olnud üle 10 euro.
- Noorte peamised tegevused noortekeskustes on sõpradega kohtumine, piljardi, lauatennise, lauamängude jms mängimine, lihtsalt aja veetmine ning puhkamine.

RAHULOLUMUDEL

Noored hindasid kokku 16 küsimust avatud noorsootöö kohta. Neist 14 küsimust on jaotatud kolme teemaplokki: füüsiline keskkond, sotsiaalne keskkond ja tajutud tulemus või kasulikkus. Eraldi küsiti hinnangut üldise rahulolu kohta ja soovitamise kohta.

Joonis 40 kirjeldab avatud noorsootööd hinnanud rahulolumudelit.⁷⁴ Kõige rohkem avaldab üldise rahulolu hinnangu kujunemisele mõju sotsiaalne keskkond (mõju 2,5 punkti), mis hõlmab inimsuhteid, probleemide märkamist ja ärakuulamist ning soovidega arvestamist.

Tuleb märkida, et tajutud tulemuse ja kasulikkuse ploki mõjukordaja on avatud noorsootöö puhul väga väike, mis tähendab, et noored ei tunnetata tulemusele ja kasulikkusele keskendumist küsimusi kuigi olulistena. Seda teemat vaadeldakse täpsemalt järgmises alapeatükis (vt joonis 42).

Joonis 40. Avatud noorsootööd hinnanud noorte rahulolu põhjustajaid, rahulolu (CSI – Customer Satisfaction Index) ja rahulolu tagajärge kirjeldav mudel

Tabelis 7 antakse üksikasjalik ülevaade rahuloluhinnangutest ja nende suhtelisest mõjust. Suurima suhtelise mõjuga on suhted teiste noortekeskustes käijate ja noorsootöötajatega. Mida rahulolevam on noor noortekeskuse noorsootöötajaga ja mida mugavamalt ta tunneb end noortekeskuses käivate teiste noorte seltskonnas, seda rohkem on ta rahul avatud noorsootööga üldiselt. Peaaegu samaväärne mõju on toimumiskoha ruumidel.

See tähendab, et avatud noorsootööga rahulolu tagamiseks tuleks eelkõige pöörata tähelepanu noorte jaoks mugava sotsiaalse keskkonna loomisele, kuid samal ajal arvestada faktiga, et noored peavad tähtsaks ka nende ruumide heakorda, kus tegevused toimuvad. Muudki füüsilise keskkonna tegurid (vahendid, kohalejõudmise mugavus ning lihtsus) on üldise rahulolu kujunemises võrdlemisi kaalukad.

Seevastu kõige väiksemal määral kirjeldab noorte rahulolu avatud noorsootööga ettepanekute tegemine, tegevuste või ürituste algatamine ja korraldamine, uute sõprade leidmine, osalemise olulisus ning uue teadmise või oskuse omandamine.

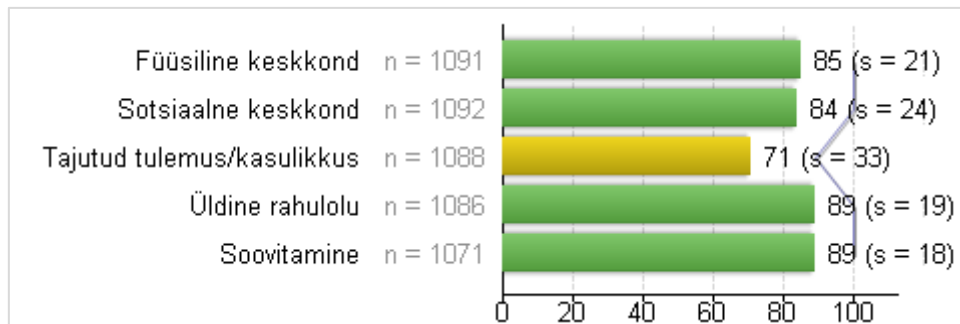
⁷⁴ Mudelit selgitav täpsem kirjeldus asub metoodikapeatükis.

Tabel 7. Rahulolu mõjutavate küsimuste hinnangud ja suhtelised mõjud üldisele rahulolule

Tegur	Cronbachi kordaja	Väide	Hinnang	Suht mõju
Füüsiline keskkond	0,72	Kohalejõudmise mugavus/lihtsus	87	10,34%
		Tegevusvahendid ja materjalid	83	11,02%
		Toimumiskoha ruumid	85	12,43%
Sotsiaalne keskkond	0,83	Minu probleeme märgatakse, mind kuulatakse ära ja antakse nõu	78	11,90%
		Minu suhted teiste noortekeskuses käijatega on/olid head	84	12,88%
		Noorsootõtaja meeldib mulle / teeb oma tööd hästi	91	10,16%
		Noorsootõtajad arvestavad minu soovide ja arvamustega	79	12,15%
		Suhted noorsootõtajatega on head	88	12,59%
Tajutud tulemus/kasulikkus	0,83	Olen leidnud noortekeskuses käijate seast uusi kaaslasi või sõpru	71	1,13%
		Olen midagi uut õppinud, teada saanud või uue oskuse omandanud	77	1,40%
		Olen saanud tegevusi/üritusi ise algatada või läbi viia	65	0,85%
		Olen saanud ürituste või tegevuste korraldamisel osaleda	79	1,02%
		Olen teinud noorsootõtajale ettepanekuid	61	0,84%
		Osalemine on/oli minu jaoks huvitav/oluline	72	1,29%
Soovitamine	-	Soovitaksin seda noortekeskust teistele	89	-
Üldine rahulolu	-	Olen üldiselt rahul noortekeskusega kus käin/käisin	89	-

HINNANGUD AVATUD NOORSOOTÖÖLE

Küsitlusele vastanud **noorte üldine rahulolu avatud noorsootööga, mille tegevuses nad osalesid, on suur**: keskmise hinnanguna on tulemus **89 punkti 100-st** (joonis 41)⁷⁵. Võrreldes eelmiste uuringutega on hinnang avatud noorsootööle märkimisväärselt tõusnud.⁷⁶ Joonisel on näidatud teemaplokkide küsimuste summeerimisel saadud rahuloluhinnangute keskmised väärtused. Joonisel ei kajastu need vastajad, kes valisid teemade hindamisel vastusevariandi „Ei oska vastata“.

Joonis 41. Vastajate rahuloluhinnangute aritmeetilised keskmised avatud noorsootöö teemaploki alusel

Võrreldes teiste teemadega on vastajad hinnanud mõnevõrra madalamalt teemat „Tajutud tulemus või kasulikkus“. Kõige madalamalt hinnatud näitajad puudutavad omal algatusel ettepanekute tegemist ja võimalust ise tegevusi algatada või ellu viia, ehkki avatud noorsootöö võiks olla selleks soodne pinnas. Madalalt on hinnatud veel noortekeskusest uute sõprade leidmist ja tegevustes osalemise huvipakkuvust.

Vanuserühma alusel hindavad 12–16-aastased vastajad tajutud tulemust või kasulikkust teiste vanuserühmade noortest keskmiselt 9–13 punkti võrra madalamalt (kõikidel juhtudel $p < 0,001$). See viitab tegevuste eesmärgistamise ja õpitu analüüsimise oskuse arendamise vajadusele.

Soo järgi tulemusi eristades on näha, et avatud noorsootöös osalevad noormehed on hinnanud kõiki teemasid keskmiselt 3–7 punkti võrra madalamalt kui tütarlapsed (kõikidel juhtudel $p < 0,05$).

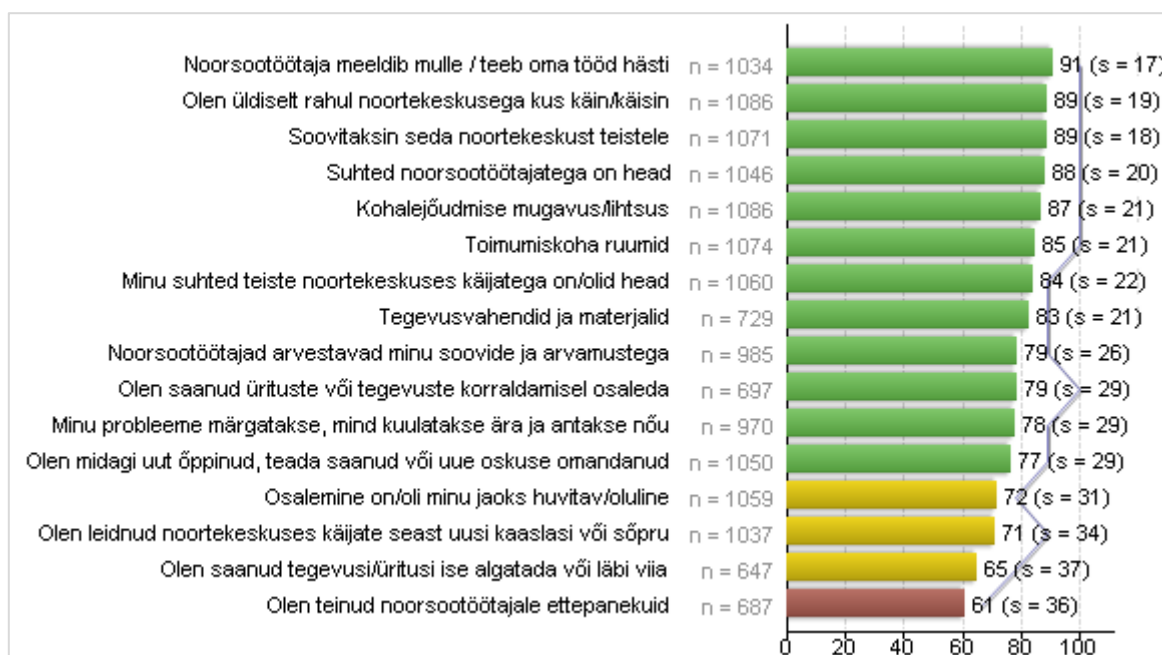
⁷⁵ Vt jooniste lugemise tõlgendust lk 11.

⁷⁶ 2015. aastal moodustasid „Väga rahul“ või „Pigem rahul“ vastanud kõikidest hindajatest 82%, 2017. aastal 78% ning 2020. aastal 91%.

Hinnangud üldisele rahulolule vanuserühmiti oluliselt ei erine, samuti pole märgata erinevusi kasutatava keele alusel. Ka piirkonniti ei tule välja suuri erinevusi võrreldes keskmise hinnanguga.

Järgnevalt on esile toodud kõikidele küsimustele antud keskmised hinnangud (joonis 42). Üldiselt on noorte rahuloluhinnangud avatud noorsootööga kõrged, madalamad hinnangud puudutavad peamiselt tajutud tulemuse või kasulikkuse teemasid.

Ettepanekute esitamise puhul tuleb arvesse võtta, et vabavastustes põhjendasid paljud noored ettepanekute tegemise kohta „Ei“ vastamist asjaoluga, et neil ei olnud põhjust teha ettepanekuid. Seega ei saa selle küsimuse madalamast hinnangust otseselt järeldada, et noortel puuduks ettepanekute esitamise julgus või selleks sobiv keskkond.

Joonis 42. Vastajate keskmised hinnangud avatud noorsootöös osalemisele küsimuste alusel

Küsimuste järgi ei saa piirkonniti märkimisväärseid erisusi nimetada. Üldiselt kehtib sama vastamise keele kohta: rahuloluhinnangud on keelest sõltumata küsimuseti samal tasemel. Ainus erand on küsimus probleemide märkamise, ära kuulamise ja nõu andmise kohta, mille puhul on vene keeles vastanud noorte hinnang 6 punkti võrra madalam kui eestikeelsel rühmal ($p = 0,004$).

Vanuserühmiti on hinnangud valdavale osale küsimustele samuti samad. Erinevalt teistest vanuserühmadest andsid 12–16-aastased vastajad madalama hinnangu väidetele „Olen teinud noorsootöötajatele ettepanekuid“, „Olen saanud tegevusi/üritusi ise algatada või läbi viia“, „Osalemine on/oli minu jaoks oluline“, „Olen midagi uut õppinud, teada saanud või uue oskuse omandanud“ ja „Olen leidnud noortekeskuses käijate seast uusi kaaslasi või sõpru“.

Kui analüüsida tulemusi soo järgi, siis noormeeste hinnangud küsimustele on läbivalt tütarlastest 3–9 punkti võrra madalamad ($p < 0,05$).⁷⁷

Vastuseks küsimusele „Kas midagi võiks külastatava noortekeskuse juures teisiti olla?“ tõid noored esile järgmised ettepanekud: noortele mõeldud ruumid võiksid olla suuremad ja puhtamad ning kohati oleks vaja noortekeskuste ruume remontida. Seal võiks toimuda rohkem tegevusi ja tegevuste ajad võiksid kooliringide aegadega mitte kattuda. Lisaks vastati, et noorsootöötajate suhtlus noortega võiks olla veelgi parem ja nad peaksid paremini märkama abivajavaid noori, et neid vajaduse korral paremini suunata.

Paaril korral mainiti seda, et noortekeskused võiksid oma tegevustesse rohkem kaasata vanemaid noori. Kui seda fookusrühmaintervjuides põhjalikumalt uurisime, vastasid vanemaealised noored, et neid meelitaksid noortekeskustesse näiteks seminarid ja loengud ning huvitavad kõnelejad. See kinnitas noortekeskuste hetkeseisu kaardistuse tulemusi.⁷⁸ Paar osalejat avaldas soovi kuulata näiteks rahaasjade, investeerimise ja

⁷⁷ Hinnangud ei erine noortekeskuses käijate seast uute sõprade leidmise ning ürituste või tegevuste korraldamisel osalemise küsimustes.

⁷⁸ Paabort, H. (2020). Eesti noortekeskuste hetkeseisu kaardistus 2020. Osa 2. Kättesaadav: https://ank.ee/wp-content/uploads/2020/11/Noortekeskuste-kaardistus_osa-2_EestiANK.pdf.

ajaplaneerimisega seotud koolitusi/loenguid. Mõni noor vastas, et oleks avatud noorsootöös osalemisest huvitatud siis, kui saaks ise midagi korraldada või ellu viia (nt üritusi noorematele). Noored soovisid võimalust olla avatud noorsootöösse rohkem kaasatud, näiteks enda eestvedamisel ja noorsootöötajate abil mõne kogukonnale suunatud projekti kirjutamise kaudu.

Rahuloluhinnangute põhipunktid on järgmised.

- Noorte keskmine rahulolu noortekeskustega on väga suur: 89 punkti 100-st.
- Teemaplokkidest hinnati kõige madalamalt plokki „Tajutud tulemus või kasulikkus“, mille küsimused olid seotud omal algatusel ettepanekute tegemisega ja võimalusega ise tegevusi algatada või ellu viia. Samas põhjendasid noored ettepanekute mittetegemist sellega, et selleks polnud lihtsalt soovi ja see ei tundunud vajalik.
- Soo järgi selgub, et noortekeskustes käivad noormehed hindavad pea kõiki küsimusi madalamalt kui tütarlapsed.
- Hinnangud ei erine oluliselt vanuserühma ega kasutatava keele alusel.
- Muudatuseettepanekutena nimetasid noored soove, et noortekeskustel oleksid suuremad ja puhtamad ruumid, et seal pakutaks rohkem tegevusi, mis ei kattuks teiste huviringide aegadega, ning kohati paremat suhtlust noorsootöötajatega.

Teema lõpetuseks paluti vastajatel nimetada üks sõna, mis neil seostub avatud noorsootööga. Joonis 43 kujutab vabavastustes mainitud sõnade sageduse alusel loodud sõnapilve. Kõige levinumad sõnad olid *tore* (75 korda), *lõbus* (62), *lahe* (56), *sõber* (51) ja *äge* (38). See viitab mugava avatud ruumi ja turvalise keskkonna tähtsusele.

Joonis 43. Sõnapilv märksõnadest, mis noortel esimesena seostuvad avatud noorsootööga

Kohaliku tasandi poliitikasoovitus

- Pöörata noorsootöö tegevustes ja noortekeskuste töös rohkem tähelepanu noore ja noorsootöötaja/juhendaja suhtlusele ning pakkuda piisavalt tuge või suunamist abivajavatele noortele. Parandada noorsootöötajate sellekohaseid oskuseid.
- Parandada noorsootöötajate oskuseid noortekeskuse tegevuste eesmärgistamiseks ja õpitu analüüsimiseks, sh koos noortega. See ei ole vajalik noorte rahulolu suurendamiseks noortekeskustega, kuid on kriitilise tähtsusega noorsootöö eesmärkide täitmise toetamiseks ja võib kasvatada noorte huvi noortekeskustes toimuva vastu.
- Mõelda tegevusi kavandades ka vanema vanuserühma noorte rohkemale kaasamisele.
- Pakkuda noortekeskustele rahastusvõimalusi ruumide heakorra ja piisavate võimaluste tagamiseks.

Riikliku tasandi poliitikasoovitus

- Toetada kohalikke omavalitsusi ja noortekeskuseid ruumide heakorra ning piisavate võimaluste tagamise suurendamisel.
- Edendada tegevusi, mis kasvatavad noortekeskuste tegevuste tulemuslikkust ja kasulikkust.

NOORTELAAGRID

Noortelaagrites luuakse noortele võimalused tegevusteks, mis on tervistavad ja arendavad.⁷⁹ Lisaks luuakse seal keskkond, kus nad saavad kogemusi iseseisvaks eluks, suhtlemiseks ja toimetulekuks. Noortelaagrites on noorel võimalus ennast arendada sisutihedas programmis, turvalises keskkonnas ja üldjuhul looduskaunis kohas.

Noortelaagrite tegevus on Eestis reguleeritud noorsootöö seaduse, haridus- ja teadusministri määruse ning Sotsiaalministeeriumi kehtestatud tervisekaitseõuetega. Laagri korraldamiseks on vajalik tegevusluba ja seal peavad töötama kutsega noorsootöötajad.⁸⁰

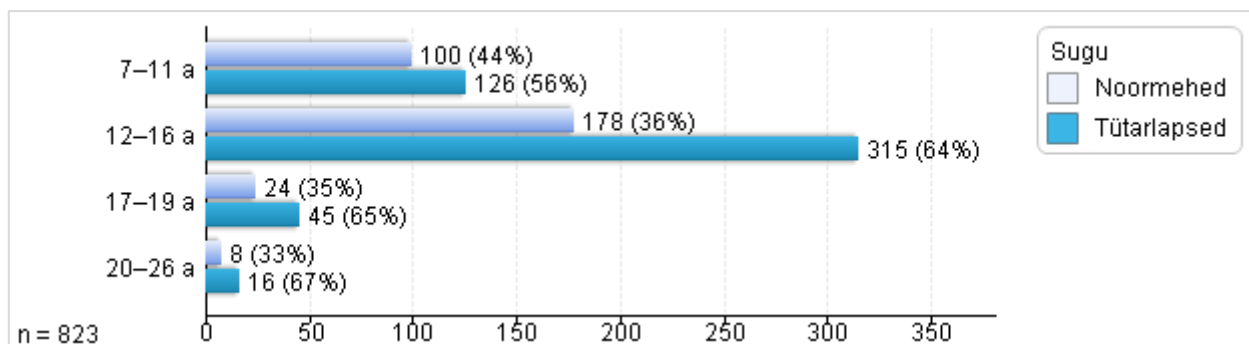
Noorte püsilaager ehk noortelaager on äriregistrisse, mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse või usuliste ühenduste registrisse kantud isiku, riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste riiklikusse registrisse kantud asutuse või avalik-õigusliku juriidilise isiku laager, mida peetakse noortelaagri põhimääruse ning valdkonna eest vastutava ministri antud noortelaagri tegevusloa alusel ning mille ühe vahetuse pikkus on vähemalt kuus ööpäeva ja mis tegutseb aastas üle 60 päeva.⁸¹

Püsilaagri kõrval eristatakse noorte projektlaagrit, mis tugineb samadele alustele nagu noorte püsilaager, kuid mille aastane tegevusaeg ei ületa 60 päeva. Veel kuuluvad Haridus- ja Teadusministeeriumi laagri- ja malevatoetuste ning Covid-19 mõju tõttu siia rühma esimest korda ka lühilaagrid⁸², mille kestus on alla 6 päeva.

VASTAJATE TAUST

Noortelaagrites osalemise kohta küsiti tagasisidet kõikidelt vanuserühmadelt, st 7–26-aastastelt vastajatelt, keda oli **4656**. Neist osales 2020. aastal noortelaagris **1188 noort (26%)** ja seda tegevust hindas neist **823 noort (18%)**.

Joonisel 44 on esitatud noortelaagrite hinnatud noorte sooline jaotus vanuserühma alusel. Joonisel ei kajastu 11 vastajat, kes valisid soo märkimisel variandi „Ei soovi vastata“. Noortelaagrite hindajatest olid 61% tütarlapsed ja 38% noormehed. Suurima osakaalu tegevuse kõikidest hindajatest moodustasid 12–16-aastased tütarlapsed (38%), kellele järgnesid 12–16-aastased noormehed (22%) ja 7–11-aastased tütarlapsed (15%).

Joonis 44. 2020. aastal noortelaagrite rahulolu hinnatud noorte sooline jaotus vanuserühma alusel (osakaal vanuserühma jaotuses)

Enamik noortelaagrite hinnatud noortest õpib põhikoolis (65%). Sellele järgneb gümnaasiumis õppimine (14%), vabatahtlikuna tegutsemine (6%) ja kutsekoolis õppimine (5%).

Noortelaagrites osalenud noored ööbisid tavaliselt laagrikohas (83%), mõningatel juhtudel oli laager päevane ja ööbiti kodus (17%). Laagri kestuse vaates osales 69% noortest kuni 5 päeva kestvas laagris (lühilaagris) ja 31% noortest vähemalt 6 päeva kestvas laagris.

⁷⁹ HTM (2019). Noortevaldkonna arengukava 2021–2035 eelnõu.

https://www.hm.ee/sites/default/files/noortevaldkonna_arengukava_2035_eelnou_0.pdf.

⁸⁰ Noorsootöö seadus (01.08.2020). Riigi Teataja I. <https://www.riigiteataja.ee/akt/NTS>.

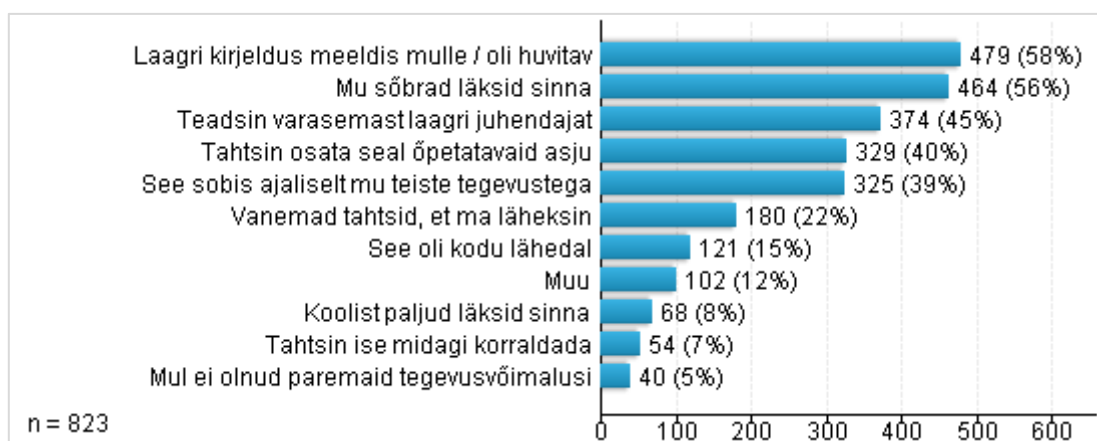
⁸¹ Samas.

⁸² Tegevusloa alusel kutsega noorsootöötajatega tegutsevate (lühilaagrite kõrval pakutakse noortele ka selliseid lühilaagrite, mis pole registreeritud või lisatoetusega korraldatud. Näiteks on paljudel kohalikel omavalitsustel suvelaagriprogrammid, aga lühiajalisi laagriks nimetatud tegevusi korraldavad ka hariduskeskused ning huvihariduse ja -tegevuse pakkujad. Kuna noore jaoks on laager lihtsalt laager, ei pruugi kõik tagasisidestatud kogemused olla saadud tegevusloa ja kutsega noorsootöötajate juhendatud laagritest.

30% vastanutest kulutas noortelaagri toimumiskohta liikumiseks kuni 30 minutit ja 22% pool tundi kuni 1 tunni. 18% noortel kulus aega 1–2 tundi ja 18% noortel üle 2 tunni. 10% vastanutest ei osanud liikumisaega määrata ja vastuse „Muu“ valinud noored (2%) kulutasid toimumiskohta liikumisele harilikult alla 30 minuti, paaril juhul võttis sihtkohta jõudmine 5–6 tundi.

Noorsootöö tegevustest on just noortelaagri toimumiskohta ja sealt tagasi liikumine kõige suurema ajakuluga. Samas on noortelaager seni kajastatud tegevustega võrreldes erandlik, sest ei nõua järjepidevat tegevuskohta liikumist. Selline ajaline jaotus näitab ühtlasi noorte valmidust kulutada noortelaagri toimumiskohta jõudmiseks rohkem aega.

Noortelaagris osalemise peamiste põhjustena (joonis 45) toodi esile, et laagri kirjeldus oli meeldiv ja huvitav (58%), laagrisse mindi koos sõpradega (56%) või oldi laagri juhendajaga varasemast tuttav (45%). Vastusevariandi „Muu“ hulgas täpsustasid vastajad, et nad olid osalenud samas laagris varemgi ja soovisid uuesti minna või oli laager seotud nende huviala või treeninguga. Samuti nimetati liikmena osalemist laagri korraldusmeeskonnas ja seda, et laagri korraldamisega oli seotud mõni pereliige või tuttav.

Joonis 45. Noortelaagrites osalemise peamised põhjused 2020. aastal (küsimus „Miks sellesse noortelaagrisse otsustasid minna?“)

20% noortel ei kaasnenud noortelaagris osalemisega kulutusi, 19% noortest kulutas sellele kuus 100–200 eurot ja 12% noortest 51–100 eurot. 12% noortelaagrites osalenutest ei osanud sellega kaasnenud kulutusi hinnata. Neile vastajarühmadele järgnevad rühmad, kes kulutasid laagris osalemisele kuus 26–50 eurot (10%), üle 200 euro (8%) ja kuni 10 eurot (6%).

Noortelaagrites osalemisega kaasnevate kulutuste jaotus näitab, et tegevuses on võimalik osaleda vastavalt võimalustele erinevas kuluklassis. Vastusevariandi „Muu“ valinud noored kirjutasid vabavastustes, et ei pidanud laagri eest maksma, kuna seda tegi kool või sponsor. Kaks vastajat sai laagri korraldamise eest palka ja osalustasu ei tulnud neil maksta.

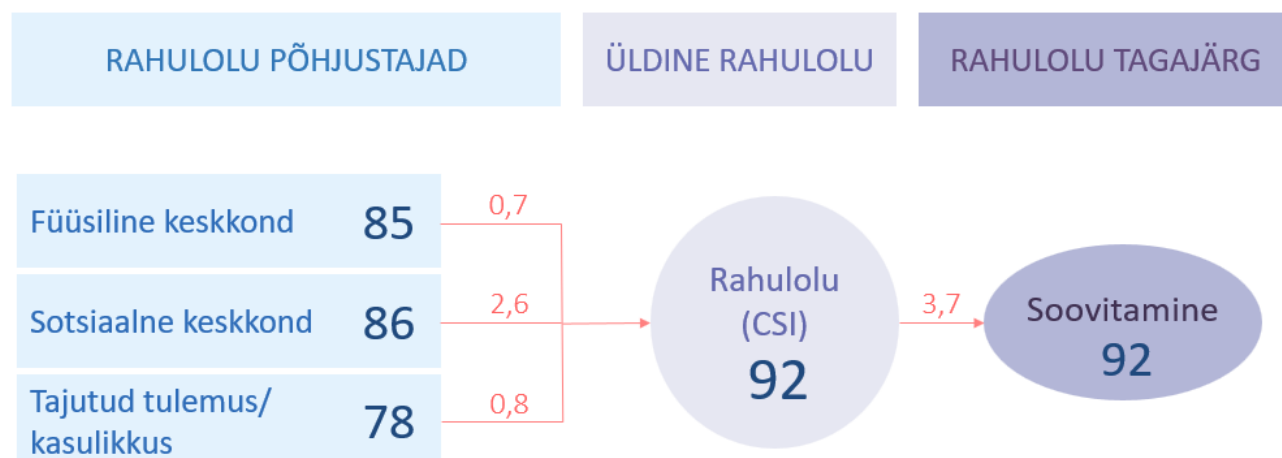
Taustatunnuste põhipunktid on järgmised.

- Noortelaagri tegevuskohta ja sealt tagasi liikumiseks kulub noortel kuni 30 minutit (30%), 30 minutit kuni 1 tund (22%), 1–2 tundi (18%) või üle 2 tunni (18%).
- Noortelaagris osalemise peamised põhjused olid laagri meeldiv ja huvitav kirjeldus ning sõprade osalemine.
- Noortelaagritega seoses ei tekkinud kulutusi 20% noortele, 19% kulutas sellele kuus 100–200 eurot ja 12% noori 51–100 eurot.

RAHULOLUMUDEL

Noored vanuses 7–26 aastat hindasid kokku 17 küsimust noortelaagrite kohta. Neist 15 küsimust on jaotatud kolme teemaploki: füüsiline keskkond, sotsiaalne keskkond ja tajutud tulemus või kasulikkus. Eraldi küsiti hinnangut üldise rahulolu kohta ja soovitamise kohta.

Joonisel 46 on kirjeldatud noortelaagrites osalejate rahulolu.⁸³ Kõige suuremat mõju avaldab üldisele rahulolule noortelaagritega sotsiaalne keskkond (mõju on 2,6 punkti), mis hõlmab kasvatajaid, probleemide märkamist, arvestamist ja suhteid teiste noortega.

Joonis 46. Noortelaagrites osalenud noorte rahulolu põhjustajaid, rahulolu (CSI – Customer Satisfaction Index) ja rahulolu tagajärge kirjeldav mudel

Alljärgnev tabel annab üksikasjaliku ülevaate rahuloluhinnangutest ja nende suhtelisest mõjust (tabel 8). Suurima suhtelise mõjuga on kasvatajaga seotud aspektid: head suhted, noore arvestamine, tema probleemide märkamine ja see, kui hästi kasvatajad noorte hinnangul oma tööd teevad. Seega on noorte kõrge rahuloluhinnanguga laagrite puhul kesksel kohal kasvatajate hea töö, suur panus ja pühendumus. Eelmise uuringuga võrreldes on noorte hinnangudele suhetele laagri kasvatajatega jätkuvalt väga kõrge.⁸⁴

Füüsilist keskkonda ja tajutud tulemust või kasulikkust puudutavate teemade mõju ei ole üldise rahulolu kujunemisele väga suur. Füüsilise keskkonna puhul kerkivad olulisimana esile toimumiskoha ruumid ning tajutud tulemuse või kasulikkuse puhul osalemise huvipakkuvus.

Tabel 8. Rahulolu mõjutavate küsimuste hinnangud ja suhtelised mõjud üldisele rahulolule

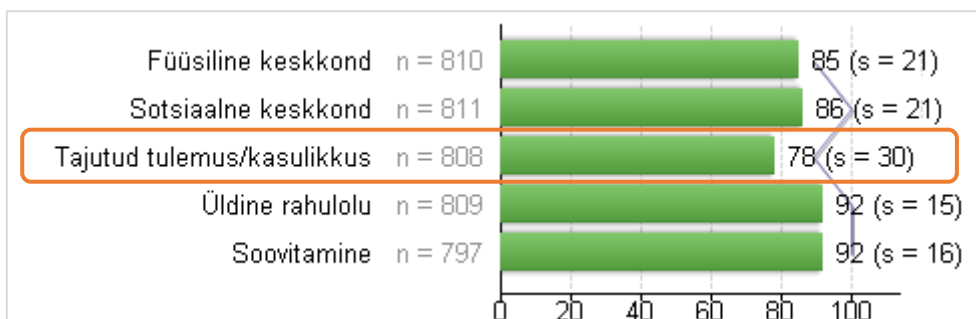
Tegur	Cronbachi kordaja	Väide	Hinnang	Suht mõju
Füüsiline keskkond	0,83	Kohalejõudmise mugavus/lihtsus	83	5,54%
		Tegevusvahendid ja materjalid	87	4,91%
		Toimumiskoha ruumid	85	6,84%
Sotsiaalne keskkond	0,84	Kasvatajad arvestavad minu soovide ja arvamustega	80	11,08%
		Kasvatajad meeldisid mulle / tegid oma tööd hästi	91	12,78%
		Minu probleeme märgati, mind kuulati ära ja anti nõu	81	11,32%
		Minu suhted teiste osalejatega olid head	89	12,56%
		Suhted kasvatajatega olid head	90	15,04%
Tajutud tulemus/kasulikkus	0,80	Leidsin osalejate seast uusi kaaslasi või sõpru	82	3,22%
		Õppisin midagi uut, sain juurde uue oskuse või arenesin mõnes oskuses	86	4,78%
		Osalemine oli minu jaoks huvitav/oluline	85	5,17%
		Sain tegevusi/üritusi ise algatada või läbi viia	64	1,88%
		Sain ürituste või tegevuste korraldamisel osaleda	81	2,69%
		Tegin kasvatajale ettepanekuid	61	2,18%
Soovitamine		Soovitaksin seda laagrit teistele	92	–
Üldine rahulolu		Olen üldiselt rahul laagriga kus osalesin	92	–

⁸³ Mudelit selgitav täpsem kirjeldus asub meetodikapeatükis.

⁸⁴ Nii 2017. kui ka 2020. aastal hindas 92% noortest suhteid laagrikasvatajatega „Väga heaks“ või „Pigem heaks“.

HINNANGUD NOORTELAAGRITALE

Küsitlusele vastanud **noored on üldiselt selle noortelaagriga, kus nad osalesid, väga rahul**: keskmise hinnanguna tulemus on **92 punkti 100-st** (joonis 47)⁸⁵. Võrreldes eelmiste uuringutega on hinnang noortelaagritele igal aastal tõusnud.⁸⁶ Joonisel on näidatud teemaplokkide küsimuste summeerimisel saadud rahuloluhinnangute keskmised väärtused. Joonisel ei kajastu need vastajad, kes valisid teemade hindamisel vastusevariandi „Ei oska vastata“.

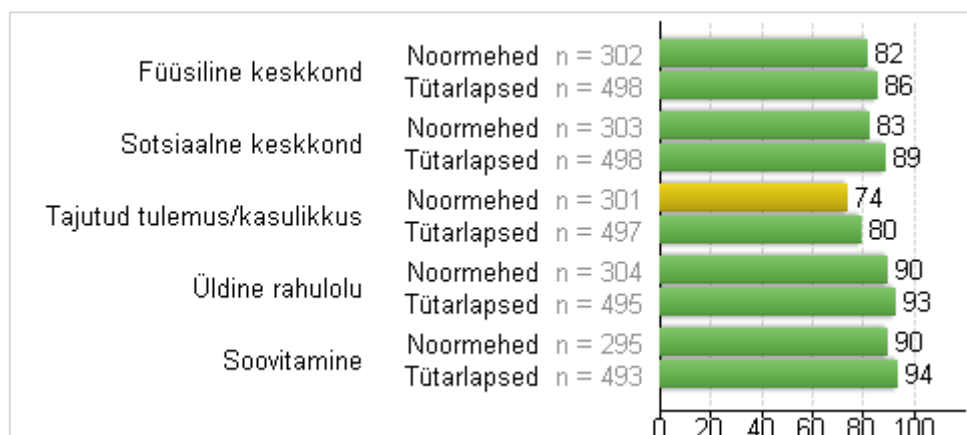
Joonis 47. Vastajate rahuloluhinnangute aritmeetilised keskmised noortelaagrite teemaplokkide alusel ning üldise rahulolu ja soovitamise hinnang

Võrreldes teiste teemadega on vastajad hinnanud mõnevõrra madalamalt teemat „Tajutud tulemus või kasulikkus“ (märgitud joonisel 47), mille kõige madalamalt hinnatud näitajad on väidetel „Sain tegevusi/üritusi ise algatada või läbi viia“ ja „Tegin kasvatajale ettepanekuid“.

Vanuserühmade seas rahuloluhinnangud teemaplokkidele oluliselt ei erine. Üksnes 12–16-aastased noored hindasid teistest rühmadest veidi madalamalt tajutud tulemus või kasulikkuse plokki. Ka piirkonniti ei tule esile olulisi erinevusi.

Küsimusele, miks ei teinud noored noortelaagrites ettepanekuid, vastasid 35% teemale madala hinnangu andnud noortest, et ei julgenud seda teha, ja 13% tundis, et neid ei kuulataks või nende ettepanekuid ei peetaks tähtsaks. Kõigist muudest vastustest (52%) selgus, et noorte arvates polnud ettepanekute tegemiseks vajadust, sest laagri programm oli väga sisukas ja hästi korraldatud ning ajakava ette teada.

Soo alusel on noortelaagrites osalevate noormeeste ja tütarlaste hinnangud kõikidele teemadele statistiliselt oluliselt erinevad (kõikidel juhtudel $p < 0,05$). Noormehed on noortelaagritega läbivalt vähem rahul (joonis 48), hinnates teemasid 3–6 punkti võrra madalamalt kui tütarlapsed.

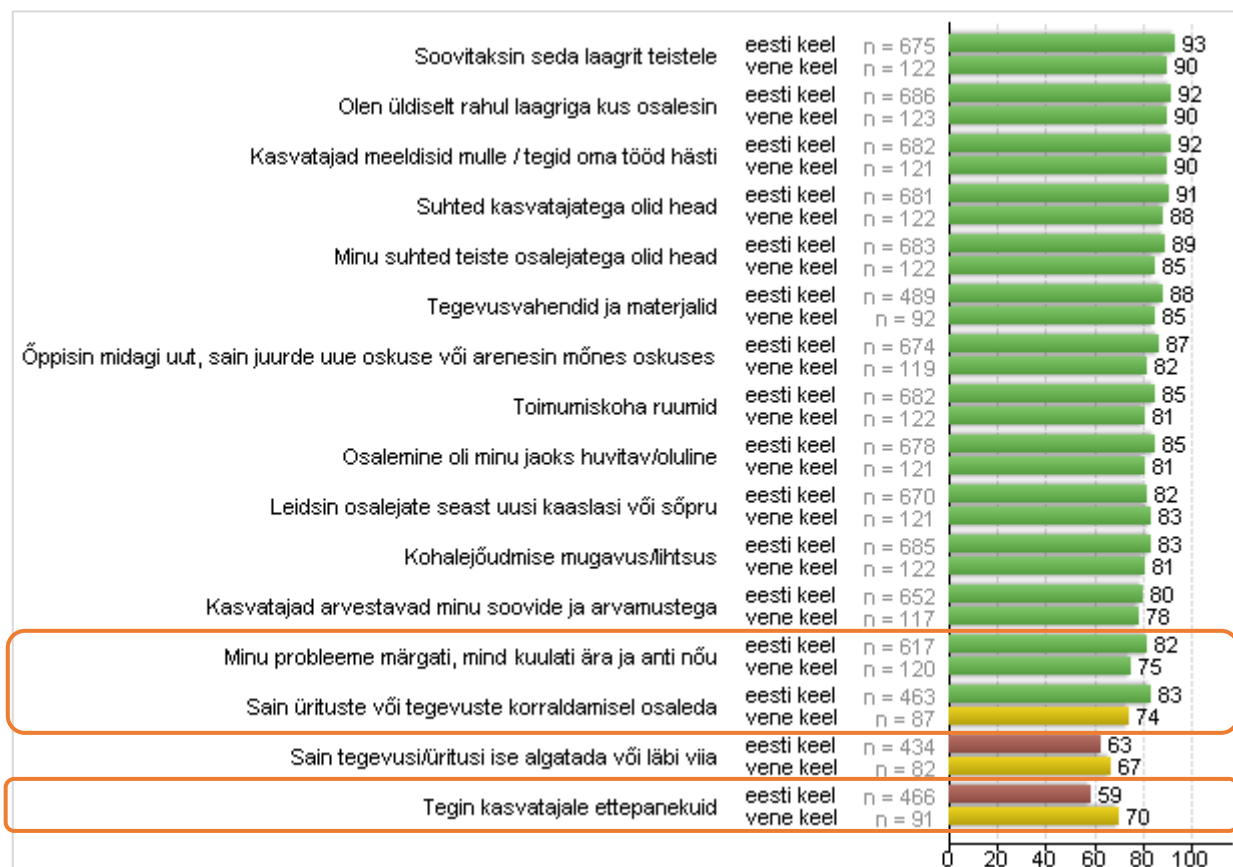
Joonis 48. Vastajate rahuloluhinnangute aritmeetilised keskmised noortelaagrite teemaplokkidele soo alusel

Küsimustikule vene keeles vastanud noorte hinnangud erinesid eesti keeles vastanute hinnangutest statistiliselt kolmes küsimuses (joonis 49). Vene keeles vastanud noored hindasid 9 punkti võrra madalamalt väidet „Sain ürituste või tegevuste korraldamisel osaleda“ ($p = 0,013$) ning 7 punkti võrra madalamalt väidet „Minu probleeme märgati, mind kuulati ära ning anti nõu“ ($p = 0,016$).

⁸⁵ Vt jooniste lugemise tõlgendust lk 11.

⁸⁶ 2015. aastal moodustasid „Väga rahul“ või „Pigem rahul“ vastanud kõikidest hindajatest 89%, 2017. aastal 90% ning 2020. aastal 95%.

Vastupidiselt üldisele trendile hindasid vene keeles vastanud noored kõikide teemade puhul kõige madalama hinnanguga väidet „Tegin kasvatajale ettepanekuid“, andes sellele 11 punkti võrra kõrgema hinnangu kui eesti keeles vastanud noored (p = 0,003).

Joonis 49. Vastajate keskmised hinnangud noortelaagrite küsimustele vastamiskeele alusel

Vastuseks küsimusele „Kas midagi oleks võinud selle noortelaagri juures teisiti olla?“ töid noored esile järgmised aspektid: laager oleks võinud kesta kauem, ruumid, kus laager toimus, oleksid võinud olla ajakohasemad ja soojemad, ning õbbimisega laagritel oleksid võinud olla paremad majutusvõimalused. Paaril korral mainiti laagri kõrget maksumust. Valdav osa vabavastuste kommentaare oli siiski positiivse tooniga ning neis mainiti, et laager, kus osaleti, vastas ootustele või ületas ootusi.

Rahuloluhinnangute põhipunktid on järgmised.

- Noorte keskmine rahulolu noortelaagrites osalemisega on väga suur: 92 punkti 100-st.
- Kõige paremini kirjeldab noorte üldist rahulolu noortelaagritega kasvatajate töö.
- Soo alusel hindasid noortelaagrites osalevad noormehed kõiki teemasid tütarlastest madalamalt.
- Küsimustikule vene keeles vastanud noored hindasid noortelaagrite tegevuste korraldamise ja probleemide märkamise teemasid madalamalt kui eesti keeles vastanud. Läbivalt kõige madalamalt hinnatud väidet „Tegin kasvatajale ettepanekuid“ hindasid vene keeles vastanud noored 11 punkti võrra kõrgemalt kui eesti keeles vastanud noored.

Teema lõpetuseks paluti vastajatel nimetada üks sõna, mis neil seostub noortelaagriga. Joonisel 50 on kujutatud vabavastustes esinenud sõnade sageduse alusel moodustatud sõnapilv.

Enim mainitud sõnadest tuleb välja, et noorte jaoks seostub laagriga eelkõige meelelahutuslik aspekt, näiteks sõnad *lõbus* (72 korda), *lahe* (51), *tore* (45) ja *huvitav* (28). Laagriga seostatakse ka ümbritsevaid inimesi (*sõber* (58), *seltskond* (8), *meeskond* (4)), tegevusi (*sport* (23), *trenn* (29), *ujumine* (4), *matkamine* (4)) ning keskkonda, kus tegevus toimub (*mets* (8), *loodus* (7), *rand* (4)).

NOORTEMALEVAD

Peatükis antakse ülevaade noortemalevates osalejatest, seal osalemise põhjustest ja rahuloluhinnangutest ning neil andmetel põhinevatest järeldustest.

Haridus- ja Noorteameti koordineeritud noortemaleva tegevus on noorte konkurentsivõimet arendav töökasvatuslik projekt, milles on ühildatud töötamis- ja noorsootöö võimalused ning mille eesmärk on suurendada noorte konkurentsivõimet nende töösuste ja -teadmiste arendamise kaudu.

Toetatakse ja arendatakse nende malevakorraldajate tegevust, kes loovad noortele võimalused õpilasmaleva ja -maleva kujul, kus noortel on võimalik saada kohalikul tasandil esimene töökogemus, tutvuda töötamisega seotud õigusaktide ja tööohutusega, osaleda tööhõivevaldkonnaga seotud karjääri- ja infoüritustel, külastada piirkonna ettevõtteid ja organisatsioone ning saada osa sisukatest ja mitmekesisest vabaajategevustest.

2020. aastal võttis üle Eesti noortemalevatest osa 4570 noort, kellest 1200 osales ööbimisega ja 3370 ööbimiseta malevas.⁸⁷

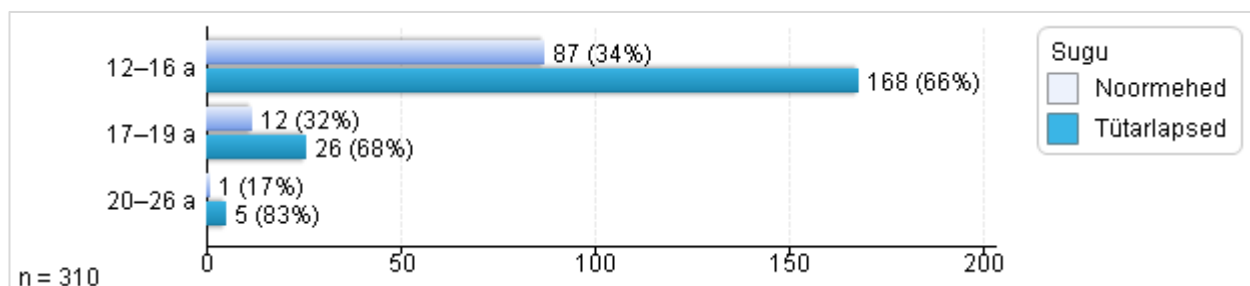
VASTAJATE TAUST

Noortemalevas osalemise kohta küsiti tagasisidet vanemalt vanuserühmalt, st vastajatelt vanuses 12–26 aastat, keda oli kokku 3493. Neist **384 noort (11%)** osales 2020. aastal noortemaleva töös. Noorsootöötajate fookusrühmaintervjuu alusel oli 2020. aastal huvi malevas osaleda varasemast suurem, kuid ka eelmistel aastatel pole kõik soovijad malevatesse mahtunud.

Noortemalevatele andis hinnangu **310 noort (81% seal osalenutest)**, kellest 28% osalesid ööbimisega ja 72% ööbimiseta noortemalevas.

Joonisel 51 on kajastatud noortemalevaid hinnanud noorte sooline jaotus vanuserühmiti (joonisel ei kajastu 11 vastajat, kes valisid soo märkimisel variandi „Ei soovi vastata“).

Noortemalevaga rahulolu hinnangutest olid 67% tütarlapsed ja 33% noormehed. Teema kõikide hindajate seas oli kõige rohkem 12–16-aastaseid tütarlapsi (54%), kellele järgnesid 12–16-aastased noormehed (28%) ja 17–19-aastased tütarlapsed (8%).

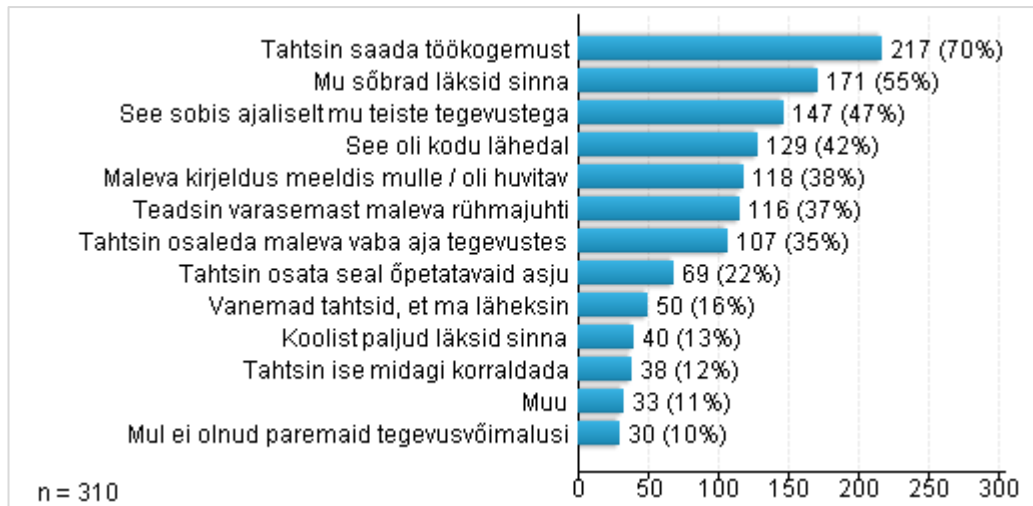

Joonis 51. 2020. aastal noortemalevaga rahulolu hinnangute jaotus soo ja vanuserühma alusel (osakaal vanuserühma jaotuses)

Noortemalevas osalenud 243 noort (78%) võttis osa ööbimiseta malevast. Üle poole (62%) osalenutest õpib põhikoolis ja 14% gümnaasiumis. Noortemaleva tegevuskohta liikumiseks kulub noorel enamasti kuni 30 minutit (71%) või kuni üks tund (13%). 10% vastajatest ei osanud liikumisele kuluvat aega määratleda.

Noortemalevas osalemise peamine põhjus on töökogemuse saamine (70%) ja 55% vastanutest läks sinna sõprade innustusel. Lisapõhjused, miks noored otsustasid noortemalevas osaleda, on esitatud joonisel 52. Muude joonisel kajastamata põhjustena tõid noored esile malevasse mineku raha teenimiseks (17 vastust), vaba aja sisustamiseks, varasema hea kogemuse tõttu ning uute tutvuste saamiseks.

⁸⁷ ENTK (2021). Malevad. <https://entk.ee/noorsootoo/noorsootoo/malevad/>.

Joonis 52. Noortemalevas osalemise peamised põhjused 2020. aastal (küsimus „Miks sellesse noortemalevasse minna otsustasid?“)

Noortemalevas osalemisega ei kaasnenud kulutusi 53% noortel. 13% vastanutest kulutas osalemisele kuus kuni 10 eurot, 12% vastanutest ei osanud oma kulusid hinnata ja suuremate kulutustega rühmade suurus on vastavalt eri vahemikele 2–6% tegevust hinnanutest (n = 310).

Noortemalevaga seotud kulutused on õõbimisega ja õõbimiseta laagrite puhul erinevad. Õõbimisega noortemalevaid hinnanutest (n = 67) ei teinud kulutusi 30% noori, 21% noortest kulutas kuus kuni 10 eurot, 18% noortest 26–50 eurot ja 12% noortest 11–25 eurot. Õõbimisega noortemalevaid hinnanute vähese arvu tõttu ei saa siiski teha väga kaugeleulatuvaid järeldusi. Õõbimiseta noortemalevaid hinnanutest (n = 243) ei olnud kulutusi 59% noortel, 13% valis vastusevariandi „Ei oska öelda“ ja 11% kulutused ulatusid kuni 10 euroni.

Taustatunnuste põhipunktid on järgmised.

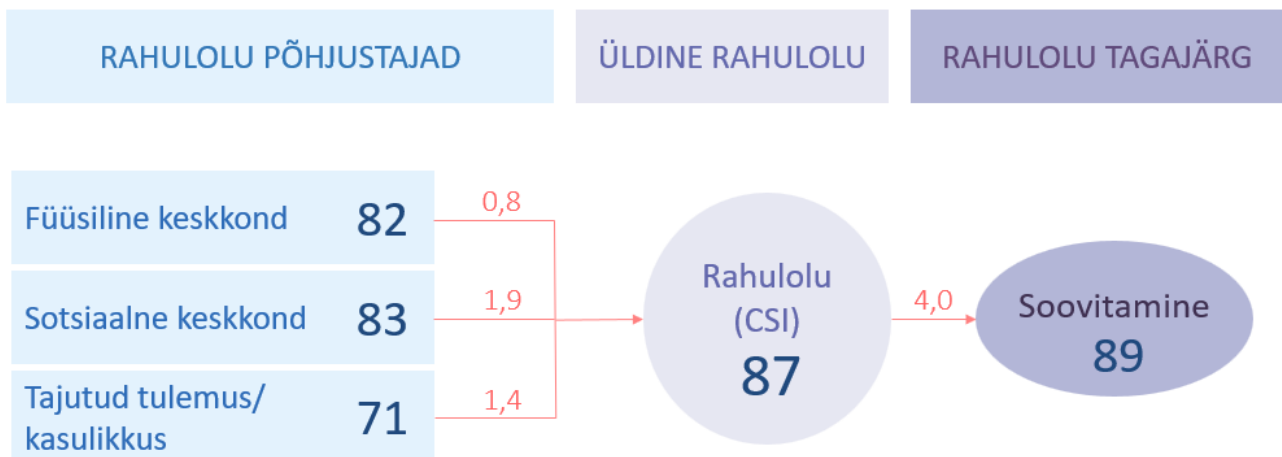
- Kõige aktiivsemad vastajad olid 12–16-aastased tütarlapsed, keda oli vastajate seas 54%.
- Noortemaleva tegevuskohta jõuavad noored kuni 30 minutiga (71%) või kuni tunniga (13%).
- Peamine noortemalevas osalemise põhjus on soov saada töökogemus.
- Noortemalevas osalemisega ei kaasne noorele üldjuhul kulutusi või ulatuvad need 10 euroni kuus.

RAHULOLUMUDEL

Noored vanuses 12–26 aastat hindasid 16 küsimust noortemaleva kohta. Neist 14 küsimust on jaotatud kolme teemaplokki: füüsiline keskkond, sotsiaalne keskkond ja tajutud tulemus või kasulikkus. Eraldi küsiti hinnangut üldise rahulolu ja soovitamise kohta.

Joonisel 53 on kirjeldatud noortemalevat hinnanute rahulolu mudelit.⁸⁸ Kõige rohkem avaldab noortemalevate üldise rahulolu hinnangu kujunemisele mõju sotsiaalne keskkond (mõju 1,9 punkti), mis hõlmab juhtimist, probleemide märkamist ning suhteid teiste osalejate ja rühmajuhtidega.

⁸⁸ Mudelit selgitav täpsem kirjeldus asub metoodikapeatükis.

Joonis 53. Noortemalevas osalenud noorte rahulolu põhjustajaid, rahulolu (CSI – Customer Satisfaction Index) ja rahulolu tagajärge kirjeldav mudel

Alljärgnevas tabelis on antud üksikasjalik ülevaade rahuloluhinnangutest ja nende suhtelisest mõjust (tabel 9). Suurima suhtelise mõjuga on suhted rühmajuhi ja teiste osalejatega, mistõttu on noortemalevates osalejate suure rahulolu tagamiseks üks peamisi ülesandeid luua rühmatunne. Noorel on vaja tunda, et ta saab mugavalt ja vabalt suhelda nii juhendaja kui ka kaaslastega.

Füüsilise keskkonna aspekte hindavad noored üsna võrdsena. Tajutud tulemuse ja kasulikkuse puhul tunneb väga rahul olev noor, et noortemalevas osalemine on tema jaoks oluline ja et ta töö käigus arenes või õppis juurde mõne uue oskuse.

Tabel 9. Rahulolu mõjutavate küsimuste hinnangud ja suhtelised mõjud üldisele rahulolule

Tegur	Cronbachi kordaja	Väide	Hinnang	Suht mõju
Füüsiline keskkond	0,83	Kohalejõudmise mugavus/lihtsus	84	6,43%
		Tegevusvahendid ja materjalid	81	6,43%
		Toimumiskoha ruumid	83	7,44%
Sotsiaalne keskkond	0,84	Minu probleeme märgati, mind kuulati ära ja anti nõu	77	8,51%
		Minu suhted teiste osalejatega olid head	86	10,25%
		Rühmajuhi arvestavad minu soovide ja arvamustega	77	7,89%
		Rühmajuht tegi oma tööd hästi	87	8,21%
		Suhted rühmajuhi olid head	88	10,37%
Tajutud tulemus/kasulikkus	0,80	Leidsin osalejate seast uusi kaaslasid või sõpru	70	4,46%
		Õppisin midagi uut, sain juurde uue oskuse või arenesin mõnes oskuses	79	7,54%
		Osalemine oli minu jaoks oluline	78	7,54%
		Sain tegevusi/üritusi ise algatada või läbi viia	58	4,19%
		Sain ürituste või tegevuste korraldamisel osaleda	78	5,14%
		Tegin rühmajuhi ettepanekuid	61	5,60%
Soovitamine		Soovitaksin seda malevat teistele	89	–
Üldine rahulolu		Olen üldiselt rahul malevaga kus osalesin	87	–

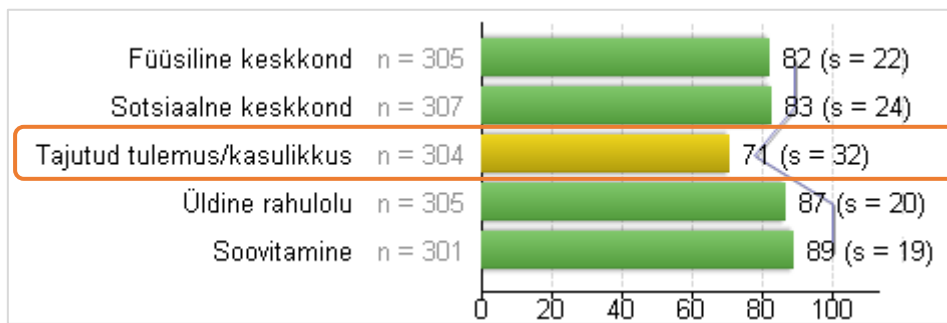
HINNANGUD NOORTEMALLEVALE

Küsitlusele vastanud **noored on selle noortemalevaga, mille tegevuses nad osalesid, üldiselt rahul**: keskmise hinnanguna on tulemus **87 punkti 100-st** (joonis 54)⁸⁹. 2015. aastaga võrreldes on hinnang noortemalevale langenud ning 2017. aastaga võrreldes tõusnud.⁹⁰ Joonisel on näidatud teemaplokkide

⁸⁹ Vt jooniste lugemise tõlgendust lk 11.

⁹⁰ 2015. aastal moodustasid „Väga rahul“ või „Pigem rahul“ vastanud kõikidest hindajatest 95%, 2017. aastal 86% ning 2020. aastal 89%.

küsimuste summeerimisel saadud rahuloluhinnangute keskmised väärtused. Joonisel ei kajastu need vastajad, kes valisid teemade hindamisel vastusevariandi „Ei oska vastata“.

Joonis 54. Vastajate rahuloluhinnangute aritmeetilised keskmised noortemaleva teemaplokkide alusel ning üldise rahulolu ja soovitamise hinnang

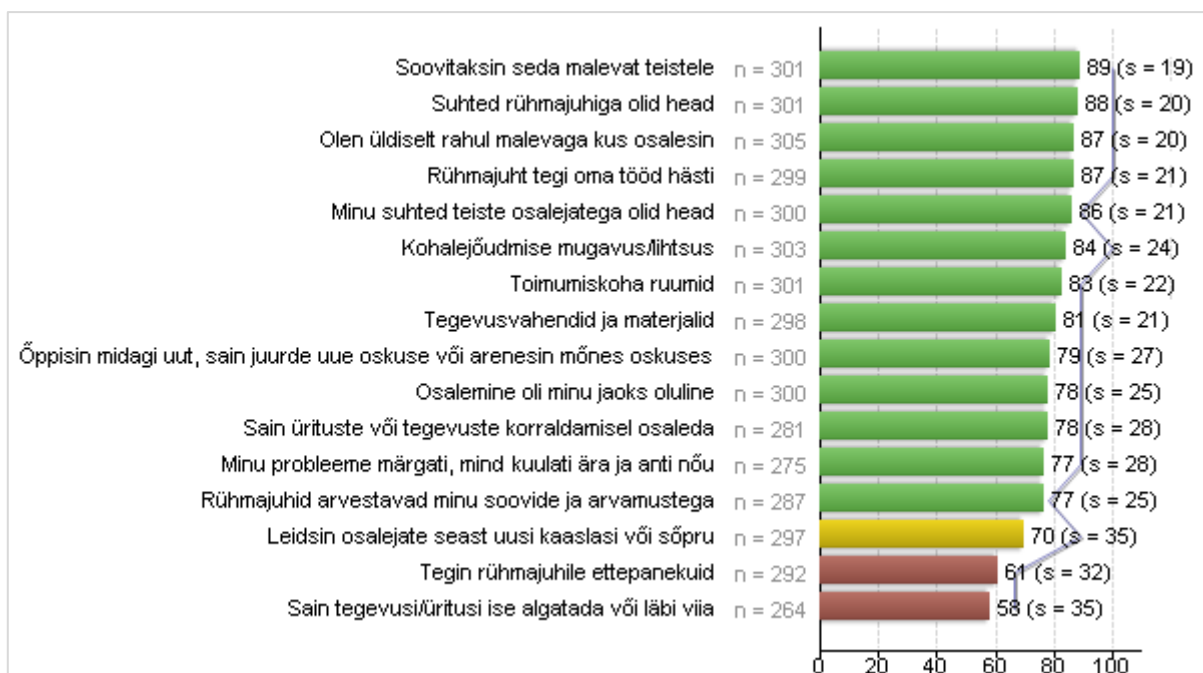
Võrreldes teiste teemadega on vastajad hinnanud mõnevõrra madalamalt tajutud tulemust või kasulikkust (märgitud joonisel 54), mille kõige madalamalt hinnatud näitajad puudutavad rühmajuhtidele ettepanekute tegemist ning tegevuste ja ürituste algatamist või elluviimist. Samas selgitasid noored vabavastustes, et ettepanekuid ei teinud nad põhjusel, et seda lihtsalt polnud vaja teha.

Vanuserühmiti olid hinnangud valdavale osale küsimustele samad. Ainsana eristub rühmajuhtidele ettepanekute tegemist madalamalt hinnatuna 12–16-aastaste rühm 17–19-aastaste noorte rühmast ($p = 0,040$).

Soo alusel tulevad noormeeste ja tütarlaste võrdluses statistiliselt olulised erinevused esile malevasse kohalejõudmise mugavuse ($p = 0,049$), tegevusvahendite ja materjalide ($p = 0,009$), rühmajuhi töö kvaliteedi ($p = 0,007$) ning rühmajuhiga suhtlemise ($p = 0,030$) teemadel. Nendes aspektides hindasid noormehed teemasid madalamalt kui tütarlapsed.

Kodus kasutatava keele alusel suuri üldisi erinevusi nimetada ei saa – hinnangud olid suhteliselt võrdsed.

Järgnevalt on esitatud kõikidele küsimustele antud keskmised hinnangud (joonis 55). Üldiselt on noorte hinnangud noortemalevas osalemisele ja sellega seotud rahuloluga kõikide küsimuste puhul kõrged. Kaks madalamat hinnangut puudutavad väiteid „Sain tegevusi/üritusi ise algatada või läbi viia“, „Tegin rühmajuhile ettepanekuid“ ja „Olen leidnud osalejate seast uusi kaaslasi või sõpru“.

Joonis 55. Vastajate üldise rahulolu keskmised hinnangud noortemalevale rahulolu komponentide alusel

Vastusena küsimusele „Mida võiks noortemalevas muuta?“ mainisid noored järgmist: palk võiks olla kõrgem, töötunde võiks olla rohkem ja malev võiks kesta kauem, ühistegevusi võiks olla rohkem. Veel soovivad noored, et tööandjate ja malevlaste suhted oleksid paremad ning töö jõukohasem ja vaheldusrikkam.

Minu grupp pidi 2 nädalat järjest (10 tööpäeva), 4 tundi päevas turvapõllul turbamullast oksa välja tõmbama ja põllu äärde vedama. See oli päris tüütu ja väga üksluine töö. Ainuke plusspunkt oli see, et gruppi oli sattunud väga tore seltskond, kellega oli tore tööd teha ja aega veeta. (Noor, küsitlus)

Rahuloluhinnangute põhipunktid olid järgmised.

- Noorte keskmine rahulolu noortemalevate töös osalemisega on suur: 87 punkti 100-st.
- Teemaplokkidest hinnati kõige madalamalt plokki „Tajutud tulemus või kasulikkus“, mille küsimused puudutasid uusi teadmisi, ürituste korraldamist, ettepanekute tegemist ja uute sõprade leidmist.
- Noormehed hindasid noortemalevasse kohalejõudmise mugavust, tegevusvahendeid ja materjale, suhteid rühmajuhiga ning tema töö kvaliteeti madalamalt kui tütarlapsed.
- Vanuserühmadest hindasid 12–16-aastased noored rahulolu ettepanekute tegemisega madalamalt kui 17–19-aastased.

Teema lõpetuseks paluti vastajatel nimetada üks sõna, mis neil seostub noortemalevaga. Joonisel 56 on kujutatud vabavastustes esinenud sõnade sageduse alusel loodud sõnapilv.

Noored seostasid malevat eelkõige otseselt sealse töö (59 korda) ja palgaga: *raha* (12 korda), *palk* (5), *teenima* (4). Selgelt tuleb esile ümbritsev mugav keskkond: *sõber* (25), *lõbus* (24), *tore* (17), *seltskond* (10). Ka arenemine ja õppimine on läbiv teema: *uus* (10), *kogemus* (8), *huvitav* (3).

Joonis 56. Sõnapilv märksõnadest, mis noortel esimesena seostuvad noortemalevaga

Kohaliku tasandi poliitikasoovitus

- Et suurendada noorte rahulolu malevatööga, on vaja eelkõige osata luua neile sobiv sotsiaalne keskkond. Seejärel tuleks pöörata tähelepanu tajutud kasulikkuse aspektidega seotud oskuste ja võimaluste parandamisele.
- Noorsootöö eesmärkide täitmise paremaks toetamiseks tuleks leida võimalusi, kuidas toetada ettepanekute tegemist ning ürituste algatamist ja korraldamist (nt vabaajategevuste paindlikum kavandamine, sh koostöös noortega).
- Leida võimalusi mitmekesistada noortemalevas pakutavat tööd.

Riikliku tasandi poliitikasoovitus

- Toetada omavalitsusi ja noortemalevate korraldajaid noortemalevate juhendajate oskuste ja tegevustingimuste parandamisel ning suhtluses tööandjatega, et rohkematel noortel oleks võimalus malevas osaleda ja proovida seal senisest erinevamaid ülesandeid.

OSALUS- VÕI ESINDUSKOGUD

Peatükis antakse ülevaade noorte osalus- või esinduskogudes osalejatest, neis kogudes osalemise põhjustest ja rahuloluhinnangutest ning neil andmetel põhinevatest järeldustest.

Noorte osalus- või esinduskogud annavad noortele võimaluse osaleda otsustusprotsessis ja kaitsta oma huve neid puudutavates valdkondades nii kohalikul kui ka riigi tasandil. Noorte osalus- või esinduskogu (st noortevolikogu või aktiivgrupp) tegutses 2019. aastal 72 omavalitsuses 79-st.⁹¹

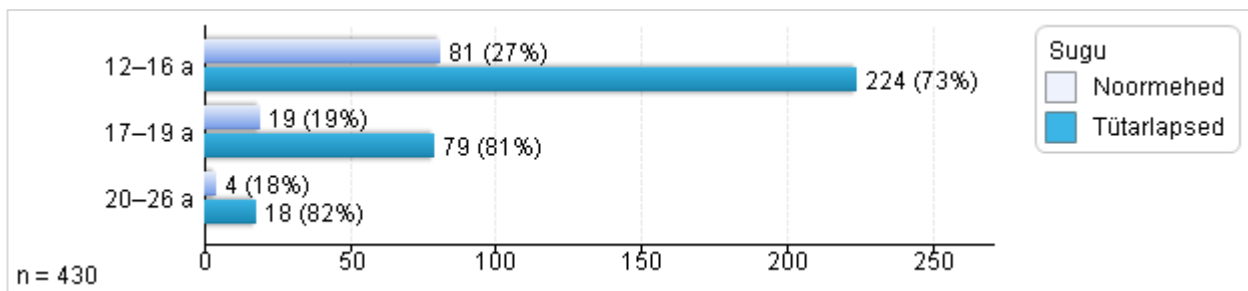
Eesti noored saavad otsuste tegemises kaasa lüüa, tegutsedes kohalikes noortevolikogudes, maakondlikes noortekogudes, eestkosteoranisationsioonides (nt Eesti Noorteühenduste Liit, Eesti Üliõpilaskondade Liit, Eesti Õpilasesinduste Liit), õpilas- ja üliõpilasesindustes ning mujal.

Riigi tasandil toimivad noorte nõukogud, kus käsitletakse noorte jaoks olulisi küsimusi ja mis annavad ministriumitele sisendit poliitikaloomeks. Noorte nõukogu tegutseb Haridus- ja Teadusministeeriumi juures (Noortepoliitika Nõukogu) ning Keskkonnaministeeriumi juures.⁹² Riigi ja omavalitsuse nõuandev kogu on näiteks Tallinna noorte nõukogu.

VASTAJATE TAUST

Osalus- või esinduskogu tegevustes osalemise kohta küsiti tagasisidet vanemalt vanuserühmalt, st vastajatelt vanuses 12–26 aastat, keda oli kokku 3493. Neist **683 noort (20%)** osales 2020. aastal osalus- või esinduskogu töös, mis on kõrgem kui 2017. aasta osalusmäär (11%). Mitteamist on kajastatud eraldi peatükis. Osalus- või esinduskogu tegevustele andis hinnangu **430 noort (63%)** tegevustes osalejatest.

Joonisel 57 on kajastatud osalus- või esinduskogusid hinnanud noorte sooline jaotus vanuserühmiti (joonisel ei kajastu 5 vastajat, kes valisid soo märkimisel variandi „Ei soovi vastata“). Osalus- või esinduskogude hindajatest olid 75% tütarlapsed ja 24% noormehed.

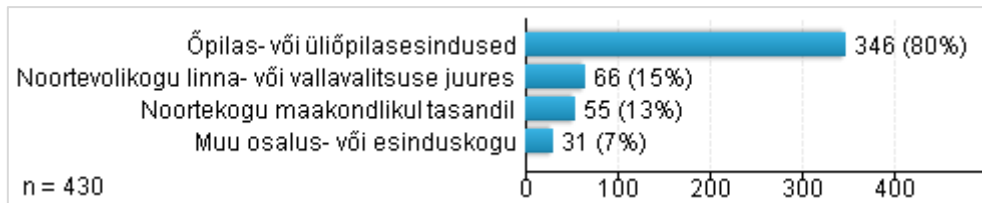
Joonis 57. 2020. aastal osalus- või esinduskogudega rahulolu hinnangute jaotus soo ja vanuserühma alusel (osakaal vanuserühma jaotuses)

Vastajate tegevusala on peamiselt õppimine põhikoolis (57%) või gümnaasiumis (28%), millele järgneb tegutsemine vabatahtlikuna (14%). Kuna küsimuses said noored märkida kõik vastused, mis neid kirjeldasid, puudub täpne ülevaade sellest, mida nad vabatahtliku tegevuse all silmas pidasid. 89% neist, kes märkisid variandi „Olen vabatahtlik“, on vanusevahemikus 12–19 aastat, seega tegutsetakse vabatahtlikuna ilmselt kooli kõrvalt.

Kõige rohkem hindajaid (80%) osales õpilas- või üliõpilasesindustes (joonis 58). Vastusevariandi „Muu osalus- või esinduskogu“ vastajad on lisaks nimetanud kooli või huvikooli hoolekogus osalemist, riiklikul tasandil esindamist ning üle-eestiliste noorteorganisatsioonide (näiteks Eesti Õpilasesinduste Liidu ja 4H noorteaktiivi) osalus- või esinduskogus osalemist.

⁹¹ HTM (2019). Noortevaldkonna arengukava 2021–2035 eelnõu. https://www.hm.ee/sites/default/files/noortevaldkonna_arengukava_2035_eelnou_0.pdf.

⁹² Samas.

Joonis 58. Osalemine osalus- või esinduskogudes 2020. aastal (küsimus „Millises osalus- või esinduskogus sa 2020. aastal osalenud oled?“)

Osalusaktiivsusest on osalus- või esinduskogudes osalevatest noortest 56% aktiivsed liikmed, kes osalevad tegevuste ja ürituste kavandamises ja korraldamises. 21% noortest osaleb eestvedaja või juhina, 12% pole aktiivsed liikmed, kuid osaleb korraldatud üritustel, ja 5% noortest on liikmete nimekirjas, kuid ei osale osalus- või esinduskogu töös aktiivselt.

6% noortest valis osalemisaktiivsuse kirjeldamiseks variandi „Muu“, täpsustades, et on liitunud osalus- või esinduskoguga alles hiljuti, mistõttu ei oska veel oma aktiivsust määrata, või on ta valmis osalema aktiivsemalt, kuid tema töögrupil pole praegu otseseid ülesandeid. Veel leidis variant, et noor oli aktiivne liige varem, kuid pärast kooli lõpetamist enam mitte.

39% noortest osales osalus- või esinduskogu töös üldjuhul kord nädalas ja 26% noortest sellest harvem.

Noorte osalus- või esinduskogu tegevuskohta liikumiseks ja sealt tagasijõudmiseks kulub noorel enamasti kuni 30 minutit (53%) või kuni üks tund (11%). 20% vastajatest ei osanud ajakulu hinnata. Vastusevariandi „Muu“ valinud (10%) põhjendasid valikut sellega, et näiteks õpilasesinduse puhul ei kulu neil üldse aega, sest tavaliselt toimuvad koosolekud ja tegevused oma koolimajas ning kuhugi eraldi minema ei pea. Samuti mainiti võimalust osaleda videokõne kaudu, mistõttu ei ole vaja samuti tegevuskohta liikuda. Seda toetavad ka uuringu „Noorte osalus otsustusprotsessides“⁹³ tulemused, mille järgi on vaja osaluse soodustamiseks minimeerida ajakulu ja tähelepanu koormust: noori tuleks kaasata seal, kus nad asuvad.

2020. aasta eriolukorra ajal ja pärast seda (maist augustini) osales osalus- või esinduskogu töös veerand vastanutest (joonis 59). Ehkki eriolukorra ajal osalusaktiivsus kahanes, suurenes see märgatavalt alates sama aasta sügisest.

Joonis 59. Noorte osalus- või esinduskogu tegevustes osalemine 2020. aastal (küsimus „Millal sa sel aastal selle osalus- või esinduskogu tegevuses osalenud oled?“)

Kõige sagedasema (63%) osalus- või esinduskogus osalemise põhjusena nimetasid noored soovi rääkida kaasa oma kodukoha või kooli arengus (joonis 60). 53% noori hindas võimalust osalus- või esinduskogu tegevuses osalemise käigus ise midagi korraldada.

Osalemise peamised põhjused ei erinenud ajaliselt, st nende järjestus oli enne märtsis kehtestatud eriolukorda ja sügisel samasugune. Muude põhjustena, mis joonisel ei kajastu, tõid noored esile, et paljud neist on sattunud kooli õpilasesindusesse õpetaja, klassijuhataja või kaasõpilaste algatusel. Lisaks nähti osalemist väljakutse või edasisi õpinguid toetava hüvena või tekitas valdkond ja noorelt poliitikas osalemine noores lihtsalt huvi.

⁹³ Aksen, M., Kiisel, M., Saarsen, K., Koppel, H., Jaanits, J., Tammsaar, H., Rajaveer, L., Narusson, D., Trumm, E. (2017–2018). Noorte osalemine otsustusprotsessides, lk 64. Tartu: Tartu Ülikool.
https://www.noorteseire.ee/system/resources/BAhbBlSgZmlkUyMDE4LzA3LzA2LzEzXzI3XzA1XzYxOV9sb3BwYXJ1YW5uZV8xOS4wM19ub29ydGVfb3NhbHVzX3Jha2UucGRm/13_27_05_619_lopparuanne_19.03_noorte_osalus_rake.pdf.

Joonis 60. Noorte osalus- või esinduskogus osalemise peamised põhjused 2020. aastal (küsimus „Miks selles noorte osalus- või esinduskogus osaled/osaesid?“)

Osalus- või esinduskogus osalemisega ei kaasne noore jaoks tavaliselt kulutusi või on need väga väiksed. 63% vastanutest ei ole selleks teinud kuu jooksul ühtegi kulutust ja 11% vastanutest on kulutanud kuni 10 eurot. Suuremate kulutustega rühmad on marginaalsed. Seega on tegu ühe odavaima noorsootöö tegevusega.

Taustatunnuste põhipunktid on järgmised.

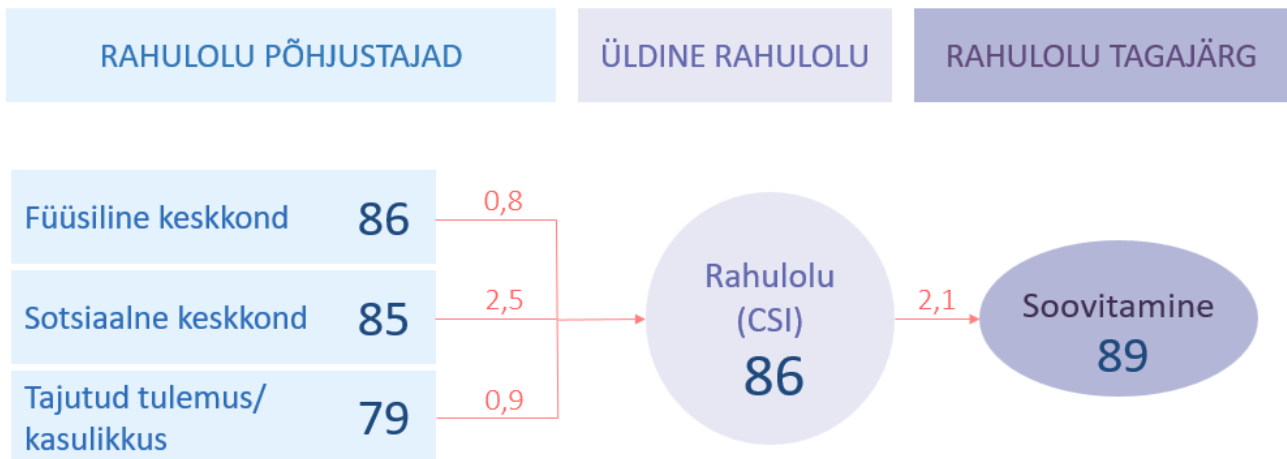
- 43% osalus- või esinduskogude kohta hinnangu andnutest elab maakonnakeskuses või linnas.
- Peamiselt hindasid vastajad õpilas- või üliõpilasesindusi.
- Üle poolte osalus- või esinduskogude tegevuses osalevatest noortest, kes seda tegevust hindasid, on nende kogude aktiivsed liikmed. Umbes viiendik tegevust hinnanud noortest tegutseb oma kogu eestvedaja või juhina.
- Osalus- või esinduskogude töös osalemise sagedus on valdavalt kord nädalas või harvem.
- Osalus- või esinduskogu tegevuskohta liikumisele kulub vastajatel kuni 30 minutit või kuni üks tund. Paljudel õpilasesinduste töös osalejatel ei kulu sellele üldse aega, sest osaluskogu tegutseb koolimajas. Kohati on tagatud võimalus osaleda kogu tegevuses videokõne kaudu.
- Eriolukorra ajal osalus- või esinduskogudes osalemise määr langes, ent see tõusis taas sügisel, ületades siis ka osalemise määra märtsist augustini.
- Osalus- või esinduskogus osalemise põhjustest peavad noored kõige tähtsamaks soovi rääkida kaasa oma kodukoha või kooli arengus ja võimalust kogus osalemise käigus ise tegevusi korraldada.
- Osalus- või esinduskogus osalemisega ei kaasne noortele üldjuhul kulutusi või on need kuni 10 eurot kuus.

RAHULOLUMUDEL

Noored vanuses 12–26 aastat hindasid kokku 16 küsimust osalus- või esinduskogu kohta. Neist 14 küsimust on jaotatud kolme teemaplokki: füüsiline keskkond, sotsiaalne keskkond ja tajutud tulemus või kasulikkus. Eraldi küsiti hinnangut üldise rahulolu ja soovitamise kohta.

Joonisel 61 on esitatud osalus- või esinduskogu hinnanute rahulolu mudel.⁹⁴ Kõige rohkem avaldab üldise rahulolu hinnangu kujunemisele mõju sotsiaalne keskkond (mõju 2,5 punkti), mis hõlmab juhtimist, probleemide märkamist ning suhteid tegevuses osalejate ja selle juhtidega.

⁹⁴ Mudelit selgitav täpsem kirjeldus asub metoodikapeatükis.

Joonis 61. Osalus- või esinduskogus osalenud noorte rahulolu põhjustajaid, rahulolu (CSI – Customer Satisfaction Index) ja rahulolu tagajärge kirjeldav mudel

Alljärgnevas tabelis on antud üksikasjalik ülevaade rahuloluhinnangutest ja nende suhtelisest mõjust (tabel 10). Suurima suhtelise mõjuga on probleemide märkamine, ärakuulamine ja nõuandmine. Sama tähtsad üldise rahulolu kujunemise mõjutajad on noorte soovide ja arvamustega arvestamine ning head suhted tegevuse juhtide ja teiste osalejatega. Keskkond, kus noor tunneb, et teda toetatakse, mõistetakse ja tema osalust soositakse, on eeldus, et noor näitab üles algatusvõimet või teeb ettepanekuid.

Füüsilise keskkonna puhul sõltub rahulolu võrdsel määral tegevuse vahenditest, toimumisajast ja ruumidest. Tajutud tulemus ja kasulikkuse suurima suhtelise mõjuga on uue õppimine ja areng.

Tabel 10. Rahulolu mõjutavate küsimuste hinnangud ja suhtelised mõjud üldisele rahulolule

Tegur	Cronbachi kordaja	Väide	Hinnang	Suht mõju
Füüsiline keskkond	0,80	Kohalejõudmise mugavus/lihtsus	89	6,01%
		Tegevusvahendid ja materjalid	84	6,45%
		Toimumiskoha ruumid	86	5,79%
Sotsiaalne keskkond	0,81	Juhid arvestavad minu soovide ja arvamustega	83	12,49%
		Juht teeb oma tööd hästi	88	9,78%
		Minu probleeme märgatakse, mind kuulatakse ära ja antakse nõu	79	12,57%
		Minu suhted teiste osalejatega on/olid head	88	12,20%
Tajutud tulemus/ kasulikkus	0,84	Suhted juhtidega on head	89	12,37%
		Olen leidnud osalejate seast uusi kaaslast või sõpra	73	3,42%
		Olen midagi uut õppinud, teada saanud või uue oskuse omandanud	82	4,59%
		Olen saanud tegevusi/üritusi ise algatada või läbi viia	76	3,46%
		Olen saanud ürituste või tegevuste korraldamisel osaleda	85	3,82%
		Olen teinud juhtidele ettepanekuid	74	3,07%
Osalemine on/oli minu jaoks oluline	81	3,99%		
Soovitamine		Soovitaksin seda osalus- või esinduskogu teistele	89	–
Üldine rahulolu		Olen üldiselt rahul osalus- või esinduskoguga kus osalen/osaletsin	86	–

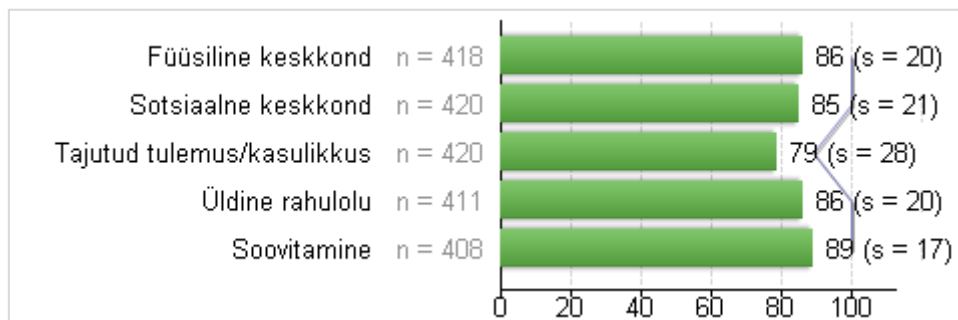
HINNANGUD OSALUS- VÕI ESINDUSKOGULE

Küsitlusele vastanud **noored on selle osalus- või esinduskoguga, mille tegevuses nad osalesid, üldiselt rahul**: keskmise hinnanguna on tulemus **86 punkti 100-st** (joonis 62)⁹⁵. Võrreldes eelmise uuringuga on hinnang osalus- või esinduskogule tõusnud.⁹⁶ Joonisel on näidatud teemaplokkide küsimuste summeerimisel

⁹⁵ Vt jooniste lugemise tõlgendust lk 11.

⁹⁶ 2017. aastal moodustasid „Väga rahul“ või „Pigem rahul“ vastanud kõikidest hindajatest 76% ning 2020. aastal 88%.

saadud rahuloluhinnangute keskmised väärtused. Joonisel ei kajastu need vastajad, kes valisid teemade hindamisel vastusevariandi „Ei oska vastata“.

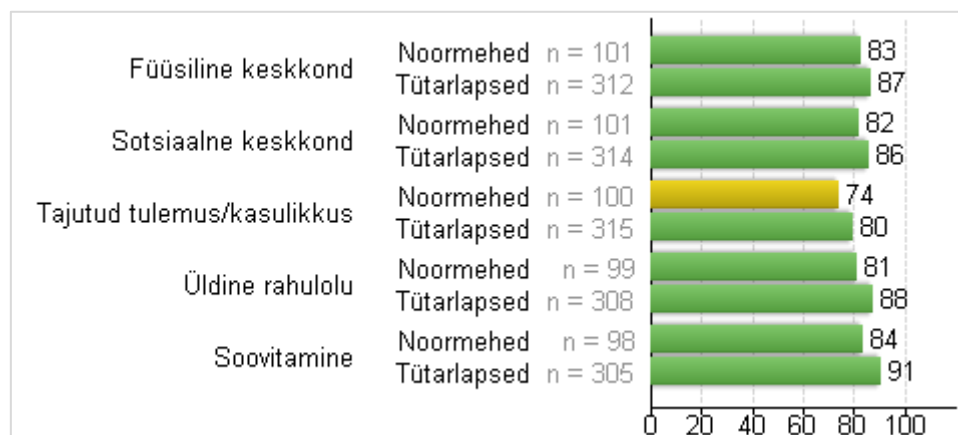
Joonis 62. Vastajate rahuloluhinnangute aritmeetilised keskmised osalus- või esinduskogu(de)le teemaplokkide alusel ning üldise rahulolu ja soovitamise hinnang

Teiste teemadega võrreldes hindasid vastajad mõnevõrra madalamalt tajutud tulemust või kasulikkust. Kõige madalamad hinnangud anti osalejate seast uute kaaslaste või sõprade leidmisele ja juhtidele ettepanekute tegemisele. Vanuserühmadest hindasid tajutud tulemust või kasulikkust teistest veidi madalamalt 12–16-aastased vastajad (statistiline olulisus mõlemal juhul $p < 0,001$). Keskmisest 7 punkti võrra kõrgemalt (86 punkti) on aspekti hinnanud linna- või vallavalitsuse noortevolikogus osalevad noored, mis on põhjendatav vahetu kontaktiga tegelike kohalike juhtidega.

Maakonniti on mõne teema puhul näha rahuloluhinnangute erinevusi, kuid kohati on valim liiga väike, et teha kaugeleulatuvaid järeldusi. Fookusrühmaintervjudest ilmnes, et noorte kogemused osalus- või esinduskogudes noorte ettepanekute arvestamise, omaalgatuse ja tegevuste korraldamisega on piirkonniti väga erinevad. Seega sõltub teemaga rahulolu suuremal määral ka sellest, millises osalus- või esinduskogus noor osaleb.

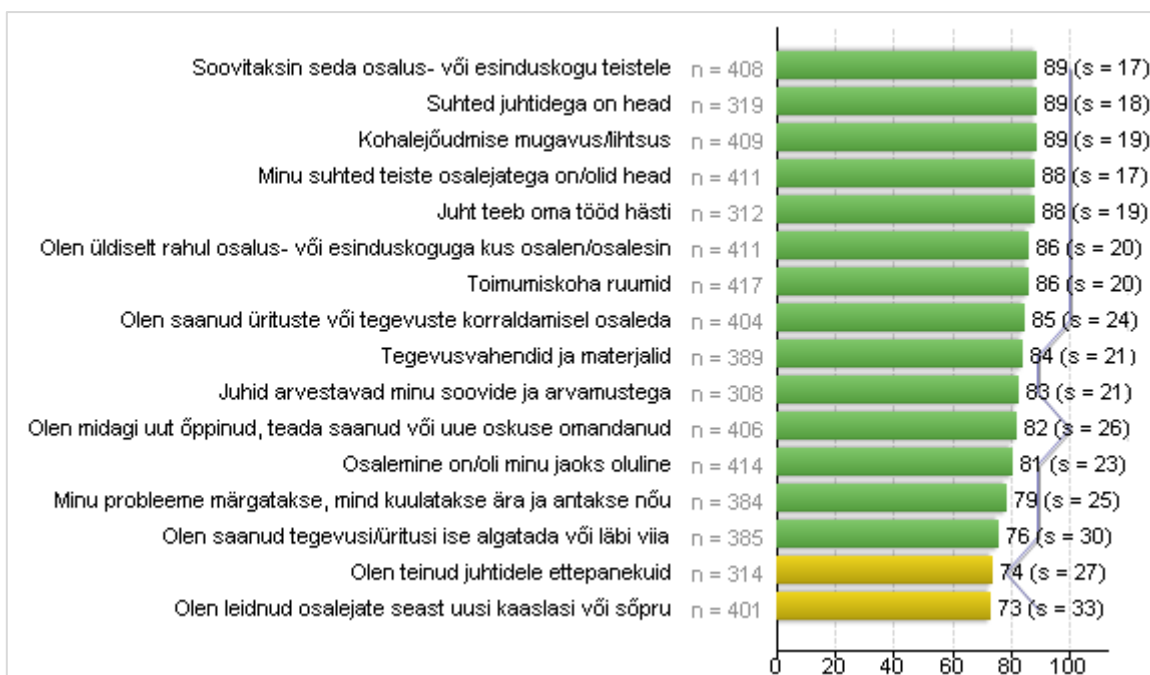
Soo järgi vaadeldes selgub, et osalus- või esinduskogus osalevate noormeeste hinnang erineb kõikide teemade puhul tütarlaste omast: noormeeste hinnang on keskmiselt 4–7 punkti võrra madalam (kõikidel juhtudel $p < 0,05$) (joonis 63).

Hinnangud üldisele rahulolule vanuserühmiti oluliselt ei erine, samuti pole märgata erinevusi kodus kasutatava keele alusel. Piirkonniti esinevad sotsiaalse keskkonna ja tajutud tulemus- või kasulikkuse teemade puhul üksikud anomaaliad, kuid neid ei saa lugeda vastajate vähese arvu tõttu statistiliselt oluliseks.

Joonis 63. Vastajate hinnangud osalus- või esinduskogule soo alusel ning üldise rahulolu ja soovitamise hinnang

Järgnevalt on joonisel esitatud kõikidele küsimustele antud keskmised hinnangud (joonis 64). Üldiselt hindasid noored rahulolu osalus- või esinduskogus osalemise ja sellega seonduvaga kõrgelt. Madalama hinnangu on saanud üksnes väited „Olen leidnud selles osalus- või esinduskogus käijate seast uusi kaaslasi või sõpru“ ning „Olen alati teinud osalus- või esinduskogu juhtidele ettepanekuid tegevuse paremaks ja huvitavamaks muutmiseks, kui selleks vajadust olen näinud“.

Joonis 64. Vastajate keskmised hinnangud osalus- või esinduskogule küsimuste alusel

Maakonnakeskuses või muus linnas elavad noored on hinnanud mõnevõrra kõrgemalt üldist rahulolu ning selliseid teemasid nagu tajutud tulemus või kasulikkus ja sotsiaalne keskkond, kuid üldjoontes ei saa märkimisväärselt erisusi vastajate elukoha piirkonna alusel esile tuua. Statistilised erinevused puuduvad ka keele alusel.

Vanuserühmiti on hinnangud enamikule küsimustele samad. Statistiliselt olulise erisusena on 12–16-aastased vastajad hinnanud võimalust ise tegevusi algatada või ellu viia, osalejate seast uute sõprade leidmist ja juhtidele ettepanekute tegemist (mainitud hinnangute $p < 0,05$) madalamalt kui 17–19-aastased noored.

Soo alusel vaadates selgub, et noormehed hindasid tütarlastega võrreldes madalamalt juhiga seotud küsimusi, osalemise olulisust, millegi uue õppimist ja üldist rahulolu (hinnangute $p < 0,05$).

Vastusena küsimusele „Mida võiks osalus- ja esinduskogudes muuta?“ nimetasid noored järgmist: noorte osalus- või esinduskogudel võiks olla rohkem mõjukust ja kasu ning neid tuleks rohkem kuulata, tegevuses võiks panna rõhku rühmatunde loomisele ja rühmasisese koostöö arendamisele, juhtroll võiks olla väga selgelt noorte käes ning kooli või omavalitsuse poolt vastutavaks määratud töötajad peaksid täitma ainult tugirolli. Veel soovivad noored, et kaasõpilased oleksid osalus- või esinduskogudes aktiivsemad, kogude rahastamine oleks koordineeritum ning üleriikliku osalus- ja esinduskogude võrgustiku üksuste koostöö toimiks paremini. Need ettepanekud langevad kokku 2017. aasta uuringu selgunutega.

Rahuloluhinnangute põhipunktid on järgmised.

- Noorte keskmine rahulolu osalus- või esinduskogu töös osalemisega on kõrge: 86 punkti 100-st.
- Teemaplokkidest hinnati kõige madalamalt plokki „Tajutud tulemus või kasulikkus“, mille küsimused käsitlesid teadmisi, ürituste korraldamist, ettepanekute tegemist ja uute sõprade leidmist. Seda aspekti hindasid teistest kõrgemalt linna- või vallavalitsuse noortevolikogus osalevad noored.
- Soo alusel hindasid osalus- või esinduskogusid hinnanud noormehed juhiga seotud küsimusi, osalemise olulisust, millegi uue õppimist ja üldist rahulolu madalamalt kui tütarlapsed.
- Hinnangud ei erine oluliselt vanuserühma ega kasutatava keele alusel.

Teema lõpetuseks paluti vastajatel nimetada üks sõna, mis neil seostub osalus- või esinduskoguga. Joonisel 65 on kujutatud vabavastustes esinenud sõnade sageduse alusel loodud sõnapilv.

Noored seostavad osalus- või esinduskogu ennekõike koostööga (26 korda). Tähtis on ka rühm, kellega üheskoos tegutsetakse (*seltskond* (10), *sõber* (7), *meeskond* (4), *noor* (13)), organiseeritavad tegevused (*üritus* (16), *korraldamine* (5)), asukoht (*kool* (15)), emotsioon (*huvitat* (15), *tore* (16), *hea* (6)) ja eneseteostus

(aktiivsus (9), aktiivne (8), ettevõtlik (6), vastutus (6)). Veel seostatakse osalus- või esinduskogu otseselt kindla vormiga, milles osaletakse: õpilasesindus (11).

Joonis 65. Sõnapilv märksõnadest, mis noortel esimesena seostuvad osalus- või esinduskoguga

Kohaliku tasandi poliitikasoovitus

- Kaasata noorte esindusüksusi rohkem nii allasutuste kui ka kohaliku omavalitsuse või linnaosavalitsuse kaasarääkimis- ja otsustusprotsessi. Kaasamise järel anda noortele teada, mida, miks ja kuidas nende ettepanekutest arvestati või ei arvestatud.
- Pöörata tähelepanu noorte osalus- ja esinduskogude rühmadünaamika ja koostöö arengule ning sotsiaalsele suhtlusele. Arvestades, et nende kogude juhid on valdavalt noored ise, tuleb pöörata tähelepanu nii neile kui ka neid toetavatele täiskasvanutele. Viimaste puhul tuleb arendada oskust suunata noorte tegevust mentorina.

Riikliku tasandi poliitikasoovitus

- Suurendada osalus- ja esinduskogude ning neid toetavate täiskasvanute (mentorite) koostöövõrgustiku sidusust.

NOORTEÜHINGUD VÕI -ÜHENDUSED

Peatükis antakse ülevaade noorteühingutes või -ühendustes osalejatest, neis osalemise põhjustest ja rahuloluhinnangutest ning neil andmetel põhinevatest järeldustest.

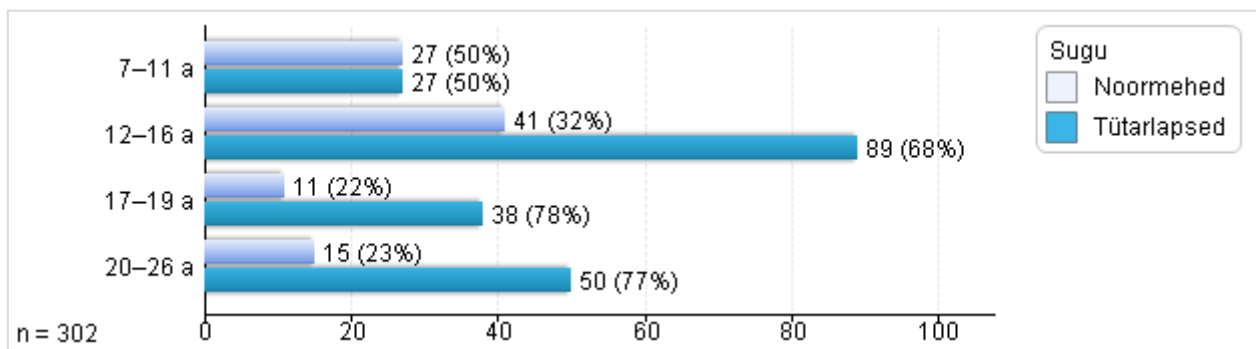
Noorteühingud on mittetulundusühingud, mille liikmetest on vähemalt kaks kolmandikku noored ning mille eesmärk on korraldada ja viia ellu noorsootööd.⁹⁷ Noorteühendus on noorte kooslus, kelle põhitegevus on korraldada noorsootööd. Vormilt võib noorteühendus olla mittetulundusühing, seltsing või mitteformaalne noorterühm.⁹⁸ Noorteühingud või -ühendused keskenduvad mitteformaalsele õppele, pakkudes tegevusi ja koolitusi ning enesetäiendamise ja -arendamise võimalusi.

Noorteühinguid või -ühendusi on Eestis erinevaid, igaüks oma kindla fookuse ja spetsiifiliste tegevustega. Noorteühingutes osaleb hinnanguliselt 10% noortest.⁹⁹ Suurimad noorteühingud on näiteks Eesti 4H, Eesti Skautide Ühing ja Youth for Understanding (YFU). Noorteühenduste katusorganisatsioon on Eesti Noorteühenduste Liit (ENL), kuhu on koondunud peale 61 noorteühenduse ka hulk osalus- ja esinduskogusid.¹⁰⁰ 2019. aastal pakkusid vähemalt 8000 noorele tegevusi ka riigikaitselise suunitlusega noorteorganisatsioonid Kodutütred ja Noored Kotkad.¹⁰¹

VASTAJATE TAUST

Noorteühingute või -ühenduste tegevustes osalemise kohta küsiti tagasisidet kõigilt vanuserühmadelt, st vastajatelt vanuses 7–26 aastat, keda oli kokku 4656. Neist **512 noort (11%)** osales 2020. aastal noorteühingute või -ühenduste tegevustes ja neist **302 noort (59%)** andis tegevusele ka hinnangu. Peatükis kajastatakse noorteühingutele või -ühendustele hinnangu andnud noorte arvamusi.

Joonisel 66 on kajastatud noorteühinguid või -ühendusi hinnanud noorte sooline jaotus vanuserühmiti (joonisel ei kajastu 4 vastajat, kes valisid soo märkimisel vastuse „Ei soovi vastata“). Noorteühingute või -ühenduste hindajatest olid 68% tütarlapsed ja 31% noormehed. Suurima osakaalu selle tegevuse hindajate seas moodustasid 12–16-aastased tütarlapsed (30%), kellele järgnesid 20–26-aastased tütarlapsed (17%) ja 12–16-aastased noormehed (14%).

Joonis 66. 2020. aastal noorteühingute ja -ühendustega rahulolu hinnangute jaotus soo ja vanuserühma alusel (osakaal vanuserühma jaotuses)

Suurim osa noorteühinguid või -ühendusi hinnanud noortest õpib põhikoolis (32%), järgneb õppimine gümnaasiumis (14%) ja kõrgkoolis (13%). Lisaks märkis 14% noortest, et tegutseb vabatahtlikuna. Kuna küsimustik ei keskendunud vabatahtliku tegevuse täpsustamisele, pole võimalik täpselt määratleda, millist tegevust seejuures silmas peeti. Kuna 92% vabatahtliku tegevuse vastuse valinutest õpib põhikoolis, gümnaasiumis või kõrgkoolis, tegutsetakse vabatahtlikuna üldjuhul formaalhariduse omandamise kõrvalt.

Kõige rohkem vastajaid hindas rahulolu noorkotkaste või kodutütarde organisatsioonis osalemisega (joonis 67). Vastusevariandi „Muu noorteühing või -organisatsioon“ (20%) seas on lisaks esile toodud osalemine näiteks kiriklikes noorteorganisatsioonides ja kuulumine Kaitseliitu. Veel mainitakse selliseid noorteühinguid või -

⁹⁷ Noorsootöö seadus (01.08.2020). *Riigi Teataja I*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/NTS>.

⁹⁸ ENTK (2021). Noorteühingud. <https://entk.ee/noorsootoo/noorsootoo/noorteuhingud/>.

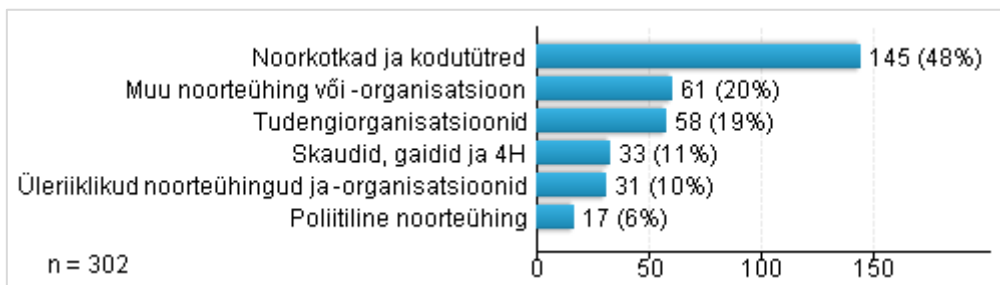
⁹⁹ HTM (2019). Noortevaldkonna arengukava 2021–2035 eelnõu.

https://www.hm.ee/sites/default/files/noortevaldkonna_arengukava_2035_eelnou_0.pdf.

¹⁰⁰ ENL. Organisatsioonist. <https://enl.ee/enl/>.

¹⁰¹ Vt viide 93.

ühendusi, nagu Eesti Noorte Vaimse Tervise Liikumine, Tugiõpilaste Oma Ring Eestis, Vanem Vend, Vanem Õde, Edumus, Juvente ja Eesti Noorte Tantsuühing.

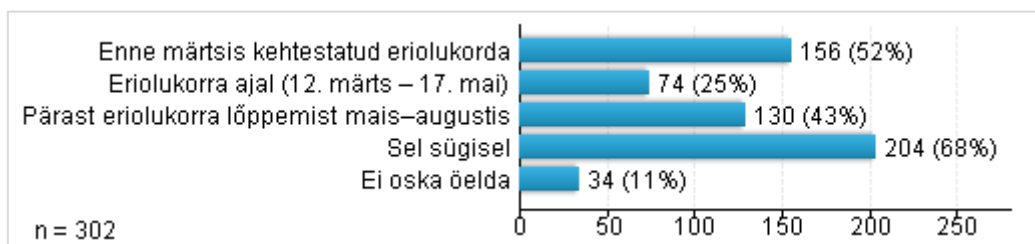

Joonis 67. Vastajate osalemine noorteühingutes või -ühendustes 2020. aastal (küsimus „Milliste noorteühingute või -ühenduste tegevustes sa 2020. aastal osalenud oled?“)

Osalusaktiivsusest peab 45% vastajaid end aktiivseteks liikmeteks, kes osalevad tegevuste ja ürituste korraldamises, ning 25% peab ennast mitteaktiivseteks, osaledes korraldatud üritustel. 13% on eestvedajad ja juhid ning 11% ei osalenud vastamise ajal aktiivselt noorteühingute või -ühenduste töös. 6% vastanutest valis variandi „Muu“ ning täpsustas, et osales tegevuses ainult ühe korra ja on sellest saati nimekirja jäänud või on osa juhtkonnast või töötajatest.

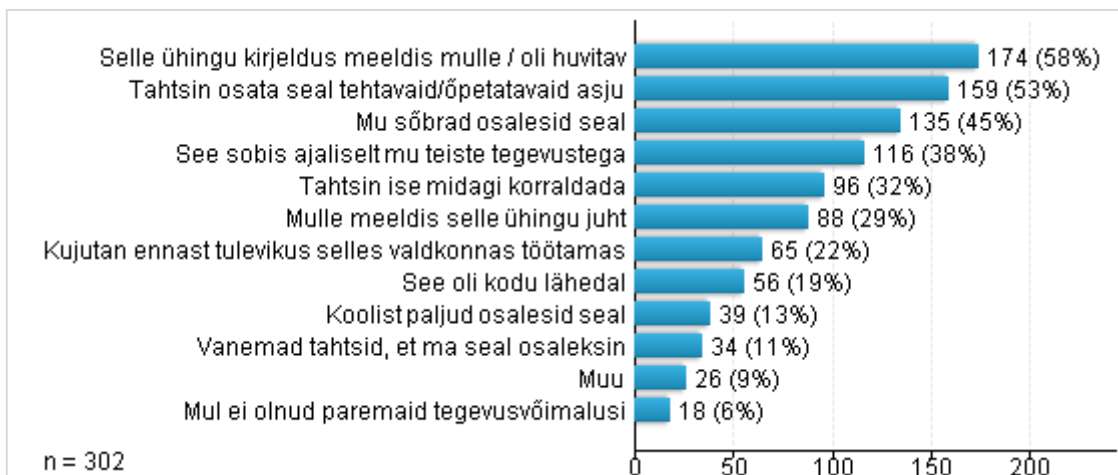
Noorteühingute või -ühenduste töös osalesid noored enamasti harvem kui kord nädalas (36%) või üks kord nädalas (23%). Tegevuskohta liikumiseks kulus neil tavaliselt kuni 30 minutit (36%) või kuni üks tund (21%). 23% vastajatest ei osanud liikumisega kaasnevat ajakulu määrata ja 11% „Muu“ variandi valinutest täpsustas, et tegevused toimuvad eri asukohtades, mistõttu erineb ka liikumisaeg. Mõnel juhul toimub noorteühingu või -ühenduse tegevus interneti vahendusel ja noor eraldi kuskile minema ei pea.

Enne 2020. aasta eriolukorda osales noorteühingute või -ühenduste töös 52% vastanutest (joonis 68). Kuigi eriolukorra ajal vähenes osalusaktiivsus 25%-ni, suurenes see 2020. aasta sügisel varasemast kõrgemale tasemele (68%).

Joonis 68. Noorteühingute või -ühenduste tegevustes osalemine 2020. aastal (küsimus „Millal sa sel aastal selle noorteühingu või -ühenduse tegevustes osalenud oled?“)

Kõige sagedamini nimetasid noored noorteühingutes või -ühendustes osalemise põhjusena (joonis 69) seda, et ühingu kirjeldus pakkus neile huvi (58%). Oluliseks peeti ka seal tehtavate või õpetatavate asjade oskamist (53%). Muude põhjuste seas täpsustati, et ühinguga liituti sooviga ennast arendada, sõbra soovitusel või tööalase seose pärast.

Joonis 69. Noorteühingutes või -ühendustes osalemise peamised põhjused 2020. aastal (osakaal vastajate seas) (küsimus „Miks selles noorteühingus või -ühenduses osaled/osalesid?“)

40% noortel, kes osalesid noorteühingute või -ühenduste tegevustes, ei kaasnenu sellega kulutusi, 18% noortest ei osanud kulutuste väärtust hinnata ja 14% vastanute kulutused ulatusid kuni 10 euroni kuus. 10% noortest vastas, et nende osalemiskulutused hüvitab noorteühing või -ühendus, ja 6% vastajatest kulutab kuus 11–25 eurot. Arvestades teemat hinnanute võrdlemisi väikest koguarvu (n = 302), on ülejäänud rühmad marginaalsed.

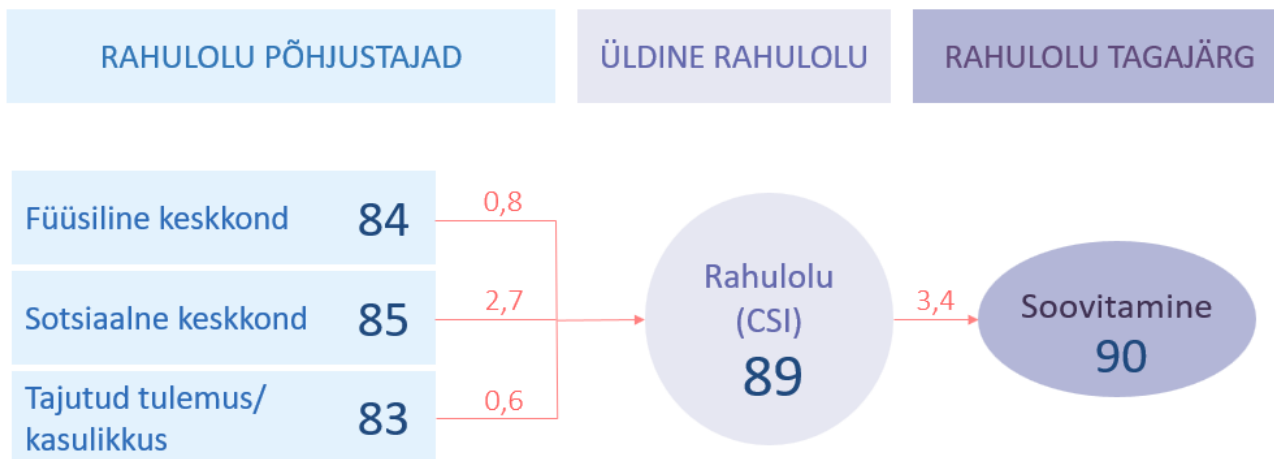
Taustatunnuste põhipunktid on järgmised.

- 58% noorteühingute või -ühenduste tegevuses osalejatest on aktiivsed liikmed, kes määratlevad end juhina või tegevuste ja ürituste korraldajana.
- Noorteühingute või -ühenduste töös osalevad noored valdavalt kord nädalas või harvem.
- Noorteühingu või -ühenduse tegevuskohta liikumine võtab noorel aega kuni 30 minutit või kuni ühe tunni. Kohati toimub tegevus koolimajaga samas hoones või internetis, mistõttu ei ole vaja tegevuskohta liikumiseks aega kulutada.
- Eriolukorra ajal langes noorteühingute või -ühenduste tegevuses osalemise määr, mis tõusis taas sügisel ning ületas siis kevadise osalusaktiivsuse.
- Noorteühingutes või -ühendustes osalemise põhjustest peavad noored kõige tähtsamaks huvipakkuvaid tegevusi ja sõprade osalust.
- Noorteühingutes või -ühendustes osamine noorelt tavaliselt kulutusi ei nõua (40%) või ulatuvad need kuni 10 euroni kuus (14%). Mõningatel juhtudel hüvitatakse noore kulutused (10%).

RAHULOLUMUDEL

Noored vanuses 7–26 aastat hindasid kokku 17 küsimust noorteühingute või -ühenduste kohta. Neist 15 küsimust on jaotatud kolme teemaplokki: füüsiline keskkond, sotsiaalne keskkond ja tajutud tulemus või kasulikkus. Eraldi hinnangut küsiti üldise rahulolu ja soovitamise kohta.

Joonisel 70 on esitatud noorteühinguid või -ühendusi hinnanute rahulolumudel.¹⁰² See on väga sarnane osalus- või esinduskogu rahulolumudeliga. Kõige suuremat mõju avaldab üldise rahulolu hinnangu kujunemisele sotsiaalne keskkond (mõju 2,7 punkti), mis hõlmab juhtimist, probleemide märkamist ning suhteid osalejate ja juhtidega.

Joonis 70. Noorteühingutes või -ühendustes osalenud noorte rahulolu põhjustajaid, rahulolu (CSI – Customer Satisfaction Index) ja rahulolu tagajärge kirjeldav mudel

Alljärgnevas tabelis on antud üksikasjalik ülevaade rahuloluhinnangutest ja nende suhtelisest mõjust (tabel 11). Suurimal määral mõjutavad noorte hinnangut suhted nii teiste osalejate kui ka juhendajaga. Samuti on üldise hinnangu kujunemisel äärmiselt tähtis juhendaja kuvand: noored väärtustavad peale heade suhete juhendajaga ka noorte soovide ja arvamuste arvestamist, probleemide märkamist ning nõu andmist, samuti seda, kui hästi teeb juhendaja noorte hinnangul oma tööd.

¹⁰² Mudelit selgitav täpsem kirjeldus asub metoodikapeatükis.

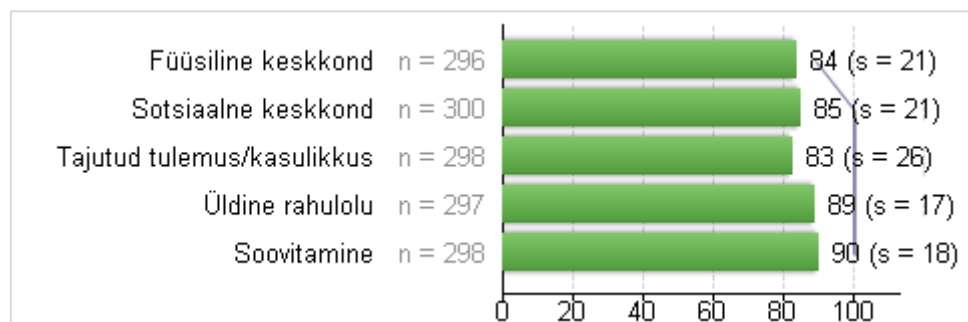
Füüsilist keskkonda puudutavate aspektide hulgast ei eristu ükski teistest suurel määral, seega tajutakse nende olulisust võrdsena. Tajutud tulemuse ja kasulikkuse suurima mõjuga tegur on (nagu ka osalus- või esinduskogude puhul) uute teadmiste või oskuste omandamine.

Tabel 11. Rahulolu mõjutavate küsimuste hinnangud ja suhtelised mõjud üldisele rahulolule

Tegur	Cronbachi kordaja	Väide	Hinnang	Suht mõju
Füüsiline keskkond	0,80	Kohalejõudmise mugavus/lihtsus	83	6,42%
		Tegevusvahendid ja materjalid	84	6,35%
		Toimumiskoha ruumid	84	6,92%
Sotsiaalne keskkond	0,83	Juhendaja meeldib mulle / teeb oma tööd hästi	88	11,33%
		Juhid arvestavad minu soovide ja arvamustega	79	11,67%
		Minu probleeme märgatakse, mind kuulatakse ära ja antakse nõu	82	10,90%
		Minu suhted teiste osalejatega on/olid head	88	15,37%
		Suhted juhtidega on head	89	15,37%
Tajutud tulemus/ kasulikkus	0,79	Olen leidnud osalejate seast uusi kaaslasi või sõpru	85	2,75%
		Olen midagi uut õppinud, teada saanud või uue oskuse omandanud	90	3,32%
		Olen saanud tegevusi/üritusi ise algatada või läbi viia	77	1,51%
		Olen saanud ürituste või tegevuste korraldamisel osaleda	85	2,42%
		Olen teinud juhtidele ettepanekuid	70	1,66%
		Osalemine on/oli minu jaoks huvitav/oluline	84	4,01%
Soovitamine		Soovitaksin seda ühingu või organisatsiooni teistele	90	–
Üldine rahulolu		Olen üldiselt rahul ühingu või organisatsiooniga kus osalen/osalesin	89	–

HINNANGUD NOORTEÜHINGUTELE VÕI -ÜHENDUSTELE

Küsitlusele vastanud **noored on selle noorteühingu või -ühendusega, mille tegevuses nad osalevad, üldiselt rahul**: keskmise hinnanguna on tulemus **89 punkti 100-st** (joonis 71)¹⁰³. Võrreldes eelmise uuringuga on hinnang noorteühingutele või -ühendustele tõusnud.¹⁰⁴ Joonisel on näidatud teemaplokkide küsimuste summeerimisel saadud rahuloluhinnangute keskmised väärtused. Joonisel ei kajastu need vastajad, kes valisid teemade hindamisel vastusevariandi „Ei oska vastata“.

Joonis 71. Vastajate rahuloluhinnangute aritmeetilised keskmised noorteühingutele või -ühendustele teemaplokkide alusel ning üldise rahulolu ja soovitamise hinnang

Võrreldes teiste tegevustega on vastajate hinnangud teemaplokiti sarnased. Muude tegevuste puhul madalaima rahuloluhinnanguga teemaplokki „Tajutud tulemus või kasulikkus“ hindasid vastajad noorteühingute või -ühenduste puhul üsna kõrgelt. Samas ilmnevad selle teema puhul vanuselised erijooned: 12–16-aastased vastajad hindasid võrreldes 6–11- ja 17–19-aastastega tajutud tulemust või kasulikkust madalamalt (hinnang 77 punkti, mõlema rühmaga $p < 0,001$).

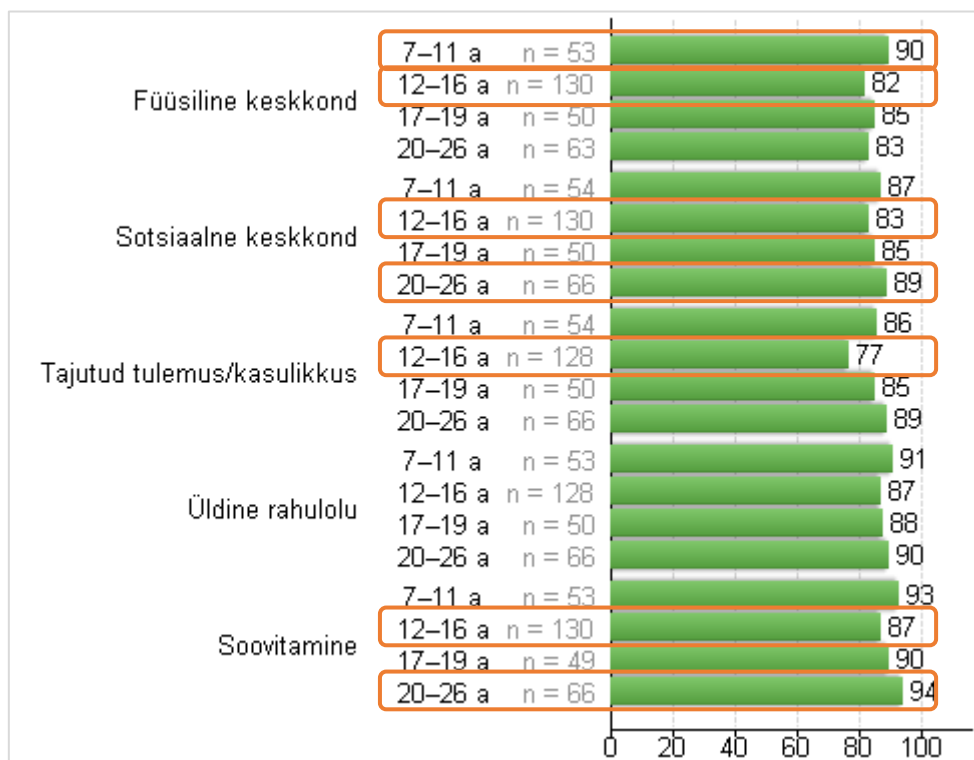
¹⁰³ Vt jooniste lugemise tõlgendust lk 11.

¹⁰⁴ 2017. aastal moodustasid „Väga rahul“ või „Pigem rahul“ vastanud kõikidest hindajatest 81% ning 2020. aastal 92%.

Küsimusele, miks ei teinud noor noorteühingute või -ühenduste töö kohta ettepanekuid, vastas 56% ettepanekute esitamist madalamalt hinnanud noortest (n = 52), et ei julgenud seda teha. Muude põhjustena (35%) toodi esile näiteks seda, et polnud vajadust ettepanekuid teha või lihtsalt ei soovita seda teha.

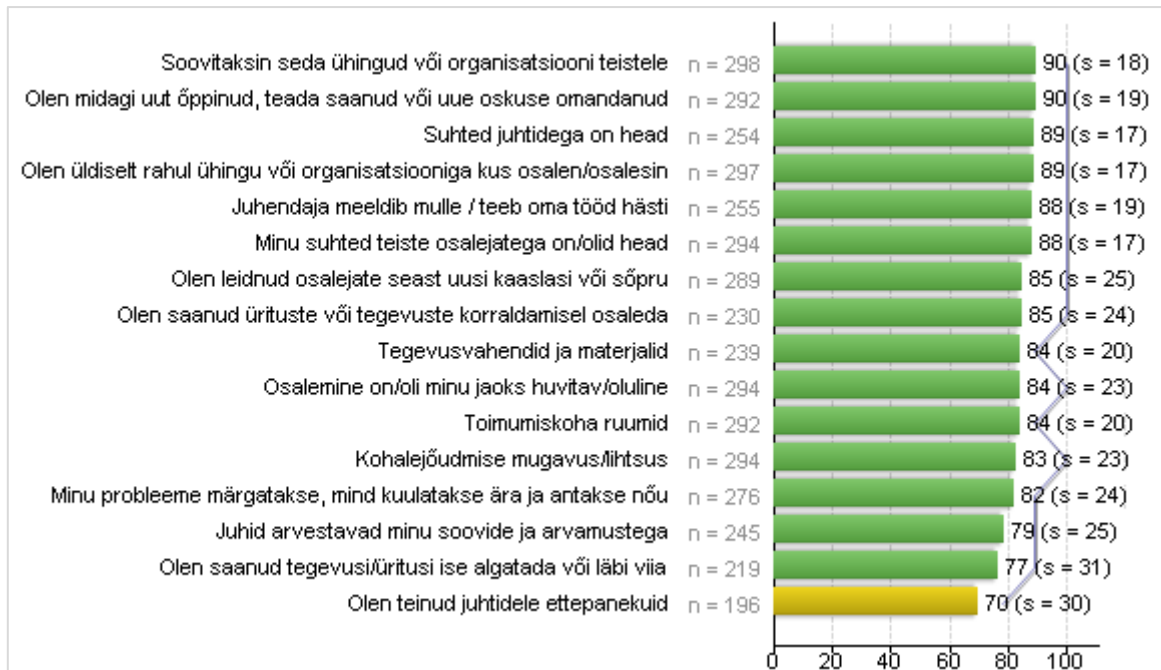
Soo alusel noorteühingute või -ühenduste rahuloluhinnangute vahel statistiliselt olulist erinevust ei ilmne. Samuti ei erine hinnangud oluliselt kasutatava keele ja piirkonna alusel.

Vanuserühmade erinevust teemaplokkide puhul kajastab joonis 72. Kui füüsilise ja sotsiaalse keskkonna ning soovitamise puhul on kahe vanuserühma tulemused erinevad, siis tajutud tulemust või kasulikkust hindasid 12–16-aastased vastajad madalamalt kui kõikide teiste vanuserühmade vastajad.

Joonis 72. Vastajate rahuloluhinnangute aritmeetilised keskmised noorteühingutele või -ühendustele teemaploki ja vanuserühma alusel

Järgnevalt on joonisel esitatud kõikidele küsimustele antud keskmised hinnangud (joonis 73). Üldiselt hindasid noored rahulolu noorteühingutes või -ühenduses osalemisega ning sellega seonduvaga kõrgelt. Kõige madalamalt hindasid nad väidet „Olen teinud juhtidele ettepanekuid“.

Joonis 73. Vastajate keskmised hinnangud noorteühingute ja -ühenduste küsimuste alusel

Vastuseks küsimusele „Kas midagi võiks selle noorteühingu või -ühenduse juures teisiti olla?“ vastasid noored enamasti, et nad on ühingu tegevusega väga rahul ja ei muudaks midagi. Paaril korral mainiti, et liikmed võiksid ise aktiivsemad olla, tegevused ja üritused võiksid olla paremini läbimõeldud ja sisukamad ning tegevusrühmad võiksid olla jaotatud vanuse järgi.

Rahuloluhinnangute põhipunktid on järgmised.

- Noorte keskmine rahulolu noorteühingutes või -ühendustes osalemisega on suur: 89 punkti 100-st.
- Teemaplokkidest hinnati kõige madalamalt plokki „Tajutud tulemus või kasulikkus“, mille madalaimalt hinnatud tulemus puudutas ettepanekute tegemist noorteühingute või -ühenduste juhtidele.
- Vanuserühmiti erinevad hinnangud osaliselt. Teistest madalamalt hindasid teemasid 12–16-aastased noored.

Teema lõpetuseks paluti vastajatel nimetada üks sõna, mis neil esimesena seostub noorteühingu või -ühendusega. Joonisel 74 on kujutatud vabavastustes esinenud sõnade sageduse alusel loodud sõnapilv.

Nagu eelmiste teemade puhul nii seostuvad noortel noorteühingute või -ühendustega esimesena just seltskonnaga seotud sõnad (*sõber* (15 korda), *inimene* (7), *koostöö* (6)) ja meelelahutuslikkus (*huvitav* (10), *tore* (10), *lahe* (7), *lõbus* (7), *äge* (5)). Samuti mainiti otseselt riigikaitseasuunitlusega organisatsioonidega seotut: *laager* (13), *kodutütar* (7), *matk* (5) ja *mets* (5).

Joonis 74. Sõnapilv märksõnadest, mis noortel esimesena seostuvad noorteühingute või -ühendustega

Kohaliku tasandi poliitikasoovitused

- Toetada noorteühinguid või -ühendusi näiteks mentoritega, kes aitaksid kaasa heade suhete loomisele organisatsiooni liikmete vahel, soovide ja arvamuste küsimisele ja arvestamisele ning probleemide märkamisele.
- Küsida senisest veelgi sagedamini noorteühingute või -ühenduste arvamust ning tagasisidestada neid, samuti toetada noorteühingute või -ühenduste omaalgatusi. Kaasata noorteühinguid või -ühendusi mitmesuguste valdkondade tegevustesse.

Riikliku tasandi poliitikasoovitus

- Suurendada noorte ja otsustajate teadlikkust noorteühingute või -ühenduste tegevusest, sest sel viisil on võimalik kasvatada ühenduste tajutud kasulikkust ning kaasata nende tegevusse rohkem aktiivseid liikmeid.

NOORTEPROJEKTID

Peatükis antakse ülevaade noorteprojektides osalejatest, osalemise põhjustest ja rahuloluhinnangutest ning neil andmetel põhinevatest järeldustest.

Noorteprojekt on noorsootöö eesmärkide edendamiseks mõeldud kuni aastase kestusega tegevusplaan, millel on kindel eesmärk, tulemus ja eelarve. Eelkõige toetatakse projektidega mitteformaalse õppe vormis noorte enesearengut ja käsitletakse sotsiaalselt olulisi teemasid. Osa projektide eesmärk on väärtuskasvatus: noortega arutatakse selliseid teemasid nagu tolerantsus, sõprus, hoolivus, demokraatia jms. Rahvusvaheliste noorteprojektide puhul lisandub kultuuridevahelise õppimise aspekt.¹⁰⁵ Tegevus võib olla noorte algatus või täiskasvanute korraldatud noorteüritus.

Noorteprojektid võivad a) toimuda Eestis, b) olla suunatud rahvusvahelise koostöö arendamisele ja kaasata osalejaid välisriikidest või c) toimuda välisriigis.

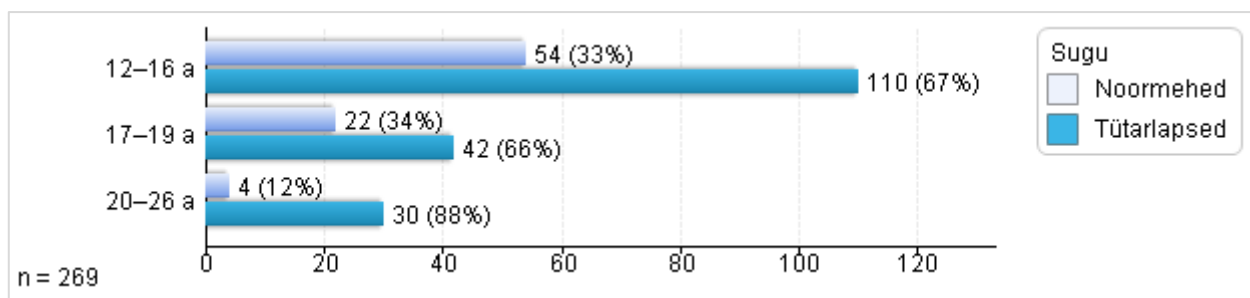
Noorteprojektide algatamiseks ja elluviimiseks on mitmesuguseid rahastusvõimalusi. Rahaliselt toetavad näiteks Haridus- ja Noorteameti noorteprogrammide keskus (sh Erasmus+ ja Euroopa solidaarsuskorpus), kohalikud omavalitsused, Kodanikuühiskonna Sihtkapital, noorte omaalgatuslike ideede projektifondid „Nopi Üles!“ ja „Ideeviit“ ning muud.¹⁰⁶

VASTAJATE TAUST

Noorteprojektides osalemise kohta küsiti tagasisidet vanemalt vanuserühmalt, st vastajatelt vanuses 12–26 aastat, keda oli kokku 3493. Küsimused esitati just neile põhjusel, et enamik noorteprojekte on mõeldud sellele vanuserühmale ja kohati on osalejatele määratud ka vanuse alampiir (nt Erasmus+ projektidel).

Sellest vanuserühmast osales 2020. aastal noorteprojektides **406 noort (12%)** ja neist **269 noort (8%)** andis seal osalemisele ka hinnangu. Peatükis kajastatakse hinnangu andnud noorte arvamust.

Joonisel 75 on kajastatud noorteprojekte hinnanud noorte sooline jaotus vanuserühmiti (joonisel ei kajastu 7 vastajat, kes valisid soo märkimisel variandi „Ei soovi vastata“). Noorteprojektidega rahulolu hinnangutest olid 68% tütarlapsed ja 30% noormehed. Suurima osakaalu tegevuse kõikide hindajate seas moodustasid 12–16-aastased tütarlapsed (41%).

Joonis 75. 2020. aastal noorteprojektidega rahulolu hinnangute jaotus soo ja vanuserühma alusel (osakaal vanuserühma jaotuses)

Pooled noorteprojektide hindajatest õpivad põhikoolis ja veerand gümnaasiumis. Veel teevad noorteprojektides osalejad vabatahtlikku tööd (15%), töötavad osakoormusega (12%) ning õpivad kutsekoolis (11%) või kõrgkoolis (8%). Osa vastajaid määratles end töötajana (8%) või täiskoormusega töötajana (5%).

Noorteprojektides osalemine sarnaneb 2020. aastal valitsenud üldise olukorraga noorsootöös: eriolukorra ajal osalemisaktiivsus vähenes (12%) ja alates sügisest taastus märtsieelse aja näitajani (joonis 76).

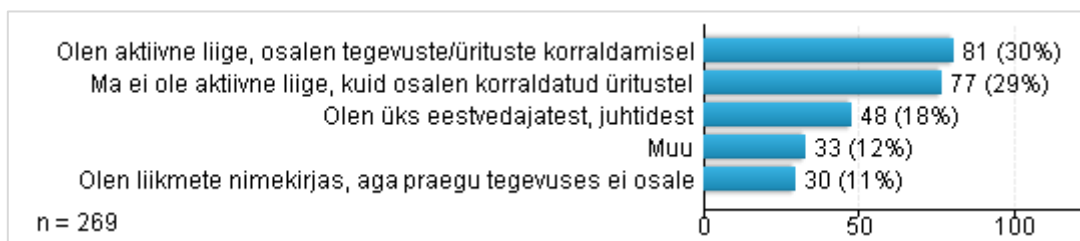
¹⁰⁵ Noorteprogrammide keskus (2021). Noorteprojektid. <https://euroopanooored.eu/programmid/erasmus/noorteprojektid/>.

¹⁰⁶ Noorte Tugila (2021). Noorteprojektid. <https://tugila.ee/noorsootoo/noorteprojektid/>.

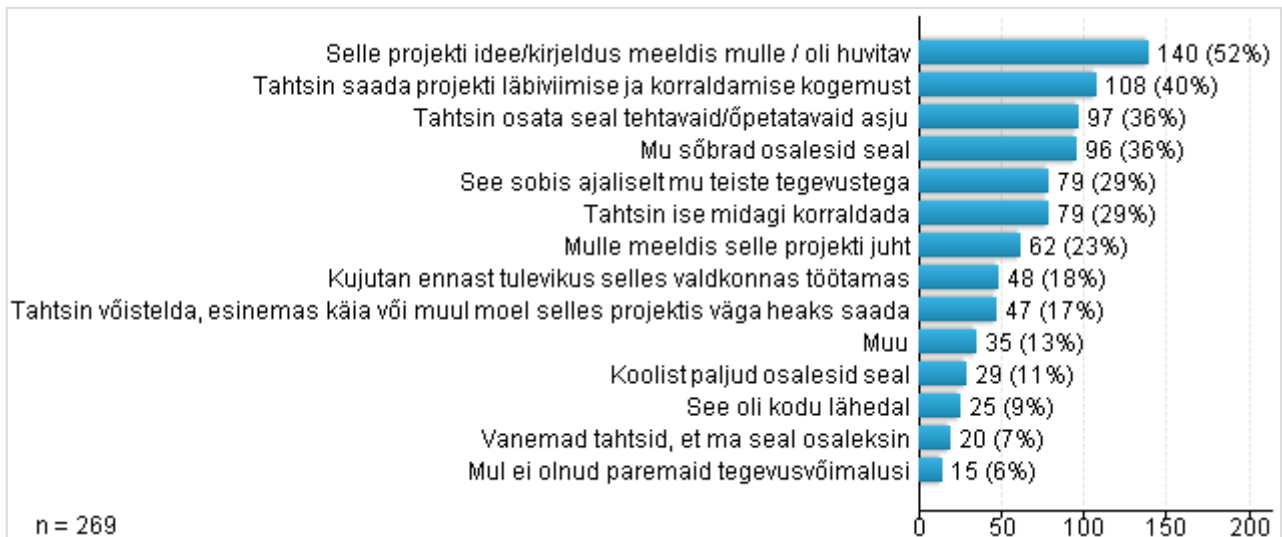
Joonis 76. Noorteprojektides osalemine 2020. aastal (küsimus „Millal sa sel aastal selle noorteprojekti tegevuses osalenud oled?“)

Noorteprojektides saavad noored osaleda erineval määral. Joonis 77 kajastabki noorte jaotumist selle alusel, kuidas nad oma osalust määratlesid. Umbes kolmandik noortest kirjeldas end aktiivsete liikmetena, kes osalevad ürituste ja tegevuste korraldamises, ning teine kolmandik liikmetena, kes osalevad tegevustes, kuid pole aktiivsed liikmed. 18% noortest määratles end eestvedaja või juhina, 11% passiivse liikmena ning „Muu“ (12%) vastuse juures täpsustasid vastajad, et projekt, milles nad osalesid, oli ühekordne ja nad ei oska oma osalemist sellest aspektist hinnata.

Joonis 77. 2020. aastal noorteprojektides osalenute jaotus rolli alusel (küsimus „Kui aktiivselt sa selle noorteprojekti tegevustes osaled?“)

Peamiseks noorteprojektis osalemise põhjuseks peab üle poole noortest (52%) projekti huvitavat ideed või kirjeldust (joonis 78). Veel peetakse tähtsaks võimalust saada projekti elluviimise ja korraldamise kogemus (40%), arendada oma oskusi või teadmisi (36%) ning osalemist koos sõpradega (36%). Muude põhjuste (4%) seas nimetasid noored, et osalesid enda kirjutatud projektis, on projektiga tööalaselt seotud, soovisid proovida midagi uut, see oli võimalus minna välismaale või stipendiumi saamise eeldus. Ülejäänud põhjused on esitatud järgneval joonisel.

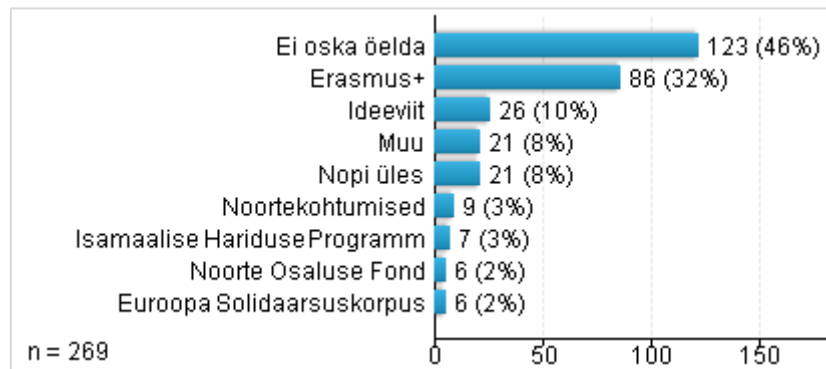

Joonis 78. Noorteprojektides osalemise peamised põhjused 2020. aastal (küsimus „Miks selles noorteprojektis osaled/osalesid?“)

42% noorteprojektide hindajatest osales rahvusvahelises projektis, 35% noorte osalusprojektis, mis polnud rahvusvaheline, ja 22% valis vastuse „Ei oska öelda“.

Noorteprojekte hinnanud noortest 46% ei teadnud, kes rahastas projekti, milles nad osalesid (joonis 79). 32% noori osales Erasmus+ programmi kaudu rahastuse saanud projektis, 10% vastajatest nimetas Ideeviita ja 8% noorte omaalgatuslike ideede projektifondi „Nopi Üles!“. Muude vastuste seas (8%) nimetati rahastajana

kohalikkude omavalitsust, Briti Nõukogu, Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendust (ANK), Eesti Noorteühenduste Liitu (ENL), Haridus- ja Teadusministeeriumit, Haridus- ja Noorteametit, õpilasvahetuse programmi „VeniVidiVici“ ning Kultuurkapitali.

Joonis 79. Vastajate osalusega noorteprojektide rahastusallikad 2020. aastal (küsimus „Kust sinu osaletud projektide rahastus saadud on?“)

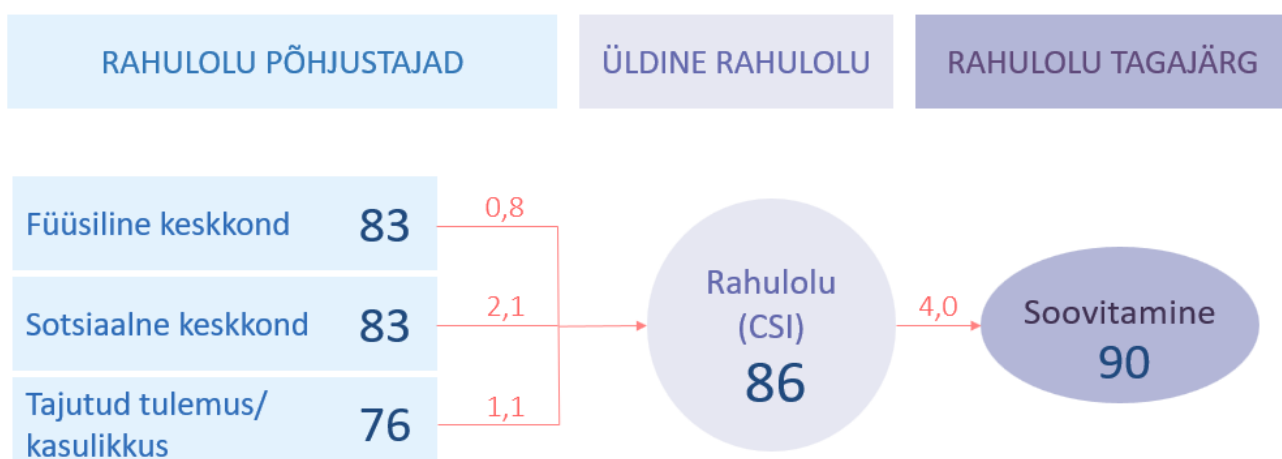
32% noortest ei osanud noorteprojekti tegevuskohta liikumiseks kulunud aega määrata, 31% kulutas sinna jõudmisele kuni 30 minutit, 13% noortest 31–60 minutit ja 9% noortest üle 2 tunni. 11% vastajatest valis vastuseks „Muu“, põhjendades, et noorteprojekti tegevus toimus veebis (seega liikumisaeg puudus) või toimus tegevus välisriigis, kuhu jõudmiseks kulus märkimisväärselt rohkem aega kui 2 tundi.

53% noortel, kes noorteprojektides osalesid ja neid hindasid, ei kaasnenud osalemisega ühtegi kulutust, 18% vastajatest ei osanud kulutusi hinnata ja 14% osalejatest vastas, et nende kulud hüvitati. Arvestades teemat hinnannute võrdlemisi väikest koguarvu (n = 269) on ülejäänud vastajate rühmad marginaalsed.

RAHULOLUMUDEL

Noored vanuses 12–26 aastat hindasid kokku 17 küsimust noorteprojektide kohta. Neist 15 küsimust on jaotatud kolme teemaplokki: füüsiline keskkond, sotsiaalne keskkond ja tajutud tulemus või kasulikkus. Eraldi küsiti hinnangut üldise rahulolu ja soovitamise kohta.

Joonisel 80 on esitatud noorteprojektide hinnannute rahulolu mudel.¹⁰⁷ Kõige suuremat mõju avaldab noorteprojektidega üldise rahulolu kujunemisele sotsiaalne keskkond (mõju 2,1 punkti), mis hõlmab suhteid teiste osalejate ja juhtidega ning projekti juhtimist.

Joonis 80. Noorteprojektides osalenud noorte rahulolu põhjustajaid, rahulolu (CSI – Customer Satisfaction Index) ja rahulolu tagajärge kirjeldav mudel

¹⁰⁷ Mudelit selgitav täpsem kirjeldus asub metoodikapeatükis.

Alljärgnevas tabelis on antud üksikasjalik ülevaade rahuloluhinnangutest ja nende suhtelisest mõjust (tabel 12). Suurima suhtelise mõjuga on suhted teiste osalejate ja juhiga ning probleemide märkamine ja arvestamine. Tajutud tulemuse ja kasulikkuse puhul mõjutab rahulolu osalemise olulisus ning uute teadmiste või oskuste omandamine. Füüsilise keskkonna puhul on teistest aspektidest kaalukamad tegevusvahendid ja materjalid.

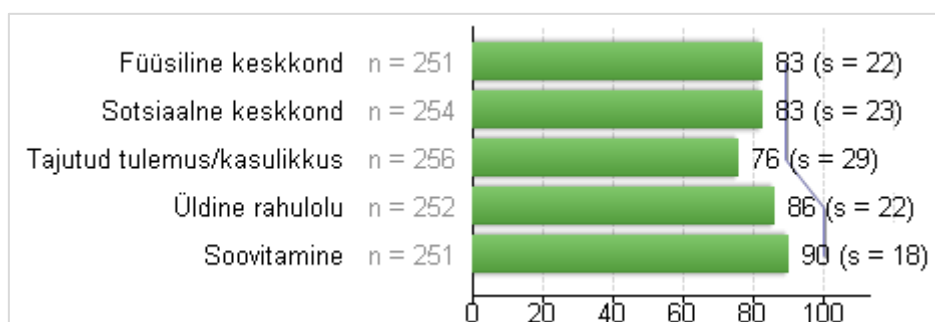
Seega mõjutab noorteprojektides osalevate noorte rahulolu neile sobiv seltskond ja juhendajad, tegevuse olulisus ning arenguvõimalus ja seda toetavad vahendid.

Tabel 12. Rahulolu mõjutavate küsimuste hinnangud ja suhtelised mõjud üldisele rahulolule

Tegur	Cronbachi kordaja	Väide	Hinnang	Suht mõju
Füüsiline keskkond	0,78	Kohalejõudmise mugavus/lihtsus	79	5,05%
		Tegevusvahendid ja materjalid	85	8,09%
		Toimumiskoha ruumid	84	6,34%
Sotsiaalne keskkond	0,86	Juhid arvestavad minu soovide ja arvamustega	77	9,81%
		Minu probleeme märgatakse, mind kuulatakse ära ja antakse nõu	79	11,50%
		Minu suhted teiste osalejatega on/olid head	87	12,37%
		Projektijuht teeb oma tööd hästi	88	7,16%
		Suhted juhiga on head	85	11,76%
Tajutud tulemus/kasulikkus	0,82	Olen leidnud osalejate seast uusi kaaslasi või sõpru	70	4,08%
		Olen midagi uut õppinud, teada saanud või uue oskuse omandanud	83	5,86%
		Olen saanud tegevusi/üritusi ise algatada või läbi viia	73	3,42%
		Olen saanud ürituste või tegevuste korraldamisel osaleda	80	3,94%
		Olen teinud juhtidele ettepanekuid	68	4,19%
		Osalemine on/oli minu jaoks oluline	80	6,41%
Soovitamine		Soovitaksin selles projektis osalemist teistele	90	–
Üldine rahulolu		Olen üldiselt rahul projektiga kus osalen/osalesin	86	–

HINNANGUD NOORTEPROJEKTIDELE

Küsitlusele vastanud **noored on selle noorteprojektiga, milles nad osalevad, üldiselt rahul**: keskmise hinnanguna tulemus on **86 punkti 100-st** (joonis 81)¹⁰⁸. Võrreldes eelmise uuringuga on hinnang noorteprojektidele tõusnud.¹⁰⁹ Joonisel on näidatud teemaplokkide küsimuste summeerimisel saadud rahuloluhinnangute keskmised väärtused. Joonisel ei kajastu need vastajad, kes valisid teemade hindamisel vastusevariandi „Ei oska vastata“.

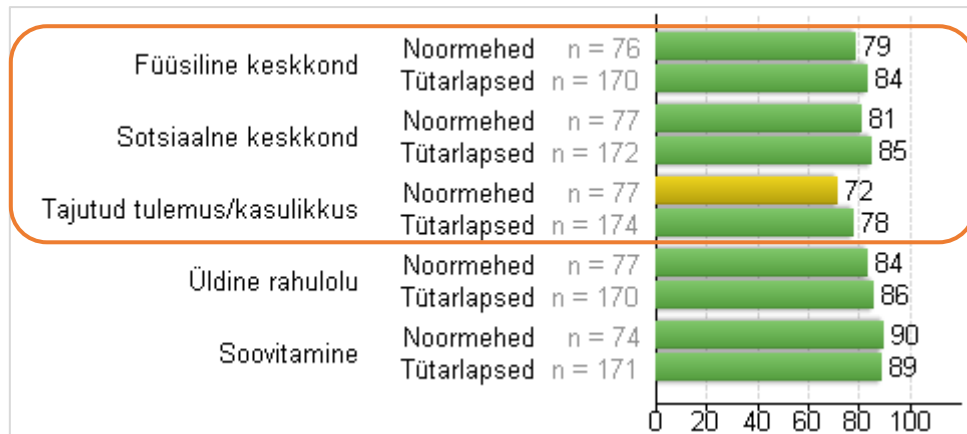

Joonis 81. Vastajate rahuloluhinnangute aritmeetilised keskmised noorteprojektide teemaplokkide alusel ning üldise rahulolu ja soovitamise hinnang

Noorteprojektides osalenud noormehed on läbivalt hinnanud tütarlastest madalamalt rahulolu kolme teemaplokkiga: füüsiline keskkond, sotsiaalne keskkond ning tajutud tulemus või kasulikkus (kõikidel juhtudel $p < 0,05$) (joonis 82). Piirkonna ja keele alusel olulisi erinevusi ei ilmnenud.

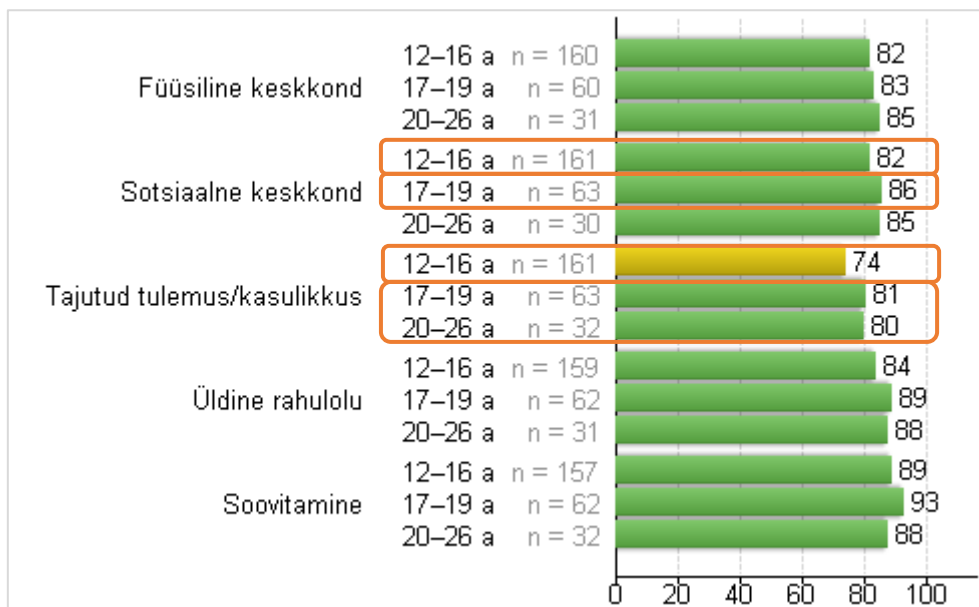
¹⁰⁸ Vt jooniste lugemise tõlgendust lk 11.

¹⁰⁹ 2017. aastal moodustasid „Väga rahul“ või „Pigem rahul“ vastanud kõikidest hindajatest 84% ning 2020. aastal 88%.

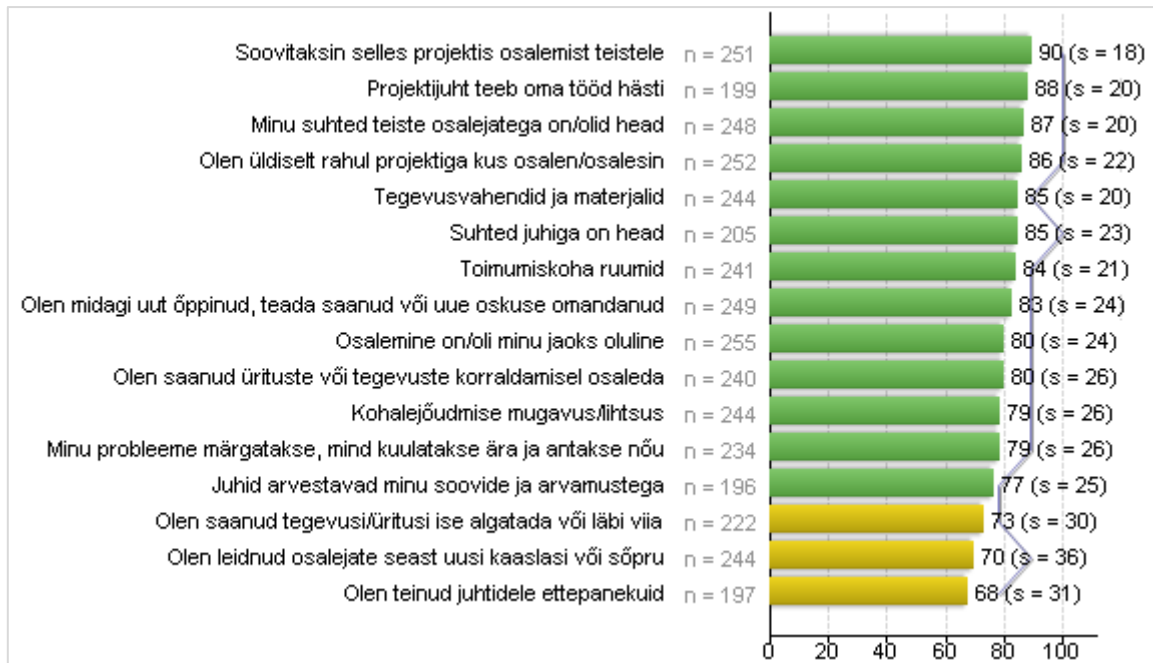
Joonis 82. Vastajate hinnangud noorteprojektidele soo alusel

Vanuserühmiti esineb statistiliselt oluline erinevus sotsiaalse keskkonna ning tajutud tulemuse või kasulikkuse teemade puhul (joonis 83). 12–16-aastased noored hindasid sotsiaalse keskkonna aspekte madalamalt kui 17–19-aastased, samuti hindasid 12–16-aastased teiste vanuserühmadega võrreldes madalamalt tajutud tulemuse ja kasulikkuse teemat (kõikidel juhtudel $p < 0,05$). Seda saab põhjendada asjaoluga, et noorteprojektid on põhiosas suunatud vanemale sihtrühmale, kes seetõttu tajuvad ilmselt ka nende kasutegurit paremini.

Joonis 83. Vastajate hinnangud noorteprojektidele vanuserühma alusel

Joonisel 84 on esitatud noorteprojektides osalenute rahuloluhinnangute jaotus küsimuste alusel. Kõige madalama hinnanguga (68 punkti) küsimust (ettepanekute esitamise kohta) on madalalt hinnanud 59 noort (22% kõikidest osalejatest). Selle põhjenduseks tõi 64% noortest asjaolu, et nad ei julgenud ettepanekuid teha, 17% tundis, et neid ei kuulataks või nende ettepanekuid ei peetaks oluliseks, ning „Muu“ (19%) vastuse seas ilmnis peamiselt, et noorel ei olnud põhjust ettepanekuid teha. Arvestades, et oma laadilt peaksid noorteprojektid tuginema just noorte ettepanekutele, on nende projektide potentsiaal noorsootöö eesmärke arvestades alakasutatud.

Joonis 84. Vastajate keskmised hinnangud noorteprojektide küsimuste alusel

Vastusena küsimusele „Kas midagi võiks selle noorteprojekti juures teisiti olla?“ tegid noored kaks ettepanekut: projektid võiksid olla mõeldud väiksema vanusevahega rühmadele või loodud vastavalt ülesandele.

[...] 16 a ja 25 a teevad erinevalt tööd ja on erineva teadmistepagasiga, seega grupi nõrgimast liikmest sõltus töö raskuse valik ja sellepärast ei saavutanud kõiki õpiväljundeid, mida lootsin. (Noor, küsitlus)

Veel leidsid noored, et juhendamine võiks olla professionaalsem ja spetsiifilistele teemadele keskendudes võiks kaasata rohkem selle ala spetsialiste, korraldus võiks olla parem ning projektides võiks olla rohkem praktilist osa.

Rahuloluhinnangute põhipunktid on järgmised.

- Noorte keskmine rahulolu noorteprojektidega on suur: 86 punkti 100-st.
- Teemaplokkidest hinnati kõige madalamalt plokki „Tajutud tulemus või kasulikkus“, mille küsimused olid seotud uute teadmiste, ürituste korralduse, ettepanekute tegemise ja uute sõprade leidmisega.
- Kõigile teemaplokkidele andsid noormehed madalama hinnangu kui tütarlapsed.
- Vanuserühmade hinnangute erinevus on statistiliselt oluline sotsiaalse keskkonna ning tajutud tulemuse või kasulikkuse puhul. 12–16-aastaste noorte hinnangud on mõlemal juhul ülejäänud vanuserühmade omadest madalamad.

Teema lõpetuseks paluti vastajatel nimetada üks sõna, mis neil seostub noorteprojektidega. Joonisel 85 on kujutatud vabavastustes esinenud sõnade sageduse alusel loodud sõnapilv. Läbivad teemad on ümbritsevad inimesed (*sõber* (12 korda), *noor* (9), *seltskond* (4)), eneseareng ja uue õppimine (*kogemus* (9), *uus* (9), *areng* (4), *hariv* (4)) ja projektis osalemisega kaasnenud emotsioonid (*huvitav* (10), *põnev* (9), *lõbus* (5)).

NOORSOOTÖÖ TEGEVUSTES MITTEOSALEMINE

Alapeatükis antakse ülevaade nii noorsootöö tegevustes osalenud kui ka mitteosalenud noorte taustast ning põhjustest, miks osa noori ei osale huvikoolide ja -ringide ning noortekeskuste töös.

Noorsootöös osalemise peatükis on joonisel 9 esitatud vastajate osalemine ja eri tegevustes osalemise soov. Kõige rohkem on küsitlusele vastanute seas neid, kes 2020. aastal osalesid huvitegevuses (63%), sellele järgnevad huvikoolis (38%), noortekeskuses (31%) ja noortelaagris (26%) osalemine. Kõige sagedamini vastasid noored, et nad ei osale selle tegevuses, aga tahaksid osaleda, noortelaagri, huvikooli ja noortemaleva kohta ning kõige harvem osalus- või esinduskogu kohta. Kõige rohkem märkisid noored, et nad ei osale ega tahagi seda teha, noorteühingu või -ühenduste, osalus- või esinduskogu ning noortekeskuse kohta, kõige vähem huvitegevuse kohta.

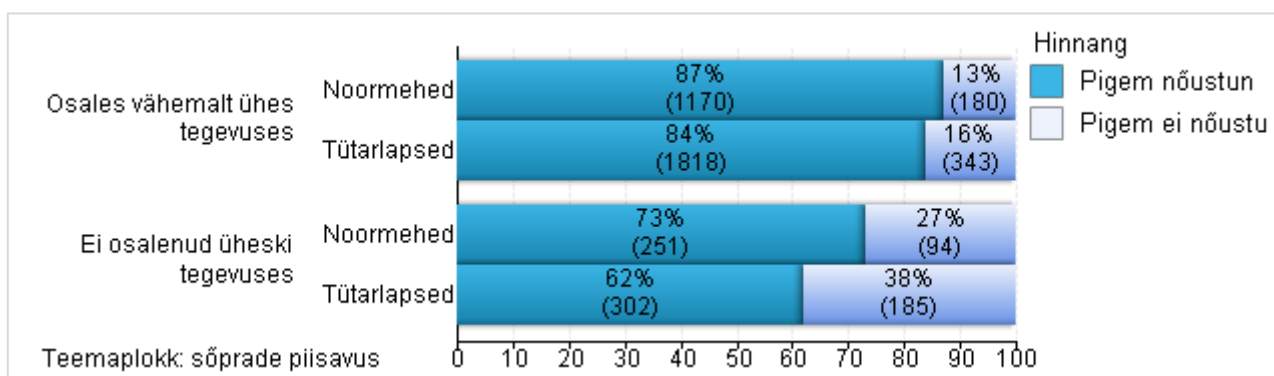
Seega on selgelt kõige populaarsem noorsootöö tegevus huvitegevus. Suuremad käärid noorsootöö tegevuse kättesaadavuses on noortemaleva, noorteprojekti ja noortelaagri puhul. Iga noortemalevas ja -projekti osalenud noore kohta tuleb vähemalt kaks korda rohkem neid noori, kes tahaksid selles tegevuses osaleda, aga ei ole seda saanud teha. Iga noortelaagris osaleja kohta on sama palju neid, kes sooviksid osaleda.

Tabelis 4 on esitatud tegevustes osalemise kulutused. Kui enamiku tegevuste kohta on rohkem kui pooled noored vastanud, et neis tegevustes osalemisega ei kaasne neile kulutusi, siis paistab silma see, et huvikoolis, huvitegevuses ja noortelaagrites osalemine nõuab suuremaid kulutusi. Kõige kulukam on noorte jaoks osaleda noortelaagris. See tähendab, et nendes tegevustes osalemine võib jääda noore (tema pere) majanduslike võimaluste taha.

Kokku vastas küsitlusele 3713 noort, kes on osalenud vähemalt ühes noorsootöö tegevuses, ning 943 noort, kes ei olnud üheski tegevuses osalenud. Järgnevalt on neid kahte rühma võrreldud taustatunnuste ja võimalikku ilmajäetust peegeldavatele küsimustele antud vastuste alusel.

Soo alusel ei olnud vastajate seas üldiselt suuri erinevusi, kui välja arvata noore hinnang sõprade piisavusele (joonis 86). Tegevustes mitteosalenud vastajate seas on suurem osakaal neid, kellel pole enda arvates piisavalt sõpru. Nemad valisid kümnepunktskaalal vastuse 1...5, kus 1 tähistas seda, et vastaja ei ole üldse nõus, ja 10 seda, et ta on täiesti nõus väitega, et sõpru on piisavalt.

Ulatuslikud erinevused on ka noormeeste ja tütarlaste vahel. Tegevustes osalenute seas ei olnud sooliselt suurt erinevust, kuid mitteosalenud tütarlaste seas on võrreldes noormeestega tunduvalt rohkem neid, kel pole enda hinnangul piisavalt sõpru.

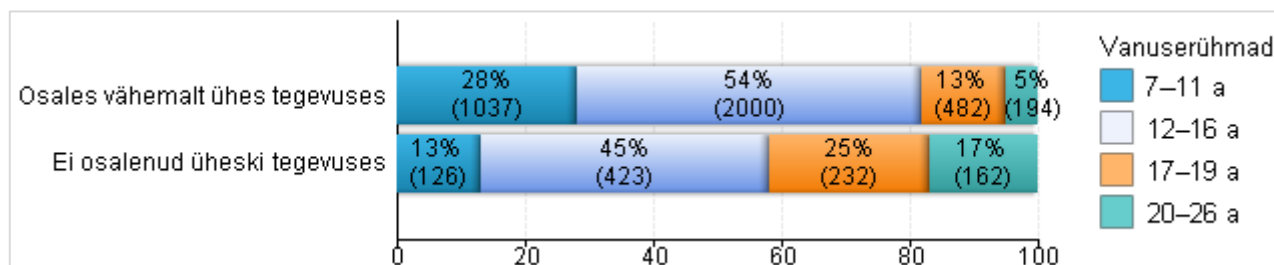

Joonis 86. Noorsootöö tegevustes osalejate ja mitteosalejate hinnang sellele, kas neil on piisavalt sõpru (1–5 „Pigem ei nõustu“, 6–10 „Pigem nõustun“) soo alusel

Vanuserühmadest on tegevustesse rohkem kaasatud nooremad vastajad, st kuni 11-aastased (joonis 87). Mitteosalejate seas oli neid ainult 13%, ent osalejate seas 28%. Vähemalt 17-aastaste osakaal on juba selgelt suurem nende vastanute seas, kes ei ole viimase aasta jooksul osalenud üheski noorsootöö tegevuses. Selle järgi võib väita, et nooremad on tegevustesse paremini kaasatud. Fookusrühmaintervjudele toetudes põhjendab seda nii vanema vanuserühma suur koolikoormus, noorsootöö tegevuste suunatus noorematele kui ka vanemale vanuserühmale mõeldud tegevuste vähesus.

Mõnes noortekeskuses kindlasti on väga-väga palju tegevust ja mõnes võib-olla väga mitte, aga inimestele lihtsalt ei paku huvi need tegevused, või [nad] lihtsalt ei tunne, et meil [vanematel noortel] oleks vaja seda, ei pea vajalikuks sinna minna. (Noored, fookusrühmaintervjuu)

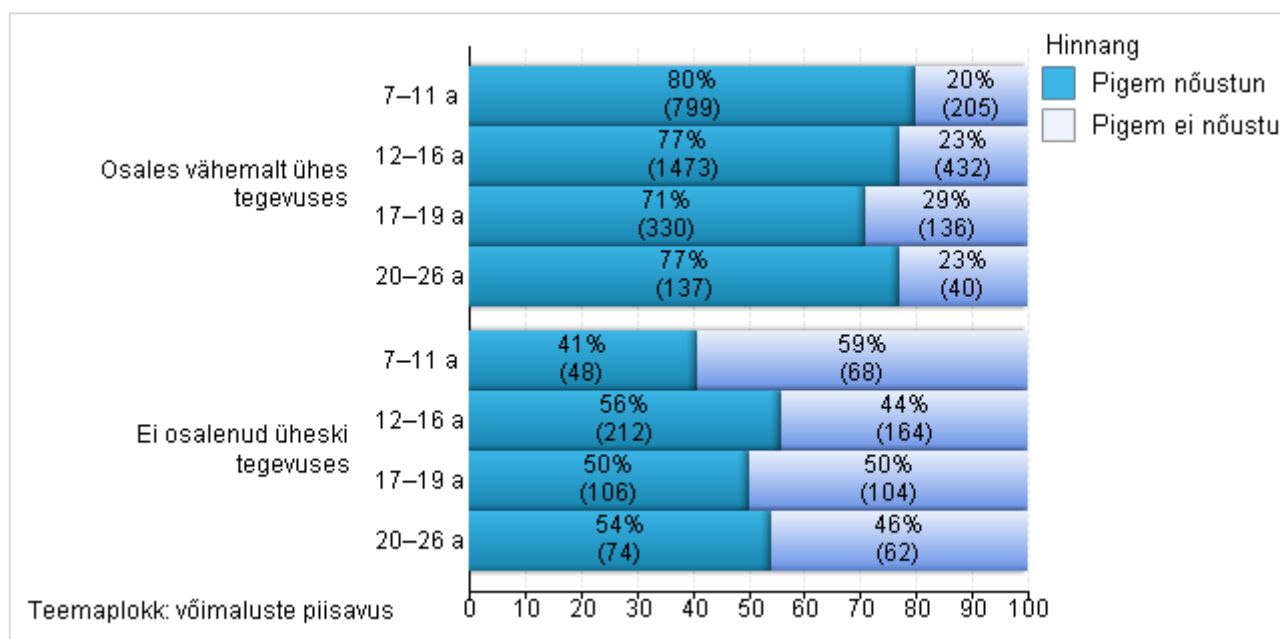
Jah, ma arvan küll, eriti suvel, sõbrad [vanemas eas noored] ise võtavad ennast kokku ja lähevad näiteks palli mängima või rattaga sõitma. [...] ja neil ei ole neid inimesi nende kõrval, kellega nad läbi ei saa. Nad ise loovad neid tegevusi, mis nad ise tahavad teha. (Noored, fookusrühmaintervjuu)

Joonis 87. Noorsootöö tegevustes osalejate ja mitteosalejate jaotumine vanuserühma alusel

Tegevustes mitteosalenute seas varieeruvad vanuserühmiti ka hinnangud võimaluste piisavusele (joonis 88). Üldiselt moodustavad tegevustes mitteosalenud vastajate seas suurema osakaalu need, kelle arvates ei ole neil piisavalt vaba aja veetmise võimalusi. Nad valisid kümnepalliskaalal hinnangu 1...5, kus 1 tähistas seda, et vastaja ei ole üldse nõus, ja 10 seda, et ta on täiesti nõus väitega, et tema kodukohas on vaba aja veetmiseks piisavalt huvipakkuvaid võimalusi.

Lisaks on just noorimas vanuserühmas (kuni 11-aastased) proportsionaalselt kõige rohkem neid, kes ei ole enda vaba aja veetmise võimalustega rahul. Seega võib nende puhul arvata, et nad on tegevustes osalemisel rohkem piiratud olemasolevate võimalustega.

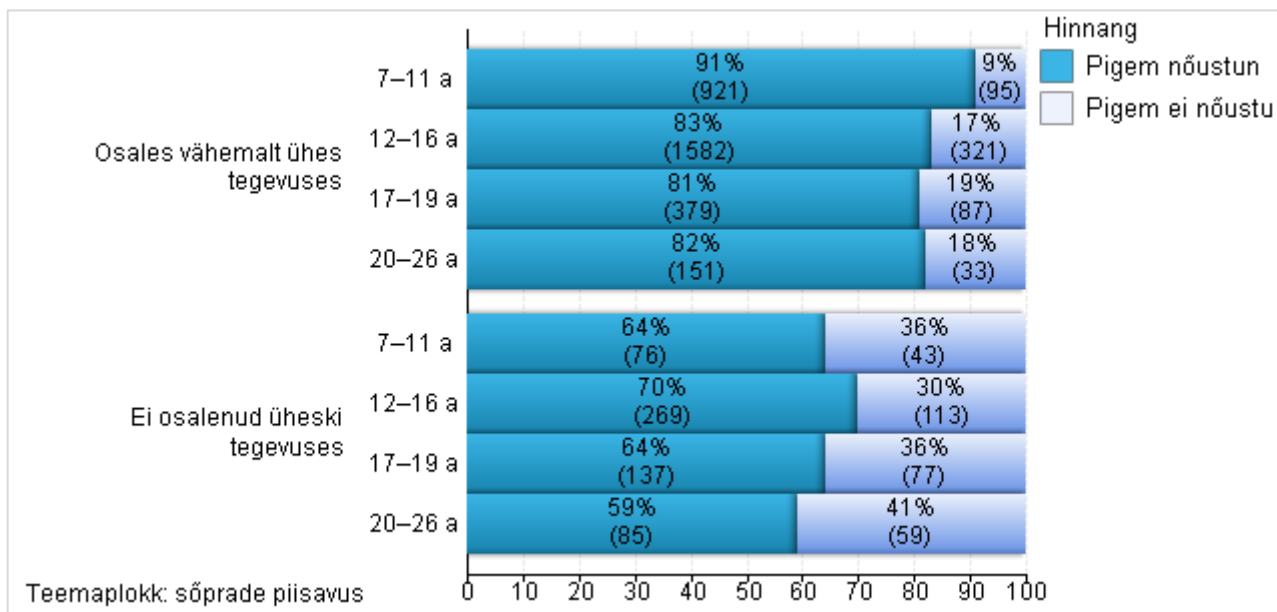

Joonis 88. Noorsootöö tegevustes osalejate ja mitteosalejate hinnang sellele, kas nende kodukohas on piisavalt huvipakkuvaid võimalusi vaba aja veetmiseks (1–5 „Pigem ei nõustu“, 6–10 „Pigem nõustun“) vanuserühma alusel

Eri vanuses noorte hinnangud sõprade piisavusele lahknesid sõltuvalt sellest, kas vastaja osales mõnes noorsootöö tegevuses või mitte (joonis 89). Kõige rohkem varieerusid hinnangud noorimas vanuserühmas, kus osalejatest nõustus 91% neist, kes osalesid vähemalt ühes tegevuses, ja 64% mitteosalejatest nõustus väitega, et neil on piisavalt sõpru.

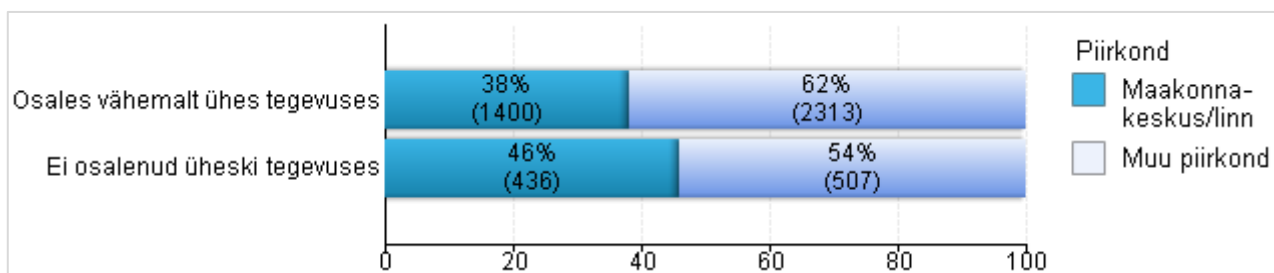
Kuna sõprade olemasolu mõjutab tegevustes osalemist, aga ühtlasi leiavad noored tegevustes osalemise käigus endale uusi sõpru, siis võiks kindlasti soodustada noorte (esmajoones kuni 11-aastaste) osalemist

noorsootöö tegevustes ka siis, kui nende sõbrad seal veel ei osale, samuti nende suhtlemist teiste tegevustes osalejatega.

Joonis 89. Noorsootöö tegevustes osalejate ja mitteosalejate hinnang sellele, kas neil on piisavalt sõpru (1–5 „Pigem ei nõustu“, 6–10 „Pigem nõustun“) vanuserühma alusel

Osalemist võib piirata ka tegevuste toimumiskoha kaugus ja kohapealsete valikute nappus. Mitteosalenud vastajate seas on väljaspool maakonnakeskusi ja linnu elavate noorte osakaal suurem (joonis 90), mis võib tähendada, et nende jaoks on juurdepääs tegevustele raskendatud.

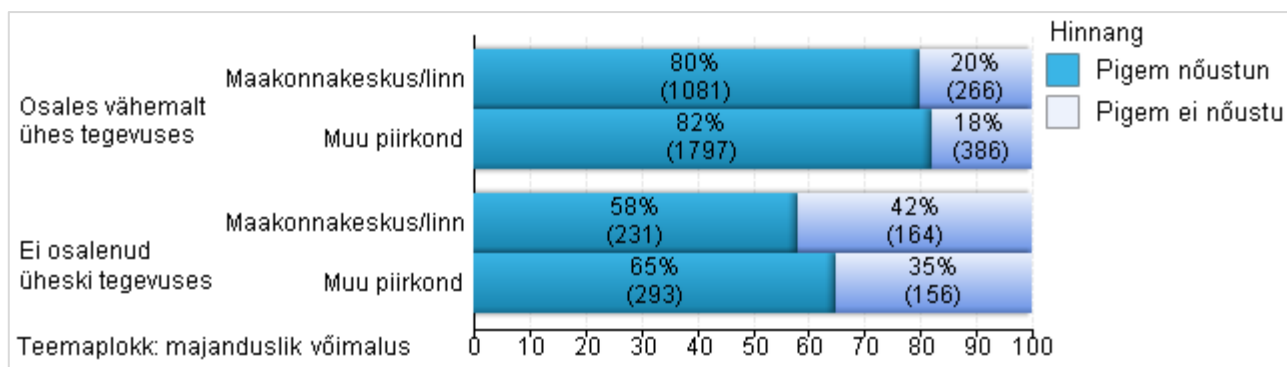

Joonis 90. Noorsootöö tegevustes osalejate ja mitteosalejate jaotumine elukohaasula suuruse alusel

Elukohaasula suurusega seoses kerkib esile veel mitu aspekti.

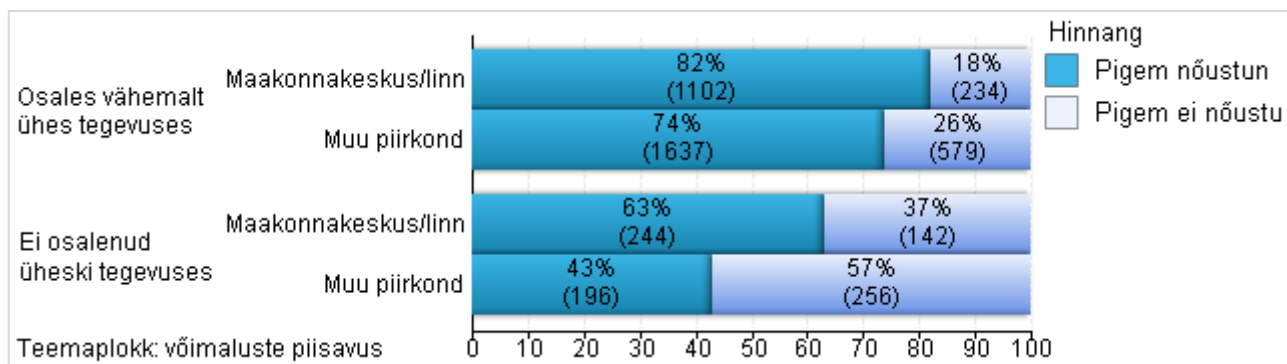
Nimelt on tegevustes mitteosalenud vastajate seas ülekaalus need, kelle arvates pole neil või nende perel piisavalt majanduslikke võimalusi kõikides tegevustes osaleda. Nad valisid kümnepunktskaalal vastuse 1...5, kus 1 tähistas seda, et vastaja ei ole üldse nõus, ja 10 seda, et ta on täiesti nõus väitega, et neil on majanduslikult võimalik osaleda kõigis huvipakkuvates noorsootöö tegevustes. Seejuures on näha, et maakonnakeskuses või linnas elavate mitteosalenute seas on rohkem noori, kelle majanduslikud võimalused on piiratud (joonis 91).

Kuna Statistikaameti andmete järgi on keskmine sissetulek linnalistes asulates kõrgem, võib see tulemus tähendada, et seal pakutavad noorsootöö tegevused on kallimad ja mitmekesisemad (nt on rohkem huvikoole) ja/või sagedamini jääb noore osalus piiratud majanduslike võimaluste taha.

Joonis 91. Noorsootöö tegevustes osalejate ja mitteosalejate hinnang sellele, kas neil / nende perel on majanduslikult võimalik kõikides huvipakkuvates tegevustes osaleda (1–5 „Pigem ei nõustu“, 6–10 „Pigem nõustun“) asula suuruse alusel

Vaadates tegevustes mitteosalenud vastajate jaotust selle järgi, kas nende kodukohas on vaba aja veetmiseks piisavalt huvipakkuvaid võimalusi, on olukord aga majanduslikele võimalustele vastupidine. Selgub, et väikeses asulas elavate tegevustes mitteosalejate hulgas on neid, kes ei arva, et neil on piisavalt vaba aja veetmise võimalusi, tunduvalt rohkem (joonis 92). Üks võimalik seletus sellele on asjaolu, et väiksemates asulates ei ole piisavalt huvipakkuvaid tegevusi, kuid suuremates asulates võivad neis tegevustes osalemist piirata majanduslikud võimalused.

Joonis 92. Noorsootöö tegevustes osalejate ja mitteosalejate hinnang sellele, kas nende kodukohas on piisavalt huvipakkuvaid võimalusi vaba aja veetmiseks (1–5 „Pigem ei nõustu“, 6–10 „Pigem nõustun“) asula suuruse alusel

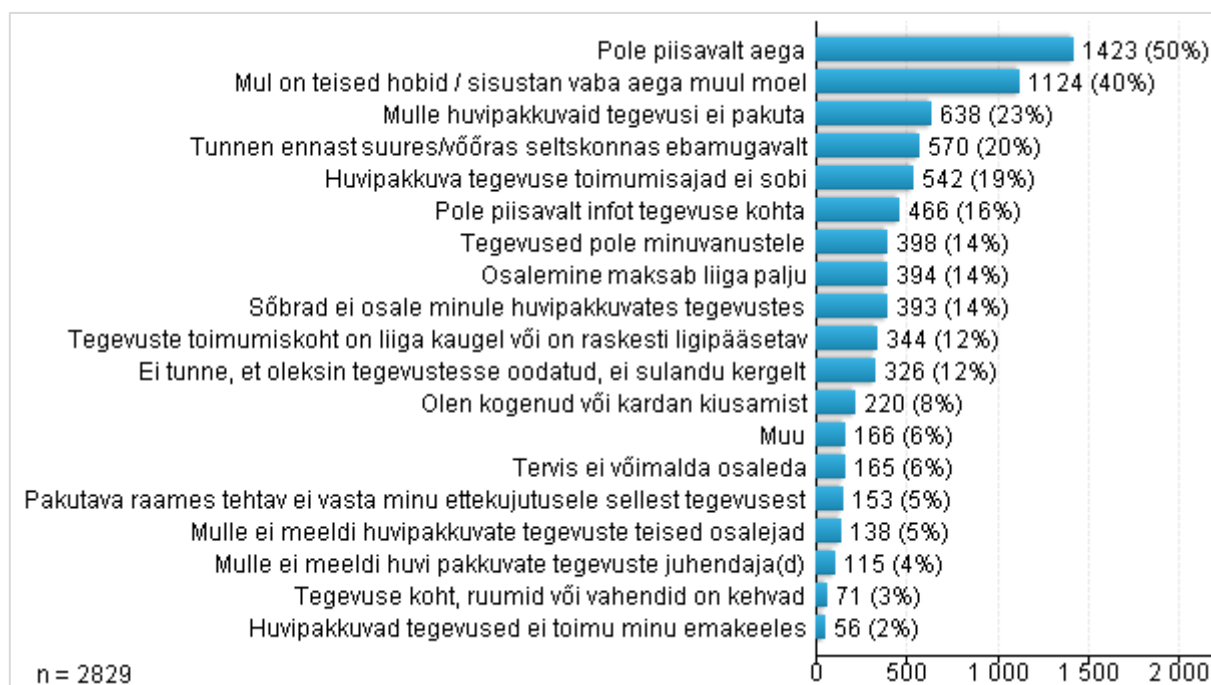
MITTEOSALEMISE PÕHJUSED

Järgnevalt on analüüsitud seda, millistel põhjustel ei osale noored huvihariduses või -tegevuses. Mitteosalemise põhjuseid küsiti nii neilt noortelt, kes vastasid, et nad ei osale huvihariduses või -tegevuses ja ei tahagi osaleda, kui ka neilt, kes ütlesid, et nad ei osale, aga tahaksid seda teha. Vastaja sai märkida kõik endale sobivad põhjused.

Huvihariduses ja -tegevuses mitteosalemise levinuimad põhjused on ajapuudus, muud hovid või huvipakkuvate tegevuste puudumine (joonis 93). Samad põhjused toodi välja ka 2017. aasta uuringus. See tähendab, et paljud noored sisustavad oma aega teisiti kui huvihariduse või -tegevusega. Olgugi et tegu pole suurte osakaaludega, on põhjuste pingereas juba neljandal kohal enda suures seltskonnas ebamugavalt tundmine (20%) ja 14% noori valis ühe põhjusena osalemise liigse kalliduse.

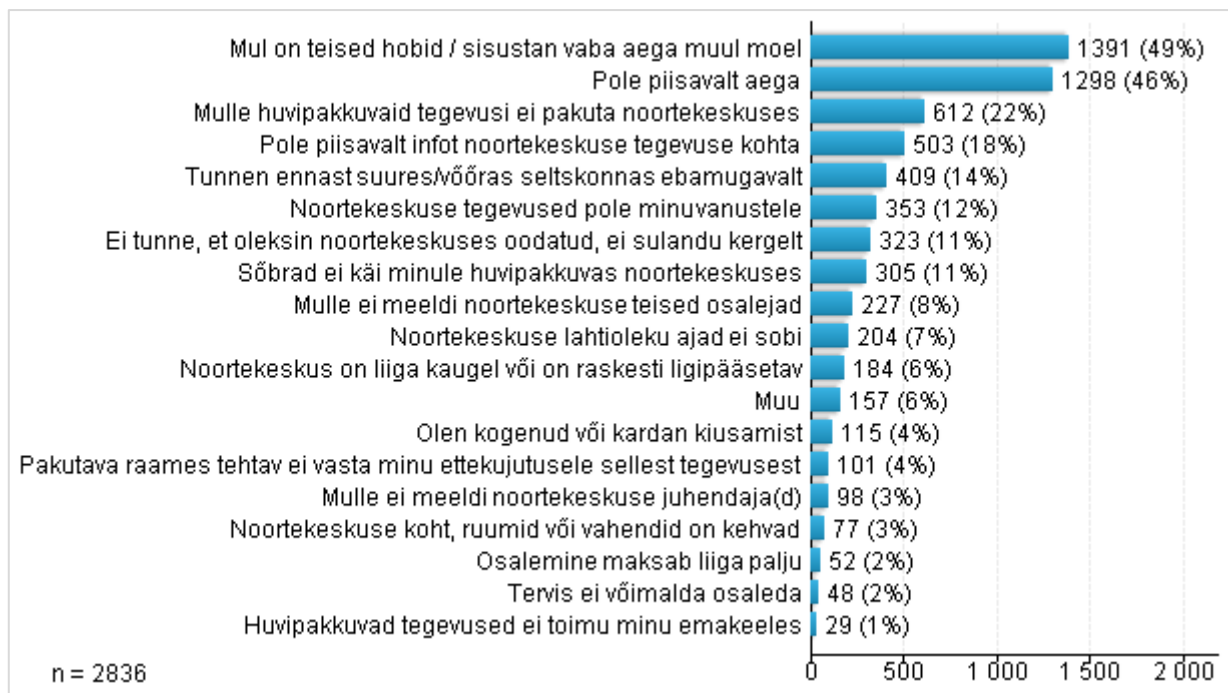
Rõõmustavana saab esile tuua asjaolu, et väga paljud noored ei jää huviharidusest ja -tegevusest eemale keele ega füüsilise keskkonna, samuti mitte enda tervise, juhendaja ega teiste osalejate tõttu.

Hirmu võimaliku kiusamise ees mainis olenevalt tegevusest 8% või 4% noortest. Seda tahku tasub tegevuste puhul senisest rohkem tähele panna, sest ülejäänud tegevustes mitteosalemise põhjused on enda võõras seltskonnas ebamugavalt tundmine, see, et sõbrad ei osale noorele huvipakkuvates tegevustes, seltskonda raskelt sulandumine ja noore hinnang, et ta ei meeldi teistele osalejatele.

Joonis 93. Huvihariduses ja -tegevustes mitteosalemise põhjused (küsimus „Miks sa ei käi või pole sel aastal käinud huvikoolis või osalenud huvitegevustes?“)

Mitteosalemise põhjuseid küsiti ka avatud noorsootöö kohta. Kolm kõige sagedamini valitud põhjust on samad mis huvihariduse ja -tegevuse puhul (joonis 94). Küllalt paljud noored (18%) valisid põhjuseks selle, et neil puudub piisav info. 2017. aastal valis infopuuduse mitteosalemise põhjuseks 22% noortest, seega on teadlikkus avatud noorsootöö kohta veidi tõusnud. Võrreldes huvihariduses ja -tegevuses mitteosalemisega nimetati harvem osalemise kallidust, sest valdav osa avatud noorsootöö tegevustest on osalejatele tasuta.

Joonis 94. Avatud noorsootöös mitteosalemise põhjused (küsimus „Miks sa ei käi või pole sel aastal käinud noortekeskuses?“)

Kui mitteosalemise teema tõstatati fookusrühmaintervjuudes, kirjeldas üks vastaja, et probleemiks võib olla ka vajaliku toetuse puudumine ja inspireerimine, mistõttu tekib sageli isegi huvi korral olukord, et noor ei hakka tegevuses osalema.

Hästi palju on asi selles, et viskad mingi mõtte õhku ja siis tuleb vastuseks, et ah, ma ei ole selle peale mõelnud, et ei teadnud nagu sellest ideest. Seda konkreetset informatsiooni [tegevuste kohta] leiab alati, aga just see, et see noor tuleks selle mõtte peale, et tahaks projekti kirjutada või läbi viia – just see on probleemi koht, ma arvan. (Noorsootötaja, fookusrühmaintervjuu)

Kui vaadata, millised mitteosalemise põhjused on milliste noorte jaoks olulisimad¹¹⁰, võib esiteks järeldada, et **tütarlapsed nimetasid rohkem põhjuseid** kui noormehed. Tütarlapsed valisid huvihariduses või -ringides mitteosalemise põhjuseks asjaolud, et nad **kardavad kiusamist ja kahtlevad enda sulandumises rühma ning arvavad, et suur/võõras seltskond põhjustab neis ebamugavust**. Veel lisasid tütarlapsed, et tegevused ei ole nende vanusele, tegevuskoht asub liiga kaugel või osalemine maksab liiga palju. Ka noortekeskuses mittekäimise põhjusena valisid tütarlapsed sagedamini selle, et nad ei sulandu või tunnevad suures/võõras seltskonnas ebamugavust ning tegevus ei ole mõeldud nende vanusele, aga ka selle, et nende sõbrad ei osale samas tegevuses.

Teiseks tuleb küllalt selgelt välja, et **paljud põhjused on seotud noorte eaga**, sh eelkõige muutuvad need põhjused olulisemaks (vara)teismeeas ja seejärel säilitavad olulisuse või vähendavad seda järk-järgult, olenevalt põhjusest. Nii märkisid näiteks 11-aastased ja vanemad märkimisväärselt sagedamini nii huvihariduses ja -tegevuses kui ka noortekeskuses mitteosalemise põhjusena selle, et seal ei pakuta neile huvipakkuvaid tegevusi ja nad sisustavad oma vaba aega teisiti. Näiteks kirjeldas seda üks fookusrühma-intervjuus osalenud 15–16-aastane noor, kes arvas, et ajaveetmisvõimalused on noortekeskustes küll olemas (nt mängulaud, vahendid), kuid otseselt vanemaealistele noortele seal tegevusi ei pakuta.

Kuna noortekeskused on rohkem põhikooliealistele suunatud ja ma ise kohalikus noortekeskuses seda tunnen, siis jah, noortekeskus mind ei tõmba ja ma pigem ajan ise oma asja. (Noor, fookusrühmaintervjuu)

Noortekeskustes mittekäimise põhjusena nimetasid huvipakkuvate tegevuste puudust mõnevõrra rohkem ka vastajad alates 14–15-aastastest. Samuti olid sulandumise ja suure/võõra seltskonnaga seotud põhjused levinumad alates 11-aastasest, seejuures vähenes põhjuse nimetamine pärast gümnaasiumiea lõppu (huvihariduse ja -tegevuse puhul).

¹¹⁰ Järgnevalt on nimetatud ainult statistiliselt olulised erinevused.

Kiusamishirm ei varieeru vanuse alusel oluliselt, kuid väheneb mõnevõrra pärast gümnaasiumiiga. 6–7-aastased ja vanemad kui 18-aastased märkisid sagedamini, et nende vanustele ei pakuta tegevusi.

Samamoodi pidasid sõprade rolli tegevuse valikul kõigis tegevustes mitteosalemise põhjusena tähtsamaks vastajad alates 11. eluaastast ja põhjuse mõju väheneb pärast gümnaasiumiiga.

Kõrge hinna märkisid mitteosalemise põhjusena eelkõige vähemalt 15-aastased ja gümnaasiumieast väljas noored. Nooremad (7–11-aastased) arvasid sagedamini, et noortekeskus asub seal käimiseks liiga kaugel. Kui ajapuuduse kui huvikoolis ja -ringis mittekäimise põhjuse mõju suureneb koos vanusega, siis noortekeskuses mittekäimise põhjusena valisid sama vastuse eelkõige 12–16-aastased.

Mitteosalemise põhjused eristuvad vastamise keele järgi vähe. Küsitlusele eesti keeles vastanud valisid sagedamini vastuse, et ei huvihariduses, -tegevuses ega ka noortekeskustes ei pakuta neile huvipakkuvaid tegevusi. Noortekeskuste puhul nimetati tihedamini ka asjaolu, et sealsed tegevused ei ole mõeldud vastaja vanusele. Küsitlusele eesti keeles vastanud valisid eelkõige vastusevariandi, et huvikool või -ring asub liiga kaugel, ning vene keeles vastanud mainisid noortekeskuses mittekäimise põhjusena veidi sagedamini seda, et nad tunnevad ennast suures/võõras seltskonnas ebamugavalt. Oodatavalt valisid vene keeles vastanud rohkem põhjusena ka selle, et tegevused ei toimu nende emakeeles, kuid see on põhjuste pingereas tagasihoidlikul kohal.

Suuri erinevusi ei ole ka noore elukohaks oleva asula suuruse alusel. Siiski märkisid huvikoolis või -ringis ning noortekeskustes mittekäimise põhjusena selle liigse kauguse (nagu ka 2017. a uuringus) esmajoonel väiksemate asulate noored ning huvikooli või -ringi kallidust nimetasid maakonnakeskustes elavad noored. Huvitav on asjaolu, et selline mitteosalemise põhjus nagu teisiti aja sisustamine ei sõltu elukohaasula suurusest, kuigi eespool esitatud tulemuste põhjal võiks arvata, et väiksemas asulas on vähem vaba aja veetmise võimalusi.

Oma pere rahalisi võimalusi piiratumaks hinnanud vastajad (küsimus „Kas sul/perel on piisavalt raha, et saaksid kõigis huvipakkuvates tegevustes osaleda?“) valisid huvikoolis või -ringis mittekäimise põhjusena sagedamini selle, et seal ei ole huvipakkuvaid tegevusi ja osalemine on liiga kallis. Seega võib järeldada, et **perekonna kehvem rahaline olukord ahendab ligipääsu huvipakkuvatele tegevustele.**

Noortekeskuste tegevustes mitteosalemise põhjusena nimetasid võimalikku kiusamist ennekõike need noored, kes nõustusid vähem sellega, et neil on majanduslikult võimalik osaleda kõigis huvipakkuvates tegevustes. See võib viidata majandusliku olukorra ja kiusamise seosele, vähemalt noorte enda tajutuna.

Sõprade olemasolu on seotud mitmes noorsootöö tegevuses osalemise ja mitteosalemise põhjusega. Need noored, kel on enda hinnangul piisavalt sõpru, on julgemad ja rahulolevamad. Nii valisid oma sõprade arvu piisavaks pidanud vastajad huvikoolis ja -ringis mittekäimise põhjusena harvem selle, et neile ei pakuta seal huvipakkuvaid tegevusi. Väga selgelt ilmneb aga asjaolu, et need noored, **kellel on piisavalt sõpru, märkisid harvem põhjusteks kiusamishirmu, sulandumisprobleemi ja suure/võõra seltskonna ebamugavuse** (viimane on oluline ainult huvihariduse või -tegevuse puhul).

Seejuures nimetas ligikaudu 30% neist, kes ei nõustunud üldse väitega, et neil on piisavalt sõpru, ühe huvikoolis või -ringis mittekäimise põhjusena kiusamishirmu (noortekeskuste puhul on sama näitaja 14%). Ka siin ei pruugi noorsootöö ja sõprade piisavus olla põhjuslikult seotud, kuid seos viitab väga otseselt asjaolule, et sõprade olemasolu on seotud sotsiaalse kaasatuse ja tõrjutusega, sh sulandumise ja kiusamisega.

Ena või põhihooldaja haridustase on seotud mitme mitteosalemise põhjusega. **Kõrgema haridustasemega vanemate või hooldajate lapsed sisustavad oma aega sagedamini teistmoodi:** nad valisid teistest sagedamini vastuse, et sisustavad oma aega teisiti / neil on teised hovid nii huvikoolis või -ringis kui ka noortekeskustes mitteosalemise puhul. Huvikoolis või -ringis mittekäimise põhjusena nimetasid kõrgema haridustasemega vanemate lapsed harvem kartust viibida suures/võõras seltskonnas ning noortekeskuses mittekäimise põhjusena sagedamini ajapuudust (kuigi see on statistilise olulisuse piirimal).

2017. aasta uuringus ei küsitud noortelt nende vanema(te) haridustaseme kohta, küll aga uuriti lapsevanemate rahulolu noorsootöö tegevustega. Selgus, et kõrgema haridustasemega vanemad olid nendega mõnevõrra rohkem rahul.

Üks asjaolu, mis seletaks 2020. aasta uuringu leide, on see, et kõrgema haridustasemega lapsevanemad veedavad oma lapsega¹¹¹ keskmiselt rohkem aega (see võib sisaldada ka huvitegevust), mistõttu võib lapsel jääda muudes tegevustes osalemiseks vähem aega. Võimalik on ka see, et kuna kõrgema haridustasemega kaasnevad tihti paremad sotsiaal-majanduslikud võimalused, on nende vanemate lastel vähem muid (väliseid) takistusi. 2017. aasta uuringust ilmnenu lapsevanemate suuremat rahulolu noorsootöö tegevustega võiks aga selgitada näiteks see, et need vanemad valivad oma lapse noorsootöö tegevusi teadlikumalt.

2017. aasta uuringus küsiti vanema vanuserühma (12/13-aastased ja vanemad) noortelt, kes ei osalenud huvihariduses või -tegevuses, ka mitteosalemise põhjuste kohta. Alla 12-aastastelt noortelt ja noortekeskustes osalejatelt seda ei küsitud ning huvikoolide ja -tegevuse kohta küsiti eraldi, mistõttu ei ole tulemused üks ühele võrreldavad. Tookord valis huvikoolides mitteosalemise põhjusena 15% noori selle, et tegevuste toimumise koht asus liiga kaugel või oli halvasti ligipääsetav, ja 12% selle, et tegevus oli liiga kallis (huvitegevuse puhul olid vastavad osakaalud täpselt poole väiksemad).

2020. aastal valiti neid põhjuseid harvem. Nii märgiti 2020. aasta pingereaga võrreldes 2017. aastal põhjusena rohkem seda, et noorel polnud huvihariduse või -tegevuse kohta piisavalt infot: 31% nimetas seda ühe huvikoolis mitteosalemise põhjusena ja 23% huvitegevuse kohta. 2020. aastal mainis sama asjaolu huvikoolis ja -tegevuses mitteosalemise põhjusena 6% noortest.

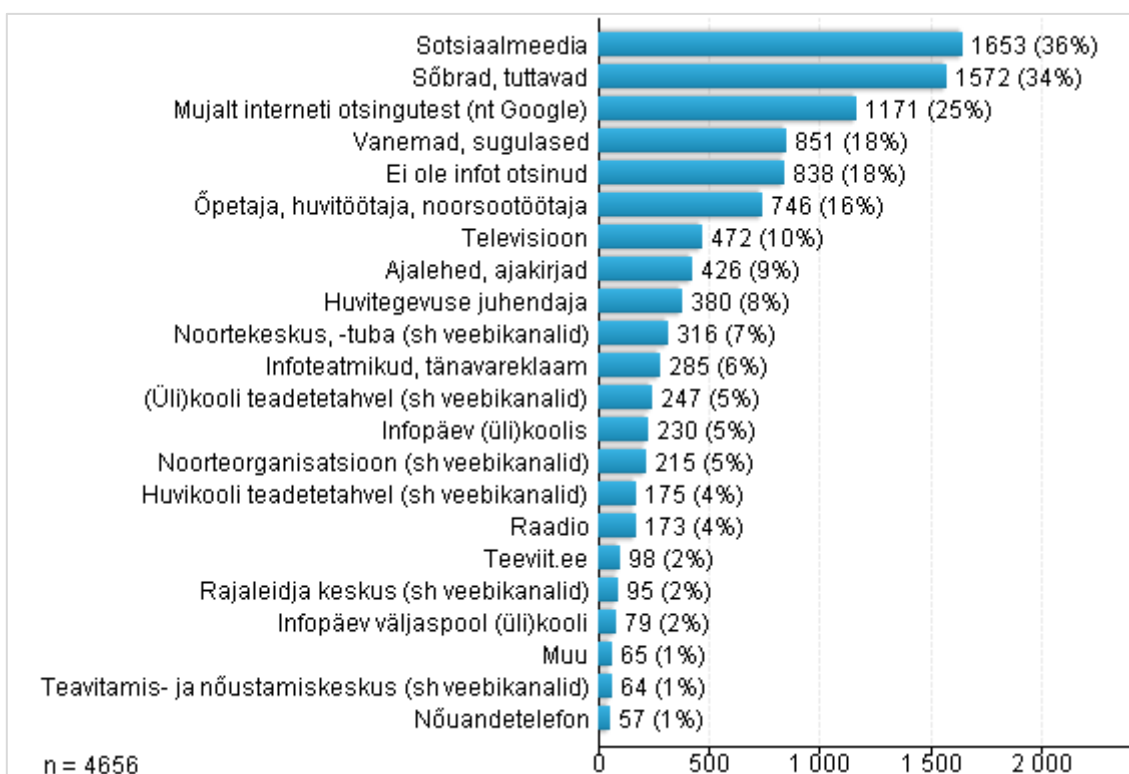
¹¹¹ Guryan, J., Hurst, E., Kearney, M. (2008). Parental Education and Parental Time with Children. *Journal of Economic Perspectives* 22(3): 23–46.

NOORTEINFO

Noorteinfo on spetsiaalselt noortele suunatud info, mis pakub neile teavet näiteks vaba aja veetmise võimaluste, ühiskonnaelus kaasaráärmise, karjääri- ja elukutseotsuste kohta või aitab neil saada infot selle kohta, kuidas paremini õppida, aega juhtida ja igapäevaseid suhteid luua. Põhjaliku ülevaate noorteinfost, sellega seotud teoreetilistest lähtekohtadest ja suunistest noorteinfotööks annab „Noorteinfo käsiraamat“.¹¹²

Üldist noorteinfot jagavad kõik noorsootöö tegevuste elluviijad. Peale selle on noortele mõeldud riiklik noorteinfoportaal Teeviit.ee, kuhu on koondatud teave õppimise, töö ja karjääri, noorsootöö võimaluste, suhete ja turvalisuse, tervise, ühiskonna ning kodanikuks olemisega seotud teemade kohta.¹¹³

Joonisel 95 on esitatud peamised infoallikad, kust noored otsivad noorsootöö tegevuste kohta infot. Kõige levinumad allikad on sotsiaalmeedia (36%), sõbrad ja tuttavad (34%) ning internetiotsing (25%). Infoallikate järjestus ei sõltu olulisel määral vanusest, soost, keelest ega piirkonnast.

Joonis 95. Peamised noorteinfo allikad

Lisaks üldisele küsimusele, mille sisu oli noorsootöö tegevuse kohta info otsimine, küsiti infoleviku kohta ka iga noorsootöö tegevuse juures: noortel paluti märkida kõik sobivad variandid, kust nad on saanud valitud tegevuse kohta infot.

Kuigi noored märkisid peamise kanalina, kust nad noorsootöö kohta infot otsivad, sotsiaalmeedia, domineeris teatud noorsootöö tegevuse kohta küsimuse esitamisel teave, mis saadi sõprade ja tuttavate või vanemate ja sugulaste kaudu. Sellele järgnes üldiselt sotsiaalmeedia.

Ehkki üldine trend oli sama, erinesid tulemused vähesel määral noorsootöö tegevuste puhul. Noorteprojektide kohta said noored kõige sagedamini infot õpetajatelt või huvijuhtidelt, nii vastas 39% teemat hinnanutest (n = 269). Huvihariduses ja -tegevuses osaledes pidasid noored teiste teemadega võrreldes tähtsamaks koolist või koolitöötajatelt saadavat infot. Noortelaagrite puhul toodi peale nende variantidele vabavastustes infoallikana esile treenerid.

¹¹² Dibou, T., Rannala, I.-E., Sildnik, H., Ilustrumm-Press, T., Pranno, K., Jüristo, K. (2020). Noorteinfo käsiraamat. Eesti Noorsootöö Keskus. https://www.teeviit.ee/noorteinfo/wp-content/uploads/2020/03/Noorteinfo_PDF.pdf.

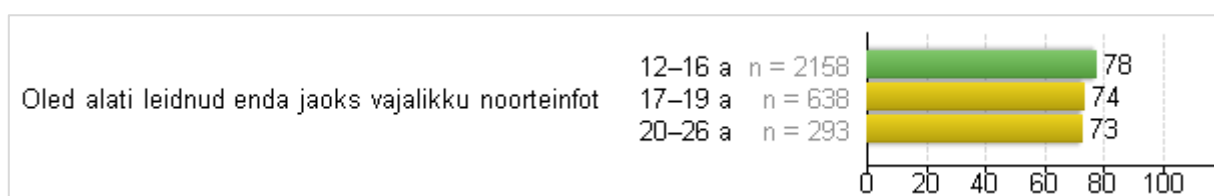
¹¹³ Vt <https://www.teeviit.ee/>.

Üldine rahulolu noorteinfo leitavusega on 77 punkti 100-st (n = 3090). Rahuloluhinnangut küsiti vanema vanuserühma noortelt ja see ei kajasta „Ei oska vastata“ variandi valinuid. Need, kes hindasid noorteinfoga rahulolu kümnepunktiskaalal 8 punktiga või madalamalt, paluti täpsustada, millist infot nad ei leidnud või mis oleks võinud teisiti olla.

Hinnanud rühmade vahel ei esinenud soo ja piirkonna alusel olulist erinevust. Kasutatava keele alusel on statistiliselt oluline erinevus eesti ja vene keeles vastanud noorte hinnangute vahel: eesti keeles vastanud noored on info leitavusega rahulolevamad (77 punkti) kui vene keeles vastanud hindajad (73 punkti) (p < 0,001).

Vanuserühmadest hindavad 12–16-aastased noored rahulolu enda jaoks vajaliku info leidmisega kõrgemalt kui teised vanuserühmad (kõikidel juhtudel p < 0,001) (joonis 96). Kuigi erinevused rahuloluga pole väga suured, viitab tendents sellele, et noorteinfo on suunatud nooremale vanuserühmale. Seda mainisid ka oma hinnangut põhjendanud noored.

Minu vanusegrupile suunatud noortele (20+) üritusi ning tegevusi on keeruline leida. Ei oska kuskilt otsida, aga lisaks tunnen tihti, et noortele suunatud üritustele nii vanu noori enam oodatud ei ole. 20+ noorte seas levib ürituste informatsioon tihti sõprade ja tuttavate seas ning väljaannetes – ajalehed, sotsiaalmeedia jms - neid tihti ei kajastatagi. (Noor, küsimustik)

Joonis 96. Rahulolu noorteinfoga vanuserühma alusel

Veel töid noored esile probleemi, et tihti ei tea nad täpselt, mis võimalused on üldse olemas või millega nad tahavad tegeleda. Internetist selle kohta infot otsides peab noor aga kasutama tulemuse saamiseks väga täpset märksõna.

Tihti peale ma isegi ei tea, mida ma täpselt otsin või mis variandid olemas on. [...] (Noor, küsimustik)

Tihti on ürituste informatsioonini jõudmine keeruline ja ei tule välja kui täpse nime järgi ei otsi. (Noor, küsimustik)

Muu hulgas avaldasid noored soovi, et vaja oleks noorsootöö tegevuste loetelu, mida nad saaksid oma soovi alusel (asukoht, maksumus, toimumisajad) filtreerida. Seda põhjendasid nad asjaoluga, et noorsootöö kohta leitav info on tihti liiga üldine ega ole seotud otseselt tegevuste või üritustega, milles saab noor osaleda.

[...] samuti peab tihti peale väga konkreetsete märksõnade abil otsima, kui aga otsida endale näiteks uut hobi või muud vaba aja sisutamise võimalust, on väga keeruline leida mingit nimistut võimalustest. (Noor, küsimustik)

Võiks olla mingi veebileht, kus on üles nimetatud kõik võimalused, mis on saadaval, palju maksavad, lahtioleku ajad. Siis inimene sisestab kuhugi ajad, mis talle sobivad, teemad mis teda huvitavad ja maksumuse, mis oleks tema jaoks normaalne. (Noor, küsimustik)

98 noorel (2%), kes valisid ühe infoallikana veebilehe Teeviit.ee, paluti hinnata sealt leitud info kasulikkust ja arusaadavust. Hinnanutest 9 noort valis vastusevariandi „Ei oska öelda“. Üldine rahulolu Teeviit.ee-ga on **81 punkti 100-st** (n = 89). Valim on liiga väike, et tuua esile rühmadevahelisi erinevusi. Tuleb aga märkida, et nii teemat hinnanute arvust kui ka üldise noorteinfo leidmise kommentaaridest kajastub, et noored ei ole teadlikud veebilehest, mis koondab noorteinfot.

Probleemina nimetasidki noored noorteinfo killustatust.

Ma pole ilmselt osanud õigetest kohtadest otsida. (Noor, küsimustik)

Ma tunnen, et pole olemas ühte teada-tuntud „teadete tahvli“, vaid info on killustunud ja raske leida algseid allikaid, kust asju otsida või mõni kord ei teagi kust otsida. (Noor, küsimustik)

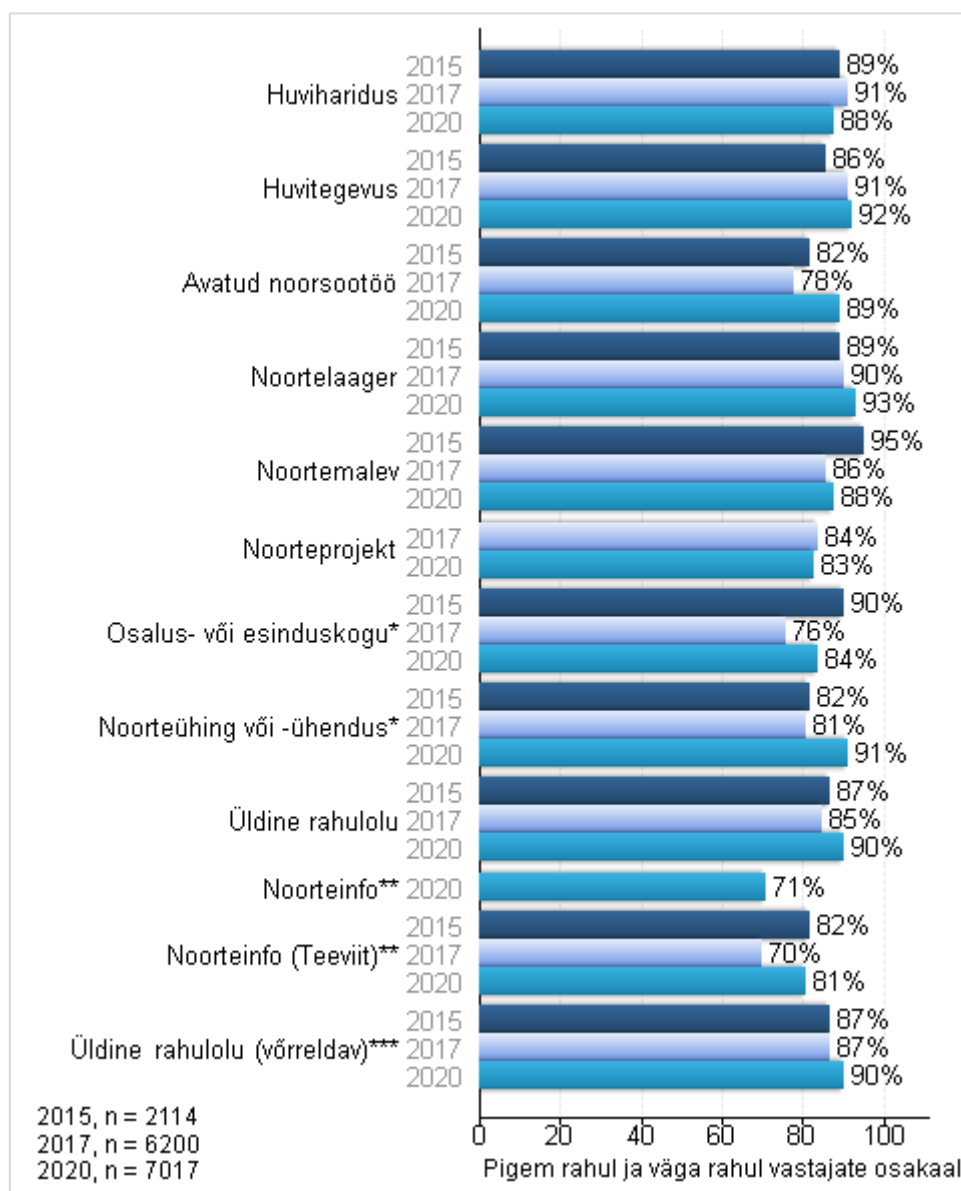
Riikliku noorteinfoportaali kogu potentsiaali kasutamiseks tuleks arvesse võtta noorte vajadust noorsootöö tegevuste kohta detailset infot saada ning suurendada noorte teadlikkust olemasolevast võimalusest.

VÕRDLUS EELMISTE UURINGUTEGA

Uuringu üks eesmärk oli analüüsida muutust noorsootöö tegevustega rahulolus võrreldes 2015. ja 2017. aastal tehtud uuringutega. Tuleb arvestada, et üksühete võrdluste loomist eelmiste uuringutega piiravad meetodilised erinevused, mida on täpsemalt kirjeldatud metoodikapeatükis. Siiski on võimalik ülevaatlikult hinnata rahulolu kujunemist noorsootöö tegevuste alusel.

Kolme uuringu tulemused on võrreldaval kujul koondatud joonisele 97. Seal on esitatud vastajate osakaal, kes andsid rahulolu puudutavale küsimusele viiepunktskaalal hinnangu 4 („Pigem rahul“) või 5 („Väga rahul“) (2015. ja 2017. a uuringus) või kümnepunktiskaalal 7–10 punkti (2020. a uuringus).

Noorte üldine rahulolu noorsootöö tegevustega oli 2020. aastal suur (**90%**) ja rahulolu on kasvanud ka eelmiste uuringutega võrreldavale kujule teisendatuna.

Joonis 97. Üldine rahulolu noorsootöö tegevuste, noorteinfo ja noorsootöö tegevuste ülene rahulolu 2015., 2017. ja 2020. aastal

Märkused

* Pole täpselt võrreldav 2015. a näitajaga, kuna noorsootöö tegevuse valdkondade struktuur on muutunud.

** 2015. ja 2017. a vastuste arv on üldistuste tegemiseks liiga väike. Eraldi on kajastatud 2020. a noorteinfo, mis näitab noorte üldise rahulolu hinnangute osakaalu nende jaoks vajaliku info leidmisega.

*** Võrreldaval kujul esitatud üldise rahulolu näitaja tugineb 2015. a uuringu sisule. Seetõttu on võrreldava üldise rahulolu puhul 2017. a näitajast jäetud välja noorte projektide ja vabatahtliku tegevuse hinnangud. 2020. a uuringust on välja jäetud noorte projektid ja sinna on lisatud noorteinfo (Teeviit.ee) hinnangud.

Noorte rahulolu enamiku noorsootöö tegevustega on üle 90%, v.a rahulolu osalus- või esinduskogude, noorte projektide ja -malevatega. Eraldi esitatud rahulolu 2020. aasta noorteinfo foga annab esimest korda võimaluse teemasse süübitada, sest varasemates uuringutes on vastajate arv olnud liiga väike.

2015. aasta uuringus oli noorsootöö tegevustega pigem ja väga rahul vastajate osakaal vahemikus 82–95%. Rahulolevate noorte osakaalud olid 2017. aasta uuringuks tunduvalt muutunud, olles tegevuseti erinevad, ja vastajate osakaal oli noorsootöö tegevuste puhul vahemikus 76–91%. 2020. aasta uuringus täheldati taas rahulolevate noorte osakaalu kasvu ja noorsootöö tegevuste rahulolu ühtlustumist. Eri tegevuste rahulolu osakaal oli vahemikus 88–95% ja tegevustes osalenud noored olid pigem võrdselt rahul kõigi tegevustega, milles nad olid osalenud.

Rahulolu huvitegevuste ja -haridusega on alates 2015. aastast püsivalt kasvanud. Suurimaid muutusi on märgata mitteregulaarsete noorsootöö tegevustega, näiteks laagrite ja malevatega, millega rahulolu mõjutavad muu hulgas välised tegurid (nt ilm, mis toodi esile ka eelmises uuringus). Samuti on näha trendi, et kasvab rahulolu avatud noorsootööga.

Noorsootöö tegevustele antud hinnangutest olid 75% väga kõrged, mis on 2015. ja 2017. aasta osakaaluga võrreldes tõusnud (tabel 13).

Täielikku rahulolematust noorsootöö tegevustega oli väga vähe. Nii 2020. aasta uuringus kui ka kahes varasemas uuringus oli „Pigem ei ole rahul“ ja „Üldse ei ole rahul“ vastanuid 2–3% kõigist vastanutest.

Osakaalud on võrreldes varasemate aastate uuringutega muutunud ka keskmise hinnangu andjate puhul: kui 2015. aastal moodustasid „Nii ja naa“ vastajad kõikidest vastajatest 12% ja 2017. aastal 10%, siis 2020. aastal andis samaväärse hinnangu ainult 5% noortest.

Tabel 13. Rahulolu noorsootöö tegevustega 2015., 2017. ja 2020. aastal¹⁴

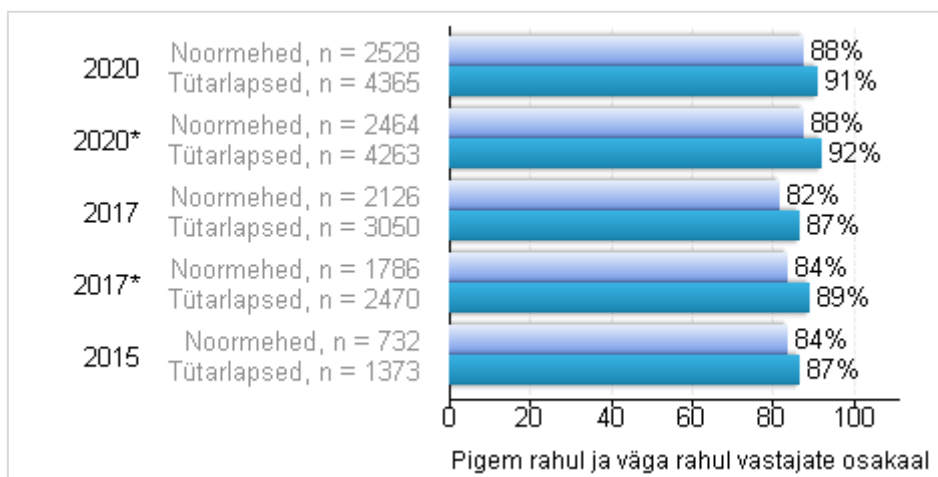
Hinnang	2020	2015, 2017	2020		2020*		2017		2017*		2015	
			Arv (n)	Osakaal %	Arv (n)	Osakaal %	Arv (n)	Osakaal %	Arv (n)	Osakaal %	Arv (n)	Osakaal %
Väga rahul	9–10	5	5264	75	5264	75	3586	58	3201	61	1197	57
Pigem rahul	7–8	4	1032	15	1032	15	1702	27	1329	26	634	30
Nii ja naa	5–6	3	357	5	357	5	718	12	524	10	247	12
Pigem ei ole rahul	3–4	2	103	1	103	1	123	2	104	2	17	1
Ei ole üldse rahul	1–2	1	67	1	67	1	71	1	58	1	19	1
Ei oska vastata			194	3	182	3						
KOKKU			7017	100	7005	100	6200	100	5216	100	2114	100

* Tabelis on esitatud vastajate arv ja osakaal nende hindajate seas, kes andsid hinnangu noorsootöö tegevustega rahulolu puudutavatele küsimustele viiepunktskaalal (1 – „Ei ole üldse rahul“ ... 5 – „Väga rahul“; 2015. ja 2017. a uuring) või kümnepunktiskaalal (1–10 punkti; 2020. a uuring).

Noori võis mõjutada andma kõrgemaid positiivseid hinnanguid veel 2020. aasta küsimustiku metoodiline erinevus võrreldes eelmiste uuringutega: vastajatel oli 2020. aastal võimalus valida ka variant „Ei oska vastata“. See võis parandada tulemuste õigsust, sest vastaja, kes ei osanud mingil põhjusel hinnangut anda, ei olnud kohustatud tegema seda huupi.

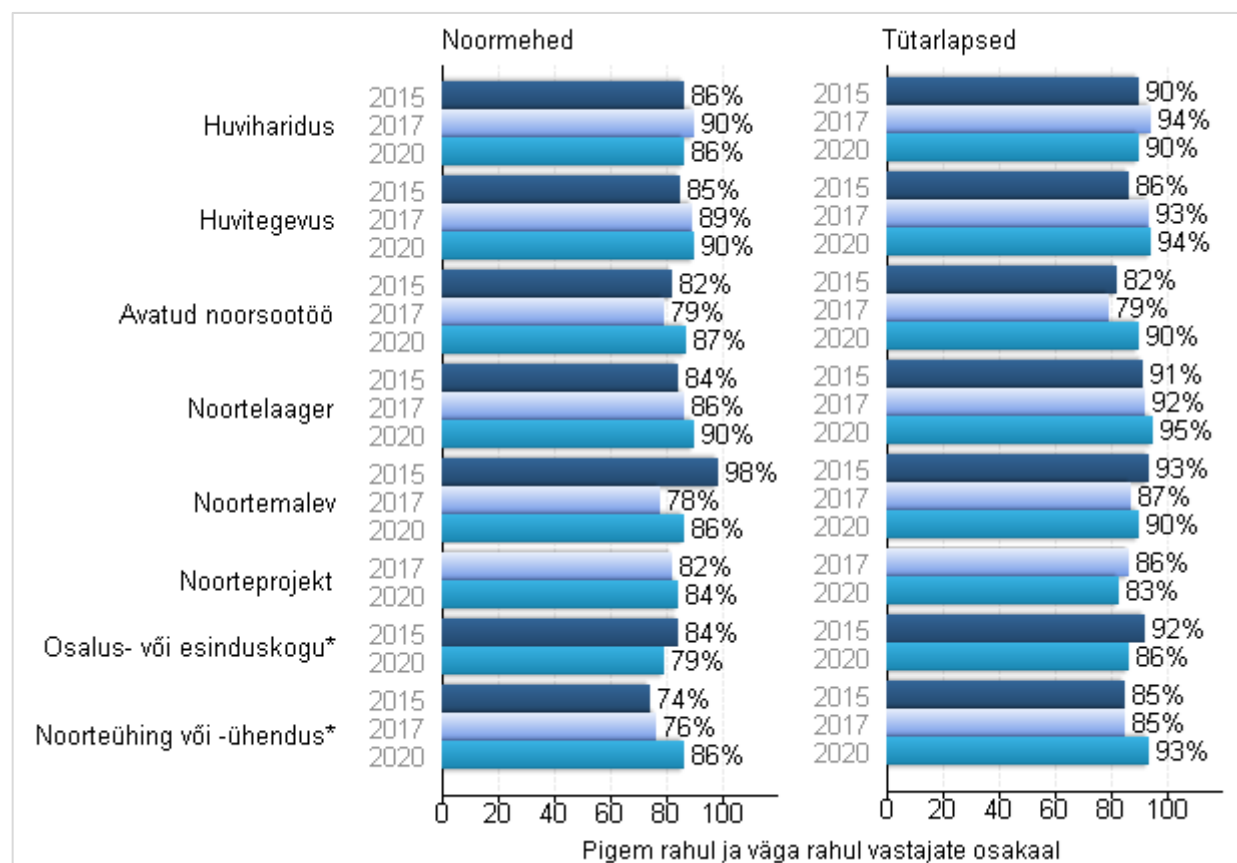
¹⁴ *2017. a uuringust on välja jäetud hinnangud noorte projektidele ja vabatahtlikule tegevusele. 2020. a uuringust on jäetud välja hinnangud noorte projektidele ja juurde on arvestatud hinnangud noorteinfole.

Kõigis kolmes uuringus on läbivalt jäänud püsima tütarlaste mõnevõrra suurem rahulolu (joonis 98), ent rahuloluhinnangutes on märgata mõlema soo puhul üldist paranemistrendi.

Joonis 98. Rahulolu noorsootöö tegevustega 2015., 2017. ja 2020. aastal soo alusel¹¹⁵

Tütarlaste ja noormeeste üldine rahulolu noorsootöö tegevustega nende liigi alusel on üksikasjalikult kujutatud joonisel 99. Võrreldes varasemate aastatega on nii noormeeste kui ka tütarlaste seas märkimisväärselt suurenenud rahulolu avatud noorsootööga ja noorteühingute või -ühendustega.

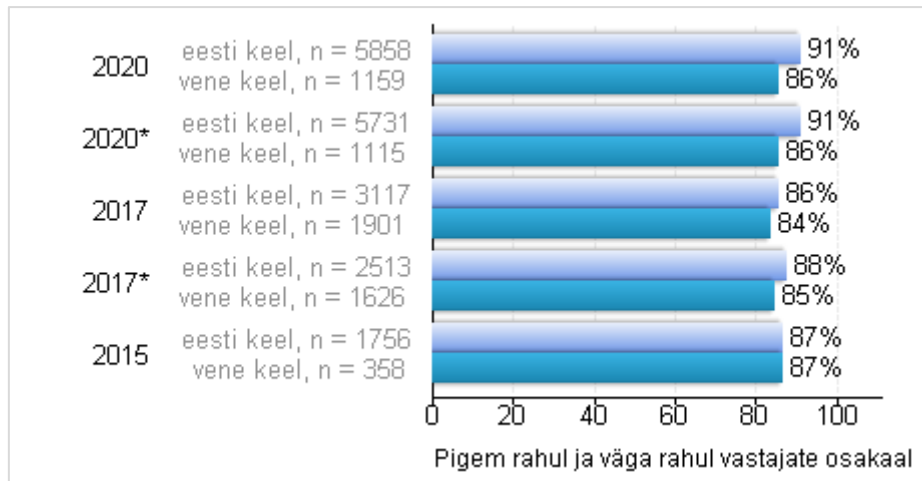

Joonis 99. Rahulolu noorsootöö tegevuste alusel 2015., 2017. ja 2020. aastal soo alusel

* Pole täpselt võrreldav 2015. a tulemustega, kuna noorsootöö tegevuse valdkondade struktuur on muutunud.

Eesti keeles vastanute hinnangud on kõrgemad kui vene keeles vastanud noorte omad (joonis 100). Ehkki esimeses uuringus (2015) olid nende kahe rühma noorte tulemused võrdsed, on iga järgneva uuringuga erinevus rahuloluhinnangutes veidi kasvanud.

¹¹⁵ Samas.

Joonis 100. Rahulolu noorsootöö tegevustega 2015., 2017. ja 2020. aastal vastaja keele alusel

KOKKUVÕTE JA SOOVITUSED

Uuring „Noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootöoga 2020“ tehti Haridus- ja Teadusministeeriumi tellimisel 2020.–2021. aastal. Uuringu peamine eesmärk oli hinnata 2020. aastal noorsootöös osalenud 7–26-aastaste noorte rahulolu nende tegevustega, milles nad osalesid. Noorte kui võrdväärsete partnerite võimalikult hästi mõistmine ja kaasamine, nende osaluse toetamine otsuste tegemisel ja elluviimisel ning noorte võimestamine toetavad noorte arengut ning soosivad nende kaasatust ühiskonnaellu.

Uuringus osales 4656 noort vanuses 7–26 aastat¹¹⁶, kellest 3713 oli 2020. aastal osalenud vähemalt ühes noorsootöö tegevuses. Noored said hinnata järgmisi noorsootöö tegevusi: huvitegevus, huviharidus, avatud noorsootöö noortekeskustes ja -tubades, noortelaagrid ja noortemalevad, osalus- või esinduskogud, noorteühingud või -ühendused ning noorteprojektid.

Edasiste muudatuste tegemiseks ja noorsootöö parema korraldamise huvides küsiti neilt noortelt, kes ei osalenud 2020. aastal huvihariduses, huvitegevuses või noortekeskuse tegevuses, mitteosalemise põhjuseid.¹¹⁷ Lisaks küsiti vanema vanuserühma (12–26-aastased) vastajatelt peale noorsootöö tegevuste ka noorteinfo kohta.

Esmalt tehti sekundaarallikate analüüs, mille põhjal valmistati ette veebipõhine ankeetküsitlus. Küsitlus oli noortele vastamiseks avatud 26. oktoobrist 2. detsembrini 2020. Uuringus said vastajad küsimustele hinnanguid anda kümnepunktskaalal (2015. ja 2017. a uuringus kasutati viiepunktskaalat). Rahulolu mõõtvad küsimused olid 2020. aasta küsimustikus jaotatud kolme teemaplokki: „Füüsiline keskkond“, „Sotsiaalne keskkond“ ja „Tajutud tulemus või kasulikkus“. Eraldi küsiti hinnangut üldise rahulolu ja soovitamise kohta.

Uuringu tulemusi võrreldi erinevate taustatunnuste (peamiselt vanus, sugu, elukoha piirkond, vastamise keel) alusel ja eelmise kahe uuringu tulemustega. Noorsootöö tegevustega rahulolu hindamiseks kasutati ECSI (ingl *European Customer Satisfaction Index*) mudelit ja metoodikat. Statistiliselt oluliste erinevuste leidmiseks kasutati t-testi ja dispersioonanalüüsi (ANOVA-t). Ankeetküsitluse tulemuste analüüsi järel tehti tulemusi täpsustavad ja valideerivad fookusrühmaintervjuud noorte ja noorsootöötajatega.

Uuringus osalenud noored hindasid oma noorsootöö tegevustes osalemise kogemust väga kõrgelt: kaalutud keskmine rahuloluhinnang oli 90 punkti 100-st. Noortevaldkonna arengukava 2014–2020¹¹⁸ üheks indikaatoriks oli 2020. aastaks jõuda tasemeni, kus 85% noorsootöös osalenud noortest on sellega rahul. Noorte osakaal, kes andsid 2020. aastal noorsootöö tegevustele rahuloleva hinnangu¹¹⁹ oli 90%, mis näitab, et strateegiadokumendis toodud rahulolu eesmärk on täidetud ja ületatud.

Sarnaselt eelmistele uuringutele hindasid ka seekord noormehed tegevusi läbivalt natuke madalamalt kui tütarlapsed. Uuring ei andnud sellele aga head seletust. Fookusrühmaintervjuudes selgitasid noored, et pigem sõltub nende rahulolu tegevusega juhendajast ja tema oskusest noortega suhelda, mitte tema soost, mis võinuks eelduste järgi seletada vastuste erinevust (meessoost noorsootöötajaid on vähe). Seega on vaja noormeeste ja tütarlaste hinnangute erinevust uurida edaspidi.

Noorte jaoks on noorsootöö tegevuste üleselt osalemise peamine põhjus noore enda huvi, mille märkis põhjusena 91% vastanutest. Peale selle, et tegevus peaks olema noorele huvitav ja meeldiv, on osalemisel tähtis see, et noor saaks omandada uusi oskusi ja teadmisi ning teha midagi uut. Veel motiveerivad osalema tegevustes osalevad sõbrad ja ajaline sobivus noore muude tegevustega. Osalemise olulisimaid põhjuseid kinnitasid ka fookusrühmaintervjuudes osalenud noored ja noorsootöötajad.

Rahulolu noorsootöö tegevustega mõjutavad suurimal määral sotsiaalsed suhted. Noorte rahulolu mõjutab uuringu alusel valdavalt kõige rohkem vahetu suhtlus noorsootöötaja või tegevuse juhendajaga ning head suhted teiste tegevuses osalejatega. Noorsootöötajal on seepärast tegevusega rahulolu kujunemises kandev roll. Noored peavad lisaks üldisele hinnangule oluliseks seda, kas nende probleeme märgatakse, kas ja kuidas neid kaasatakse ning nende soovidega arvestatakse. Samuti sõltuvad noorte hinnangud enda seatud eesmärkidest.

¹¹⁶ Kuna küsimustik saadeti ka 1. klassi õpilastele, kelle seas on alla 7-aastaseid noori, kes võivad koolis käijatena osaleda noorsootöö tegevustes, võimaldati küsimustikule vastata ka 6-aastastel noortel.

¹¹⁷ Et noori küsimustega mitte üle koormata, küsiti mitteosalemise põhjuseid nimetatud kolme kõige levinuma noorsootöö tegevuse kohta.

¹¹⁸ HTM (2014). Noortevaldkonna arengukava 2014–2020. https://www.hm.ee/sites/default/files/noortevaldkonna_arengukava_2014-2020.pdf.

¹¹⁹ Need noored, kes hindasid oma rahulolu kümnepunktskaalal 7 punktiga või kõrgemalt, mis võrdsustati väärtustega „Pigem rahul“ või „Väga rahul“.

Pidades silmas noorsootöö eesmärgi ja võimalusi toetada noori iseseisvasse ellu siirdumisel, on seatud üheks strateegiliseks eesmärgiks noorte noorsootöös osalemise määr. Kuigi seekordne uuring ei anna noorsootöös mitteosalemise osakaalu kohta täit ülevaadet, tekitab muret asjaolu, et ligikaudu pooled vastanud ei soovi osaleda avatud noorsootöös, noortemalevas, noorteprojektis, osalus- või esinduskogus ega noorteühingus või -ühenduses. Huviharidust, huvitegevust ja noortelaagrit puudutavad mitteosalemise osakaalud on mõnevõrra väiksemad.

Ligikaudu veerand praegu mõnes tegevuses mitteosalevatest noortest¹²⁰ sooviks selles tegevuses osaleda. Muret tekitab tulemus, et paljud noored sooviksid osaleda (aga ei osale) huvikoolis, noortelaagris ja noortemalevas ning samas iga noortemalevas ja -projektis osaleja kohta on kaks korda rohkem noori, kes tahaksid neis tegevustes osaleda.

Levinuimad huvihariduses, huvitegevuses ja avatud noorsootöös mitteosalemise põhjused on ajapuudus ning muude hobide olemasolu. Taustatunnuseid arvestades on majanduslikke võimalusi hinnanud madalamalt 20–26-aastased. Selles vanuses noored on alustanud iseseisvat elu ja osa neist ka õpinguid kutse- või kõrgkoolis. Neil, kes pole õpingute kõrvalt veel tööle läinud, on ühtlasi vähem ressursse noorsootöö tegevustes osaleda.

Peamiste allikatena, mille kaudu noorsootöö tegevuste kohta infot saab, nimetasid noored sotsiaalmeediat (36%), sõpru ja tuttavaid (34%) ning internetiotsingut (25%). Rahulolu enda jaoks vajaliku info leidmisega hindasid vastajad 77 punktiga 100-st, mis on teiste noorsootöö tegevuste rahuloluhinnangutega võrreldes tunduvalt madalam tulemus. Noorteinfo levitamise puhul tasub arvestada, et sõltuvalt noorest kasutatakse mitmeid erinevaid kanaleid, mitte üht allikat.

Noored lisisid, et nende hinnangul on noorsootöö tegevuste info killustatud ja tihti ei oska nad seda otsida õigest kohast. Noored tõid esile probleemi, et neil puudub ülevaade, millised võimalused olemas on ning nad sooviksid infoallikat, kuhu oleks koondatud detailne info noorsootöö tegevuste, toimumisaegade, asukohtade ja maksumuse kohta. Tähtis on see tulemus just riikliku noorteinfo portaali Teeviit.ee jaoks, mis on noorsootöö tegevuste osas suunatud peamiselt üldise info kajastamisele. Teenuse kogu potentsiaali kasutamiseks tuleks arvestada noorte vajadust konkreetse info järele ning võimalust pakkudes allikat noorte hulgas levitada.

Uuring tervikuna näitab, et noorte rahulolu noorsootööga on püsinud aastate jooksul sarnasena ning on võrreldes eelnevate uuringutega 3% võrra tõusnud. Nii 2015. aasta kui ka 2017. aasta võrreldav noorsootööga rahul olevate noorte osakaal oli 87%. Kuigi seekordse uuringu sama näitaja on 90%, tuleb arvesse võtta ka uuringute meetoodilisi erinevusi ja noorsootöö tegevuste struktuurimuutuseid. Võrreldes 2017. aasta uuringuga on rahulolu eri noorsootöö tegevustega ühtlustunud.

Noorsootöö eesmärgi ja noorte rahulolu arvestades on järgnevalt antud peamised soovitusel, **mis võivad mõjutada** rahulolu noorsootööga terviklikult.

- Noorte noorsootöösse jõudmise tõenäosuse suurendamiseks parandada noorte ja nendega tegelejate, sh lapsevanemate teadlikkust noorsootöö võimalustest ja eesmärkidest. Pakkuda noortele huvi tekitamiseks proovitud ning kaasata erinevate tegevuste tutvustamiseks teisi noori.
- Arendada noorsootöö tegevuste elluviijate oskust tegevusi kirjeldada ja viia ellu nii, et arvestataks noorte huvisid ja tegevuste võimalikku kasu.
- Noorsootöö eesmärkide täitmise paremaks toetamiseks tuleks leida võimalusi, kuidas toetada seda, et noored teevad noorsootöö tegevuste kohta ettepanekuid ning algatavad ja korraldavad ise üritusi (nt võiks kavandada vabaajategevusi paindlikumalt ja noortega koostöös). Arendada noorsootöötajate oskust noori julgustada, oskust innustada noori tegema ettepanekuid ja algatama tegevusi, samuti oskust noorte ettepanekuid tagasisidestada ja toetada neid ideede elluviimisel. Noorte nende oskuste arendamist tuleb alustada võimalikult vara.
- Arendada noorsootöötajate oskuseid toetada noorte sotsiaalset suhtlemist, tekitada ühtsustunnet ja tegevustega liituvate uute noorte sulandumist olemasoleva rühmaga.
- Noorsootöö eesmärgi, noorte rahulolu ja tagasisidet arvestades leida lisavõimalusi, et 17-aastased ja vanemad noored saaksid osaleda neile huvipakkuvates noorsootöö tegevustes.
- Toetada omavalitsusi ja noorsootöö tegijaid noorsootöötajate oskuste parandamises ja kogemuste vahetamises.

¹²⁰ Noored, kes põhjendasid huvitegevuses, huvihariduses või avatud noorsootöös mitte osalemist "Ei, ja ei tahagi" või "Ei, aga tahaksin".

- Suurendada noorte teadlikkust noorteinfo kanalitest ja jätkata ühtse kommunikatsiooniruumi arendamist. Kaasata üldhariduskoole teavitamiseks noori noorteinfo kanalitest, sh eriti kutse- ja kõrgkoolides vanemate noorte seas, kus noorsootöös osalemise määr on madalam ja noorte teadlikkus noorsootöö tegevustest väiksem.

LISAD

LISA 1. KASUTATUD KIRJANDUS

- Aksen, M., Kiisel, M., Saarsen, K., Koppel, H., Jaanits, J., Tammsaar, H., Rajaveer, L., Narusson, D., Trumm, E. (2017–2018). Noorte osalemine otsustusprotsessides. Tartu: Tartu Ülikool.
https://www.noorteseire.ee/system/resources/BAhbBIsHOgZmlkUyMDE4LzA3LzA2LzEzXzI3XzA1XzYxOV9sb3BwYXJ1YW5uZV8xOS4wM19ub29ydGVfb3NhbHVzX3Jha2UucGRm/13_27_05_619_lopparuanne_19.03_noorte_osalus_rake.pdf.
- Dibou, T., Rannala, I.-E., Sildnik, H., Ilustrumm-Press, T., Pranno, K., Jüristo, K. (2020). Noorteinfo käsiraamat. Eesti Noorsootöö Keskus. https://www.teeviit.ee/noorteinfo/wp-content/uploads/2020/03/Noorteinfo_PDF.pdf.
- E&Y (2016). Noorteinfo teenuse kättesaadavuse ja kasutajamugavuse tõstmise analüüs. https://ank.ee/wp-content/uploads/2017/02/EY_HTM_noorteinfo_aruanne_12.10.16.pdf
- EANK (2018). Noortekeskuste hea tava. https://ank.ee/wp-content/uploads/2018/09/Noortekeskuse_Hea_Tava_2018.pdf.
- EANK (2020). Noortekeskuste miinimumstandard 2020. <https://ank.ee/wp-content/uploads/2021/01/Noortekeskuste-miinimumstandard.pdf>.
- Espenberg, K., Kiisel, M., Saarsen, K., Jaanits, J., Rajaveer, L., Nõmmela, K., Aksen, M. (2018). 19–26-aastaste noorte noorsootöös osalemise motivatsioon. Uuringu lõpparuanne. Tartu: Tartu Ülikool.
https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/19-26_osalemine_noorsootoos.pdf.
- Euroopa Komisjon (2014). Working with young people: the value of youth work in the European Union. http://ec.europa.eu/assets/eac/youth/library/study/youth-work-report_en.pdf.
- Guryan, J., Hurst, E., Kearney, M. (2008). Parental Education and Parental Time with Children. *Journal of Economic Perspectives* 22(3): 23–46.
- HTM (2014). Noortevaldkonna arengukava 2014–2020. https://www.hm.ee/sites/default/files/noortevaldkonna_arengukava_2014-2020.pdf.
- HTM (2019). Noortevaldkonna arengukava 2021–2035 eelnõu. https://www.hm.ee/sites/default/files/noortevaldkonna_arengukava_2035_eelnou_0.pdf.
- HTM (2020). Haridus- ja Teadusministeeriumi arengukavade ja programmide 2019. aasta täitmise analüüs. Tartu: HTM.
https://www.hm.ee/sites/default/files/htm_arengukavade_ja_programmide_2019._aasta_taitmise_analuus.pdf.
- Huviharidusstandard (06.04.2007). *Riigi Teataja IV*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/12809661>.
- Huvikooli seadus (01.09.2017). *Riigi Teataja I*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13339594?leiaKehtiv>.
- Käger, M., Kivistik, K., Avdonina, K. (2021, avaldamisel). Avatud noorsootöö, huvihariduse ja huvitegevuse võimalused noorte, eelkõige tõrjutusriskis noorte, sotsiaalse kaasatuse suurendamiseks ning vajadused nende võimaluste arendamiseks.
- Noorsootöö seadus (01.08.2020). *Riigi Teataja I*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/NTS>.
- Paabort, H. (2020). Eesti noortekeskuste hetkeseisu kaardistus 2020. Osa 2. https://ank.ee/wp-content/uploads/2020/11/Noortekeskuste-kaardistus_osa-2_EestiANK.pdf.
- SA Poliitikauuringute Keskus Praxis, Eesti Noorsootöö Keskus (2014). Noorteseire aastaraamat 2013. Noorsootöö tulemuslikkuse hindamine.

https://www.noorteseire.ee/system/resources/BAhbBIsHOgZmlkEyMDE0LzA5LzEwLzE1XzA5XzA3XzY1M19Ob29ydGVzZWlyZV9hYXN0YXJhYW1hdDIwMTNmaW5hbC5wZGY/15_09_07_653_Noorteseire_aastaraamat_2013final.pdf.

Statistikaamet (2019). Laste subjektiivne heaolu kohalikus ja rahvusvahelises vaates.

https://www.stat.ee/sites/default/files/2020-07/Laste_subjektiivne_heaolu_kohalikus_ja_rahvusvahelises_vaates.pdf.

Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut (2018). Noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootöoga. https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/noorsootoos_osalevate_noorte_rahulolu_noorsoot_ooga_loppraport_2018a.pdf.

Vanem, L. (2014). Noorsootöö vajalikkus, sellest eemalejäämise põhjused ja tagajärjed Kuressaare linna näitel. Lõputöö. http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/43644/vanem_lii.pdf.

LISA 2. SOOVITUSED JÄRGMISE UURINGU KORRALDAMISEKS

Järgnevalt toovad uuringu teostajad välja soovitusel, mida võiks arvesse võtta uuringu küsimustiku muutmisel ja täiendamisel:

1. Küsida kõikides noorsootöö tegevustes mitte osalenutelt miks nad ei osalenud (antud uuringus küsiti vaid huvihariduses, huvitegevuses ja avatud noorsootöös mitte osalenutelt põhjendusi).
2. Sõltuvalt piirkonnast osaleb osalus- või esinduskogudes ka nooremaid kui 12-aastaseid noori. Muuta küsimused ja selgitused lihtsamaks, et ka nooremad tegevuse ära tunneksid ja selle kohta vastata saaksid.
3. Küsimust „Olen alati teinud juhile/juhendajale/kasvatatajale/noorsootöötajale/rühmajuhile ettepanekuid noorsootöö tegevuse paremaks ja huvitavamaks muutmiseks, kui selleks vajadust olen näinud“ sõnastust tuleks tõhusamate järelduste tegemiseks kohendada. Küsida eelnevalt, kas ettepanekute esitamiseks on nende arvates põhjust.
4. Küsimuste „Kui palju kulub sul edasi-tagasi liikumiseks aega, et osaleda selles noorsootöö tegevustes?“ või „Kui palju aega kulus sul laagrisse/malevasse minekuks? (üks suund)“ valikvastuste täiendamine. Paljudel noortel ei kaasne noorsootöös osalemisega lisaaega, sest tegevus asub samas hoones või toimub digitaalselt.
5. Täpsustada osalus- või esinduskogude ja noorteühingute või -ühenduste definitsioone ning näiteid. Kasutatud näiteid ja selgitused jäid siiski veel noortele segaseks ja mõned noored andsid hinnanguid vale tegevuse all. Soovitaks edaspidi tuua noortele konkreetseid näiteid nende märgitud elukoha alusel, et noortel tekiks tema piirkonnas olevate tegevuste näitel teemaga parem seos.
6. Uurida eraldi teemana vabatahtlikku tegevust. See võiks olla vanematele noortele motiveeriv ja pakkuda eakohaseid arenguvõimalusi. Siiski on oluline eristada muu vabatahtlik tegevus noorsootöö raames tehtavast ning võimalusel hinnata, mil määral erineb nende kvaliteet ja võimalused noorte seisukohalt.
7. Lisada osalemise põhjuste juurde valikvastusena „Soovin kaasa rääkida kodukoha / kooli arengus“. Aitab luua arusaama, paljud noored on ümbritsevast kogukonnast ja arengusse panustamisest huvitatud.
8. Ühtlustada osalemise põhjustena valikvastused, mis on seotud juhendajaga. Tegevuse juhi/juhendaja meeldivus eristada juhi/juhendaja varasemast teadmistest.
9. Küsida õdede-vendade olemasolu ka 7–11-aastastelt vastajatelt (antud uuringus küsiti õdede-vendade olemasolu vaid vanematelt vastajatelt, et nooremaid vähem koormata).
10. Küsida noortelt, mida nad oleksid ise oma osaluse puhul saanud paremini teha.
11. Täpsustada noorteprojektide küsimuse „Kui aktiivselt sa selle noorteprojekti tegevustes osaled?“ valikvastuseid, mis oleksid oma olemuselt paremini sobituvad projektides osalejatele.

Veebiküsitluse läbiviimisel:

1. Soovitame ka edaspidi kasutada varianti, kus paljudes noorsootöö tegevustes osalev noor ei pea hindama kõiki tegevusi. Antud uuring näitas, et see on efektiivne lähenemisviis. Siiski peaks jääma noorel võimalus vastata kõigi tegevuste kohta, kui tal on selleks soovi.

LISA 3. KESKVÄÄRTUSE VÕRDLUS TAUSTATUNNUSTE LÕIKES

Rühmadevahelised statistiliselt olulised erinevused on tabelis vastavalt väärtustele märgistatud täрни(de)ga:
 ***p < 0,0001; **p < 0,001; *p < 0,05. Paksus kirjas on tähistatud näitajad, mis erinevad vastavalt kahest või kolmest rühmast, kusjuures teised rühmad omavahel statistiliselt ei erine.

Teema	Noorsootöö tegevus	Küsimus	Sugu		Vanusegrupp				Vastamise keel	
			mehed	naised	6–11	12–16	17–19	20–26	eesti	vene
Füüsiline keskkond	Huviharidus	Kohalejõudmise mugavus/lihtsus	82	84	84	82	82	88	83	81
		Tegevuse toimumisaeg	81	84	85*	81*	84	86	82	83
		Tegevusvahendid ja materjalid	84 *	89 *		87	89	93	88*	83*
		Toimumiskoha ruumid	83 *	87 *	87	84	86	87	86*	81*
	Huvitegevus	Kohalejõudmise mugavus/lihtsus	85	85	89***	84***	83***	83***	86**	82**
		Tegevuse toimumisaeg	84	85	88***/*	83***	84*	87	85	86
		Tegevusvahendid ja materjalid	86	88		87	86	88	88*	84*
		Toimumiskoha ruumid	86*	88*	90***	86***	85***	86	88*	85*
	Avatud noorsootöö	Kohalejõudmise mugavus/lihtsus	86*	89*	89	87	88	87	88*	84*
		Tegevusvahendid ja materjalid	80**	85**		83	86	79	83	84
		Toimumiskoha ruumid	83*	86*	87	84	86	85	85	85
	Noortelaager	Kohalejõudmise mugavus/lihtsus	81*	85*	86*	81*	86	86	83	81
		Tegevusvahendid ja materjalid	85*	89*		87	90	87	88	85
		Toimumiskoha ruumid	83*	86*	84	84	88	87	85*	81*
	Noortemalev	Kohalejõudmise mugavus/lihtsus	81*	86*		84	82	80	85*	76*
		Tegevusvahendid ja materjalid	76*	84*		81	83	69	82*	74*
		Toimumiskoha ruumid	78*	86*		83	79	78	84*	74*
	Noorteprojekt	Kohalejõudmise mugavus/lihtsus	73*	82*		79	79	80	79	78
		Tegevusvahendid ja materjalid	84	85		84	86	85	85	85
		Toimumiskoha ruumid	79	86		83	86	89	84	83
	Osalus- või esinduskogu	Kohalejõudmise mugavus/lihtsus	87	90		89*	93**	74**/*	90	83
		Tegevusvahendid ja materjalid	79*	86*		83	86	80	85	80
		Toimumiskoha ruumid	83	87		85	88	89	86	83
	Noorteühing või -ühendus	Kohalejõudmise mugavus/lihtsus	81	84	89	80	85	83	84	73
Tegevusvahendid ja materjalid		82	85		84	86	83	84	81	
Toimumiskoha ruumid		82	85	91	82	84	83	85	80	
Sotsiaalne keskkond	Huviharidus	Juhendaja meeldib mulle/teeb oma tööd hästi	89 *	92 *	91	90	92	95	91*	88*
		Minu probleeme märgatakse, mind kuulatakse ära ja antakse nõu	80 *	84 *	86**	80**/*	87*	89	83	82
		Minu suhted teiste osalejatega on/olid head	86 ***	91 ***	91*	88*	89	91	89	87
		Suhted juhendajaga on head	88 **	92 **	93*	89*	92	92	91	88
		Õpetajad arvestavad minu soovide ja arvamustega	80 *	84 *	87***	80***	83	83	83*	79*
	Huvitegevus	Juhendaja meeldib mulle/teeb oma tööd hästi	90***	93***	94*	91*	91*	94	93*	89*
		Juhendajad arvestavad minu soovide ja arvamustega	80***	84***	88***/*	80***	83*	85	83	81
		Minu probleeme märgatakse, mind kuulatakse ära ja antakse nõu	81*	84*	87***	80***	84	87	83	82
		Minu suhted teiste osalejatega on/olid head	86***	90***	91***	87***/*	90*	89	89*	86*
		Suhted juhendajaga on head	89***	93***	94***/*	90***	91*	92	92*	89*
	Avatud noorsootöö	Minu probleeme märgatakse, mind kuulatakse ära ja antakse nõu	73***	82***	81*	75**/*	85**	81	79*	71*

Teema	Noorsootöö tegevus	Küsimus	Sugu		Vanusegrupp				Vastamise keel	
			mehed	naised	6–11	12–16	17–19	20–26	eesti	vene
Sotsiaalne keskkond	Avatud noorsootöö	Minu suhted teiste noortekeskuses käijatega on/olid head	81***	87***	84	83	85	88	84	84
		Noorsootöötaja meeldib mulle/teeb oma tööd hästi	89**	93**	91	91	91	91	91	90
		Noorsootöötajad arvestavad minu soovide ja arvamustega	75***	83***	82*	77*	83	87	80	75
		Suhted noorsootöötajatega on head	84***	91***	89	87	90	93	89	85
	Noortelaager	Kasvatajad arvestavad minu soovide ja arvamustega	74***	83***	81	77*	89*	90	80	78
		Kasvatajad meeldisid mulle/tegid oma tööd hästi	90*	93*	90	91	94	91	92	90
		Minu probleeme märgati, mind kuulati ära ja anti nõu	76**	84**	83	78**	92**	86	82*	75*
		Minu suhted teiste osalejatega olid head	85**	90**	88	88	92	90	89	85
		Suhted kasvatajatega olid head	86***	93***	91	89	95	94	91	88
	Noortemalev	Minu probleeme märgati, mind kuulati ära ja anti nõu	76	79		76	81	91	78	71
		Minu suhted teiste osalejatega olid head	84	88		85	89	81	86	82
		Rühmajuhid arvestavad minu soovide ja arvamustega	75	78		76	81	80	77	75
		Rühmajuht tegi oma tööd hästi	86	89		87	85	96	87	85
		Suhted rühmajuhiga olid head	85*	91*		88	89	84	89	84
	Noorteprojekt	Juhid arvestavad minu soovide ja arvamustega	74	78		76	79	81	76	81
		Minu probleeme märgatakse, mind kuulatakse ära ja antakse nõu	75	81		77	81	85	80	76
		Minu suhted teiste osalejatega on/olid head	84	89		86	89	89	88	86
		Projektijuht teeb oma tööd hästi	87	88		87	89	87	87	89
		Suhted juhiga on head	82	86		84	89	82	85	85
	Osalus- või esinduskogu	Juhid arvestavad minu soovide ja arvamustega	80	84		81*	89*	81	82	83
		Juht teeb oma tööd hästi	85*	89*		88	90	85	88	90
		Minu probleeme märgatakse, mind kuulatakse ära ja antakse nõu	76	80		78*	85*	74	80	74
		Minu suhted teiste osalejatega on/olid head	84*	89*		87	91	87	88	87
		Suhted juhtidega on head	84*	91*		88*	94*	85	90	88
	Noorteühing või -ühendus	Juhendaja meeldib mulle/teeb oma tööd hästi	90	87	91	88	86	89	88	87
		Juhid arvestavad minu soovide ja arvamustega	79	79	80	76	80	83	78	85
		Minu probleeme märgatakse, mind kuulatakse ära ja antakse nõu	80	83	83	78*	85	88*	83	73
		Minu suhted teiste osalejatega on/olid head	87	89	92	86	88	91	89	83
		Suhted juhtidega on head	86*	91*	91	88	88	92	90	85
	Tajutud tulemus/kasulikkus	Huviharidus	Olen leidnud osalejate seast uusi kaaslasi või sõpru	77 *	84 *	84	80	84	83	82
Olen midagi uut õppinud, teada saanud või uue oskuse omandanud			91 *	94 *	94	92	92	93	93*	90*
Olen teinud õpetajale ettepanekuid			62	64		61*	70*	76	64	59
Osalemine on/oli minu jaoks huvitav/oluline			83 *	88 *	91***	83***	88	91	87*	82*
Huvitegevus		Olen leidnud osalejate seast uusi kaaslasi või sõpru	78	79	81**	78	79	71**	78	79

Teema	Noorsootöö tegevus	Küsimus	Sugu		Vanusegrupp				Vastamise keel	
			mehed	naised	6–11	12–16	17–19	20–26	eesti	vene
Tajutud tulemus/kasulikkus	Huvitegevus	Olen midagi uut õppinud, teada saanud või uue oskuse omandanud	89***	93***	94**	90**	91	90	92	90
		Olen saanud tegevusi/üritusi ise algatada või läbi viia	63	63		62*	65	74*	63	62
		Olen saanud ürituste või tegevuste korraldamisel osaleda	78	80		78	81	85	80	77
		Olen teinud juhendajatele ettepanekuid	62	65		62*	67	72*	64	64
		Osalemine on/oli minu jaoks huvitav/oluline	86**	89**	94***	84***/**	87***	91**	88*	85*
	Avatud noorsootöö	Olen leidnud noorte keskuses käijate seast uusi kaaslasti või sõpru	69	73	74	68	76	77	70	75
		Olen midagi uut õppinud, teada saanud või uue oskuse omandanud	74*	79*	81**	73**	79	84	77	76
		Olen saanud tegevusi/üritusi ise algatada või läbi viia	61*	68*		61**/*	77**	80*	66	61
		Olen saanud ürituste või tegevuste korraldamisel osaleda	77	81		77*	87*	88	80	77
		Olen teinud noorsootöötajale ettepanekuid	57*	64*		59*	66	77*	61	61
		Osalemine on/oli minu jaoks huvitav/oluline	70*	75*	88**	63**	73**	84**	72	72
	Noortelaager	Leidsin osalejate seast uusi kaaslasti või sõpru	76***	85***	85	81	84	76	82	83
		Osalemine oli minu jaoks huvitav/oluline	80***	87***	91***	81***	88	85	85	81
		Sain tegevusi/üritusi ise algatada või läbi viia	62	65		60**	80**	90**	63	67
		Sain ürituste või tegevuste korraldamisel osaleda	78	83		79**	92**	90	83*	74*
		Tegin kasvatajale ettepanekuid	57	63		58***/**	77***	84**	59*	70*
		Õppisin midagi uut, sain juurde uue oskuse või arenesin mõnes oskuses	82**	88**	88	85	87	86	87	82
	Noortemalev	Leidsin osalejate seast uusi kaaslasti või sõpru	73	68		69	75	83	70	70
		Osalemine oli minu jaoks oluline	77	79		78	74	81	78	79
		Sain tegevusi/üritusi ise algatada või läbi viia	58	59		57	63	91	60	49
		Sain ürituste või tegevuste korraldamisel osaleda	74	80		77	82	80	80*	68*
		Tegin rühmajuhile ettepanekuid	64	60		59*	73*	67	60	63
		Õppisin midagi uut, sain juurde uue oskuse või arenesin mõnes oskuses	79	80		79	76	87	79	81
	Noorteprojekt	Olen leidnud osalejate seast uusi kaaslasti või sõpru	68	71		67	75	73	69	74
		Olen midagi uut õppinud, teada saanud või uue oskuse omandanud	78*	86*		80*	89*	88	84	81
		Olen saanud tegevusi/üritusi ise algatada või läbi viia	73	73		72	76	74	75	70
		Olen saanud ürituste või tegevuste korraldamisel osaleda	75	82		79	81	84	82	74
		Olen teinud juhtidele ettepanekuid	64	70		64	74	77	66	74
		Osalemine on/oli minu jaoks oluline	74*	83*		78*	86*	83	80	82
	Osalus- või esinduskogu	Olen leidnud osalejate seast uusi kaaslasti või sõpru	68	75		69**	84**	84	73	76

Teema	Noorsootöö tegevus	Küsimus	Sugu		Vanusegrupp				Vastamise keel	
			mehed	naised	6–11	12–16	17–19	20–26	eesti	vene
Tajutud tulemus/kasulikkus	Osalus- või esinduskogu	Olen midagi uut õppinud, teada saanud või uue oskuse omandanud	75*	84*		79**	90**	87	82	80
		Olen saanud tegevusi/üritusi ise algatada või läbi viia	75	77		72**	87**	88	76	79
		Olen saanud ürituste või tegevuste korraldamisel osaleda	82	86		83*	92*	92	86	81
		Olen teinud juhtidele ettepanekuid	67*	76*		71*	84*	74	74	75
		Osalemine on/oli minu jaoks oluline	75*	83*		80	83	83	81	81
	Noorteühing või -ühendus	Olen leidnud osalejate seast uusi kaaslasi või sõpru	79*	87*	77*	84	86	92*	85	76
		Olen midagi uut õppinud, teada saanud või uue oskuse omandanud	87	91	91	88	91	91	90	82
		Olen saanud tegevusi/üritusi ise algatada või läbi viia	87*	74*		68***	80	90***	77	73
		Olen saanud ürituste või tegevuste korraldamisel osaleda	85	85		80*	86	93*	85	77
		Olen teinud juhtidele ettepanekuid	72	70		66*	79*	75	69*	86*
	Osalemine on/oli minu jaoks huvitav/oluline	81	86	90**	78**	86	90**	85	77	
Üldine rahulolu	Huviharidus	Olen üldiselt rahul huvikooliga kus osalen/osalesin	87	90	91*	87*	88	93	89*	85*
	Huvitegevus	Olen üldiselt rahul huvitegevusega kus osalen/osalesin	90**	93**	94**	91**	92	91	93**	89**
	Avatud noorsootöö	Olen üldiselt rahul noortekeskusega kus käin/käisin	87*	90*	90	87	91	87	89	87
	Noortelaager	Olen üldiselt rahul laagriga kus osalesin	90*	93*	91	92	96	91	92*	90*
	Noortemalev	Olen üldiselt rahul malevaga kus osalesin	85	89		87	88	89	88	82
	Noorteprojekt	Olen üldiselt rahul projektiga kus osalen/osalesin	84	86		84	89	88	86	84
	Osalus- või esinduskogu	Olen üldiselt rahul osalus- või esinduskoguga kus osalen/osalesin	81*	88*		86	88	84	86	88
	Noorteühing või -ühendus	Olen üldiselt rahul ühingu või organisatsiooniga kus osalen/osalesin	87	89	91	87	88	90	89	85
Soovitamine	Huviharidus	Soovitaksin seda huvikooli teistele	88*	91*	93**	88**	89	90	91*	86*
	Huvitegevus	Soovitaksin seda huvitegevust teistele	90***	93***	93*	91*	92	94	92***	89***
	Avatud noorsootöö	Soovitaksin seda noortekeskust teistele	88**	91**	92	88	90	89	90	87
	Noortelaager	Soovitaksin seda laagrit teistele	90**	94**	91	92	95	93	93	90
	Noortemalev	Soovitaksin seda malevat teistele	87	90		89	89	83	90*	82*
	Noorteprojekt	Soovitaksin selles projektis osalemist teistele	90	89		89	93	88	91	87
	Osalus- või esinduskogu	Soovitaksin seda osalus- või esinduskogu teistele	84*	91*		88	91	90	89	90
	Noorteühing või -ühendus	Soovitaksin seda ühingu või organisatsiooni teistele	87	91	93	87*	90	94*	90	84
Info leitavus	Oled alati leidnud enda jaoks vajalikku noorteinfot	77	77		78*	74*	73*	77**	73**	
Rahulolu info leitavusega	Olen rahul Teeviit.ee leheküljelt leitud info kasulikkuse ja arusaadavusega	61	86		81	82	78	81	81	
Võimaluste piisavus	Minu kodukohas on mulle piisavalt huvipakkuvaid võimalusi vaba aja veetmiseks	70	68	73***	69***	63***	64***	68	70	

Teema	Noorsootöö tegevus	Küsimus	Sugu		Vanusegrupp				Vastamise keel	
			mehed	naised	6–11	12–16	17–19	20–26	eesti	vene
Majanduslik võimalus		Mul on majanduslikult võimalik kõigis huvipakkuvates tegevustes osaleda	76	75	76***	79***	69***	57***	76***	71***
Sõprade piisavus		Mul on piisavalt sõpru	81**	77**	85***	78***	74***	71***	79**	75**
Õnnelikkus		Ma olen tavaliselt õnnelik	75**	72**	84***	70***/**	65***/**	67***	72	74